This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

B.L.557

Ad usum fratris Jacobi van Gheele

B.L.
557

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

Digitized by Google

מלאכת הדקדוק

INSTITVTIONES GRAMMATICÆ in Hebræam linguam FR. Sebaſtiani Munſteri Minoritæ, Ingelnheimenſis, in quibus quid per ordinem tractetur, ſequens indicabit pagella.

Opus eſt recens, atq; chartatim emendatum ab ipſo autore in officina Frobeniana. ANNO M D. XXIIII.

Digitized by Google

Hoc in uolumine hæc inſunt:

De lectione, numeratione, coniugatione, declinatione & conſtructione.

De abbreuiationibus quibus Hebræi utuntur in ſua lingua.

De triplicis accentus ratione apud Hebræos, grãmatici, rhetorici & muſici.

De compoſitione metrorum ſiue carminum Hebræorum.

De lingua uernacula Hebraicis ſcribenda characteribus.

Appendix R. Moſche Kimhi de ſacræ Bibliæ ſcriptoribus.

His annectitur Ionas propheta, Græce, Latine, Hebraice & Chaldaice.

Digitized by Google

FR. SEBASTIANVS MVNSTERVS MINORITA HEBRAI‑cæ linguæ candidatis S. D.

NOn me fugit eſſe quoſdam, qui nullis præceptionibus, ſed ſola lectiõe inſtrumẽti ueteris opus eſſe putent, ad comparandam Hebraicæ linguæ peritiam. Verum ab his longe lateq; diſſentio. Nam quemadmodum is certius faciliuſque ad deſtinatum locum peruenit, cui fuerit iter ante demonſtratum, ſic minori labore linguam diſcet is, qui breuibus regulis prius fuerit inſtitutus. Subſcribit huic noſtræ ſẽtẽtiæ Rabi quidã, cuius meminit doctiſſ. pater Caſpar Ammoniꝰ in ſua grãmatica, his uerſibꝰ:

אֲשֶׁר לָמַד וְתוֹרָה לוֹ לְקִנְיָן
וְלֹא לָמַד יְסוֹד דִּיקְדּוּק וְלֹא בָן
כְּמוֹ חוֹרֵשׁ אֲשֶׁר יִנְהַג שְׁוָרִים
וְיָדָיו מִבְּלִי מַלְמַד וְדָרְבָן

Quorum interpretatio hæc eſt:
Qui ſtuduit, & legem ſibi acquiſiuit.
Nec ſtuduit fundamentum grammaticæ, nec intelligit.
Eſt ſicut arator uolens minare boues.
Et manus eius ſũt ſine ſtimulo & uirga.

Neqꝫ uero unqꝫ mihi placuere prolixa grammaticorum commentaria, etiam apud Latinos, tantum abeſt ut hic ſuperſtitioſam præceptionum annotationem ſim probaturus. In primis placent ueteres, quorum quiſqꝫ ut eſt uetuſtior, ita breuior etiam eſt & lucidior: cuius generis apud Latinos Donatus & Diomedes extãt: apud Hebræos Rabbi Dauid Kimhi, & germanꝰ ſuus Rabbi Moſche Kimhi Hiſpani. Eorum ego

ſequutus exemplum, uolumen inſtitu-tionum Hebraicarum pro meo captu collegi: plurimum hic (id quod ingenue fateor) aliorum etiam adiutus ſcriptis, præcipue Rabbinorum Dauid & Moſche, quorũ modo memini, & cuiuſdã innominati grammatici, cuius Dikduc ſic incipit, שַׁעַר חֲמְתֶג quam tamen quidam Rabbi Dauid Kimhi adſcri-bũt. Fuit proinde & alia Hebræa gram-matica ad manum, quam uocant Ta-bulam coniugationum, cuius initiũ eſt וְעַתָּה אֲתְחִיל Autor eius ignoratur. Nec defuerunt recentiores, nempe Io-hannes Reuchlinus, primus ſacræ He-bræræ linguæ inter Latinos propaga-tor, Chuonradus Pellicanus in Hebrai-cis literis fideliſſimus meus præceptor: ac eximius pater Caſpar Ammonius, cuius שֻׁלְחַן חֲרִי ingens grammaticæ opus, mihi quoq; in officina Frobenia-

na, cum meũ ſub prelo cuderetur, oblatum, uix curſim & perfunctorie legere licuit. Profuit tamen, ut ſuis quibuſq; indicabo locis. Non erat autem animus id operis ædere, niſi huc me adegiſſent, cum ſtudioſi quidam Hebraicarum literarum, tum in primis Hieronymus Frobenius, quem ad propagandas Hebraicas literas non lucrum, uerum eius linguæ ſingularis quidã amor inſtigat. Ineptus enim uere ſim, ſi meas nugas meapte ſponte in medium proferam, hoc præcipue ſeculo, quo nihil in precio eſt, niſi quod ſit adamuſſim expolitum. Quæ res pleroſq; etiã doctiſſimos à ſcribendo deterret. Quanq; apud me pluris eſt & ſemper fuit aliorum utilitas, q̃ propriæ exiſtimationis ratio. Nõ fugio uideri inelegans, modo multis proſim. Eram trilingue dictionariũ alioqui ædituius, quemadmodum anno ſuperiori promiſi,

promiſi, ſed ſic uiſum eſt amicorũ conſi-
lio, ut grammaticæ inſtitutionis opus
prius æderem, quando hac in primis o-
pus eſt ei, qui ignotæ linguæ ſacris ini-
tiari geſtiat, quemadmodum ante dixi-
mus. Non negauerim profuſiores ha-
beri grãmaticas inſtitutiones penes Iu-
dæos, ſed qui incipientes diſcipulos tot
uelint grauatos præceptis, forſitan &
eadem ipſa ſuo tempore ex eis obtine-
bimus. Interim hiſce noſtris imbibitis
præceptionibus, cætera iugi lectione &
ſtudio diligẽti ſacræ ſcripturæ, collatio-
neq; locorum & interpretationum tam
ſeptuaginta q̃ aliorũ quiſq; facile obti-
nebit. Bene ualete, & Munſteri labo-
res boni conſulite. Baſileæ, Anno ſa-
lutis M. D XXIIII.

Menſe Ianuario.

התלמידים

אמר השנים וארבעים

שום הנרבה העניות והחסרון :

אמר מג

מום הדיבור היתרון : אמר מד
דורש תהילה בלא נדבה ימצא בה תח
תחרות ואיבה : אמר מה
החכם הוא נכבד ואם משפחתו בזוית ד
והחברית רבים אם הוא בארץ טבריה :

אמר הששה וארבעים

השקיטו הצרות הגדולות בכח הצדקות
והתפלות : אמר מז
הפרישות מן העולם רפואה לכל יגון ר
והעושר מן החסרון : אמר מח
יתרון לכם לעצמו מן הכתובה עמו :

אמר מט

נאמנות מקרבת אויבים וגניבה מרחקת
אוהבים : אמר החמשים
בעת זעם אלה אוהבים לא יצריכוך וב
ובעת רצון אלה שונאים לא יזיקוך :

Finis ſententiarum 50. ſapientum.

Digitized by Google

אמר השלשה ושלשים

כל הלומד חכמות אם יירש תהיה לו ל
לעשר ואם יעשיר תרדיבהו בנתיב יושר

אמר הארבע ושלשים

המות קשה מכל מה שלפניו ונקל מן
הכא אחריו ׃ אמר לה

כמו שיתישרו המורות הרעות בחברת ה
הישרים כן ישחיתו המורות הטובות בה
בחברת אכזרים ׃ אמר לו

היושר והזכות יעמידו המלכות ׃

אמר השבעה ושלשים

הכן צרה ליום פדירה ומבחר הצרה ה
היושר והעבורה ׃ אמר לה

כל מי שלא יסבול חטא אוהבו ישיבהו
אויבו ׃ אמר לט

טוב להיות אלם ומשכיל מהיות רב וב
ובסיל ׃ אמר מ

הרבה לעשות חסדים כי הזמן מתהפך
פעם ישפיל הנבברים ׃ אמר מא

מבחר המעשים תשובה ממשובה ונ
ונקיות מאכזריות וטהרה מעבירה ׃

 אמר

Digitized by Google

מִבְחַר הַמִּדּוֹת שְׁלֹשָׁה שְׁתִיקָה תּוֹלְדוֹתֶיהָ
הָעֵצָה וְיֹקֶר רוּחַ סִמָּן לְגַאֲוָה :

אמר הששה ועשרים

חָלְפוּ יְמֵי הַנַּעֲרוּת וְעִימָה מֻרְכֶּבֶת הַב
חָבְתְּרוּת בְּעִנְיֵי הַתַּאֲוָה וְהַשְּׁרִירוּת :

אמר השבעה ועשרים

מִי שֶׁהָיָה זַךְ בְּמַעֲלָלָיו לֹא יִמְצְאוּ לוֹ בִּי
בְּיוֹם הַדִּין טַעֲנָה עָלָיו :

אמר השמונה ועשרים

מַרְבֶּה דְבָרִים יִלָּבֵט וְכָל מַחֲרִישׁ יִמָּלֵט :

אמר התשעה ועשרים

צָרִיךְ הַנֶּפֶשׁ הַמּוּסָר כְּצוֹרֶךְ הָאָרֶץ אֶל הַ
הַמָּטָר :

אמר השלשים

הַנֶּפֶשׁ כְּצֶלֶם וְהַחָכְמָה יוֹפְיוֹ כְּמוֹ עֵץ :
וְהַחָכְמָה פִּרְיוֹ :

אמר האחד ושלשים

מֵרִיב יִתְנַדֵּב נַפְשׁוֹ לְאוֹיְבָיו וְהַכִּילַי יִצְ
יִצְפּוֹן הוֹנוֹ מֵאוֹהֲבָיו : אמר לב
כְּשֶׁיֶּחֱטָא אִישׁ לֹא יַבִּיט לְמִיעוּט מַעֲלָ
רַק לִגְדוּלַּת מִי שֶׁחָטָא לוֹ :

אמר

תְּבַקְשׁוּנִי וְלֹא תִמְצָאוּנִי ׃ אמר יח
הַתְּלוּנָה רֵאשִׁיתָהּ אַהֲבָה וְסוֹפָהּ מְרִיבָה
וְאֵיבָה ׃ אמר יט
כָּל הַמִּתְאַפֵּס עַל שַׁעֲרֵי יֶשַׁע הוֹפֵס ׃

אמר העשרים

שְׁלֹשָׁה לֹא יִשְׂבְּעוּ מִשְּׁלֹשָׁה אֶרֶץ מֵרֹב
מְדֻבָּרִים וּשְׁאוֹל מִקְבָרִים וּנְקֵבוֹת מִזּוּב
מְזֻבָּרִים ׃ אמר האחד ועשרים
מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יַחַס נִכְבָּד יִשְׁמְרֵהוּ בְּטוּב הַ
חֵם הַמַּעֲשִׂים פֶּן יֹאבַד ׃

אמר השנים ועשרים

שְׁמוֹר פֶּתַח פִּיךָ וְנִיבְךָ פֶּן תִּהְיֶה חָלָל בִּקְר
בְּקִרְבְּךָ ׃

אמר השלשה ועשרים

כָּל הָרוֹאֶה נְסִיעָתוֹ מִן הַנּוֹעַר אֶל הָעִר
הָעֶרְוָה יֵדַע כִּי יִסַּע מִן הָעֶרְוָה אֶל הַזּ
הַזִּקְנָה ׃

אמר הארבע ועשרים

הַתְּשׁוּבָה לָרוֹפְאִים כְּמוֹ הַרְפוּאָה לַחוֹ
לַתַּחֲלוּאִים ׃

אמר החמשה ועשרים

Digitized by Google

זָרְבָה בְּבוֹאָתוֹ׃

אמר השנים עשר

כָּל הָרוֹצֶה לַעֲלוֹת בְּמַעֲלוֹת גְדוֹלוֹת יש
יִשְׁמוֹר נַפְשׁוֹ מִן הַנְּבָלוֹת׃

אמר השלש עשר

מִי שֶׁיֵּצֵא אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה יִשְׂבַּע מְרוֹרוֹת
וּמִי שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ נִמְלַט מִן הַצָּרוֹת׃

אמר הארבע עשר

בֶּן אָדָם בִּבְהֵמָה אֲבוּסָה מֵעֲתוֹתָיו עם
עֲמוּסָה וְרוֹבֶצֶת תַּחַת הַמַּשָּׂא׃

אמר החמשה עשר

כְּשֶׁיִּקְצוֹם הַשֵּׁם עַל הַקְּהִלָּה יִתֵּן הָעוֹשֶׁר
לִנְבָלֵיהֶם וּלְקוֹפְצֵי יָדֵיהֶם וּכְשֶׁיֹּאהֲבֵם אז
אוֹתָם יִתֵּן הָעוֹשֶׁר לִנְדִיבֵיהֶם׃

אמר הששה עשר

אִם תִּכָּנַע לְמִי שֶׁתִּרְצֶה תִּהְיֶה אֲסִירוֹ וא
וְאִם לֹא תִצְטָרֵךְ לְמִי שֶׁתִּרְצֶה תִהְיֶה ה
חֲבֵרוֹ וְאִם תִּגְמוֹל חֶסֶד לְמִי שֶׁתִּרְצֶה תה
תִּהְיֶה גְבִירוֹ׃

אמר השבעה עשר

הַחָכְמָה תִּקְרָא מֵהָרוֹ וּלְמוּדֵי בְּטֶרֶם ת

ימי האדם שלשה אתמול עבר וזמנו ות
והיום הוא חלה ואינו ומחר סתום ואין
מבינו :

אמר הששי

למרו חכמה להתגדל בה על המשכילים
ולא לרמות הכסילים :

אמר השביעי

שתיית האדם ואבלו יקרו עיני שכלו :

אמר השמיני

אם תבקש די ספוקך מיעוט יספיק לך
ואם תבקש יותר מספקך כולה לא תס
תספיק לך :

אמר התשיעי

אל תהי מהאנשים אשר בעת צרתם יח
יחרדו מרעתם ובחלותם ינחמו על חט
חטאתם ובעת עדותם יכביעו גאותם :

אמר העשירי

כל הבא בעבודת המלך בלא אמונה ה
הביא נפשו בסכנה :

אמר האחד עשר

מלמד בניו חכמה בנערותם ימצא טו
טובתם בבחרותם כעץ השרה אם כח
בראשית השנה תרבה עבורתו באחריתו
ירבה

חכם אחר רצה לנסות חכמת חמשים תלמידים משכילים נחמדים והם יושבים לפניו ונושקים שוליו ויאמר להם רעו כי רצוני לבחון תבונתכם ולשקול בפלס שכלי חכמתכם ועתה יאמר כל איש מכם משל נחמד אשר כל הבא עליו ועמד ויאמרו כל א אשר תצוה נעשה ובכל אשר תרצה את עבדיך נסה :

ויגש הראשון מן התלמידים ויאמר בעת המבחן והמחסר יסל האדם אם יקר : אמר השנית העבר הוא חפשי כשיסתפק בחלקו ונה והחפשי הוא עבד כשיבקש יותר מלחם חוקו : אמר השלישית בן אדם רודת ונרדף רודת מה שלא ישיגנו ונרדף ממי שלא יוכל לימלט ממנו : אמר הרביעית אחמה למי שיקנה עבדים מהונו איך לא יקנה החפשים במתק לשונו : אמר הח

ימי

FRATER SEBASTIANVS MVNSTERVS AD LECTOREM.

NE pagellæ aliquæ poſt epiſtolam præliminarem uacarent, adiecimus quinquaginta ſapientum diſcipulorum elegãtes ſententias, ſiue ut Hebraiſmus habet, מִשְׁלֵי parabolas, idq; Hebraice tãtum, quod folij anguſtia prohiberemur è regione Latinam ponere interpretationem.

Explanatio aliquarum.

18. Mutuum dare, eſt initium dilectionis, & finis eius, contentio & odium.

29. Vt terra indiget pluuia, ita homo diſciplina.

30. Homo eſt ut imago, & ſapientia color ſeu decor eius. Eſt ut lignum, & ſapientia fructus ſuus.

37. Iuſticia & innocentia, faciunt ſtare regnum.

39. Præſtat eſſe elinguẽ & prudẽtem, q̃ multiloquum & ſtultum. &c.

Digitized by Google

F.Sebáſtia.Münſt.Hebræis lectoribus

חפץ שלום ותשועה מיהוה

קחו עתה ממני כל בחורים ואחרים טו
טובים אנשים הזה ספר שלבם חמד ו
ורצה ללמוד לשה הקודש כי כן אלמ
אלמדכם בכחי לקרא ולדבר ולהבין ל
לשון הזה והודעתיכם כל שבילי הדק
הדקדוק בשמות ובפעולות ומלות גם
ובטעם ובנגינות : כי ראה ראיתי רבים
שבלתי ספרים לשוא יגעו בזה לשון :
גם רבים מתלמידי בעוני לעשות להם
ספרים עבריים שמהם ילמדו את שפת
האלהים והחסירים נבאיו : בעבור ז
זאת שמתי על לבי לשוומו שבהם ה
הזה גדול חפץ ללמוד את לשון עברי
באשר עזר האלהים יהיה עמדי כי זל
זלתו לא יוכל כל האדם לעשות הדבר
כמו מדבר ישוע משיחנו בתלמודו
אשר לו ולאביו ולרוח הק
הקדוש תהי תודה לע
לעולם

notula ... q[uae] Germani Judaei ...

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת

ך ם ן ף ץ ... finales

INSTITVTIO HEBRAEA PER Sebaſtianum Münſterum.

LITERAE ALPHABETI Hebraici ſunt uiginti duæ; quarum nomina & charaẏcteres hi ſunt.

Vau	He	Daleth	Gimel	Beth	Aleph
u	h	d	g	b	aeiou
ו	ה	ד	ג	ב	א
Lamed	Caph	Iod	Teth	Heth	Zain
l	c&ch	i	t	h	z
ל	כ	י	ט	ח	ז
Zadic	Phe	Ain	Samech	Nun	Mem
z	p ph	aeiou	ſ	n	m
צ	פ	ע	ס	נ	מ
Tau	Sin	Schin		Res	Kuph
t&th	ſ	ſch & ſſ		r	k&c
ת	ש	ש		ר	ק

Porrò quinq; hæ literæ כ מ נ פ צ quũ in fine dictionum ueniunt ſcribendæ, alias habent figuras, uidelicet ך ם ן ף ץ uocantúrque tum, Caph, Mem, Nun, Phe & Zade finales.

Omnes literæ alphabeti, conſonantes dici poſſunt, quod adiunctis punctis ſyllabam ſtatuant. Hæ tamen ſex א ו ה ח י ע propterea uocales cẽſentur, quod nihil omnino cõſonantiæ adiunctis punctis adferant, niſi quod ה aſpirationem lenem, ח uero fortem habet: alioqui oris hiatum libere punctis uocalibus ſibi admotis permittunt. Sunt etiam non raro uau & iod conſonantes apud Hebræos, non ſecus quàm u & i apud Latinos. Vau cõſonans eſt, quando pũctum ſubſtratũ habet. ut ו & ו Vocalis, quando punctum tantum in uentre habet, aut in capite tantum. ut וּ & וֹ Aliquando etiam quũ conſonans

eſt,

eſt,habet punctũ in capite,licet ille pun
ctus alterius uau index ſit. ut מִצְוֹתֶיךָ
pro מִצְווֹתֶיךָ

Proinde iod cõſonans eſt, quum ſibi punctum aliquod ſupponitur, aut aleph cum holem, uel uau cum holem aut ſurec adiũgit. ut יוֹרֵעַ יֹאמַר יִשְׂרָאֵל

Literæ gutturales ab Hebræis hæ aſſignantur א ה ח ע quod gutturis officio egeant,quemadmodum aliæ dentibus,aliæ lingua,aliæ labijs,& ob id dentales,linguales & labiales uocantur.

Præterea ſciẽdum,quod Hebræi uarie legunt ſ literam. Nam zain ז ſ lene: ſamech ס ſ acutum : zade צ ſ ſtridulum,uel ſecũdum noſtros Iudæos z: ſchin שׁ ſ pingue,uel ſch. שׂ uero ſicut ס legitur.

De punctis Hebraicis.

ADuertendum quod apud Hebræos inter tria punctorum genera, unũ genus eſt, quod

ſignorum dici poteſt.ſignat enim quaſ-
dam literas, alio & alio pronunciandas
ſono, modo forti & aucto, modo debi-
li & tenui. Et eſt triplex, uidelicet, dages,
raphe, ſmol, & iamin. Dages דָּגֵשׁ eſt
punctus unus literæ uētrem occupans,
eamq́ꝫ fortiter ac quaſi duplicatam efferendam ſignans. Et huius omnes literæ
ſunt capaces, præter quatuor guttura-
les, & res literam.

Raphe רָפֵי eſt uirgula ſuperne lite-
ræ imminens, ſignans eam tenuiter ſo-
nandam, & huius tātum ſex literæ ſunt
capaces, uidelicet בֿ גֿ דֿ כֿ פֿ תֿ Prima, ui-
delicet בֿ ut u conſonans: גֿ gh: דֿ ut
d parum muſſitans: כֿ ut ch: פֿ ut ph:
תֿ ut ſ bleſum ſeu θ Græcum ſonat.
Quod ſi cum dages punctulo ſignētur,
בּ ut b: גּ ut g: דּ ut d: כּ ut c: פּ ut p:
תּ ut t ſonat. In quo autem caſu hæ ſex
literæ cum dages puncto aut raphe uir-
gula

Digitized by Google

gula ſint uel roborandæ, uel infirmandæ, infra notabitur.

Cæterum שְׂמאֹל ſmol & יָמִין iamin ſunt duo punctula quæ ſuper ſchin literam poni conſueuerunt, primum ad ſiniſtram, ut שׂ redditq́ literæ ſonum acutum: ſecundum ad dextram, ut שׁ & ſignat literam groſſius ac ueluti ſch pronunciandam.

Secundum punctorũ genus eſt uocalium. Et hæc ſunt duplicia, quædam ſimplicia, alia compoſita. Simplicia ſunt hæc. Primum patha – & ualet a clarum. Eſt autem patha magnũ, ut אַ a. בַּ ba. בַ ua. Secundum kamez ָ ualetq́ a obſcurũ, & eſt kamez magnum, ut גָּ ga. דָ da. הָ ha. Tertium zere .. e gracile: uocaturq́ alio nomine kamez caton, id eſt, paruũ. ut טֵ te. לֵ le. מֵ me. Quartũ ſegol ∴ ſonatq́ uocem mediam inter a & e, hoc eſt, diphthongũ æ.

uocaturq́ꝫ alio nomine patha paruum. ut נֶ næ. עֶ æ. פֶ, phæ. Quintũ hiric, punctus ſcilicet unus ִ sub litera, & ualet i noſtrum. ut זִ zi. קִ ki. רִ ri. Sextum holem, punctus item unus, ſed qui ſolum ſuper literam ponitur, & ualet o Latinum. ut וֹ o. לֹ lo. מֹ mo. רֹ ro. Septimum, kibuz ֻ uox ſcilicet media inter u & i, hoc eſt, ypſilon Græcum uel u Gallicum. ut אֻ u. בֻ bu. גֻ gu. Octauũ, ſurec uel meloppum. punctus ſcilicet unus in ſolius uau literæ uentrem receptibilis, ualetq́ꝫ u Latinũ. ut וּ u. בוּ bu. הוּ hu. Et nota quando uau cũ illo puncto habet alium uocalem pũctum ſubſtratum, non eſt ſurec ille uentralis, ſed dages, fortificans tantum literam uau. ut וָּ ua uel fa. וַּ fa &c. Nonũ hateph ſiue ſcheua: duo ſcilicet pũctula ſubalternatim poſita, & legitur e breuiſſimum: aliquando planè rapitur, aut diſtermi-

nat ſyl

hat ſyllabam: de quo Hebræi nonnul-
las tradunt regulas, quas parum infra
inuenies. Decimum & primũ inter com
poſita, hateph patha ֲ ſonatq́ ut à
per naſum. ut אֲ a חֲ ha. Vndecimum,
hateph camez ֳ & eſt ſonus eius fer-
mè idem cum holem. ut חֳ ho. מֳ mo.
Duodecimum, hateph ſægol ֱ æ bre
ue. ut אֱ æ. חֱ hæ. Scribũtur autem hæc
duo puncta ֲ & ֱ raro ſub alijs lite-
ris, q̃ ſub gutturalibus. Et habent iſta
pũcta hoc inter ſe diſcrimẽ, quod quin-
què uocantur תְּנוּעוֹת גְּדוֹלוֹת id eſt, uo-
ces ſeu motiones magnæ. uocantur eti-
am מְלָכִים id eſt, reges, & continentur
in hac dictiõe בּוֹשָׂרְיֵיקוֹן Alia uero qn-
que ponuntur è regione magnorum, &
appellantur תְּנוּעוֹת קְטַנּוֹת motiones
paruæ, ſiue מְשָׁרְתִים id eſt, ſeruiẽtes &
cõprehendũtur in hac dictione בְּשַׂרְיָקֵן
de quibus infra in tractatu accentuum

non nihil quoq; dicetur.

Appendix de literis iod, heth, & finalibus.

IOd litera plerunq; eſt conſonans, aut omnino ſilet: non nunquam tamen ſonat i uocalem, quum uidelicet in fine dictionis mox ſequitur unã ex uocalibus a o u, hoc eſt, quum ipſam præcedit – uel – holẽ uel ſurec. ut פָּנַי panai. עָשׂוּי aſui. גּוֹי goi. Præterea punctus patha ſub ח finali, præcedit flatum aſpirationis. ut רוּחַ ruah, non ruha. לוּחַ luah, nõ luha. Idem dicunt de חַ Iudæi tamen noſtrates ſecus legunt.

Finales literæ nunquam aut rariſſime punctantur, præter caph, quæ punctorum raphe & dages, ſcheua & kamez capax eſt. ut אִמֵּךָ mater tua. אוֹדְךָ confitebor tibi &c.

Lectio

Lectionis exercitamentum.

SImplices ſyllabas, hoc eſt, quæ ex ſimplici litera & ſubiuncto puncto conſtant, facile tu ipſe, candide lector, ex iam dictis conſtituere poteris: quæ uero ex pluribus conflantur literis, ſic accipe.

אַב af. אַבּ ab. אִב if. אִבּ ib. אֻבּ ub. אַג
ag. אֶג eg. אַד ad. אֹד od. אַו af. אֶו ef.
אַז az. אֹז oz. אַי ai. אֵי e. בָא fa. בָּא ba.
בִּא bi. בֹּא bo. גָא ga. גִא gi. גַב gaf. גַבּ
gab. גַג gag. גַד gad. גַל gal. גַר gar.
גֹור gor. גוּר gur. גִיר gir. דָא da. דֶב
dæf. דוֹג dog. חָם ham. חֶן hæn. חֹם
hom. טְרָא tra. טְרֵא tre. טְרוּא tru. גַל
gal. גִישׁ giſch. כַא cha. כָּא ka. פַר phar.
פָּר par. פַּרְתָּא parta. צוּךְ zuch. צוּק
zuc. חוּץ hutz. שְׁלַא ſchla. רֶגֶל rægæl.
יָמִין iamin. שְׂמֹאל ſmol. הָאָרֶץ haa-
retz. אַתָּה atta. פַתַּח pathah. נַשׁוּי na-
ſchui. פְנֵיהֶם phnehæm &c.

Quando ſcheua legendum uel non.

PONuntur ab Hebræis ſex regulæ quando ſcheua pũctus debeat moueri, hoc eſt, legi uel muſſitare.

Prima. Scheua legitur, quãdo litera ſua cum mox ſequente litera nõ poteſt conſtituere ſyllabam, hoc eſt, quando litera ſcheuata cum ſequente conſonante & tertio uocali puncto non coeunt in unã ſyllabam, ſiue non ſunt connexiles: ut שְׁגָגָה ſchegaga. ubi ſcheua breuiſſime eſt legendũ. Aliud מְשׁוּרָה meſura. Hic uero שְׁטַף ſthaph, שְׁמוֹר ſchmor non legit᷑, quũ ſt & ſm ſint literæ cõnexiles.

Secũda. Scheua eſt legendũ, quoties ponit᷑ ſub litera daggeſſata. ut הַכְּנַעֲנִי hakenaani, quod noſtra trãſl. Chananæus uertit סִיסְרָא ſiſera &c.

Tertia. Scheua legitur, quando ſua litera cõtinuo duplicat᷑. ut שׁוֹמְמִים ſcho

memim.

memim. חַלְלוּיָה haleluia.

Quarta. Scheua legitur, quando ipſum mox ſequitur litera gutturalis. ut שִׁמְעוֹן ſchimeon. מַלְאָכִים maleachim. Niſi enim moueretur, auditus facile deciperetur, & מַלְכִים pro מַלְאָכִים perciperet.

Quinta. Scheua legitur, quando ipſum in medio dictionis aliud præcedit ſcheua. ut יִשְׁמְרוּ iſmeru. נַפְשְׁךָ naphſchecha.

Sexta. Scheua legitur, quando ſequitur uocem magnam. Sunt autē uoces magnæ quinque. Prima eſt ָ ut שָׁמְרוּ ſchameru. Secūda eſt zere, preſertim quādo ipſum ſequit̄ iod aut א Tertia eſt hiric cū ſequēte iod. ut חֲסִידֶיךָ haſidecha. Quarta holem cum א ut אוֹמְרִים omerim. Quinta ſurec cum א ut אוּמְּךָ umecha. Extra hos caſus ferme ſemper ſilet ſcheua, tam in fine di-

ctio-

ctionum quàm ſyllabarum.

Notãdum præterea quod Hebræa Grãmatica ponit חֲמִשָּׁה חֲטוּפִין quintuplex hateph, uidelicet שׁוֹכֵן quieſcẽs, quod nunquam uariatur à loco ſuo. ut אַבְרָהָם Secundum מֵנִיעַ uariabile. ut וְיִשְׁמוֹרֶךָ quod in fine ſententiæ ſic ſcribitur וְיִשְׁמְרֶךָ Tertium אָחוּז comprehenſum. colligitur enim in ipſo una ſyllaba. ut בַּרְזֶל ferrum, בִּרְקִיעַ in firmamento. Et ſemper ſequitur ipſum punctus dages. ut אֶזְכּוֹר Quartum דָּבוּק adhæſiuum uel adiunctũ. ut שָׁמוֹר זְכוֹר migrat enim eius pronunciatio in ſequentem ſyllabam. Signatúrque litera quæ ipſum mox ſequitur cum raphe. de quo uide infra regulam in notabili de pũcto dages. Quintum חֲטַף חִירֵק quando ſcilicet hateph uenit ſub literas gutturales. ut יְחִיֶה יְחִיֶה Et uocatꝰ propterea hateph hirec, שֶׁקְּרִיאָתוֹ חָצִיו

שקר

חִירֶק וְחֶצְיוֹ פַּתַּח quod lectio eius eſt partim hirec,& partim patha.

De literis quieſcentibus.

HAbent Hebræi quatuor literas,uidelicet אֶהֱוִי quas נָחוֹת id eſt,quieſcentes uocãt, propterea quod nõ raro in lectione omnino muteſcant, אֱוִי quidem in medio & fine dictionis, ה autem in fine tãtum. ut צאן zon. quem ſonum & hæc ſyllaba צֹן habet. Vbi א in fine ſilet, בָּרוּא baru. Exemplũ ubi uau quieſcit, פֻּעַל pual,id eſt,opatio. Vbi iod, שְׁמִי ſchme יִדְיַד iadaſ. Vbi ה שָׁמְעָה ſchamea.

De uirgula raphe.

RAbi Moſche Kimhi ponit regulam, quod quum literæ quieſcentes, dictionem claudunt,imponunt primæ literæ ſequentis dictionis uirgulam raphe,ſi una ex בגד כפת fuerit,aut ſi alia litera fuerit,priuãt

puncto

Digitized by Google

puncto dages, ſi quod habuerit. Idem facere ſolent hæ tres literæ אֱוִי intra li- mitem dictionis. Exempla, pſalmo 38. מַשָּׂא כָּבֵד onus graue. Et pſal. 32. בְּדֶרֶךְ זוּ תֵּלֵךְ In uia hac ambulabis. Pſal. 129. עִמּוֹ פְּדוּת apud eum redemptio.

Et nota quod non refert an hæ lite- ræ בְּגַד כְּפַת habeant raphe, uel non. Quum enim carent puncto dages, ſem per legendæ ſunt aç ſi haberent raphe.

Regula alia. Tres quoq; iſtæ lite- ræ בנת cũ puncto ‒ ſignatæ, raphant literas בגר כפת præſertim in fine di- ctionis. Kamez enim ה uel א occultũ includere uidetur, ideo non facile poſt ipſum ſequitur dages. Exempla: חָסִיתָ בְטוּחוֹת Et כִּי בְךָ בָטַחְתִּי Quam regu- lam Hebræi his uerbis tradunt:

בָּנָתָ שֶׁאֵין לָהֶם הַא אוֹ א בְּקַמְצוּתָם וְיֵשׁ
לָהֶם רִין בְּאִלּוּ נִכְתַּב הַא אוֹ אָלֶף בְּסוֹפָן ו
וְיֵשׁ לָתֵן רִין חַס יְהוּא לִהְיוֹת רָפֵי בְּאוֹתִיּוֹת

בגר

בְּגַר בְּמַת הַבָּאִים. אַחֲרֵיהֶם תְּמוֹ. אָחִיךָ בֶּן־
אִמְּךָ וְעָשִׂיתָ בַּדֵּי

Alia regula. Iſtæ tres literæ ב כ ו dum in capite ſeruiunt, uirgulam raphe ſecūdæ ſubſtātiali imponūt. ut כִּלְבוּשׁ ſicut amictus. כְּשַׁכֵּב in acquieſcēdo &c.

Exceptiones.

Primam regulam primo deſtruunt literæ ח י ו quum in fine dictionis relatiuæ ſunt. ut בְּצָרְתָהּ תָּשִׂים in latere eius pones. Et pſalmo 105. בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד Quærite faciē eius ſemper. Et Iſaiæ 56. בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה Domus mea, domus orationis. Et Tren. 1. כָּל רֵעֶיהָ בָּגְדוּ בָהּ Omnes amici eius ſpreuerunt eam.

Secundo derogatur primæ regulæ, quando א in fine quieſcit. ut וַיַּרְא בָּלָק Et uidit Balac.

Tettio, ſi litera raphabilis in capite poſita, reperiatur in corpore dictionis, prior puncto dages, & poſterior raphe ſignatur.

Digitized by Google

ſignatur.ut שָׁמַרְתִּי בְּרֶכֶר id eſt, cuſto-
diui carrucam.

Quarto, quoties in dictione duæ pri
mæ literæ ſunt ex בגד כפת prima acci-
pit dages, præſertim ſi ei ſubſit ſcheua.
ut Ier.42. שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה Audite uer-
bũ domini. Et Ezech.10. נֹגַהּ כְּבוֹד יְהוָה
Splendor gloriæ domini. Iſaiæ 3. וְאָבְלוּ
פְּתָחֶיהָ Et lugebunt portæ eius.

Quinto, ſi hæ duæ literæ ב מ dicti-
oni præponantur, ב ſemper habet da-
ges.ut תָּבֹא בְמִשְׁפָּט uenies in iudicium.
Et pſalmo 95. מַסָּה בַּמִּדְבָּר Tentatio in
deſerto.

Sexto, ſi ה claudat minutam dicti-
onem.ut הִנֵּה זֶה בָּא Ecce iſte uenit. Cãt.
2.& 7.eiuſdẽ: מַה תֶּחֱזוּ Quid uidebitis.

Septimo, ſi una ex literis אֶהֱוִי uel
ב כ ת cũ ־ collocetur in periodo, mem
bro, diſtinctione uel ſubdiſtinctione,
aut alio accentu pauſationis, uel ſuſpen
ſionis,

ſionis,uirtus eius nõ extenditur in pro-
xime ſequentem dictionem,quantum-
libet illa habeat in capite unam ex lite-
ris בגד כפת Enumerat aũt Rabi Mo-
ſche quindecim accentus, qui plerunq;
infringant regulam אֶחָוִי ſcilicet סוֹף
פָּסוּק: qui eſt finis ſententiæ: אַתְנַחְתָּא
Membrum: זָקֵף קָטוֹן Diſtinctio:
רְבִיעַ Subdiſtinctio: פַּשְׁטָא: טִרְחָא
קַרְנֵי פָרָה: פָּזֵר גָּדוֹל: זַרְקָא: שְׁנֵי גְרִישִׁין
זָקֵף: אַזְלָא: יְתִיב: תְּבִיר: תְּלִישָׁא:
גָּדוֹל De quibus infra:ubi reperies quã
figuram quiſq; accentus ſibi uindicet.
Exempla.Et primo de ſoph paſuc: Ge-
neſis 7. אַרְבָּעִים לָיְלָה: בְּעֶצֶם הַיּוֹם De
æthnahta,Iſaiæ 24. אוֹי לִי בֹּגְדִים בָּגָדוּ
Væ mihi,præuaricãtes pra uaricati ſũt.
De Rebia Iſ.16. גֶּפֶן שִׂבְמָה בַּעֲלֵי הָלְמוּ
Vineam Sabama, domini exciderunt.
De alijs quoque accentibus facile exem
pla adferri poſſent, niſi typi cũ idoneis

accentum figuris deeſſent.

De puncto mappic.

DIximus quod mappic pūctus deroget regulæ אַחֲרִי nec tamen hactenus ſatis eius explicuimus naturam & officium. Sciēdum igitur, quod quidam hunc pūctum ſcribunt intra literam הּ (quæ ſola eius eſt capax.) Alij ſub litera הָ ualetq́ꝫ pronomen relatiuum, eius, ei: uel ſua, ſuæ, fœminini generis. nec unquam legitur. ut בְּנָהּ filius eius, ſcilicet mulieris. שְׁמָהּ nomen eius, ſcilicet uxoris. Gen. 25. Item 3. Reg. 3. תְּנוּ לָהּ date ei, ſcilicet mulieri. Et nota, ſi literā הּ ut eſt relatiua, mox anteceſſerit ſægol aut hiric aut ſurec, non mappic ſed kamez ſibi ſubſcribitur. unde Gen. 25. וַיֶּאֱהָבֶהָ Et dilexit eā, ſcilicet Iſaac Rebeccā. Sic 24. eiuſdem: נָתַן לְאָחִיהָ Dedit fratri ſuo, fratri uidelicet Rebeccæ. De ſurec habes Geneſis

primo

Digitized by Google

primo exemplum.

OMnes literæ puncti dages, ut dictum eſt, ſunt capaces, præter quinq; , uidelicet quatuor gutturales & res. Quum autem inſulcitur literæ, ſignat eam duriuſcule ac quaſi geminam pronunciandam : aut certe alterius literæ defectum oſtendit. Quatuor iſtæ literæ בּ כּ פּ תּ quum per dages ſignantur, ſimpliciter & naturali expreſſione ueniũt ſonandæ , uidelicet ut b c p t. Reliquas uero omnes fermè literas dages ſuo aduentu conduplicat.

Canon. Poſt ſcheua capiti dictionis ſuppoſitum , nunquam immediate ſequitur dages , præter quàm in שְׁתֵּי & שְׁתַּיִם. Hic canon apud Hebræos ita ſcribitur:

לְעוֹלָם לֹא יָבֹא דָגֵשׁ אַחַר שְׁבָא בְרֹאשׁ ת
תֵּיבָה חוּץ מִן שְׁתֵּי שְׁתַּיִם

Canon. Litera iod dageſſatur in

Quando ſcheua legendum uel non.

POnuntur ab Hebræis ſex regulæ quando ſcheua pũctus debeat moueri, hoc eſt, legi uel muſſitare.

Prima. Scheua legitur, quãdo litera ſua cum mox ſequente litera nõ poteſt conſtituere ſyllabam, hoc eſt, quando litera ſcheuata cum ſequente conſonante & tertio uocali puncto non coeunt in unã ſyllabam, ſiue non ſunt connexiles. ut שְׁגָגָה ſchegaga. ubi ſcheua breuiſſime eſt legendũ. Aliud מְשׁוּרָה meſura. Hic uero שְׁטַף ſthaph, שְׁמוֹר ſchmor non legit͛, quũ ſt & ſm ſint literæ cõnexiles.

Secũda. Scheua eſt legendũ, quoties ponit͛ ſub litera daggeſſata. ut הַכְּנַעֲנִי hakenaani, quod noſtta trãſl. Chananæus uertit סִיסְרָא ſiſera &c.

Tertia. Scheua legitur, quando ſua litera cõtinuo duplicat͛. ut שׁוֹמְמִים ſchomemim.

memim. הַלְלוּיָה haleluia.

Quarta. Scheua legitur, quando i-pſum mox ſequitur litera gutturalis. ut שִׁמְעוֹן ſchimeon. מַלְאָכִים maleachim. Niſi enim moueretur, auditus facile de-ciperetur, & מַלְכִים pro מַלְאָכִים perci-peret.

Quinta. Scheua legitur, quando i-pſum in medio dictionis aliud præce-dit ſcheua. ut יִשְׁמְרוּ iſſmeru. נַפְשְׁךָ naphſchecha.

Sexta. Scheua legitur, quando ſe-quitur uocem magnam. Sunt autẽ uo-ces magnæ quinque. Prima eſt ָ ut שָׁמְרוּ ſchameru. Secũda eſt zere, pre-ſertim quãdo ipſum ſequit' iod aut א Tertia eſt hiric cũ ſequẽte iod. ut חֲסִידֶיךָ haſidecha. Quarta holem cum א ut אוֹמְרִים omerim. Quinta ſurec cum א ut אוּמְךָ umecha. Extra hos caſus fer-mè ſemper ſilet ſcheua, tam in fine di-ctio-

ctionum quàm ſyllabarum.

Notãdum præterea quod Hebrææ Grãmatica ponit חֲמִשָּׁה חֲטוּפִין quintuplex hateph, uidelicet שׁוֹכֵן quieſcẽs, quod nunquam uariatur à loco ſuo. ut אֲבְרָהָם Secundum מֵנִיעַ uariabile. ut וְיִשְׁמוֹרֶךָ quod in fine ſententiæ ſic ſcribitur וְיִשְׁמְרֶךָ Tertium אָחוּז compreheńſum. colligitur enim in ipſo una ſyllaba. ut בַּרְזֶל ferrum, בִּרְקִיעַ in firmamento. Et ſemper ſequitur ipſum punctus dages. ut אֶפּוֹר Quartum דָּבוּק adhæſiuum uel adiunctũ. ut שְׁמוֹר זָכוֹר migrat enim eius pronunciatio in ſequentem ſyllabam. Signatúrque litera quæ ipſum mox ſequitur cum raphe. de quo uide infra regulam in notabili de pũcto dages. Quintum חֲטַף חִירֶק quando ſcilicet hateph uenit ſub literas gutturales. ut יְחִיֶּת יְחִיֶּח Et uocatur propterea hateph hirec, שֶׁקְּרִיאָתוֹ חֲצִיו

שקר

חִירֶק וְחֶצְיוֹ פַּתָּח quod lectio eius eſt partim hirec, & partim patha.

De literis quieſcentibus.

HAbent Hebræi quatuor literas, uidelicet אֱהוִי quas נָחוֹת id eſt, quieſcentes uocãt, propterea quod nõ raro in lectione omnino muteſcant, אֱוִי quidem in medio & fine dictionis, ה autem in fine tãtum. ut צאן zon. quem ſonum & hæc ſyllaba צֹן habet. Vbi א in fine ſilet, בָּרוּא baru. Exemplũ ubi uau quieſcit, פֻּועַל pual, id eſt, opatio. Vbi iod, שְׁמֵי ſchme יַדַיִן iadaf. Vbi ה שָׁמְעָה ſchamea.

De uirgula raphe.

RAbi Moſche Kimhi ponit regulam, quod quum literæ quieſcentes, dictionem claudunt, imponunt primæ literæ ſequentis dictionis uirgulam raphe, ſi una ex בגד כפת fuerit, aut ſi alia litera fuerit, priuãt

puncto

puncto dages, ſi quod habuerit. Idem facere ſolent hæ tres literæ אוי intra limitem dictionis. Exempla, pſalmo 38. מַשָּׂא כָבֵד onus graue. Et pſal. 32. בְּדֶרֶךְ זוּ תֵּלֵךְ In uia hac ambulabis. Pſal. 129. עִמּוֹ פְדוּת apud eum redemptio.

Et nota quod non refert an hæ literæ בגד כפת habeant raphe, uel non. Quum enim carent puncto dages, ſemper legendæ ſunt ac ſi haberent raphe.

Regula alia. Tres quoq; iſtæ literæ בנת cũ puncto ־ ſignatæ, raphant literas בגד כפת præſertim in fine dictionis. Kamez enim ה uel א occultũ includere uidetur, ideo non facile poſt ipſum ſequitur dages. Exempla: חֲסָיְתָה בְטוּחוֹת Et כִּי בְךָ בָטַחְתִּי Quam regulam Hebræi his uerbis tradunt:

בנת שאין להם הא או א בקמצותם ויש להם דין באלו נכתב הא או אלה בסופן ויש להם דין חס יהוא לחיות רפי באותיות

בגד

בְּגַר בְּמַת חַבָּאִים. אַחֲרֵיהֶם כְּמוֹ אָחִיךָ בֶּן־
אִמֶּךָ וַעֲשִׂיתָ בַּדֵּי

Alia regula. Iſtæ tres literæ ב כ ו dum in capite ſeruiunt, uirgulam raphe ſecūdæ ſubſtātiali imponūt. ut כַּלְּבוּשׁ ſicut amictus. בְּשַׁבֵּב in acquieſcēdo &c.

Exceptiones.

Primam regulam primo deſtruunt literæ ה י ו quum in fine dictionis relatiuæ ſunt. ut בְּצִדָּהּ תָּשִׂים in latere eius pones. Et pſalmo 105. בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד Quærite faciē eius ſemper. Et Iſaiæ 56. בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה Domus mea, domus orationis. Et Tren. 1. כָּל רֵעֶיהָ בָּגְדוּ בָהּ Omnes amici eius ſpreuerunt eam.

Secundo derogatur primæ regulæ, quando א in fine quieſcit. ut וַיַּרְא בָּלָק Et uidit Balac.

Tertio, ſi litera raphabilis in capite poſita, reperiatur in corpore dictionis, prior puncto dages, & poſterior raphe ſignatur.

Digitized by Google

ſignatur.ut שָׁמַרְתִּי בְּרַבָּר id eſt, cuſtodiui carrucam.

Quarto, quoties in dictione duæ primæ literæ ſunt ex בגד כפת prima accipit dages, præſertim ſi ei ſubſit ſcheua. ut Ier.42. שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה Audite uerbũ domini. Et Ezech.10. נוֹגַה כְּבוֹד יְהוָה Splendor gloriæ domini. Iſaiæ 3. וְאָבְלוּ פְּתָחֶיהָ Et lugebunt portæ eius.

Quinto, ſi hæ duæ literæ ב ם dictioni præponantur, ב ſemper habet dages.ut תָבֹא בְּמִשְׁפָּט uenies in iudicium. Et pſalmo 95. מַסָּה בַּמִּדְבָּר Tentatio in deſerto.

Sexto, ſi ה claudat minutam dictionem.ut הִנֵּה זֶה בָּא Ecce iſte uenit. Cãt. 2.& 7.eiuſdẽ: מַה תֶּחֱזוּ Quid uidebitis.

Septimo, ſi una ex literis אֶהֱוִי uel ב נ ת cũ ־ collocetur in periodo, membro, diſtinctione uel ſubdiſtinctione, aut alio accentu pauſationis, uel ſuſpenſionis,

ſionis, uirtus eius nõ extenditur in pro/
xime ſequentem dictionem, quantum/
libet illa habeat in capite unam ex lite/
ris בגד כפת Enumerat aũt Rabi Mo/
ſche quindecim accentus, qui plerunq;
infringant regulam אֶחָוִי ſcilicet סות
: פָּסוּק qui eſt finis ſententiæ : אַתְנַחְתָּא
Membrum : זָקֵף קָטֹן Diſtinctio :
רְבִיעַ Subdiſtinctio : פַּשְׁט : טַרְחָא
קַרְנֵי פָרָה : פָּזֵר גָּדוֹל : זַרְקָא : שְׁנֵי גְרִישִׁין
זָקֵף : אַזְלָא : יְתִיב : תְּבִיר : תְּלִשָׁא :
גָּדוֹל De quibus infra: ubi reperies quã
figuram quiſq; accentus ſibi uindicet.
Exempla. Et primo de ſoph paſuc: Ge/
neſis 7. אַרְבָּעִים לָיְלָה ; בְּעֶצֶם חַיּוֹם De
æthnahta, Iſaiæ 24. אוֹי לִי בֹּגְדִים בָּגָדוּ
Væ mihi, præuaricãtes prauaricati ſũt.
De Rebia Iſ. 16. גֶּפֶן שִׂבְמָה בַּעֲלֵי חָלְמוּ
Vineam Sabama, domini exciderunt.
De aliis quoque accentibus facile exem
pla adferri poſſent, niſi typi cũ idoneis

accentum figuris deeſſent.

De puncto mappic.

DIximus quod mappic pūctus deroget regulæ אֶהֱוִי nec tamen hactenus ſatis eius explicuimus naturam & officium. Sciēdum igitur, quod quidam hunc pūctum ſcribunt intra literam הּ (quæ ſola eius eſt capax.) Alíj ſub litera ה̣ ualetq́ʒ pronomen relatiuum, eius, ei: uel ſua, ſuæ, fœminini generis. nec unquam legitur. ut בְּנָהּ filius eius, ſcilicet mulieris. שְׁמָהּ nomen eius, ſcilicet uxoris. Gen. 25. Item 3. Reg. 3. תְּנוּ לָהּ date ei, ſcilicet mulieri. Et nota, ſi literā ה ut eſt relatiua, mox anteceſſerit ſægol aut hiric aut ſurec, non mappic ſed kamez ſibi ſubſcribitur. unde Gen. 25. וַיֶּאֱהָבֶהָ Et dilexit eā, ſcilicet Iſaac Rebeccā. Sic 24. eiuſdem: נָתַן לְאָחִיהָ Dedit fratri ſuo, fratri uidelicet Rebeccæ. De ſurec habes Geneſis

primo

primo exemplum.

OMnes literæ puncti dages, ut dictum eſt, ſunt capaces, præter quinq; , uidelicet quatuor gutturales & res. Quum autem inſulcitur literæ, ſignat eam duriuſcule ac quaſi geminam pronunciandam : aut certe alterius literæ defectum oſtendit. Quatuor iſtæ literæ בּ כּ פּ ת quum per dages ſignantur, ſimpliciter & naturali expreſſione ueniũt ſonandæ , uidelicet ut b c p t. Reliquas uero omnes fermè literas dages ſuo aduentu conduplicat.

Canon. Poſt ſcheua capiti dictionis ſuppoſitum , nunquam immediate ſequitur dages , præter quàm in שְׁתֵּי & שְׁתַּיִם. Hic canon apud Hebræos ita ſcribitur:

לְעוֹלָם לֹא יָבֹא דָּגֵשׁ אַחַר שְׁבָא בְּרֹאשׁ ת
תֵּיבָה חוּץ מִן שְׁתֵּי שְׁתַּיִם

Canon. Litera iod dageſſatur in

 uerbis

uerbis קָל ſi eam præcedat patha. ut וַיֹּאמֶר ſecus in uerbis בָּבֵר ut וַיְדַבֵּר & loquutus eſt. Hebraice ſic:

הַדָּגֵשׁ מֵבִ״א לְפָנָיו פַּתַח גָּדוֹל כְּמוֹ וַיֹּאמֶר וַיֵּלֶךְ ׃ אֲבָל בְּבָבֵר כְּמוֹ וַיְדַבֵּר

Canon. Quum hæ quinqꝫ literæ לבאיש puncto kamez ſignantur, plerunqꝫ litera mox ſequens dageſſatur. ut שָׁמָּה לָמָּה אָנָּה בָּתִּים & ſimilia.

Canon. מ ut eſt litera ſubſidiaria, præpoſitionem a uel ab ſignificans, primæ literæ dictionis cui præfigitur dages inſerit, præſertim ſi habeat ſub ſe hirec. ut מִצָּר de tribulatiõe. מִמֶּנּוּ à nobis. Sin nomen uerbale conſtituat, alteram thematis literam puncto dages roborat. ut מִשְׁפָּט iudicium. מַשְׂכִּיל eruditiuum. Dicũt & has quinqꝫ literas חבבשל quum à fronte ſeruiunt, primam radicis dageſſare.

Canon. Vna ex finalibus, uidelicet caph.

caph, pũcti dages quoq; eſt capax, idq́; tunc quando eſt pronomen affixũ pri/mitiuæ ſpeciei præcedente ſægol. ut אַשְׁרֶיךָ beatus tu. אוֹדֶךָּ confitebor tibi. Si autem eſt deriuatiuæ ſpeciei, habet raphe. ut אִשְׁתְּךָ uxor tua: Hanc regu/lam Hebræi his uerbis tradunt:

כָּל ךָ בְּסוֹף הַתֵּיבָה וּפַתַּח קָטָן לְפָנָיו וְע
וְעוֹמֶדֶת בִּמְקוֹם אוֹתָךְ תִּהְיֶה דְּגוּשָׁה כְּמוֹ
וִיבָרֶכְךָ אוֹדֶךָּ ׃ אֲבַל אִם הִיא כְּמוֹ שֶׁלָּךְ תּ
תִּהְיֶה רְפוּיָה כְּמוֹ בָּנֶיךָ וְאֵלּוּ רַבִּים ׃

Interpretatio uerborũ eſt hæc: Omne caph in fine dictiõis, & patha paruum, id eſt ſægol, ante ipſum, & ſtat in loco te, erit dageſſatũ, ſicut, & benedicat tibi, confitebor tibi. Sed ſi ipſum ſicut quod tuum, erit raphatum. ut filij tui, & hu/iuſmodi multa.

Canon. Literæ iſtæ ת נ ſi cõtinuo ſequantur coniunctionem uau puncto patha ſignatã, recipiunt dages. ut וַתִּקַּח

Digitized by Google

Et tulit. וַנְּסַפֵּר Et narrauimus.

Canon. Nomina hui⁹ formæ צַדִּיק recipiunt in ſecunda dages. ut אַבִּיר for tis. אַמִּיץ robuſtus. לַפִּיד lampas &c.

Canon. Iod finalis p diæreſin pro lata, facit ſequentem conſonantem ex iſ lis ſex literis בגד כפת dageſſari. ut סִינַי בַּקֹּדֶשׁ Sinai in ſancto. גוֹי גָּדוֹל gens magna.

Canon. Dageſſatur ſecunda *litera* in hac forma: חַטָּאת peccatum. כַּפָּרָה propitiatio. יַבָּשָׁה arida.

Canon. Litera ת in his terminati onibus præteriti תֶּן תֶּם תִּי תָּ תְּ ſemper habet dages, niſi præcedat א uel iod. ut שְׁמַעְתֶּם : אֲהַבְתֶּם : שָׁמַרְתָּ : אָמַרְתִּי Exempla exceptionis: שָׂנֵאתִי odiui. פָּדִיתָ redemiſti, à uerbo פָּדָה

Canon. Iſtæ literæ חל איתן facile ſecũdam radicalem literam dageſſant, quum dictioni miniſterialiter præficiun tur. ut

tur. ut Gen. 3. הַרְבָּה אַרְבֶּה Multipli-
cans multiplicabo. Et pſalmo 9. אֲסַפְּרָה Enumerabo. Et nonageſimo quinto: נְקַדְּמָה Præoccupabimus.

De puncto dages, quod deuorat literas.

EXercet præterea punctus dages & hoc officij, quod literarum ſubſtãtialium defectum oſtendere ſolet, appellaturq́ꝫ tũc dages uorax ſeu deglutiens literas. Quũ enim ab alicuius dictionis primitiuo una radicalis ceciderit, mox pro ſui ueſtigio proximiori literæ imprimit dages, ſi ei9 capax eſt. ut pro יִלְקַח communiter in biblia ſcribitur יִקַּח & pro סָבְבוּ ſcribi ſolet סַבּוּ Item pro תְּמָמִים תַּמִּים Sic חֻקִּים pro חֲקָקִים Idem cõtingit in denominatiuis quæ ueniũt à uerbis, quorum prima radicalis eſt nun uel iod. ut à נָפַל corruit, ſit denominatiuũ מַפָּלָה

& in conſtructione מַפֶּלֶת cadauer, rui-
na. Sic à uerbo יָצַב ſtatuit, uenit מַצֵּבֶת
ſtatua. Et ab אִישׁ uir, deriuatꝰ fœmini-
num אִשָּׁה uirago. In his exemplis ui-
dere licet, quomodo extritis literis da-
ges ſuccedat. In uerborum deniq; cõiu-
gationibꝰ id crebro fieri infra cõſpicies.

R. D. K.

Literæ deuorabiles à dages ſunt ſe-
ptem, & ſignum earũ eſt : תּ נּ וּ אּ לּ יּ הּ
תָּיו תִּתְבַּלַּע בְּדָגֵשׁ בְּתָיו שֶׁל הִתְפַּעֵל כְּמוֹ
וָאֶשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדַּבֵּר אֵלָי ׃ דִּינוֹ מִת
מִתְדַּבֵּר Tau deuoratur in dages, ſicut
tau ipſius hithpael. ut: Et audiui uocem
loquẽtis mecũ. Iudiciũ eius eſt: מִתְדַּבֵּר
נ תִּתְבַּלַּע בְּדָגֵשׁ כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה פֵּא הַפָּעַל
נוּן תִּתְבַּלַּע בְּעֵינוֹ כְּמוֹ נָתַן בְּיִתֵּן. Nun
deuoratur in dages, ſecundũ quod fue-
rit pe poal nun, deuoratur in ain poal.
ſicut, dedit, cum dederit.

Vau deuoratur in dages. ut עֲרֻמִּים
pro

Digitized by Google

pro עֲרוּמִּים & multa ſimilia.
Aleph deuoratur in dages. ut מַכּוֹלֶת
pro מַאֲכוֹלֶת

Lamed deuoratur in dages. ut תִּקַּח
יִקַּח à uerbo לָקַח accepit.

Iod deuoratur in dages. ut à צִיץ di
citur pluraliter צִצִּים coronæ.

He deuoratur in dages. ut מַזֶּה בְּיָדְךָ
pro מַה זֶּה בְּיָדְךָ Quid eſt in manu tua.

Scribit proinde idem Dauid conſe-
quenter in hæc uerba:
וְזוּלָתִי ז׳ אוֹתִיּוֹת אֵלּוּ לֹא תִּתְבַּלַּעְנָה בִּרְגֵשׁ
כִּי אִם אוֹת בַּחֲבֶרְתָּהּ Hoc eſt: Et præ-
ter ſeptem literas iſtas, non deuorantur
in dages, niſi litera in ſocia ſua, id eſt, à
ſibi ſimili.

בֵּית תִּתְבַּלַּע בְּב׳ אַחֶרֶת כְּמוֹ תָּסוֹבּוּ אֶת הָ
הָעִיר וְרִיבּוֹ תְּסוֹבְבוּ Id eſt: Beth deuo-
raturin ב alia, ſicut: Circundabitis ciui-
tatem &c.

גִּימֶל תִּתְבַּלַּע בְּגִ׳ אַחֶרֶת כְּמוֹ תָּחוֹגּוּ אֶת

Digitized by Google

חַג יְהוָה Gimel deuoratur in ſe gimel altera. ut celebrabitis ſolennitatem domini. Et ita de reliquis literis facile exemplificari poſſet: niſi hæc quæ poſuimus exempla prudenti lectori ſatiſfacerent.

Regulæ quædam ex Hebræa grammatica extractæ, de aliquarum dictionum & literarum punctatione.

Litera א ſemper punctatᷓ & legitur in his diuinis nominibus אֲדֹנָי אֱלֹהִים cũ ad ipſorum caput una ex his literis משח acceſſerit. ut מֵאֲדֹנָי הָאֲדֹנָי מֵאֱלֹהִים Cõtra, ſi una ex his ובלכ acceſſerit, א non pũctatᷓ. ut בֵּאלֹהִים לֵאלֹהִים לַאדֹנָי וַאדֹנָי

Regula alia. Vau cum ſcheua nunquam cõtinuo præcedit in capite dictionis has literas ב מ ח ſed tantum cum ſurec. ut וּבְנֵי & filij. וּמְלֹא & imple. וּפְרִי & fructus. וּבָאָרֶץ & in terra. Idẽ eſt iudicium, ſi mox præcedat cõſonantem

tem ſcheuatã.ut וְלְשׁוֹנִי & lingua mea.

Regula. Quando iod litera in dictionis capite punctatur cum ſcheua, & una ex his literis ב ו כ ל ם etiam cum ſcheua eſt præponẽda, abijcitur utrũqꝫ ſcheua, & ſubſternitur primæ literæ hiric. ut וִיהוּדָה & Iudas. לִירֹא ad timendum. בִּירוּשָׁלָם in Hieruſalem. וִיהִי & erit. Secus ſi fuerit alius ſupponendus punctus. ut וַיְהִי & fuit.

Regula alia. Vau aduenjens literis gutturalibus, punctatur cum patha. ut וַחֲצִי שֵׁבֶט & dimidia tribus. וַאֲרוּחָתוֹ

Regula alia. Litera ה quando dictionibus præficitur, plerunqꝫ pũctatur cum patha, niſi ilico ſubſequatur una ex his literis א ע ר tunc enim punctatur cum ָ ut הָרֹאשׁ caput: הָעֶבֶר ſeruus.

Regula alia. Quando ה eſt ſignũ quæſitiuum uel admiratiuum, punctatur cum ֲ: ut הֲשׁוֹמֵר אָחִי אָנֹכִי Num

custos

cuſtos fratris mei ego? Niſi cõtinuo ſe-
queretur litera gutturalis, tunc enim ex-
poſceret patha. ut Iob 1. הַחִנָּם יָרֵא אִיּוֹב
אֱלֹהִים Nónne fruſtra timet Iob deũ?
Nonnunquam etiam ante א inuenitur
cum ſægol. ut הֶאָנֹכִי Nunquid ego?

Regula de quæſitiuo מה

מָה־הַמַּקָּף פַּתַּח כְּמוֹ מַה־זֶּה מַה־זֹּאת וא
וְאַתְנַחְתָּא וְסוֹף פָּסוּק קָמֵץ וְעַל חע אֲפִילוּ
בְּמַקָּף פַּתַּח קָטָן כְּמוֹ מֶה־עָנָה יְהוָה מֶה־
חָטָאתִי : אֲבָל עַל אחר קָמֵץ גָּדוֹל אֲפִילוּ
בְּמוּקָפִים כְּמוֹ מָה־אַתָּה רוֹאֶה מָה־חֵנָּה
מָה־רָאִיתָ Senſus eſt: Hæc dictio מה
quum ſtat in cõſtructione makeph, ha-
bet patha. ut, quis iſte, quæ iſta. In æth-
nahta uero & fine uerſus habet kamez.
Porrò quum præcedit literas חע tãetſi
intercedat makeph, habet patha par-
uum, id eſt, ſægol. ut, quid reſpõdit do-
minus: Quid peccaui. Sed cũ imminet
literis אחר habet kamez magnũ, quã-
uis in-

uis interſit makeph. ut: Quid tu uides, quid iſtæ, quid uidiſti.

De literis & nominibus numeralibus Hebræorum.

Vtuntur Hebræi pro numero breuiori ſiue cifris, quas סְפִירוֹת uocant, omnibus literis alphabeti, hoc pacto.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
10	20	30	40	50	60	70	80	90
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
100	200	300	400	500	600	700	800	900
ק	ר	ש	ת	תק	תר	תש	תת	תתק

Poſt decem & uiginti ſic numerant.

11	12	13	14	15	16	17	18	19
יא	יב	יג	יד	טו	יו	יז	יח	יט
21	22	31	101	102	402	461	899	
כא	כב	לא	קא	קב	תב	תסא	תתצט	

Quidam Hebræi ponunt pro 500 literam ך : pro 600 ם : pro 700 ן : pro 800 ף : pro 900 ץ :

Digitized by Google

Millenarium numerum ita ſignant.

1000	2000	1002	3000	4000	5000
א	בא	אב	גא	דא	הא

Annus Chriſti iam currens 1524. ita ſignatur : בר רש רתת Vel ſic : אסת בר Hebræi tamen quicquid per numeros ſcribunt, ſumunt æram ab initio mundi, ſiue מבריאת עולם hoc eſt, à creatione mundi. unde pro iſto anno Chriſti currente ſcribunt : רפג הא hoc eſt: 5283. Tot enim annos hiſtoriographi eorũ dicunt à principio mũdi uſq; ad præſentem fluxiſſe annũ. Noſtri uero ponunt 6723. præſertim Euſebius & Oroſius. Porrò pro nomine diuino יה quod quindecim importat, Iudæi ſcribunt טו ne ſacro nomine profane abutantur.

De nominibus numeralibus.

Numeri cardinales maſculini generis hoc pacto apud Hebræos ſcribũtur.

unus

quatuor tres : duo unus
אַרְבָּעָה ׃ שְׁלֹשָׁה ׃ שְׁנַיִם ׃ אֶחָד
octo : ſeptem ſex quinqꝫ
שְׁמֹנָה ׃ שִׁבְעָה ׃ שִׁשָּׁה ׃ חֲמִשָּׁה
undecim decem nouem
אֶחָד עָשָׂר ׃ עֲשָׂרָה & עֲשֶׂרֶת ׃ תִּשְׁעָה
quatuordecim. tredecim duodecim
אַרְבָּעָה עָשָׂר ׃ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר ׃ שְׁנֵים עָשָׂר
Et ſic conſequenter uſque ad uiginti.

Numeri cardinales fœm.gen.

quinqꝫ quatuor tres duæ una
חָמֵשׁ ׃ אַרְבַּע ׃ שָׁלֹשׁ ׃ שְׁתַּיִם ׃ אַחַת
decem nouem octo ſeptem ſex
עֶשֶׂר ׃ תֵּשַׁע ׃ שְׁמֹנֶה ׃ שֶׁבַע ׃ שֵׁשׁ
tredecim duodecim undecim
שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה ׃ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה ׃ אַחַת עֶשְׂרֵה
ſedecim quindecim quatuordecim
שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה ׃ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה ׃ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה

Omnes numeri cardinales à uiginti & ſupra, ſunt generis cõmunis. ut אֶחָד וְעֶשְׂרִים unꝰ & uiginti. Itẽ אַחַת וְעֶשְׂרִים

una

una & uiginti : שְׁלֹשִׁים triginta אַרְבָּעִים quadraginta : חֲמִשִּׁים quin- quaginta : שִׁשִּׁים ſexaginta : שִׁבְעִים ſeptuaginta : שְׁמֹנִים octoginta : תִּשְׁעִים nonaginta : מֵאָה & מֵאוֹת centum : מָאתַיִם ducenti : שְׁלֹשׁ מֵאוֹת trecenti &c. אֶלֶף mille : אַלְפַּיִם duo milia : שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים tria milia : רְבָבָה decem milia. Idē רִבּוֹ : רְבָבוֹת & רִבּוֹא centum milia.

Numeri ordinales maſculini gene- ris hoc modo ſcribuntur.

quartus tertius ſecundus primus
רִאשׁוֹן ; שֵׁנִי ; שְׁלִישִׁי ; רְבִיעִי ;
octauus ſeptimus ſextus quintus
חֲמִישִׁי ; שִׁשִּׁי ; שְׁבִיעִי ; שְׁמִינִי ;
duodecim⁹ undecimus decim⁹ nonus
תְּשִׁיעִי ; עֲשִׂירִי ; אַחַד עָשָׂר ; שְׁנֵי עָשָׂר

Pluralē hi numeri faciūt, ut nomina gentilia maſc. ſicut עִבְרִי Hebræus : עִבְרִיִּים Hebræi : חֲמִישִׁי qnt⁹ : חֲמִשִּׁיִּים quinti.

quinti. Et nota quod frequēter numerus cardinalis uſurpatᷣ pro ordinali, ut liquet bibliam intuenti. Ezech. 40. Ieremiæ primo. Deut. primo.

In fœminino genere.

quarta	tertia	ſecunda	prima
רְבִיעִית ;	שְׁלִישִׁית ;	שֵׁנִית ;	רִאשׁוֹנָה ;
octaua	ſeptima	ſexta	quinta
שְׁמִינִית ;	שְׁבִיעִית	שִׁשִּׁית ;	חֲמִישִׁית ;
		decima.	nona
	&c.	עֲשִׂירִית ;	תְּשִׁיעִית

Et faciūt pluralem numerū ſicut nomina gētilia fœm. g. ut יְהוּדִית Iudæa. ſ. mulier. יְהוּדִיּוֹת Iudææ. Sic עֲשִׂירִית decima. עֲשִׂירִיּוֹת decimæ. &c.

De literis ſubſtantialibus & accidentalibus.

QVantum nunc attinet ad uerborum nominúmque inflexiones, oportet in primis animaduertere, omnia fermè nomina

apud Hebræos tribus duntaxat ſcribi originalibus literis,quas & שָׁרְשִׁיּוֹת id eſt,radices,ſiue יְסוֹדוֹת id eſt,fundamenta , uocant , quæq; ſolum dictionarijs inſeruntur . aliorũ autem quæ uel duabus uel quatuor aut quinque conſtant radicalibus literis,pauca admodũ eſſe.

Colliguntur proinde alphabeti literæ in duos ordines . Vndecim nanque ſunt ,quæ ubiq; & ꝑpetuo ſunt de ſubſtantia dictionis,quas Hebræi his comprehendunt dictionibus, חֲט סֵפֶר גֶזַע צֶדֶק Reliquæ uero undecim , uidelicet אֵת בְּנָה מֹשֶׁלִי כּוֹ licet & nõnunq; ſint ſubſtantiales,ſeu radicales, plerunq; tamen ſeruiunt ad inflexionẽ tum nominum,tum uerborum. unde & literæ ſeruiles,accidẽtales & ſubſidiariæ appellari conſueuerũt. Ex quibus hæ quatuor אֶל בָּשׁ à capite dictionis tantum ſeruiũt:alijs uero in locis, hoc eſt,in medio

uel fine

Digitized by Google

uel fine dictionis, perpetuo ſunt ſubſtantiales ſiue eſſentiales. Hæ uero quatuor בן חם non tantum à capite, uerum & à fine dictionis plerunq; ſeruiunt. Porrò reſiduæ tres יות frequenter ſeruiũt in capite, medio & fine. Omnes tamen iſtæ miniſteriales literæ, non ita conſtanter ſuis quibuſque in locis ſeruiunt, quin & ipſæ aliquando in eiſdē ſint eſſentiales, ut patet in his dictionibus שָׁמַר cuſtodiuit, אָמַר dixit. בָּאַשׁ fœtuit. יָדַע cognouit. תָּלָה ſuſpendit. Primas uocant Hebræi הַשָּׁרְשִׁיּוֹת id eſt, radicales ſeu fundamentales: alias uero מְשָׁרְתוֹת id eſt, ſeruiles, licet & ipſæ plerũq;, ut dictũ eſt, ſint הַשָּׁרְשִׁיּוֹת radicales. Nunc ſigillatim de officijs ſeruilium literarum & ſyllabarum, quæ uel in capite uel in calce dictionum exercẽt, tractabimus: à quorum noticia fermè totius grãmaticæ pendet pōdus.

Digitized by Google

De literis האמנתי

ET priusq; pergã ſingularum ſeruilium explicare officia literarũ, ſcire operæpreciũ eſt, quod Hebræi omnia ſua denominatiua conſtituunt per præfixionẽ unius ex his literis, האמנתי Et quũ tale aliquod occurrit, dicere ſolẽt, ה uel א uel מ &c. eſt hoc in loco hæemãti, per quod intelligunt, denominatiuũ conſtitui ex illa litera & radice. Idem iudiciũ eſt de aliquibus literis האמנתי cũ in fine uel medio ad radicẽ aſciſcũtur. ut זכרון memoria. Exẽpla canonis. Litera ה à principio pauca facit denominatiua. ut דור ſphæra, circulus. Inde הדורים anfractus uiarum, tortuoſæ uiæ. Aleph quoq; non multa conſtituit. ut אזרח inquilinus, lignum uiride, laurus. אגרות pugnus. אמתחת ſaccus, à מתח expãdit. אפרחים pulli., à פרח Sic אבעבעת puſtula, à uerbo

uerbo בָּעָה quod tumere ſignificat.

Mem litera ad innumera concurrit denominatiua. ut זָרָה uentilauit. inde מִזְרֶה ſporta, uãnus. גָּנַן ꝓtexit. מְגִנָּה tegumentum, ſcutum. פּוּחַ flauit, inde מַפָּחַ follis. פָּתַח aperuit. iñ מַפְתֵּחַ clauis. Et communiter conſtituit mem tale denominatiuum, quo ceu inſtrumento actus uerbi perficitur. ut iam poſita indicant exempla.

Litera nun rarius q̃ מ concurrit ad denominatiui cõſtitutionem. ut à כָּבַר honorauit, נִכְבָּר glorioſus. à לָעַג balbutiuit, נִלְעַג balbuties. ab אָמַן credidit, נֶאֱמָן fidelis.

Litera ת multa quoqꝫ conſtituit denominatiua. ut à לָאָה faſtigatus eſt, תְּלָאָה laſſitudo. à הָלַל laudauit, תְּהִלָּה laus. à נוּר ignis, תַּנּוּר caminus. &c.

Litera iod rarius inuenitur cõcurrere ad denominatiui conſtitutionem.

Digitized by Google

Exempla. שָׁמַם deuaſtauit. יְשִׁימוֹן ſolitudo. נֶשֶׁת caligo. יַנְשׁוּת noctua. תּוֹדָה confeſſio. יְהוּדִי Iudæus.

De literis אל בש à capite dictio- nis tantum ſeruilibus.

א Hæc litera primo conſtituit deno- minatiuum quum ſit heæmāti, ut dictū eſt. Secūdo uerbo adiecta, facit primam futuri perſonam ſingularem. ut גָּאַל redemit. אֶגְאַל redimam. קָבַר ſepeliuit. אֶקְבַּר ſepeliam.

ל Aliquando gerundio miniſtrat. ut לִפְתֹּחַ ad aperiendum. לִשְׁמֹר ad cuſtodiendū, uel ut cuſtodiret. aliâs arti culus eſt datiui caſus, ut נָתַתִּי לְאָדָם dedi homini. Et מִזְמוֹר לְדָוִד Pſalmus ipſi Dauid, uel Dauidis. Valet quo- que in & ad. ut לְעוֹלָם in ſeculum. וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל Vocauit ſeu da- mauit ad ſeniores Iſrael.

accipi-

ב Accipitur pro præpoſitione, in uel cū, & quandoq; pro aduerbio quū. ut בִּשְׁמֹר in cuſtodiēdo. בָּאָרֶץ in terra. וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ & adhærebit cū uxore ſua. Gen. 2. Item pſal. 51. בְּבוֹא אֵלָיו נָתָן Quum ueniret ad eū Nathan, ſiue, in ueniendo ad eum Nathan.

שֶׁ Signatum cum ſægol, ualet, qui, quæ, quod, & nōnunquam, quod coiunctionem. unde Canticorū primo: הַגִּידָה לִּי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי Indica mihi, quem diligit anima mea.

De literis בן חם à capite & calce ſeruilibus.

כ Quum radici præponitur, habet uim aduerbij ſimilitudinis, ut, ſicut, tanquam, uelut, ad inſtar. Exemplum. כְּמִגְדַּל דָּוִיד Sicut turris Dauid. כְּגֶפֶן פּוֹרִיָּה Sicut uitis fructifera. ualet quoq; nonnūquam præpoſitionem iuxta, ſecundū. ut pſal. 51. חָנֵּנִי כְּחַסְדֶּךָ Miſerere

mei ſecundum miſericordiam tuam. Porrò quando in fine ſeruit, ualet pronomẽ tu, tui, tibi, aut tuus tua tuum. ut אִשְׁתְּךָ uxor tua. אֱלֹהֶיךָ deus tuus. יְבָרֶכְךָ יְהוָה Benedicat tibi dñs. Et habet caph finalis ſemper raphe, niſi quũ ipſum mox præcedit ſægol, tunc eſt capax pũcti dages. ut אוֹדֶךָּ cõfitebor tibi.

נ Hæc litera præterq̃ quod eſt heemanti à capite dictionis, etiam nota eſt primæ perſonæ futuri plur. ut עָשָׂה fecit. נַעֲשֶׂה אָדָם faciemus hominem. שָׁמַר cuſtodiuit. נִשְׁמֹר cuſtodiemus. Conſtituitur præterea uerbũ paſſiuum per eam in omnibus perſonis. ut נִשְׁמַר cuſtoditus eſt. נִשְׁמַרְתָּ cuſtoditus es. נִשְׁמַרְתִּי cuſtoditus ſum. &c. unde Trenorum ult. עוֹרֵנוּ כְּתַנּוּר נִכְמָרוּ Pelles noſtræ ſicut clibanus exuſtæ ſunt. Porrò in fine radici adiecta, ualet pronomẽ earum eis eas. ut קוֹל uox, קוֹלָן uox earum.

Digitized by Google

earum. דָּבָר uerbum, דְּבָרָן uerbũ ea-
rum. Adijcitur etiam nonnunquam
ocioſe uerbis plur. ut pſal. 95. אִם יְבֹאוּן
Si introibũt. Et pſalmo 11. יִדְרְכוּן קֶשֶׁת
Tendent arcum.

ה Primo præficitur nominibus ut ar-
ticulus caſuũ, præſertim genitiui. ut
בַּעַל הָאִשָּׁה maritus uxoris. עֵץ הַדַּעַת
lignum ſcientiæ.

Secundo nonnunquam dictionis ſi-
gnificatum reddit notabile & inſigne.
ut הַנָּבִיא propheta ille, uidelicet certus,
talis ac tantus.

Tertio ſæpenumero eſt ſignũ quæſi-
tiuum uel admiratiuum. ut הֲלֹא הֵם
כְּתוּבִים עַל סֵפֶר An non hæc ſcripta
ſũt in libro. &c. De hoc habes & ſupra.

Quarto concurrit ad cõſtitutionem
cuiuſdam coniugationis, quam uocant
hiphil, & ad aliam quam hithpael no-
minant. ut פָּקַד uiſitauit. Inde hiphil

הִפְקִיד fecit uiſitare,& hithpael, הִתְפַּקֵּד uiſitauit ſeipſum. Quinto plerunq; uidetur tenere uicem relatiui. ut pſalmo 34. מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים Quis eſt homo qui uult uitam? Sexto nonnunquam uidetur ocioſe præponi dictionibus.ut מַה לְךָ הַיָּם Quid eſt tibi mare? Porrò in fine dictionum, iterum multiplici fungitur officio. Primo tam in uerbis quàm nominibus indicat fœmininum genus. ut גְּבִיר dominus. גְּבִירָה domina. Et de uiro dicitur: אִישׁ נָתַן לִי Vir dedit mihi. De muliere uero eandem ſentẽtiam ſic explico: אִשָּׁה נָתְנָה לִי Et nota, quando uerbi alicuius tertia radicalis in ה deſinit, fit fœmininum genus per interpoſitionem literæ ת inter ſecundam & ultimam radicalem literam.ut הָיָה fuit, ſcilicet uir. Et הָיְתָה fuit, ſubaudi mulier. Sic עָלָה aſcendit, uir. עָלְתָה aſcendit, mulier.

Secun-

Secundo eſt nota, relatiui fœminini generis quum habet punctum mappic ſubnotatum, qui punctus aliquando in kamez mutatur, ut ſupra quoq; commonui. Exemplum. Trenorum primo: דִמְעָתָהּ עַל לֶחֱיָהּ אֵין לָהּ מְנַחֵם מִכָּל אֹהֲבֶיהָ Lachryma eius (ſcilicet dominæ gẽtium) ſuper maxillam eius, non eſt ei conſolator ex omnibus dilectoribus ſuis. Tertio ſubiungitur nominibus locorum, quando eſt motus ad ea. ut וַיָּבֹאוּ אַרְצָה Et uenerunt in terram. Sic וַיֵּלֶךְ חָרָנָה Et perrexit in Haran. בָּא יְרוּשָׁלַיְמָה Venit in Hieruſalem. Hic uides quomodo חָרָן & אֶרֶץ & יְרוּשָׁלַם deſinunt in ה literam propter motum ad ea loca.

Quarto, plerũq; uerbis imperat. modi, & uerbis futuri tpis adhæret. ut אֶשְׁמְרָה בֵּיתִי id eſt, cuſtodiam domum meam. Et pſal. 86. שָׁמְרָה נַפְשִׁי Cuſtodi animam

mam meam. Et Ion. 2. אַל נֹאבֵדָה Nō peribimus. Quinto aliquando additur uerbis maſ. euphoniæ gratia, præſertim ubi capitalis litera ſequentis dictionis eſt ל uel iod. ut pſal. 35. רָאִיתָה יְהוָה Vidiſti domine. Et pſalmo 21. נָתַתָּה לוֹ יְהוָה Tribuiſti ei domine.

Notandū hic, quod nomina & participia in ה exeuntia fœm. gen. in ſtatu regiminis, hoc eſt, ſi ſequatur obliquus caſus aut pronomen affixum, mutant ה in ת ut צְדָקָה iuſticia. צִדְקָתְךָ iuſticia tua. יָפָה pulchra, יְפַת מַרְאֶה pulchra aſpectu. אִמְרָה uerbum, אִמְרָתִי uerbū meū. אִשָּׁה uxor, אֵשֶׁת אַבְרָהָם uxor Abraham.

מ Hæc litera primitiuæ dictioni antelata, primo nomen uerbale ſeu denominatiuum, & in multis coniugationibus participium præſentis temporis conſtituit. ut רָאָה uidit, מַרְאֶה uiſio.

ſio. יָצָא egreſſus eſt: מוֹצָא egreſſio. הִקְרִיב obtulit, מַקְרִיב offerens. דִּבֵּר loquutus eſt, מְדַבֵּר loquens.
Secundo ſupplet uicem præpoſitionis a, ab, ex, de. Et tunc communiter pũctatur uel cum hiric, uel cum zere. ut מִפְּרִי בִטְנְךָ De fructu uentris tui. Et pſal. 109. מֵרֶחֶם מִשְׁחָר Ex utero auroræ.
Tertio circunloquuntur per ipſam Hebræi comparatiuum. ut 1. Regum 1. הֲלֹא אָנֹכִי טוֹב לָךְ מֵעֲשָׂרָה בָּנִים Nunquid ego bonus ſum tibi à decem filijs, hoc eſt, nônne ego tibi melior ſum decẽ filijs? Cæterum hæc litera quum in fine ad radicẽ nois aut uerbi acceſſerit, ualet pronomen plurale, eorum eis eos, ſignaturq; ultima radicis litera, qui adhæret, cum .. aut -.- aut hiric. ut צְבָאָם exercitus eorum. כְּפָעֳלָם ſecundũ opus eorum. נַשְּׂאֵם extolle eos. יְבַלְּעֵם conturbabit eos. Et Ieremiæ 25. וַהֲבִיאֹתִים
Et ad

Et adducam eos. ubi mem finale affixũ depẽdet ad ſyllabam ſeruilem. Verum de his infra in affixis latius tractabit̃. Notabis tamen hic, quod hoc plurale pronomen, eorum eis eos, uel ſuorum ſuos, etiam duabus alijs ſyllabis ſcribitur, uidelicet הֶם & מוֹ. ſyllaba הֶם ſemper ad iod pendet, & plerunqꝫ ad pluralem nominis numerum. מוֹ uero appenſilis eſt ad nomẽ & uerbũ, nulliusqꝫ literæ uidetur reſpuere conſortiũ. Exempla primi. פִּיהֶם os eorũ. בִּימֵיהֶם in diebus eorum. יְדֵיהֶם manus eorũ. Secundi. אֵלֵימוֹ ad eos. Pſalmo ſecundo. Idem אֲלֵיהֶם Et pſalmo 50. קִרְבָּם בָּתֵּימוֹ Sepulchrum eorum domus eorum. Et pſal. 45. תְּשִׁיתֵמוֹ לְשָׂרִים בְּכָל הָאָרֶץ Pones eos in principes in omni terra.

De literis יות in capite, medio, & fine ſeruilibus.

Iod

IOd à principio, præterquàm quod eſt heæmanti, facit terſtiam perſonā utriuſqꝫ numeri fut.tēp.maſ.g.ut אָמַר dixit.Inde יֹאמַר dicet. יֹאמְרוּ dicent. שָׁמַר cuſtodiuit. יִשְׁמַר cuſtodiet. &c. Intra limites dictionis,primo concurrit ad conſtitutionem uerbi hiphil.ut יָדַע cognouit.Inde הוֹדִיעַ notum fecit. רָחַק longe abfuit. הִרְחִיק longe fecit. Secundo, plerunqꝫ adiectiuū conſtituit. ut צַדִּיק iuſtus. תָּמִים perfectus. חָסִיד ſanctus. נָעִים iucundus uel pulcher.

Tertio,non raro denominatiuū ſubſtantiuum facit.ut בָּצִיר uindemia, à בָּצַר uindemiauit. שֵׂיבָה ſenectus, à uerbo שׂוּב ſenuit. שִׁירָה canticum,à uerbo שׁוּר cecinit. זְמִירָה carmen, à uerbo זָמַר cantauit. בְּרִיחַ uectis, à uerbo בָּרַח clauſit. Et multa alia inuenies in dictionario noſtro.

Quarto

Quarto, quum hæ præpoſitiones עַל & אֶל aliquod affixum pronominale recipiunt, interponitur iod litera. ut עֲלֵיכֶם ad eos. Porrò quando iod litera ſeruiliter aliquam dictionẽ claudit, ualet primo in nominibus, meus mea meũ ſingulariter & pluraliter. Singulariter, ſi præcedat hiric: pluraliter, ſi anteceſſerit kamez uel patha. ut אֵלִי deus meus. אִמִּי mater mea. דְּבָרִי uerbum meum. עֵינַי oculi mei. דְּבָרַי uerba mea. כַּפַּי manus meæ. רֹדְפַי perſequẽtes me, aut potius perſequutores mei. שֹׁלְמַי retributores mei. Secundo terminatur in iod literam ſecunda perſona fœm. gen. futuri temporis, & item ſecunda perſona imperatiui modi eiuſdem generis. ut תֵּלְדִי בָנִים paries filios, ſcilicet tu mulier. לֹא תֹאכְלִי non comedes, tu mulier. 1. Reg. 1. Item שִׁמְעִי בַת audi filia.

Tertio, pluralis numerus nominũ maſ. gen.

gen. terminatur in iod præcedente zere, idq́; in ſtatu regiminis. ut מַלְכֵי הָאָרֶץ reges terræ. עֹשֵׂי מְלָאכָה factores operis. Notandum tamen, quod propter affixa pronominalia, eidẽ literæ iod ut eſt terminatio pluralis maſc. alia & alia prænotãtur puncta. ut in maſ. g. עֵינֶיךָ oculi tui. דְּבָרֶיךָ uerba tua. Et in fœm. gen. עֵינַיִךְ oculi tui. שָׁדַיִךְ mammæ tuæ. Sciẽdum etiam, quod litera ה ut eſt tertia uerbi radicalis, in aliis perſonis à themate mutatur in iod. ut עָשָׂה fecit, עָשִׂיתָ feciſti, רָאָה uidit, רָאִיתִי uidi. Habent autem omnes iſtæ quatuor literæ אהוי inter ſe mutuam quandam commutationem, eodem manente ſignificato. Commigrat א in ה ut קָרָא & קָרָה Sic א in iod tranſit. ut בְּשׁוֹי pro בְּשׁוֹא Et א in uau migrat. ut ab אָמַר dixit, אוֹמַר dicam. Porrò q́ ו in י migret, & י in ו frequẽs eſt.

ו Vau litera à capite dictionis nunq̃ non ſeruit, importans coniunctionem copulatiuam, &c. Vbi notabis, quod eiuſmodi naturæ eſt quod præteritum mutat in futurũ, ſi cum ſeua uel ſurec punctetur. ut וְאָמַרְתָּ & dices. וּפָקַדְתִּי & uiſitabo. pſal. 89. Quod ſi cũ cum ־ uel ־ punctetur, mutat futurũ tempus in præteritum. ut וַיֹּאמֶר & dixit. וָאֶפְתַּח & aperui. Fallit tamẽ nonnunq̃ hæc regula. unde Iud. 16. וְעָלָה & aſcendit. Et pſal. 108. אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה Cantabo & pſallam. Vau in medio dictionis, quãdo mox cum holem primam ſequitur radicalem literam, cõſtituit participium præſentis temporis, quo Hebræi utuntur pro uerbi præſenti. ut בּוֹרֵא creans. שׁוֹמֵעַ audiens. שׁוֹפֵט iudicans. Quod ſi cũ holem, tertium in radice occupet locum, facit uel denominatiuũ adiectiuale, uel ſubſtantiuale.

tiuale.ut קָדוֹשׁ ſanctus. גָּדוֹל magnus. כָּבוֹד gloria. בְּכוֹר primogenitus. Sin tertio in loco cum ſurec punctetur, iterũ conſtituit nomen denominatiuum ut prius. Exempla. גְּבוּל terminus. תְּרוּעָה clangor. נְעוּרִים iuuentus. בָּרוּךְ benedictus. כָּלוּא clauſus.

Vau quũ dictionem claudit, & punctatur cum ſurec, ferè ſemper indicat pluralem uerbi numerum, uel præteriti, uel futuri, uel imperatiui. ut בָּטְחוּ ſperauerunt. יְהַלְלוּ laudabunt. הַלְלוּ laudate. Quando uero punctum holem in capite geſtat, aut omni caret puncto, ſupplet uicem pronominis, eius, uel ſuus cum ſuis condeclineis. ut מַלְכּוֹ rex eius. הוֹשִׁיעוֹ ſaluauit eum. עֵינוֹ oculus eius. עֵינָיו oculi eius. עֵדֹתָיו teſtimonia eius. Item בֵּן filius, בְּנוֹ filius eius : בָּנָיו filij eius. יְכָלְתִּיו præualui eum. Pſalmo decimo tertio.

ת Tau litera à capite dictionis nõ raro eſt heæmanti, ut dictũ eſt. Deinde perſonam ſecundam utriuſq; numeri fut. temp. maſ. gen. & item ſecundam perſonam & tertiam fœm. gen. utriuſq; numeri fut. temp. conſtituit. ut תִּשְׁמַע audies uir, & audiet mulier. תִּשְׁמְעוּ audietis uiri. תִּשְׁמְעִי audies, mulier. תִּשְׁמַעְנָה audietis & audient, mulieres.

Tau litera in medio dictionis, primo concurrit ad conſtitutionem uerbi hithpael. ut הִתְפַּקֵּד uiſitauit ſeipſum.

Secundo in uerbis exeũtibus in ה literam, poni ſolet tertio loco, idq; in fœminino gen. ut עָלָה אִישׁ aſcendit uir. Et in fœm. gen. 1. Reg. 1. וְחַנָּה לֹא עָלְתָה Et Hanna non aſcendit. Sic בָּכְתָה fleuit. ſ. mulier. Deut. 21. cuius maſ. ſic ſcribitur בָּכָה Porrò in fine dictionis conſtituit ſecundã perſonam præt. utriuſq; gen. maſ. cum kamez, fœm. cum ſeua. ut

אמרת

Digitized by Google

אָמַרְתָּ dixiſti, tu uir. אָמַרְתְּ dixiſti, tu mulier. Recipit etiã poſt ſe, & alias ſeruiles literas atq; ſyllabas. ut לָמָּה עֲזַבְתָּנִי quare dereliqſti me. pſal. 22. Et itẽ pſal. 73. הִפַּלְתָּם deieciſti eos. &c. Aduertendum tamen quod תָּ nõ ſemper indicat ſecundam perſonam præt. ſed plerunq; ſtat loco ת literæ, ubi uidelicet nominibus fœm. gen. in ת deſinẽtibus affixum finale mem uel nun adijcitur. ut נַחֲלַת hæreditas. נַחֲלָתָם hæreditas eorum. Item חַטָּאת peccatum, חַטָּאתָם peccatum eorum.

De ſyllabis ſeruilibus.

NOn modo dictæ ſimplices literæ ſeruire ſolent radicibus, ad earũ inflexionem, uerum & ſyllabæ quædam ſeruiles ex ipſis cõponuntur, quorum officia nunc breuiter annotabo. Sũt itaq; inter omnes acceſſorias ſyllabas, duæ tantum, quæ di-

Digitized by Google

ctionum caput obſeruant, uidelicet אוֹת & חת reliquæ omnes in fine appenſi‐les ſunt. Harum autem finalium quæ‐dam ſunt maſculini generis, uidelicet ים בָּם תֹּם חָם חו בּוֹ מוֹ Quædam fœ‐minini. ut וֹת כָּן חָן תֵּן בַּת נֶּת נִי, Aliæ communis generis, nempe נוּ נִי תִּי

את Hæc ſyllaba, caſuũ articulus eſt, præſertim accuſatiui. Et ſola in‐ter ſeruiles non coaleſcit in unũ cum di‐ctione cui præponitur corpus. ut 3. Reg. 19. וְאֶת נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ Et prophetas tu‐os occiderunt. Accipitur etiam pro præ‐poſitione, cum, & tunc eſt capax prono‐minum affixorum. ut Iſaiæ ult. שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם Gaudete cũ Hieruſalem. Et Geneſ. 21. וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת הַנַּעַר Et fuit deus cum puero. Item cum affixis, & mutatur ſægol in hiric. אִתִּי mecũ. אִתְּךָ tecum. אִתָּם cum eis. אִתָּנוּ no‐biſcum. unde Iſaiæ ultimo: שִׂישׂוּ אִתָּהּ Gaudete.

Gaudete cum ea.

הת Quum hæc ſyllaba uerbo tranſitiuo à fronte præficitur, facit hithpael, hoc eſt, uerbum retranſitiuæ ſignificationis. ut pſal. 22. הִתְפָּרְדוּ diſperſerunt ſe. Ponitur tamen quandoq; ת poſt primã radicalem. De quo infra.

De ſyllabis à fine dictionis ſeruilibus.

ים Hæc ſyllaba cum pũcto hiric, terminatio eſt pluralis nominũ maſculini gen. ut בֵּן filius. בָּנִים filij. רֶגֶל pes, רַגְלַיִם pedes. Reperiuntur etiam quandoq; fœminina in hanc pluralem terminationem exeuntia. ut נָשִׁים mulieres. רַגְלַיִם pedes. Et nota, q; in ſtatu regiminis, abijcitur mem ult. & hiric pũctus in zere mutat. ut מְלָכִים reges. Et מַלְכֵי הָאָרֶץ reges terræ. Quod ſi eidẽ plurali affixũ pronominale ſubiungit, mutatur hiric uel in zere uel in ֿ uel

 in pa

in patha, aut in ſægol. ut עֵינַיִם oculi. עֵינֵיהֶם oculi eorum. עֵינַי oculi mei. עֵינֶיךָ oculi tui, ó uir. עֵינַיִךְ oculi tui, ó mulier. עֵינָיו oculi eius. Eſt etiã hic aduertendũ, quod nõnunq̃ mem finale accedit ad primã præteriti perſonam, & præ ſe fert deſinentiã pluralem maſc. quum tamen ſit uerbum cum affixo. ut וְשַׂמְתִּים & ponam eos.

ות Terminatio pluralis nominum fœm. g. ut נַעֲרָה puella, נַעֲרוֹת puellæ. faciunt etiam quædam maſculina pluralem numerũ in hanc ſyllabam. ut אָבוֹת patres. &c.

כֶם Hæc ſyllaba, ut facile cuique patet, componitur ex duabus literis. Caph facit ſecundam perſonam, & mem pronomen plurale maſ. Valet igitur uos, ueſter, ueſtrum, uobis, in maſculino genere. ut אֲבִיכֶם pater ueſter, ó filij. אֱלֹהֵיכֶם deus ueſter. אֲלַמֶּדְכֶם

docebo uos. pſalmo 34.

בֶן Hec quoq; ſyllaba, ut prior, ex dupplici pronomine componitur, ualetq;, uos, ueſtra, ueſtrum, uobis, in fœminino genere. Nun enim finale cũ eſt ſeruilis litera fœm. generi, appropriatur, quemadmodũ mem maſ. ut אֲבִיכֶן pater ueſter, ó puellæ. בַּעֲלֵיכֶן mariti ueſtri, ó mulieres.

תֶם Terminatur in hanc ſyllabã ſecunda perſona præt. maſc. gen. plur. num. ut אֲמַרְתֶּם dixiſtis, ó uiri. & componitur ex ת quæ facit ſecundam perſonã præt. ſing. & mem plur. maſ.

תֶן Facit ſecundam perſonam plur. præt. fœm. gen. ut אֲמַרְתֶּן dixiſtis, ó mulieres. Et cõponitur ſicut præcedens terminatio.

הֶם Affixum pronominale, eorum, eis, eos, maſ. g. ut מַלְכֵיהֶם reges eorum. שְׁנֵיהֶם uterq; eorum. Eſt

 etiam

etiam pronomen per ſe & abſolutum, plurale huius ſingularis הוא ſed tunc cum zere punctatur. ut pſal. 94. הֵם לֹא יָדְעוּ דְרָכָי Ipſi non cognouerunt uias meas. unde Hebræi: הֵם הֵן תֵּיבוֹת בִּפְנֵי עַצְמָן בְּקָמֵץ קָטָן אֲבָל אִם הֵם מְשַׁמְּשִׁין בְּסוֹף הַתֵּיבָה כְּמוֹ עֲלֵיהֶם עֲלֵיהֶן בְּפַתַּח קָטָן : Accipit etiam plerunq; literam ה in fine. ut הֵמָּה ipſi.

הן Pronomen, earum, eis, eas. Abſolute uero poſitum ſcribitur cũ zere, & eſt plurale huius pronominis היא Exempla. אֲבִיהֶן pater earum. Item הֵן & הֵנָּה iſtæ.

מו Idẽ ualet quod הֶם ut נָתַן לָמוֹ dedit eis. פִּימוֹ os eorum. De hac ſyllaba ſupra in litera מ nonnihil quoque dictum eſt.

הו Pronomẽ maſc. g. eius, ei, eum. ut הַלְלוּהוּ laudate eũ. Cũ aũt abſolute ſcribit̃, habet א in fine. ut הוא ipſe:

Abſq;

נוּ Abſq; dages cũ radici uerbi ſubiũ gitur, facit primã perſonam plur. num.ut מָצָאנוּ inuenimus. Cæterũ ualet pronomen,nos,noſtrũ, nobis. Item noſter,noſtra.ut הוֹשַׁעְתָּנוּ ſaluaſti nos. נַפְשֵׁנוּ anima noſtra. בִּטְנֵנוּ uẽter noſter. אֲבוֹתֵינוּ patres noſtri.

נּוּ Hæc ſyllaba cũ dages ſignata,ualet eius,ei,eũ,& pũctatur mox præcedens litera cũ ſægol.ut pſal. 69. אֲגַדְּלֶנּוּ magnificabo eum.Et pſalmo 89. זְרוֹעִי תְאַמְּצֶנּוּ Brachiũ meum cõfortabit eũ.

נָּה Valet pronomẽ,eius,ei,eã,fœm. gen.ut וְאֶשְׁמְרֶנָּה Et cuſtodiam eam.Et Gen.13. לְךָ אֶתְּנֶנָּה Tibi dabo eam. Proinde in uerbis quorum ultima radicalis eſt nun, in prima perſona ſingulari præteriti & ſecunda plurali futuri,facile abijci ſolet unũ nun, & reſiduum accipit dages. ut נָתַנּוּ dedimus,pro נָתַנְנוּ : & בָּחַנּוּ probauimus,pro בָּחַנְנוּ

Sic

Sic תְּבוֹנֶנָּה p תְּבוֹנֵנְנָה ubi ſyllabæ nu & na dageſſatæ, nõ indicant pronomẽ, ſed defectũ literæ perditæ ſupplent.

נָה Hæc ſyllaba abſq; dages ſeruiliter adijcitur ſecũdæ & tertiæ perſonæ fœm. plur. fut. temp. & item ſecundæ perſonæ imperatiui modi eiuſdem gen. & numeri. ut תֹּאמַרְנָה dicetis, dicent, ſcilicet mulieres. שְׁמֹרְנָה cuſtodite. לֵכְנָה pergite, uos mulieres.

תִּי Prima perſona ſing. præteriti in hãc terminatur ſyllabã. ut אָהַבְתִּי dilexi. Et nota, quando iod pronomen accedit ad nomẽ fœmini generis, quod in ה exit, mutatur ratione conſtructionis ה in ת habetq; formã primæ perſonæ præt. ut ab חֶרְפָּה opprobrium, dicitur חֶרְפָּתִי opprobriũ meum. Sic à יָפָה ſpecioſa, dicitur יָפָתִי ſpecioſa mea.

נִי Valet pronomen mihi, me, maſc. & fœm. ut חֵרְפוּנִי exprobrauerũt mihi.

mihi.& עֲבְתָּנִי dereliquiſti me.Et Canticorum primo : הֱבִיאַנִי אֶל בֵּית הַיָּיִן Introduxit me in domum uini.

כִי Caph finale fœm.gen. quandoq; recipit poſt ſe iod literã. ut בָּנַיִךְ filij tui, ó mulier. Idem בָּנַיְכִי 4.Reg. 4.Et pſal.10. נְעוּרָיְכִי iuuẽtus tua, ó anima. Similia multa in Biblia inueniũtur.

De primitiuæ dictionis (quã שׁוֹרֶשׁ id eſt, radicem, uocant) inuentione.

APud Hebræos maior primitiuorum turba, tribus cõſtat radicalibus literis, pauca duabus, pauciora quatuor, pauciſſima quinque. Ea autem quæ tribus integrantur, ſunt in duplici differẽtia. Quædã nanq; uocantur שְׁלֵמִים hoc eſt, perfecta, in quibus ſcilicet nulla unq; perditur radicalis litera, ob quancunq; inflexionem uel coniugationem. Alia uero uocãtur defe-

defectiua,in quibus perdi poteſt uel pri ma radicalis,uel ultima,uel utraq;. Interdum etiam media excidere ſolet.

Prima facile amittitur, ſi fuerit iod uel nun.ut יָרַע ſciuit. רַע ſcias. נָפַל cecidit, יִפֹּל cadet. Vltima perditur,ſi fuerit ה ut עָשָׂה fecit, עָשִׂיתָ feciſti. Deniq; quum ſecunda geminatur,ultima facile excidit,relicto dages in ſua cõſorte.ut סָבְבוּ circuierunt,uel סַבּוּ Porrò in medio uau eſſentialis litera facile extruditur.& nõnunquam aleph idem patitur.ut à שׁוּר cantauit, שִׁירָה canticum. קָם pro קָאַם ſurrexit.

Canon.

Quum dictionis occurrẽtis nudum thema & radicem habere deſideras, primo exue eam omnibus ſeruilibus ſyllabis & literis,hoc eſt,abijce genus, compoſitionem,declinationem, cõiugationem,affixa,& articulos,& remanebit ra

dix,ſi

dix,ſi fuerit שָׁלֵם hoc eſt,dictio perfe-
cta, quam etiã quæras in dictionario.
Quod ſi duæ tantum reſiduæ fuerint li-
teræ, poſt omnium ſeruilium abiectio-
nem,præpone illis duabus radicalibus,
uel iod uel nun, aut poſtpone ה aut
duplica ſecundam(quod tamen raro fa
ciendum occurrit) aut interſere literam
uau, quod ſimiliter raro fit, & ſingulis
uicibus conſule dictionarium, donec
eius primitiuum & ſignificatum elicue-
ris. Quod ſi tertio poſt omnium ſer-
uiliũ ſeparationem,tantũ una ſubſtan-
tialis reſidua fuerit, præpone ei iod uel
nun,& poſtpone ה & quære in lexico.

Exempla.

מִמִּזְרָח ab ortu, cuius radix eſt זָרַח
Item מִמַּעֲלוֹת opera, radix eſt פָּעַל
מִשַּׂעֲרוֹת ſuper capillos,à radice שֵׂעָר
crinis. עֲצָמוֹתַי oſſa mea, ab עֶצֶם Item
תַּהַרְגֵם interficies eos,à uerb.primit.הָרַג

Sic ta-

Digitized by Google

Sic radix huius compoſitæ dictionis תִּרְדְּפֵם perſequeris eos, eſt רָדַף Item ſi omnes ſeruiles literas ab hac dictione וּמֵחַטָּאתִי id eſt, & à peccato meo, ſub/moueris, remanebit חָטָא pro radice. Verũ facilis eſt operatio in uerbis perfectis: in defectiuis accuratiori ingenio o/pus eſt. Nos exemplis rem demonſtra/bimus. Et primo ubi nun & iod à prin/cipio ceciderunt. וַיִּשָּׂא & leuauit, radix eius eſt נָשָׂא Sic יִפֹּל cadet, cuius radix eſt נָפַל Itẽ à יָשַׁב ſedit, dicitur שֵׁב ſe/de. וַתֵּלֶד & genuit, cuius radix eſt יָלַד genuit. Exempla ubi ה in fine tol/litur. רָאָה uidit. inde רָאוּ uiderunt. וַיַּעַשׂ & fecit, cuius primitiuũ eſt עָשָׂה fecit. Vbi uau è medio tollitur, מֵת mortuus, funus, cuius thema eſt מוֹת defunctus eſt. Vbi prima & tertia ra/dicales perdũtur: וַיַּכֵּם & percuſſit eos, cuius radix eſt נָכָה percuſſit. וַיֵּט & decli/

declinaſti, à primitiuo נָטַה Cadit etiam ab unico uerbo נָתַן id eſt, dedit, poſterius nun, ut נָתַתָּ dediſti. Sic in illo uerbo לָקַח tulit, cadit à principio ל ut וַיִּקַח & tulit. Hebræi tamen alias radices ponunt, unde deriuantur וַיִּקַּח & נָתַתָּ Vnde R. D. K.

וְאִם תֹּאמַר הֲלֹא הָלַךְ וְלָקַח לֹא מַתְחִיל
בְּיוּד וּבְנוּן וְאוֹת רִאשׁוֹנָה נוֹפֶלֶת שֶׁאוֹמֵר
מִן הָלַךְ לֵךְ וּמִן לָקַח קַח ׃ יֵשׁ לוֹמַר ש
שֶׁהַפֹּעַל שֶׁל לֵךְ מִן יָלַךְ וְהָלַךְ מִן חש
הַשְּׁלֵמִים ׃ וְכֵן לָקַח אֵין הַפֹּעַל שֶׁל קַח
כִּי אִם נָקַח ׃ כַּךְ פֵּירֵשׁ רַבֵּינוּ שְׁלֹמֹה ׃
אִי נַמִּי לְפִי שֶׁלָּמֵד וְנוּן מִתְחַלְּפִין לְפִי
שֶׁהֵן מִמּוֹצָא אֶחָד ׃ וְתֵדַע כִּי הָאַלְפָא
בֵּיתָא נֶחְלָק לַחֲמִשָּׁה מוֹצָאוֹת לְמוֹצָא ה
הַשָּׂפָה, בּוּמַף ׃ לְמוֹצָא הַשִּׁנַּיִם, זַסְצֶרֶשׁ
׃ לְמוֹצָא הַלָּשׁוֹן, דַּטְלְנַת ׃ לְמוֹצָא ה
הַחֵיךְ, גִּיכַק ׃ לְמוֹצָא הַגָּרוֹן, אַהְחַע ׃
וּמָצָאנוּ שֶׁלָּמֵד וְנוּן מִתְחַלְּפִין כְּמוֹ שנ
שֶׁנֶּאֱמַר בְּמְלָכִים לִשְׁכָּה וּבְרִבְרֵי הַיָּמִים

נשכה

בִּשְׁבָח ׃ וְבֵן גַּן בָּעוֹל גַּל בָּעוֹל

Senſus eſt: Quod ſi dixeris, tamen הָלַךְ & לָקַח nõ incipiũt ab iod uel nũ, & litera prima cadit, quum dicatur לֵךְ uade ab הָלַךְ iuit, & קַח accipe, de לָקַח ſumpſit. Eſt dicendum, quod primitiuum huius לֵךְ eſt de יָלַךְ & הָלַךְ eſt de perfectis. Sic etiam לָקַח non eſt primitiuum huius קַח ſed נָקַח Sic exponit magiſter noſter Schlomo. Tam & ſi uerum eſt quod lamed & nun ſunt inuicem permutabiles, ob id quod ſunt de eadem prolatione. Vnde ſcias, quod alphabetum diuiditur in quinqꝫ expreſſiones: in expreſſionẽ labialem (ut ſunt literæ) בומפת in expreſſionem dẽtium, זַסְצַרְשׁ in prolationẽ linguæ, דַטְלְנַת in expreſſionem palati, גִיכַק in pronunciationem gutturis, אֲהְחַע Inuenimus itaqꝫ quod lamed & nun permutantur inter ſe, quemadmodum dicitur

in regi-

in Regibus.i.libro Regum, לִשְׁכָּת Et in uerbis dierum, id eſt, Paralippomen. נִשְׁכָּת Gazophilatiũ. Sic quoq; גַּל & גַּן ortus ſignatus.

Lectione Bibliæ & exercitatione aſſidua, mi lector, facile tibi erit ex quacunque occurrente dictione, eruere radicem. Non eſt igitur, quod protinus deſpondeas animum, ſi prima fronte non omnia ad nutum ſucceſſerint.

Nunc de partibus orationis, uidelicet, uerbo, nomine & cõſignificatiuo, aliquanto fuſius, & dilucidius diſſeremꝰ, Et primo de uerbo quod apud Hebræos præcedit nomen.

De uerbo, prima apud Hebræos orationis parte.

RAbi Dauid Kimhi ſuam grammaticam his orditur uerbis:

לְשׁוֹן חַקּוֹרֶשׁ נֶחֱלָק לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים לִפְעוּלוֹת וְשֵׁמוֹת וּמִלּוֹת חֲרִבְס

Hoc eſt: Lingua ſancta diuiditur in tres partes, in operatiões ſeu uerba, nomina, & dictiones appenſiles. Complectitur autem tertia pars, pronomẽ, aduerbium, præpoſitionem & cõiunctionem: quæ alio nomine conſignificatiua uocantur.

Accidentia uerbi ſunt ſeptem, ut more loquar Latinorum, genus, numerus, tempus, perſona, ordo, modus & coniugatio.

De genere uerbi.

Genus triplex accidit uerbis, maſc. fœm. & commune. Maſc. Hebræi uocant

Digitized by Google

cant לְזָכָר id eſt,ad maſculum.ut שָׁמַר
cuſtodiuit. שָׁמַרְתָּ cuſtodiſti.ſ.uir.Fœ-
mininũ dicitur לִנְקֵבָה hoc eſt,ad fœmi
nam.ut שָׁמְרָה cuſtodiuit, שָׁמַרְתְּ cu-
ſtodiſti,tu mulier. Commune uocant
לזכר ולנקבה ut שָׁמַרְתִּי cuſtodiui.
שָׁמַרְנוּ cuſtodiuimus. שָׁמְרוּ cuſtodie
runt.ſcilicet uiri uel fœminæ.

De numero.

Numerus uerbi eſt duplex, ſingula-
ris & pluralis.Singularis uocatur לְאֶחָד
ad unũ, uel לְאַחַת ad unam. ut שָׁמַר
cuſtodiuit.Pluralis לְרַבִּים uel לְרַבּוֹת
ad plures.ut שָׁמְרוּ cuſtodierunt.

De tempore.

Tempus duplex habent Hebræi in
uerbis,præteritum & futurũ, idq; in in-
dicatiuo modo tantum. Pro præſenti,
utuntur participio præſentis temporis.
ut שׁוֹמֵר cuſtodiens.Inde אֲנִי שׁוֹמֵר
ego cuſtodio. אַתָּה שׁוֹמֵר tu cuſtodis.

Digitized by Google

הוּא שׁוֹמֵר ille cuſtodit. אֲנַחְנוּ שׁוֹמְרִים nos cuſtodimus.&c.

De perſona.

Perſonas tres habent Hebræi ut La tini,tãetſi ordine cõtrario eas diſponãt.

Primã לְנִסְתָּר ad abſconditum,uo cant.ut שָׁמַע audiuit.fœm. לְנִסְתֶּרֶת ut שָׁמְעָה Secundã לְנוֹכַח uocant, hoc eſt, ad præſentẽ ſeu ante oculos cõ ſtitutum.ut כָּתַבְתָּ ſcripſiſti.foe. לְנוֹכַחַת ut כָּתַבְתְּ Tertiã לְעַצְמוֹ uocãt,hoc eſt,ad ſeipſum,ſiue לִמְדַבֵּר בַּעֲדוֹ id eſt, loquens ſecum uel de ſeipſo. ut נָפַלְתִּי cecidi. יָדַעְנוּ cognouimus.

De ordine.

Ordines ſeu claſſes uerborum octo enumerantur à R. D.K.quos Hebraice גְּזָרוֹת id eſt,diſtinctiões uocat:uñ dicit: בְּכָל פְּעוּלָה יֵשׁ ח גְּזָרוֹת וּבְכָל גִּזְרָה יֵשׁ ח בִּנְיָנִים וּבְכָל בִּנְיָן יֵשׁ ו דְּבָרִים שֶׁי שֶׁיְּדַבְּרוּ בָּם id eſt:In omni uerbo ſunt octo

octo ordines, & in omni ordine ſunt octo cōiugationes, & in omni cōiugatione ſunt ſex locutiones quibus loquūtur.

Primi ordinis uerba uocātur שְׁלֵמִים hoc eſt, perfecta, quorum uidelicet nulla radicalis litera unquam excidere poteſt. ut בָּעַל אָמַר דִּבֵּר עָמַר רָדָה Omnia itaq; uerba huius ordinis, perpetuo tribus cōſtant radicalibus literis.

Secundi ordinis uerba uocantur חֲטוּפֵי פֵּה בַּעַל מְיוּד וּמְנוּן In quibus ſ. prima radicalis eſt iod uel nun, quæ facile inter coniugandū perdūtur. ut יָרַד deſcendit, רֵד deſcēde. יָשַׁב ſedit, שֵׁב לִימִינִי ſede à dextris meis. נָטַל portauit, טַל porta. נָפַל cecidit, יִפֹּל cadet.

Tertij ordinis uerba uocātur חֲטוּפֵי לַמֵּד בַּעַל שֶׁל הֵא In quibus ſcilicet cadit tertia radicalis litera ה ut עָשָׂה fecit, עָשִׂיתָ feciſti. רָאָה uidit, רָאוּ uiderunt. Verba tamen in ה exeūtia cum

mappic pũcto.ut בָּמַהּ תָּמַהּ גָּבַהּ ſunt de primo ordine. Huiuſmodi enim ſic coniugantur: תָּמַהְתָּ תָּמַהְתִּי &c.

Porrò de uerbo נָתַן Rabi Dauid Kimhi hoc adducit commentum:

ואם תאמר והלא נתן שאינו מסיים ה בהא ואת על פי כן אות אחרונה נופלת באומרו נתתי ולא אומר נתנתי ; ויש לו לומר שהפעל של נתתי אינו נתן כי אם נתת ; והאי דכתיב נתן ולא נתת לפי ש שהנון והתיו מתחלפות Hoc eſt, ut tibi ſenſum reddam: Quod ſi dixeris, nũquid נָתַן non terminatur in he, & tamen litera ultima cadit, quum dicitur נָתַתִּי & non נָתַנְתִּי Dicendum, quod primitiuum huius נָתַתִּי non eſt נָתַן ſed נָתַת Certum tamen eſt, quod ſcribitur potius נָתַן quàm נָתַת propterea quod nun & tau permutant ſe.

Quarti ordinis uerba uocãtur חטופי הקצוות in quibus ſcilicet extremitates, id eſt,

Digitized by Google

id eſt, prima & tertia radicales cadũt. ut à ירת in futuro dicitur אור eijciã. תור eijcies. Sic à נכת dicitur אך percutiam.

Quinti ordinis uerba uocãtur עלומי עין פעל in quibus uidelicet media radicalis occultatur & non expreſſe ponitur. ut קם pro קאם ſurrexit. רם pro ראם leuauit. Sic בן pro בון intellexit.

Sexti ordinis uerba uocãtur כפולים id eſt, duplicata, in qbus uidelicet ſecunda & tertia radicales ſũt ſimiles. ut קמם סבב גזז in quibus poſtrema litera nõnunquam cadit, & alteri punctũ dages imprimit. ut סבו circuierunt, pro סבבו

Septimi ord. uerba uocant' מרובעים id eſt, quadruplicia. includũt enim quatuor literas radicales, & deriuantur plerunq; ab alijs uerbis. ut כלכל גלגל &c.

Octaui ord. uerba uocant' חמשיים id eſt, quadruplicia: cõſtant nanq; quinque fundamentalibus literis. ut חמרמר

intumuit. סְחַרְחַר circuiuit. Et notan dũ,quod nõnunq̃ unũ & idem uerbũ aſſcribit̃ pluribus ordinibus uariata tñ una litera.ut יָלַךְ & הָלַךְ ambulauit.

De modis uerborum.

DVplex eſt modus apud Hebræos,ut Latini de modo loquuntur, indicatiuus & imp. Pro optatiuo utuntur plerunq; futuro indicatiui. Loco uerbi iufiniti & ſubiunctiui utuntur uerbo gerundiuo quod מָקוֹר uocant, præponendo ſcilicet ei unam ex literis בַּכְלָם ut פְּקוֹד uiſitando,uiſitare. בִּפְקוֹד in uiſitando,uel cũ uiſitaret. לִפְקוֹד ad uiſitandum uel ut uiſitaret.&c.Hebræi tamen ſex ponunt loquendi modos, uidelicet עָתִיד עָבַר מָקוֹר צִוּוּי פָּעוּל הַבֵּנוֹנִי

Primo loquũtur per præteritum indicatiui, & hunc modum uocant עָבַר quod uerbũ,pertranſijt, ſonat.ut פָּקַד uiſitauit.

uiſitauit פָּקַדְתָּ uiſitaſti. פָּקַדְתִּי. uiſi/taui. פָּקְדוּ uiſitauerunt. פְּקַדְתֶּם uiſi/taſtis. פָּקַדְנוּ uiſitauimus.

Secũdus loquendi modus fit per fu/turũ, quod עָתִיד nominãt, & aliquan/do אֵיתָן perficitur enim per præpoſiti/onem literarũ huius cõplexionis איתן ut אֶשְׁמוֹר cuſtodiã, יִשְׁמוֹר cuſtodiet, תִּשְׁמֹר cuſtodies, נִשְׁמוֹר cuſtodie/mus, תִּשְׁמְרוּ cuſtodietis. &c.

Regula Hebræorum.

Verba quorũ actio ab agẽte in alios tranſit, ita pũctantur in futuro: אֶפְקוֹד uiſitabo. אֶשְׁמוֹר cuſtodiã. Quorũ uero actio in nominatiuo antelato ſubſiſtit, ſic punctantur: יִשְׁכַּב iacebit. אֶשְׁכַּב iacebo. יִקְרַב appropinquabit. utrinq; reperiũtur exceptiones, præſertim ſi ult. uel penul. fuerit una gutturaliũ אחהע tũc enim terminatur fut. in ◌ַ uel ◌ָ ut יִבְחַן probabit. תִּשְׁמַע audies. אֶבְחַר eli/gam.

Digitized by Google

gam. יִגְעַר increpabit.

Secunda regula.

Recipit plerũq; prima perſona utriuſq; numeri literã ה ut אֶשְׂמְחָה gaudebo. נִבָּקְעָה dirumpemus.

Tertia regula.

Dum prima perſona ſub א ſægol habet, reliquæ communiter habent hiric. ut אֶרְדֹּת perſequar, תִּרְדֹּת perſequeris. Fallit dũ prima radicalis eſt gutturalis. ut אֶעֱשֶׂה faciam, יַעֲשֶׂה faciet.

Quarta regula.

Quum א eſt prima radicalis, literæ futuri ſignantur cũ holem. ut אֹמַר dicam, יֹאמַר dicet. Fallit tamen quandoq;. ut אֶאֱסוֹת congregabo.

Quinta regula.

Quum prima radicalis eſt una ex his חהע literæ futuri habent plerunq; patha. ut יַעֲמֹד ſtabit. יַעֲלֶה aſcendet. יַחֲרֹק fremet. תַּחֲרֹק fremes.

Tertium

Tertium loquendi modum uocant Hebræi הַבֵּינוֹנִי & fit ꝑ participia præſentis temporis, ſuſcipitq́ꝫ maſ. & fœm. genus, ſingularem & pluralem numerum, ſine certis perſonis & temporibus. Et formatur in uerbis kal, hoc eſt, in uerbis primæ coniugationis, hoc modo. שׁוֹמֵר cuſtodiens uel cuſtos, שׁוֹמְרִים cuſtodientes. In fœm: gen. שׁוֹמְרָת & in plur. שֹׁמְרוֹת

Proinde quorũ capũt eſt una ex his literis אחהער ſic formant præſens: רוֹפֵא הוֹלֵךְ אוֹמֵר Quum uero ע uel ח eſt ult. radicalis, ſic fit præſens: שׁוֹמֵעַ audiens. פּוֹתֵחַ aperiens. In uerbis uero כָּבֵד & הִפְעִיל & הִתְפַּעֵל recipit hic modus מ à principio. ut מְדַבֵּר loquens. מַפִּיל deijciens. מִתְפַּקֵּד uiſitans ſeipſum.

Quartus loquẽdi modus eſt ꝑ פָּעוּל hoc eſt, per participiũ præteriti temporis, &

ris, &

ris,& ſuſcipit maſculinũ & fœmininum genus,ſingularem & plur.numerum.ut שָׁמוּר cuſtoditus. שְׁמוּרִים cuſtoditi. שְׁמוּרָה cuſtodita.&c.Et in uerbis כָּבֵד ſic מְפוּקָּד מְפוּקָּדִים Et in uerbis hiphil מוּפְקָד מוּפְקָדִים &c.

Quintus loquendi modus eſt צִוּוּי id eſt,imperatiuus, qui apud Hebræos utrunq; habet numerum & genus, ſed ſecundam duntaxat perſonam.ut פְּקֹד uel פְּקוֹד uiſita,tu uir. פִּקְדוּ uiſitate.Et in fœm.gen. פִּקְדִי uiſita. פְּקוֹדְנָה uiſitate. Regula. Si à futuro literas איתן ſubmoueris,imperatiui ſecũda perſona plerunq; relinqtur.ut יְמַלֵּא implebit. מַלֵּא imple. תַּעֲזֹב derelinques. עֲזֹב derelinque. אֵשֵׁב ſedebo. שֵׁב ſede. Punctantur autem uarie uerba huiuſmodi,etiam de uno ordine exiſtẽtia.ut שְׁמַע & שִׁמְעָה & שָׁמְעָה audi.Sic שְׁלַח & שִׁלְחָה mitte. שְׁמֹר &

& שְׁמֹר cuſtodi. Verba uero quorum prima eſt gutturalis, ſic pūctant: עֲשֵׂה fac. עֲזֹב relinque. עָרְכָה ordina. אָסְפָה congrega. Item quorū ultima eſt ה ſic faciunt imperatiuum: פְּנֵה reſpice. רְצֵה uelis. רְאֵה uide. Quorum uero prima radicalis eſt iod, hoc modo formant imperatiuum. שֵׁב ſede. רֵד deſcende. צֵא egredere. De his & alíjs conſule infra formas cóiugationū.

Sextus loquendi modus מָקוֹר dicitur, & fit per gerundia uerbaq́ȝ infinita: & concordat plerunq; in pūctis cum imperatiuo. Hic modus nullius eſt certæ perſonæ, tēporis aut numeri, ſed eſt communis generis, & recipit à frōte has ſeruiles literas בְּכַלַם ut בִּפְקוֹר in uiſitando, uel quum uiſitaret. &c. Exempla quamplurima reperies in ſingulorum ordinum quadruplici aut octuplici coniugatione.

De uer

De uerborum coniugationibus.

COniugationes uerborũ, quas Hebræi בִּנְיָנִים uocant, hoc eſt, ſtructuras, octo ſunt. Alij ponunt tantum quatuor, uidelicet kal, koued, hiphil, & hithpael.

Prima uocatur פָּעַל קַל id eſt, uer/bum leue uel facile, ſcilicet prolatu, uel, ut alij dicunt, quod nullis extraneis gra uetur literis. unde dicit R. D. K.

בִּנְיָן הָרִאשׁוֹן נִקְרָא פָּעַל קַל לְפִי שֶׁאוֹת
הָרִאשׁוֹן קְמוּצָה וּשְׁנִיָּה פְּתוּחָה כְּמוֹ ש
שָׁמַר ׃ וְקָמֵץ שֶׁבָּרִאשׁוֹנָה מוֹרֶה עַל ה
הַנָּח הַנֶּעְלָם כִּי דִינוֹ שֶׁאָמַר אוֹ כָּאָתַב ו
וְעַל כִּי הָעַיִן פָּעַל רְפוּיָה וְנִקְרֵאת בְּקַל ׃

Hoc eſt: Coniugatio prima uocatur uer bũ leue, ob id quod litera prima eſt ka/mezata, & ſecunda pathata, ſicut שָׁמַר cuſtodiuit. & quod eſt in prima, cadit ſu per quieſcentem abſconditam, quia iu/dicium ſuum eſt שֶׁאָמַר uel כָּאָתַב &

propterea

propterea ain poal raphatur, & legitur cum leuitate. Et omnia uerba huius primæ cõiugationis ſunt talis formæ: פָּקַד uel חָפֵץ uel יָכוֹל In mẽbro tamen uel termino mutatur patha primæ terminationis in ָ ut פָּקָד &c.

Secũda cõiugatio uocatur נִפְעַל קַל id eſt, paſſiuum prioris cõiugationis. Et recipit hæc ultra actiuã, literam nun. ut שָׁמַר cuſtodiuit, נִשְׁמַר cuſtoditus eſt. Plerunq; tamẽ ob literas præpoſitiuas abſconditur nun per dages. ut יִפָּקֵד uiſitabitur. Reperiuntur etiã aliqua uerba huius formæ ſub actiua ſignificatione. ut נִשְׁבַּע iurauit. Item nota, ſi prima ſubſtantialis fuerit una ex gutturalibus, punctabitur nun cum ſægol. ut נֶאֱמַר dictus eſt. נֶהֱרַג occiſus eſt. נֶעֱזָבֶת derelicta eſt. Iſaiæ 62. Aliquãdo tñ ſcribitur cũ patha. ut נַעֲרָץ territus eſt.

Tertia coniugatio, quam alij ſecundam

dam ponunt, uocatur פָּעַל כָּבֵד uerbũ graue, quod difficilior eius ſit expreſſio, quàm præcedẽtis, aut quod luxu literarum atque copia ſupra primam augeatur, ut alij dicunt. Et eſt etiam trium literarum ſicut prima. Rabi Moſche uocat hanc dageſſatam, media enim litera in hac coniugatione ſemper habet dages, ſi eius eſt capax. Idem dicit frater ſuus Dauid in hæc uerba:

בִּנְיָן הַשֵּׁנִי נִקְרָא כָּבֵד עַל כִּי הַעַיִן פָּעַל
דְגוּשָׁה וְנִקְרֵאת בִּכְבֵדוּת כְּמוֹ דִבֵּר שִׁבֵּר
כִּפֵּר

Hoc eſt: Coniugatio ſecunda uocatur grauis, qa ain poal eſt dageſſata, & pronũciatur cũ grauitate. ut דִבֵּר &c.

Porrò forma eius in pũctis eſt hæc: דִבֵּר uel דִבֵּת Et quũ media fuerit gutturalis uel res, ſic plerunque formatur: בֵּרֵךְ חֵרֵשׁ uel etiam בֵּאֵר בֵּרֵךְ Et aduerte quod uerba huius coniugationis ſunt in duplici differẽtia. Quædã enim

ſunt

ſunt primaria & propria huic coniuga-
tioni, quæ ſcilicet cum alijs pũctis in pri-
ma coniugatione nunquam uel rariſſi-
me inflectuntur. ut דִּבֵּר loquutus eſt.
בִּשֵּׂר annunciauit. שִׁבֵּר cõfregit. Alia
uero ſunt quæ deriuantur à uerbis pri-
mæ coniugationis præcipue actiuis, &
habent modum ſignificandi cõſtantio-
rem atque auctiorem quàm in prima
coniugatione. Vnde Rabi Dauid K.
אִם תֹּאמַר מַה בֵּין כָּבֵד לְקַל : וְיֵשׁ לוֹמַר
שֶׁהַקַּל רָדַף פַּעַם אַחַת וְהַכָּבֵד הִרְבָּה פְ
פְּעָמִים Hoc eſt: Si dixeris, quid eſt in-
ter grauem ad leuem : & eſt dicendum,
quod leuis perſequitur una uice : & gra-
uis multis uicibus. Quod ſequentibus
aperit exemplis. רָדַף uerbum primæ
coniugationis, ſignificat perſequi ad ho-
ram & leniter, ſed רִדֵּף uerbum hu-
ius formæ, importat perſequendi inde-
feſſum ſtudium. unde Oſee ſecundo:

וְרִדְּפָה אֶת מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא תַשִּׂיג אוֹתָם

Et perſequetur amatores ſuos,& nõ apprehendet eos. Sic פָּתַח ſignificat aperire, quod iterum claudimus, פִּתַּח uero quod amplius non clauditur. Et inter שָׁלַח & שִׁלַּח tale eſt diſcrimẽ, quod שָׁלַח ſignificat mittere aliquid, quod cõfecto negocio redeat. שִׁלַּח uero quod nunq̃ reuerſurũ ſit. Exemplum huius ponitur Gen.8.& etiam 3. de Adam irreuocabiliter ex paradiſo miſſo.

Quarta cõiugatio uocat̃ פֻּעַל כָּבֵד id eſt, paſſiuum tertiæ cõiugationis. Vocatur & alio nomine פֻּעַל ut à רִדֵּף formatur paſſiuũ, רֻדַּף perſecutionem paſſ9 eſt. Et à פֵּרֵשׁ uenit פּוֹרַשׁ paſſiuũ.

Quinta coniugatio, quã aliĳ tertiam ponunt, uocatur הִפְעִיל uel פֹּעַל נוֹסָף id eſt, uerbum augmentatũ. addit enim ad primitiuũ literas ה & iod. ut à פָּעַל primitiuo, uenit הִפְעִיל Sic à שָׁמַר for-

matur

matur הִשְׁמִיר Quãdo uero prima radicalis eſt gutturalis, pũctatur ipſa cum augmentũ uero ה cũ .: ut הֶחֱרִישׁ הֶאֱרִיךְ הֶעֱמִיד Quod ſi augmentũ fuerit מ punctatur gutturalis cum -: ut מַאֲרִיךְ Quum aũt iod prima radicalis eſt, mutatur in uau holem. ut יָצָא exiuit. Inde הוֹצִיא fecit exire ſeu eduxit. יָדַע cognouit, הוֹדִיעַ notũ fecit. Nun uero cum prima radicalis eſt, per dages in ſequentẽ propellitur literã, ut נָפַל cecidit, הִפִּיל fecit cadere, ſeu deiecit. Proinde quantum attinet ad modũ ſignificãdi huius cõiugationis, notãdum quod hic p uerbũ unũ ſignificãtur duæ actiones diuerſæ. ſ. actio principalis uerbi, & actio hui9 uerbi facio. ut הֶעֱמִיד facio ſtare ſeu colloco. De quo R.D.K.

בִּנְיַן הַשְּׁלִישִׁי יוֹצֵא לְג׳ בְּנֵי אָדָם כְּמוֹ ה
הֲרִית : וְרוֹב פְּעָמִים הוּא יוֹצֵא רַק ל
לִשְׁנַיִם כְּמוֹ הִשְׁמִיעַ : וּפְעָמִים יוֹצֵא רַק
לאחר

לאחר כמו ופרעה הקריב ׃ פירוש ׃ הוא הקריב את עצמו למלחמה ׃ Id eſt: Coniugatio tertia exit ad tres filios hominum, ſicut eſt: Fecit perſequi. Et ſæpe ipſa egreditur tantum ad duos, ſicut, fecit audire. Et aliquando egreditur duntaxat ad unum, ſicut: Et Pharao fecit appropinquare. Gloſa: Fecit appropinquare ſeipſum ad prælium. Vnde fit, quod uerbum ex ſe neutrum & abſolutum, cuius actus nõ tranſit in aliud, per hanc coniugationem fiat trãſitiuum in ſecundum. ut קָם ſurrexit. Inde הֵקִים fecit ſurgere ſeu erexit. חָרַשׁ tacuit, הֶחֱרִישׁ fecit tacere, ſeu cõpeſcuit. גָּדַל creuit. הִגְדִּיל magnifecit. מָלַךְ regnauit. הִמְלִיךְ regem conſtituit, ſeu regnare fecit. tertij regum tertio. Et ita quoties alterum ad operandum inducimus, utimur hac cõiugatione. Quod ſi à uerbo per ſe actiuo deriuetur uerbum hiphil,

Digitized by Google

hiphil, fit iam tranſitiuum in tertium, & concurrunt ibi tres perſonæ. ut הִפְקִיד fecit uiſitare. ubi memoratur perſona quæ facit uiſitare, & quæ uiſitat, & quæ uiſitatur. unde tale uerbum includit primo מַפְעִיל id eſt, iubentem operari, ſecundo פּוֹעֵל operantem, ſeu iuſſa facientem, tertio נִפְעָל id eſt, operatum ſiue effectum. Quæ uero à uerbis neutris formantur, includunt ſolum פּוֹעֵל & נִפְעָל quia non transferunt actionem ſuam, ut dictum eſt. Retinent etiam nonnunquam huius coniugationis uerba ſignificatum neutrale. ut Exodi decimo quarto: וּפַרְעֹה הִקְרִיב Et Pharao appropinquauit. de quo ſupra.

Sexta cõiugatio uocatur נִפְעָל נוֹסָח uel הָפְעַל & eſt præcedẽtis paſſiuum. ut à הִרְדִּיף fit הָרְדַּף factus eſt, uel iuſſus eſt perſequi. Sic ab הִשְׁמִיד deriuatur הָשְׁמַד Et quum prima radicalis

eſt gutturalis, ſic facit paſſiuum. הָעֳבַר traductus eſt.

Septima cõiugatio uocatur מְרוּבָּע hoc eſt, quadrata. Recipit enim ad primæ cõiugationis thema quartã literam ſcilicet uau. ut שׁוֹפֵט fuit iudicãs. חוֹלֵל formauit, ſeu fuit formans. קוֹמֵם fuit ſurgens. Iud. 4. וְהִיא שֹׁפְטָה אֶת יִשְׂרָאֵל Et ipſa fuit iudicans Iſrael. Et Geneſis 1. וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ Et auem uolaturam ſuper terram.

Octaua coniugatio uocatur הִתְפַּעֵל Et recipit à prima cõiugatione radicem, à tertia punctũ dages, quo nunq̃ caret: à quinta literã ה Ex ſe aũt habet ת literã, quæ ſemper primæ radicali abſque interuallo cũ raphe præficit. ut הִתְפַּקֵד niſi prima radicalis fuerit una iſtarum ז ס צ שׁ tũc enim nõ præcedit ſed ſequitur, & nõnunq̃ in alias literas mutatur. unde quum zain eſt prima radicalis, ת uertitur

uertitur in daleth.ut à זִמֵּן præparauit; formatur הִזְדַּמֵּן Quando aũt prima radicalis eſt צ mutať ת in ט ut à צָרַע dicitur הִצְטָרַע Sin prima radicalis fuerit ס uel שׁ formatur hithpael hoc pacto, A שָׁמַם fit הִשְׁתַּמֵּם & à סָלַל fit הִסְתַּלֵּל Excipitur שָׁטַט cuius hithpael eſt הִתְשַׁטֵּט Fit aũt hæc literarũ tranſpoſitio propter expeditiorẽ pronunciationem. Aduertendum quoq; quod uerba huius coniugationis ſignificant actionem ſiue paſſionem quæ cõmuniter nõ tranſit ab alia,uel in aliam perſonam , ſed fit illius actionis reciprocatio in perſonam agentẽ,ut eadem ſit perſona quæ agat & quæ patiatur. Cæterarũ quidem cõiugationum uerba aut ſunt abſoluta,aut trãſitiua in aliud: iſtius uero uerba retranſitionẽ actus importãt, detorquẽtia eũ in nominatiuũ qui præceſſit in eadẽ parte orationis, aut anne

xa per copulam.ut הִשְׁתַּמֵּר cuſtodiuit ſe,uel fuit ſe cuſtodiens, uel cuſtoditus eſt à ſeipſo.unde pſalmo 18. וָאֶשְׁתַּמֵּר מֵעֲוֹנִי Et obſeruabo me ab iniquitate mea.Et pſal.103. תִּתְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר נְעוּרָיְכִי Renouabitur ut Aquilæ iuuentus tua. uel ſic erit ſe renouans ut Aquilæ iuuentus tua. Reperiuntur tamen quandoq; huius cõiugationis uerba, tranſitiua. ut הִתְפַּלֵּל orauit. הִתְבּוֹנֵן intellexit. Aliquãdo abſoluta.ut הִתְהַלֵּךְ ambulauit.

Sequuntur tabulæ Hebræarum coniugationum.

Nihil nunc reſtat amplius candide lector, de uerbo prima orationis parte diſſerendum, quàm ut ſingularum cõiugationum tibi formulas generales ob oculos depingamus, tam & ſi laborioſum atq; difficile ſit, in tam anguſtum libellum tot cogere coniugationum modos.

Coniuga-

Digitized by Google

Coniugatio prima uerborum perfectorum.

Præteritum perfectum.

Nota quod in hoc modo, prima p/ſona utriuſq; num. & item tertia perſo/na plur. eſt com. gen. Vnde Hebræi:

הנה אשכילך בינה לחלק בין לשון זכר
ללשון נקבה כי רבים שוגים בהם הנה
בשלשה דרכים שוים הלשונות לזכר ו
ולנקבה ואלו הן בלשון עבר לרבים ול
ולרבות שוין כמו רדפו אמרו ובשתם
מדברים בעצמם בין יחיד בין יחידה ב
בין רבים בין רבות שוין כמו אשמור ב
נשמור ׃ ובמקורות גם כן שוין כמו ב
בפקוד לפקוד

Hoc eſt: Ecce faciam te prudentem ut diſtinguere ſcias inter locutionē maſ. & locut. fœ. in qbus mul/ti errāt. Ecce in tribus modis ſūt ſimiles locutiones maſ. & fœ. Et iſtæ ſunt in lo/cutione præt. pluribus maſ. & fœm. ſimi les. ut perſecuti ſunt, dixerunt. &c.

Prima

Digitized by Google

Prima itaque coniugatio uerbi
פָּקַד in hunc ſit modum.

פָּקַד Viſitauit, uir. פָּקַדְתָּ uiſitaſti. פָּקַדְתִּי uiſitaui. פָּקְדוּ uerũt. פְּקַדְתֶּם uiſitaſtis. פָּקַדְנוּ uiſitauimus. פָּקְדָה uiſitauit, fœm. פָּקַדְתְּ uiſitaſti. פְּקַדְתֶּן uiſitaſtis, uos mulieres.

Notabilia quædam.

Præteritum perfectũ ſupplet præteritum imper. Aliquando etiã præteritum imperf. ſuppletur per futurũ. ut Gen. 2. וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ Et nubes aſcendebat de terra. Et Iob primo: כָּכָה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב Sic faciebat Iob.

Primæ coniugationis uerba habent regulariter primam ſyllabam in ָ ſecundam in ַ ſed excipiuntur quæ in ה uel in א terminantur, illa enim utranq; per ָ pronunciant. ut עָשָׂה fecit. בָּרָא creauit. Habent etiã alia utranq; per kamez quando ſtant in membro uel termino,

mino,ut patet Geneſis ſecundo.

In uerbis deſinentibus in zere uel holē,nulla eſt differentia præteriti ad præſens.ut חָפֵץ uoluit, אֲנִי חָפֵץ ego uolo. יָכוֹל potuit. אֲנִי יָכֹל ego poſſum. יָרֵא timuit, אֲנִי יָרֵא ego timeo. Ion.1.

Secunda & prima perſona ſingularis,& ſecūda plur.præteriti perfecti ſemper habent ת cum dages, niſi quando præcedit א uel iod, tunc enim raphatur.ut קָרָאתָ & אָמַרְתָּ

Tertia pluralis præteriti aliquando recipit nun in fine. ut יָדְעוּן cognouerunt. שָׁמְרוּן cuſtodierunt.Nō tamen ob id uariat᷑ uerbi uel modi ſignificatū.

Literæ gutturales in omnibus uerborum modis & perſonis,mutant ſeua in ֲ uel ַ quando ſtāt loco primæ uel ſecūdæ radicalis.ut אֲהַבְתֶּם pro אְהַבְתֶּם dilexiſtis.Et בָּחֲרָה elegit,ſcilicet mulier, pro בָּחְרָה &c.

Parti-

Participiũ præſens. הַבֵּינוֹנִי

פּוֹקֵד uiſitans,uir. פּוֹקְדִים uiſitantes. פּוֹקֶדֶת uiſitatrix.Idẽ פּוֹקֶדֶת In plur. פּוֹקְדוֹת uiſitatrices.Inde אֲנִי פּוֹקֵד ego uiſito. אַתָּה פּוֹקֵד tu uiſitas.&c.ut ſupra quoq; dictũ eſt. Itẽ quando ultima eſt gutturalis ח uel ע ſic facit præſens: שׁוֹלֵחַ mittens: שׁוֹמֵעַ audiens.

Participium præteritum פָּעוּל

פָּקוּד uiſitatus. פְּקוּדִים uiſitati. פְּקוּדָה uiſitata. פְּקוּדוֹת uiſitatæ.Et accipit̃ hic modus pro præterito & præſenti tẽp.

Infinitiuus מָקוֹר

פְּקוֹד uiſitare. פָּקוֹד uiſitando. בִּפְקוֹד in uiſitãdo, uel quum uiſitaret. לִפְקוֹד ad uiſitandũ uel ut uiſitaret. מִפְּקוֹד à uiſitãdo. כִּפְקוֹד ſecundũ uiſitationem uel cũ uiſitaret. לִשְׁמוֹעַ ad audiẽdum. Et eſt hic modus plerunq; ſimilis imperatiuo,niſi quod cõmuniter ſibi una harum literarum בְּכְלַם præficitur, licet

caph

Digitized by Google

caph rarius præpoſita reperiatur.

Imperatiuus צִוּוּי

פְּקוֹד uiſita,uir. פִּקְדוּ uiſitate. פִּקְדִי uiſita,fœm. פְּקוֹדְנָה uiſitate. Formatur autem hic modus ut ſupra quoque admonuimus, à futuro, literam uidelicet eius abijciendo. ut ab אֶפְקוֹד uiſitabo, פְּקוֹד uiſita. Sæpe etiam ultima terminatur in patha. ut שְׁמַע audi. שְׁאַל pete. Recipit deniq; nonnunq̃ ה in fine. ut Neemiæ 5. זָכְרָה לִּי memẽto mei. Item קְרָא habet קְרָא in imperatiuo, & eſt idem iudicium de ſimilibus. Quando autem prima uel ſecunda fuerit gutturalis, uariat nõnihil imperatiuus à cõmuni forma. ut אֱמֹר dic. עֲמוֹד ſta. הֲלוֹךְ uade. אֶהֱבוּ diligite. Item in uerbis quorum tertia perſona præteriti deſinit in .. uel holem, imperatiuus plerunque nõ differt à præterito in pũctorũ ſignatione. ut יְכֹל potuit uel poſſis.

מלא

מָלֵא impleuit uel imple.

Futurum עָתִיד

In hoc modo prima perſona utriuſq; numeri eſt communis generis.

אפקוד uel אֶפְקַד uiſitabo. אֶקְרָא clamabo. אֹמַר dicam.

יִפְקוֹד uel יִפְקַד uiſitabit. תִּפְקוֹד uel תִּפְקַד uiſitabis. נִפְקוֹד uel נִפְקַד uiſitabimus. נַחְמוֹץ deſiderabimus.

יִפְקְדוּ uiſitabunt. יֹאבְדוּ perdent.

תִּפְקְדוּ uiſitabitis. Et in fœminino gen.

תִּפְקוֹד uiſitabit. תִּפְקְדִי uiſitabis.

תִּפְקוֹדְנָה uiſitabitis & uiſitabunt.

Recipit quoque futurum ה literam in fine. ut אֶשְׁמְרָה & etiam אֶשְׁמוֹרָה Quandoque etiam ſecūda & tertia perſonæ maſculini generis pluralis numeri recipiūt in fine nun literam. ut תִּשְׁמְרוּן cuſtodietis. יִפְקְדוּן uiſitabunt. Et hoc in Targo, hoc eſt, Chaldaica tranſlatione ſiue expoſitione, frequens eſt.

Coniu-

CONIVGATIO SECVNDA

paſſiua prioris נִפְעַל

PRAETERITVM עָבָר

נִפְקַד uiſitatus eſt. נִפְקַדְתָּ es. נִפְקַדְתִּי ſum. נִפְקְדוּ ſũt. נִפְקַדְתֶּם eſtis. נִפְקַדְנוּ ſumus. In fœm. gen. נִפְקְדָה uel נִפְקָדָה uiſitata eſt. נִפְקַדְתְּ es. נִפְקַדְתֶּן eſtis. Quando autem prima eſt gutturalis, ſic fit paſſiuum: נֶאֱסַר ligatus eſt. נֶאֱמַר uel נֶאֱמַר dictus eſt, &c.

Participium præſens בֵּינוֹנִי

נִפְקָד uiſitatus. נִפְקָדִים uiſitati. נִפְקָדָה uel נִפְקֶדֶת uel נִפְקָדָה uiſitata. נִפְקָדוֹת uiſitatæ. unde pſal. 51. רוּחַ נִשְׁבָּרָה Spiritus contritus. Item. נֶאֱסָף collectus. נֶאֱסָפִים collecti. Iſaiæ 57.

Infinitiuus מָקוֹר

הִפָּקֵד uiſitari. בְּהִפָּקֵד in uiſitando, uel quum uiſitaretur. לְהִפָּקֵד ut uiſitaretur &c. unde Geneſis 2. בְּהִבָּרְאָם Quum crearentur ipſi, ſcilicet cœli.

Imperatiuus צִוּוּי

תִּפָּקֵר uiſitatus eſto. תִּפָּקְרוּ eſtote.
תִּפָּקְרִי uiſitata eſto. תִּפָּקַרְנָה eſtote.

Futurum עָתִיר

אֶפָּקֵר uiſitabor. יִפָּקֵר uiſitabit. תִּפָּקֵר
uiſitaberis. נִפָּקֵר uiſitabimur. יִפָּקְרוּ
uiſitabuntur. תִּפָּקְרוּ uiſitabimini.
In fœminino gen. תִּפָּקֵר uiſitabitur.
תִּפָּקְרִי uiſitaberis. תִּפָּקַרְנָה uiſitabimi
ni & uiſitabũtur, ubi litera nun abſcon
ditur per dages in prima eſſentiali. Ab
אָמַר fit יֵאָמֵר dicetur. Ierem. 7. Sic ab
אָסַת יֵאָסֵת colligetur. Gen. 49.

Coniugatio tertia, quam
בָּבֵר & פִּעֵל uocant.

Præteritum עָבַר

פִּסֵּר numerauit. פִּסַּרְתָּ raſti. פִּסַּרְתִּי
numeraui. פִּסְּרוּ rauerunt. פִּסַּרְתֶּם
raſtis. פִּסַּרְנוּ numerauimus. In fœm.
gen. פִּסְּרָה פִּסַּרְתְּ פִּסַּרְתֶּן uerbũ. בֵּרֵךְ
& ſimilia ſic cõiugabis. בֵּרַכְתִּי בֵּרַכְתָּ בֵּרֵךְ
Parti-

. Participium præſens חֲבֵנוֹנִי .

מְדַבֵּר loquens. מְדַבְּרִים In fœm. gen. מְדַבֶּרֶת uel מְדַבְּרָה In plur. מְדַבְּרוֹת

Participium paſſiuum פָּעוּל

מְסוּפָּר numeratus. מְסוּפָּרִים In fœm. gen. מְסוּפֶּרֶת uel מְסוּפָּרָה In plurali מְסוּפָּרוֹת Et nota, quando media radicalis eſt una gutturalium uel res, mutat ־ in ו ut מְבוֹרָכָה benedicta. מְטוֹהָרָה purificata. &c.

Infinitiuus מָקוֹר

סַפֵּר numerare. לְדַבֵּר בְּסַפֵּר מִסַפֵּר

Imperatiuus חֲצוּוִי

סַפֵּר numera. דַּבֵּר loquere. סַפְּרוּ numerate. In fœm. gen. סַפְּרִי סַפֵּרְנָה.

Futurum עָתִיד

אֲסַפֵּר uel אֲסַפֵּר numerabo. יְסַפֵּר numerabit. תְּסַפֵּר numerabis. נְסַפְּרָה uel נְסַפֵּר numerabimus. יְסַפְּרוּ numerabunt. תְּסַפְּרוּ numerabitis. Et in fœminino gen. תְּסַפֵּר numerabit. תְּסַפְּרִי

תְּפַקֵּדְנָה Sub gutturalibus autem mu-
tatur patha in ָ ut יְאָבְּדוּ. Et nota q̃d
in hac & alijs coniugationibus, ſcheua
in medio uerbo mutatur in zere uel ָ
quando uerbum ſtat in fine ſententiæ,
uel notabilis ſubdiſtinctiõis. ut אֲפַקֵּדָה
pro אֲפַקְּדָה numerabo. Et בִּפְקָדְתָּ pro
בִּפְקַדְתָּ uiſitata,

Coniugatio quarta, quæ eſt
paſſiua præcedentis. פֻּעַל

Præteritum. פֻּקַּד uel פּוּקַּד uel פֻּוקַּד
numeratus eſt. פּוּקְּדוּ פּוּקַּדְתָּ פּוּקַּדְתִּי
פּוּקְּדָה In fœm. gen. פּוּקַּדְתֶּם פּוּקַּדְנוּ
numerata eſt. פֻּקַּדְתְּ es. פֻּקַּדְתֶּן eſtis.

Participiũ מְפוּקָּד numeratus. מְפוּקָּדִים
numerati. fœm. מְפוּקֶּדֶת מְפוּקָּדוֹת

Futurum. אֲפוּקַּד uel אֲפוּקַּד nume-
rabor. יְפוּקַּד תְּפוּקַּד נְפוּקַּד יְפוּקְּדוּ
תְּפוּקְּדוּ Fœm. תְּפוּקַּדְנָה תְּפוּקְּדִי תְּפוּקַּד

Cõiugatio q̃nta, quæ hiphil uocat᷑.
Præteritum. הִפְקִיד fecit uiſitare.

Digitized by Google

הִבְנִיעַ fecit ſubditum. הִפְקַרְתִּי הִפְקַרְתָּ הִפְקִירוּ הִפְקַרְתֶּם הִפְקַרְנוּ In fœmini-
no genere הִפְקִירָה הִפְקַרְתְּ הִפְקַרְתֶּן

Participium præſens. מַפְקִיר facies
uiſitare. מַפְקִירִים Fœm. מַפְקִירָה uel
מַפְקֶרֶת: מַפְקִירוֹת uel מַפְקָרוֹת

Participium præteritum. מוּפְקָר fa-
ctus uiſitare, id eſt, iuſſus ut uiſitet.
מוּפְקָרִים Fœm. מוּפְקָרָה uel מוּפְקֶרֶת
מוּפְקָרוֹת factæ uiſitare.

Infinitiuus הַפְקִיר facere uiſitare, hoc
eſt, inducere aliũ ad uiſitandũ. בְּהַפְקִיר
לְהַפְקִיר מֵהַפְקִיר &c.

Imperatiuus. הַפְקֵר uel הַפְקִיר uel
הַפְקָר fac uiſitare. הַפְקִירוּ In fœmini-
no genere הַפְקִירִי הַפְקֵרְנָה

Futurum. אַפְקֵר uel אַפְקִיר faciam
uiſitare. יַפְקֵר uel יַפְקִיר: תַּפְקִיר נַפְקִיר
תַּפְקִירוּ יַפְקִירוּ In fœminino תַּפְקִיר
תַּפְקִירִי תַּפְקֵרְנָה Quando autem pri-
ma eſt gutturalis, ut in his הֶעֱמִיד fecit

 ſtare.

ſtare. הֶאֱבִיר fecit perire. הֶעֱבִיר uel
הֶעֱבִיר fecit tranſire,ſic coniugantur.
Præteritum הֶעֱמִיד הֶעֱמַדְתָּ תִּי
Participium præſens. מַאֲבִיר מַחֲסִיר
Participium præteritũ. מַעֲמָד מַחֲסָר
Infinitiuus. הַעֲבִיר הַעֲמִיד
Imperatiuus. הַעֲבִיר הַחֲסִיר
Futurum אַעֲבִיר uel יַעֲבִיר אַעֲבֵר Item
quum tertia eſt gutturalis ſic formatur
futurum: אַשְׁמִיעַ אַצְלִיחַ

Coniugatio ſexta,ſcilicet הָפְעַל præcedentis paſſiua.

Præteritum הָפְקַד uel הָפְקַד factus eſt uiſitare. הָפְקְדוּ הָפְקַדְתָּ הָפְקַדְתִּי הָפְקַדְתֶּם הָפְקַדְנוּ In fœminino genere הָפְקְדָה הָפְקַדְתְּ הָפְקַדְתֶּן

Participiũ præſens. הָפְקָד הָפְקָדִים
In fœminino genere הָפְקָדוֹת הָפְקָדָה

Infinitiuus. הוּפְקַד uel הָפְקַד uel הוּפְקוֹד fieri uiſitare,hoc eſt,inſtitui ad uiſitandum.

Futurũ

Digitized by Google

Futurum. אֻפְקַד uel אָפְקַד factus ero uiſitare, hoc eſt, iubebor uel inſtituar ad uiſitandum. נֻפְקַד : תֻּפְקַד יֻפְקַד
תֻּפְקְדוּ יֻפְקְדוּ In fœminino genere תֻּפְקַד תֻּפְקְדִי תֻּפְקַדְנָה Et habent literæ futuri ֻ uel kibuz.

Coniug. ſeptima, quæ מְרֻבָּע uocat.

Præteritũ פּוֹקֵד uel פּוֹקַד fuit uiſitans. פּוֹקַדְתָּ תִּי נוּ תֶּם פּוֹקְדוּ In fœminino genere פּוֹקְדָה פּוֹקַדְתְּ תֶּן

Part. præſ. מְפוֹקֵד exiſtens uiſitans. מְפוֹקְדִים In fœminino מְפוֹקָדָה uel מְפוֹקְדוֹת מְפוֹקֶדֶת

Participium præteritum. מְפוֹקָד exiſtens uiſitatus, מְפוֹקָדִים &c.

Infinitiuus. פּוֹקֵד eſſe uiſitans, uel eſſe uiſitantem. בְּפוֹקֵד &c.

Imperatiuus. פּוֹקֵד ſis uiſitans. פּוֹקְדוּ : In fœm. פּוֹקְדִי פּוֹקַדְנָה

Futurũ. אֲפוֹקֵד ero uiſitans. יְפוֹקֵד תְּפוֹקְדוּ יְפוֹקְדוּ נְפוֹקֵד תְּפוֹקֵד In fœ.g.

ſtare. הֶאֱבִיר fecit perire. הֶעֱבִיר uel הֶעֱבִיר fecit tranſire, ſic coniugantur.
Præteritum הֶעֱמִיר הֶעֱמַרְתָּ תִּי
Participium præſens. מַאֲבִיר מַחֲסִיר
Participium præteritũ. מַעֲמָר מַחֲסָר
Infinitiuus. הַעֲבִיר הַעֲמִיר
Imperatiuus. הַעֲבִיר הַחֲסִיר
Futurum אַעֲבִיר uel אַעֲבֵר יַעֲבִיר Item quum tertia eſt gutturalis ſic formatur futurum: אַשְׁמִיעַ אַצְלִיחַ

Coniugatio ſexta, ſcilicet הָפְעַל præcedentis paſſiua.

Præteritum הָפְקַד uel הֻפְקַד factus eſt uiſitare. הָפְקְדוּ הָפְקַדְתָּ הָפְקַדְתִּי הָפְקַדְתֶּם הָפְקַדְנוּ In fœminino genere הָפְקְדָה הָפְקַדְתְּ הָפְקַדְתֶּן

Participiũ præſens. הָפְקָד הָפְקָדִים
In fœminino genere הָפְקָדָה הָפְקָדוֹת

Infinitiuus. הוּפְקַד uel הָפְקֵד uel הוּפְקוֹד fieri uiſitare, hoc eſt, inſtitui ad uiſitandum.

Futurũ

Futurum. אפקד uel אפקד factus ero uiſitare, hoc eſt, iubebor uel inſtituar ad uiſitandum. נפקד : תפקד יפקד תפקדו יפקדו In fœminino genere תפקד תפקדי תפקדנה Et habent literæ futuri —: uel kibuz.

Coniug. ſeptima, quæ מרובע uocat,

Præteritũ פוקד uel פוקד fuit uiſitans. פוקדת תי נו תם פוקדו In fœminino genere פוקדה פוקדת תן

Part. præſ. מפוקד exiſtens uiſitans. מפוקדים In fœminino מפוקדה uel מפוקדת מפוקדות

Participium præteritum. מפוקד exiſtens uiſitatus, מפוקדים &c.

Infinitiuus. פוקד eſſe uiſitans, uel eſſe uiſitantem. בפוקד &c.

Imperatiuus. פוקד ſis uiſitans. פוקדו : In fœm. פוקדי פוקדנה

Futurũ. אפוקד ero uiſitans. יפוקד תפוקד נפוקד יפוקדו תפוקדו In fœ. g.

תפוקדי תפוקדו תפוקדנה

Coniugatio octaua, quæ hithpael uocatur.

Præteritum. התפקד uel התפקד fuiſſe commendans, uel commendatus eſt à ſeipſo. התפקדת fuiſti te cōmendans. התפקדתי: התפקדו התפקדתם התפקדנו In fœm. התפקדה התפקדת התפקדת תן

Participium præſens. מתפקד commendans ſeipſum. מתפקדים In fœm. מתפקדות מתפקדת uel מתפקדה

Infinitiuus. התפקד uiſitare uel commendare ſeipſum. בהתפקד &c.

Imperatiuus. התפקד commēda teipſum. התפקדנה התפקדי: התפקדו

Futurum. אתפקד uel אתפקד uiſitabo ſeu commendabo meipſum. יתפקד תתפקדו יתפקדו נתפקד: תתפקד Fœm. תתפקדנה תתפקדי תתפקד Itē à שמר ſic fit hithpael. תי השתמרת השתמר השתמרנו השתמרתם &c.

In fut.

Digitized by Google

In fut. יִשְׁתַּמֵּר אֶשְׁתַּמֵּר &c.
Item צָרַף in hac coniugatione ſic inflectitur. הִצְטָרַפְתָּ הִצְטָרֵף &c.
Futurum. יִצְטָרֵף אֶצְטָרֵף &c.

Tantum de coniugationibus uerborum perfectorum.

SEquuntur coniugationes uerborum imperfectorum, & primo uerbi נָגַשׁ quod eſt de ſecundo ordine.

Præteritum. נָגַשׁ appropinquauit. נָגְשׁוּ תֶּם נוּ תִּי נָגַשְׁתָּ Fœm. נָגַשְׁתְּ תְּ תֶּן

Participium præſens. נוֹגֵשׁ appropinquans. נוֹגְשׁוֹת נוֹגֶשֶׁת : נוֹגְשִׁים

Participium præteritum. נָפוּל lapſus. נְפֻלָה : נְפוּלִים lapſa. נְפֻלוֹת Nō poteſt commode hic poni נָגוּשׁ quum ſit neutrum, tamen cauſa exempli, ac ſi ſit actiuum, ipſo utemur in ſequēti coniugatiōne.

Infinitiuus. גֶּשֶׁת uel נְגוֹשׁ appro-

Imperatiuus צִוּוּי

הִפָּקֵד uiſitatus eſto. הִפָּקְדוּ eſtote.
הִפָּקְדִי uiſitata eſto. הִפָּקַדְנָה eſtote.

Futurum עָתִיד

אֶפָּקֵד uiſitabor. יִפָּקֵד uiſitabit. תִּפָּקֵד
uiſitaberis. נִפָּקֵד uiſitabimur. יִפָּקְדוּ
uiſitabuntur. תִּפָּקְדוּ uiſitabimini.
In fœminino gen. תִּפָּקֵד uiſitabitur.
תִּפָּקְדִי uiſitaberis. תִּפָּקַדְנָה uiſitabimi
ni & uiſitabũtur, ubi litera nun abſcon
ditur per dages in prima eſſentiali. Ab
אָמַר fit יֵאָמֵר dicetur. Ierem. 7. Sic ab
אָסַת יֵאָסֵת colligetur. Gen. 49.

Coniugatio tertia, quam
פִּעֵל & בָּבֵר uocant.

Præteritum עָבַר

פִּקֵּד numerauit. פִּקַּדְתָּ raſti. פִּקַּדְתִּי
numeraui. פִּקְּדוּ rauerunt. פִּקַּדְתֶּם
raſtis. פִּקַּדְנוּ numerauimus. In fœm.
gen. פִּקְּדָה פִּקַּדְתְּ פִּקַּדְתֶּן uerbũ. בֵּרֵךְ
& ſimilia ſic cõiugabis. בֵּרַךְ בֵּרַכְתָּ בֵּרַכְתִּי

Parti-

Digitized by Google

Participium præſens בֵּינוֹנִי. מְדַבֵּר loquens. מְדַבְּרִים In fœm. gen. מְדַבֶּרֶת uel מְדַבְּרָה In plur. מְדַבְּרוֹת.

Participium paſſiuum פָּעוּל מְסוּפָּר numeratus. מְסוּפָּרִים In fœm. gen. מְסוּפֶּרֶת uel מְסוּפָּרָה In plurali מְסוּפָּרוֹת Et nota, quando media radicalis eſt una gutturalium uel res, mutat ּ in וֹ ut מְבוֹרֶכֶת benedicta. מְטוֹהָרָה purificata. &c.

Infinitiuus מָקוֹר

פַּסֵּר numerare. מִסַּפֵּר בְּסַפֵּר לְדַבֵּר

Imperatiuus צִוּוּי

סַפֵּר numera. דַּבֵּר loquere. סַפְּרוּ numerate. In fœm. gen. סַפְּרִי סַפֵּרְנָה.

Futurum עָתִיד

אֲסַפֵּר uel אֲסַפֵּר numerabo. יְסַפֵּר numerabit. תְּסַפֵּר numerabis. נְסַפְּרָה uel נְסַפֵּר numerabimus. יְסַפְּרוּ numerabunt. תְּסַפְּרוּ numerabitis. Et in fœminino gen. תְּסַפֵּר numerabit. תְּסַפְּרִי

Digitized by Google

תְּפַקֵּדְנָה Sub gutturalibus autem mu-
tatur patha in ָ ut יְאָבֵרוּ Et nota qđ in hac & aliȷs coniugationibus, ſcheua in medio uerbo mutatur in zere uel ָ quando uerbum ſtat in fine ſententiæ, uel notabilis ſubdiſtinctiõis. ut אֲפַקֵּדָה pro אֲפַקְּדָה numerabo. Et נִפְקָדָה pro נִפְקְדָה uiſitata,

Coniugatio quarta, quæ eſt paſſiua præcedentis. פֻּעַל

Præteritum. פֻּקַּד uel פּוּקַד uel פּוּקַּד numeratus eſt. פּוּקַּדְתִּי פּוּקַּדְתָּ פּוּקְּדוּ פּוּקַּדְנוּ פּוּקַּדְתֶּם In fœm. gen. פּוּקְּדָה numerata eſt. פֻּקַּדְתְּ es. פֻּקַּדְתֶּן eſtis.

Participiũ פּוּקָּד numeratus. פּוּקָּדִים numerati. fœm. פּוּקֶּדֶת פּוּקָּדוֹת

Futurum. אֲפוּקַּד uel אֲפוּקַּד nume-rabor. יְפוּקַּד נְפוּקַּד תְּפוּקַּד יְפוּקְּדוּ תְּפוּקְּדוּ Fœm. תְּפוּקַּדְנָה תְּפוּקְּדִי תְּפוּקַּד

Cõiugatio q̃nta, quæ hiphil uocat̃.

Præteritum. הִפְקִיד fecit uiſitare:

חבריע

הִכְנִיעַ fecit ſubditum. הִפְקַרְתִּי הִפְקַרְתָּ
הִפְקַרְנוּ הִפְקַרְתֶּם הִפְקִירוּ In fœmini-
no genere הִפְקִירָה. הִפְקַרְתְּ הִפְקַרְתֶּן

Participium præſens. מַפְקִיר faciēs
uiſitare. מַפְקִירִים Fœm. מַפְקִירָה uel
מַפְקֶרֶת : מַפְקִירוֹת uel מַפְקָרוֹת

Participium præteritum. מוּפְקָר fa-
ctus uiſitare, id eſt, iuſſus ut uiſitet.
מוּפְקָרִים Fœm. מוּפְקָרָה uel מוּפְקֶרֶת
מוּפְקָרוֹת factæ uiſitare.

Infinitiuus הַפְקִיר facere uiſitare, hoc
eſt, inducere aliū ad uiſitandū. בְּהַפְקִיר
לְהַפְקִיר מֵהַפְקִיר &c.

Imperatiuus. הַפְקֵר uel הַפְקִיר uel
הַפְקַר fac uiſitare. הַפְקִירוּ In fœmini-
no genere הַפְקִירִי הַפְקֵרְנָה

Futurum. אַפְקֵר uel אַפְקִיר faciam
uiſitare. יַפְקֵר uel נַפְקִיר : תַּפְקִיר יַפְקִיר
תַּפְקִיר In fœminino יַפְקִירוּ תַּפְקִירוּ
תַּפְקֵרְנָה תַּפְקִירִי Quando autem pri-
ma eſt gutturalis, ut in his הֶעֱמִיד fecit

ſtare. הֶאֱבִיר fecit perire. הֶעֱבִיר uel הֶעֱבִיר fecit tranſire,ſic coniugantur.

Præteritum הֶעֱמִיר הֶעֱמַרְתָּ תִּי

Participium præſens. מַאֲבִיר מַחֲסִיר

Participium præteritū. מַעֲמָר מַחֲסָר

Infinitiuus. הַעֲבִיר הַעֲמִיר

Imperatiuus. הַעֲבִיר הַחֲסִיר

Futurum אַעֲבִיר uel אַעֲבֵר יַעֲבִיר Item quum tertia eſt gutturalis ſic formatur futurum: אַשְׁמִיעַ אַצְלִיחַ

Coniugatio ſexta,ſcilicet הָפְעַל præcedentis paſſiua.

Præteritum הָקְסַר uel הָפְסַר factus eſt uiſitare. הָפְסְרוּ הָפְסַרְתְּ הָפְסַרְתִּי הָפְסַרְתֶּם הָפְסַרְנוּ In fœminino genere הָפְסְרָה הָפְסַרְתְּ הָפְסַרְתֶּן

Participiū præſens. הָפְסָר הָפְסָרִים
In fœminino genere הָפְסָרָה הָפְסָרוֹת

Infinitiuus. הוּפְסַר uel הָפְסַר uel הוּפְסִיר fieri uiſitare,hoc eſt,inſtitui ad uiſitandum.

Futurū

Digitized by Google

Futurum. אפקד uel אפקד factus ero uiſitare, hoc eſt, iubebor uel inſtitu- ar ad uiſitandum. יפקד תפקד : נפקד תפקדו יפקדו In fœminino genere תפקדנה תפקדי תפקד Et habent literæ futuri ⁓ uel kibuz.

Coniug. ſeptima, quæ מרובע uocat.

Præteritũ פוקד uel פוקד fuit uiſitans. פוקדו תם נו תי פוקדת In fœminino genere תן פוקדת פוקדה.

Part. præſ. מפוקד exiſtens uiſitans. מפוקדים In fœminino מפוקדת uel מפוקדת מפוקדות

Participium præteritum. מפוקד exiſtens uiſitatus, מפוקדים &c.

Infinitiuus. פוקד eſſe uiſitans, uel eſſe uiſitantem. בפוקד &c.

Imperatiuus. פוקד ſis uiſitans. פוקדו : In fœm. פוקדנה פוקדי

Futurũ. אפוקד ero uiſitans. יפוקד תפוקד נפוקד יפוקדו תפוקדו In fœ.g.

תְּפוּקַד תְּפוּקְדִי תְּפוּקַדְנָה

Coniugatio octaua, quæ hithpael uocatur.

Præteritum. הִתְפַּקֵּד uel הִתְפַּקַּד fuiſſe commendans, uel commendatus eſt à ſeipſo. הִתְפַּקַּדְתָּ fuiſti te cōmendans. הִתְפַּקַּדְתִּי : הִתְפַּקְּדוּ הִתְפַּקַּדְתֶּם הִתְפַּקַּדְנוּ In fœm. הִתְפַּקְּדָה הִתְפַּקַּדְתְּ תֶּן

Participium præſens. מִתְפַּקֵּד commendans ſeipſum. מִתְפַּקְּדִים In fœm. מִתְפַּקְּדוֹת מִתְפַּקֶּדֶת uel מִתְפַּקֶּדֶת

Infinitiuus. הִתְפַּקֵּד uiſitare uel commendare ſeipſum. בְּהִתְפַּקֵּד &c.

Imperatiuus. הִתְפַּקֵּד commēda teipſum. הִתְפַּקֵּדְנָה הִתְפַּקְּדִי : הִתְפַּקְּדוּ

Futurum. אֶתְפַּקֵּד uel אֶתְפַּקַּד uiſitabo ſeu commendabo meipſum. יִתְפַּקֵּד תִּתְפַּקְּדוּ יִתְפַּקְּדוּ נִתְפַּקֵּד : תִּתְפַּקֵּד Fœm. תִּתְפַּקֵּדְנָה תִּתְפַּקְּדִי תִּתְפַּקֵּד Itē à שָׁמַר ſic fit hithpael. תִּי הִשְׁתַּמַּרְתָּ הִשְׁתַּמֵּר הִשְׁתַּמַּרְנוּ הִשְׁתַּמַּרְתֶּם &c.

In fut.

In fut. יִשְׁתַּמֵּר אֶשְׁתַּמֵּר &c.
Item צָרַךְ in hac coniugatione ſic inflectitur. הִצְטָרַכְתָּ הִצְטָרֵךְ &c.

Futurum. יִצְטָרֵךְ אֶצְטָרֵךְ &c.

Tantum de coniugationibus uerborum perfectorum.

SEquuntur coniugationes uerborum imperfectorum,& primo uerbi נָגַשׁ quod eſt de ſecundo ordine.

Præteritum. נָגַשׁ appropinquauit. נָגַשְׁתָּ תִּי. נוּ. תֶּם נָגְשׁוּ Fœm. נָגְשָׁה תְּ תֶּן

Participium præſens. נוֹגֵשׁ appropinquans. נוֹגְשִׁים : נוֹגֶשֶׁת נוֹגְשׁוֹת

Participium præteritum. נָפוּל lapſus. נְפוּלִים : נְפֻלָה lapſa. נְפֻלוֹת Nō poteſt commode hic poni נָגוּשׁ quum ſit neutrum, tamen cauſa exempli,ac ſi ſit actiuum,ipſo utemur in ſequēti coniugatione.

Infinitiuus. גֶּשֶׁת uel נְגוֹשׁ appro

 pin

Digitized by Google

pinquare. בנגוש in appropinquando. בנפול in cadendo.&c.

Imperatiuus. בגוש uel גוש בגש uel גש & גשה appropinqua. גשו uel בגשו.appropinquate. Fœm. בגשי גשי גושי In plurali גשנה uel גושנה

Futurum. אגש uel אגוש appropinquabo. יגש uel יגוש תגש: יגשו תגשו נגש Foe. תגש uel תגוש תגשי תגשנה

Coniugatio ſecunda,prioris ſcilicet paſſiua.

Præteritum. נגש fuit approximatus ł applicatus. נגשת תי בו תם נגשו In fœm. נגשה ת תן

Participium præſens. נגש approximatus. נגשים In fœminino נגשה uel נגשת נגשות approximatæ.

Infinitiuus. הנגש approximari &c.

Imperatiuus. הנגש approximare. הנגשו In fœm. הנגשי הנגשנה

Futurum. אנגש approximabor &

אגש

אֶנָּגְשָׁה leuabor. יִנָּגֵשׁ תִּנָּגֵשׁ ; בִּנָּגֵשׁ In foem.gen. יִנָּגַשְׁנָה תִּנָּגַשְׁנָה

Coniugatio tertia,uidelicet grauis.

Hanc Helias in tabula non poſuit, poteſt tamen facile ad exemplar פָּקַד formari.

Præteritum. נִגַּשׁ נִגַּשְׁתָּ נִגַּשְׁתִּי

Participium præſens. מְנַגֵּשׁ מְנַגְּשִׁים

Participiũ præteritũ. מְנֻגָּשׁ מְנֻגָּשִׁים

Infinitiuus. נַגֵּשׁ בְּנַגֵּשׁ לְנַגֵּשׁ

Imperatiuus. נַגֵּשׁ נַגְּשׁוּ ; נַגְּשִׁי נַגֵּשְׁנָה

Futurum. אֲנַגֵּשׁ יְנַגֵּשׁ תְּנַגֵּשׁ נְנַגֵּשׁ

Paſſiua eius coniugatio.

Præteritum. נֻגַּשׁ נֻגַּשְׁתָּ תִּי, נוּ תֶּם

Futurum. אֲנֻגַּשׁ יְנֻגַּשׁ תְּנֻגַּשׁ נְנֻגַּשׁ

Coniugatio quinta,quæ hiphil uocatur.

Præteritũ. הִגִּישׁ fecit appropinquare. הִגִּישָׁה תְּ תֶּן Foe. הִגַּשְׁתָּ הִגַּשְׁתִּי נוּ תֶּם

Particip.pr. מַגִּישׁ faciẽs appropinquare. מַגִּישִׁים Foem. מַגֶּשֶׁת מַגִּישׁוֹת

Parti-

Participium præteritum. מֻגָּשׁ factus appropinquare. מוּגָּשִׁים In fœminino מוּגֶּשֶׁת מוּגָּשׁוֹת

Infinitiuus. הַגִּישׁ & הַגֵּשׁ facere propinquare. בְּהַגִּישׁ &c.

Imperatiuus. הַגִּישׁ uel הַגִּישָׁה uel הַגֵּשׁ fac ꝑpinq̃re. הַגִּישׁוּ הַגֵּשְׁנָה הַגִּישִׁי

Futurũ. אַגִּישׁ uel אַגֵּשׁ faciã propinq̃re. יַגִּישׁ uel יַגֵּשׁ : תַּגִּישׁ uel תַּגֵּשׁ : נַגִּישׁ יַגִּישׁוּ תַּגִּישׁוּ Fœmininum genus תַּגִּישׁ תַּגִּישִׁי תַּגִּישְׁנָה

Coniugatio ſexta, paſſiua prioris.

Præteritum. הוּגַּשׁ uel הֻגַּשׁ factus eſt appropinquare. הוּגַּשְׁתָּ תִּי׳ בו׳ הוּגְּשׁוּ In fœm. הוּגְּשָׁה הוּגַּשְׁתְּ הוּגַּשְׁתֶּן

Participium præſens. הוּגָּשׁ factus propinquare. הוּגָּשִׁים : הֻגָּשָׁה הֻגָּשׁוֹת

Infinitiuus. הֻגֵּשׁ uel הֻגָּשׁ &c.

Futurum. אוּגַּשׁ factus ero propinquare. יוּגַּשׁ תֻּגַּשׁ תֻּגְּשׁוּ יוּגְּשׁוּ : In fœminino gen. תֻּגַּשׁ תֻּגְּשִׁי תֻּגַּשְׁנָה

Coniu-

Coniugatio octaua, quæ eſt hithpael.

Hæc facile formari poteſt ad exemplar octauæ coniugationis uerbi פָּקַר

Præteritum. הִתְנַגֵּשׁ fecit ſe propinquare. הִתְנַגַּשְׁתָּ feciſti te propinquare. תֶּן תְּ הִתְנַגְּשָׁה Fœm. הִתְנַגְּשׁוּ נוּ תֶּי

Participium præſens. מִתְנַגֵּשׁ faciēs ſe propinquare. מִתְנַגְּשִׁים In fœminino genere מִתְנַגְּשׁוֹת מִתְנַגְּשָׁה

Infinit. הִתְנַגֵּשׁ facere ſe propinqre.

Imperatiuus. הִתְנַגֵּשׁ fac te propinquare. הִתְנַגֵּשְׁנָה הִתְנַגְּשִׁי : הִתְנַגְּשׁוּ

Futurū. אֶתְנַגֵּשׁ faciam me propinquare. יִתְנַגְּשׁוּ נִתְנַגֵּשׁ : תִּתְנַגֵּשׁ יִתְנַגֵּשׁ תִּתְנַגֵּשְׁנָה תִּתְנַגְּשִׁי תִּתְנַגֵּשׁ Fœ. תִּתְנַגְּשׁוּ

Coniugatio uerbi אָכַל & ſimilium.

SCiendū quod uerba quorum prima radicalis eſt א & ultima alia ab ה pertinēt ad primum

mum ordinem, à quo non uariant niſi in prima perſona futuri ſingul. ubi א eſſentialis litera mutatur in uau holem. ut אָמַר dixit, אוֹמַר dicam. אוֹכַל & אוֹכֵל comedam. In alijs uero perſonis א manet. ut תֹּאמַר dices; יֹאכַל comedet. Reperiuntur tamen quædam uerba incipientia ab א quæ recipiunt aliud א in futuro. ut אֶאֱסוֹף adijciam. אֶאֱסוֹר alligabo. &c.

Coniugatio uerbi יָדַע & ſimiliũ, quæ ſunt de ſecundo ordine.

Præteritũ. יָדַע cognouit uel ſciuit. יָדַעְתָּ יָדַעְתִּי : יְדַעְתֶּם יְדַעְנוּ יָדְעוּ In fœm. יָדְעָה יָדַעַתְּ יְדַעְתֶּן

Participium præſens. יוֹדֵעַ cognoſcens uel ſciens. & à יָשַׁב fit יוֹשֵׁב habitans. יוֹדְעִים : יוֹדַעַת יוֹדְעוֹת

Participium præteritũ. יָדוּעַ notus.

יָשׁוּב

יָשׁוּב & יְדוּעוֹת יְדוּעָה יְדוּעִים habitatꝰ.

Infinitiuus. דַּעַת ſcire. לָדַעַת ad ſciendum. יָשַׁב uero & יָרַד faciũt שֶׁבֶת habitare. רֶדֶת deſcẽdere. Idẽ iudiciũ de ſimilibꝰ. Et à יָצָא fit צֵאת ł יָצוֹא exire.

Imperatiuus. יְדַע uel דַּע ſcias. דְּעֶנָה דְּעִי ; דְּעוּ Quando uero ultima non eſt ע ſic faciunt imperatiuum. צֵא uel צֵאָה exi. צְאֶנָה צְאִי : צְאוּ Sic שֵׁב ſede. שְׁבוּ ſedete. רֵד deſcende.

Futurum. אֵדַע ſciam. יֵדַע תֵּדַע : תֵּדְעוּ יֵדְעוּ נֵדַע Fœ. תֵּדַעְנָה תֵּדְעִי תֵּדַע Vbi autem ultima litera eſt alia ab ע ſic fit futurum. אֵלֵךְ ambulabo. אֵשֵׁב ſedebo. אֵרֵד deſcendam. Et cum uau cõiunctiõe ſic וַיֵּשֶׁב & habitauit. וַיֵּרֶד & deſcendit. Aliquãdo ſic habent in futuro. אִיגַע laborabo. תִּיגַע &c. Et אִיקַץ expergiſcar. תִּיקַץ expergiſceris. יִיקַץ expergiſcetur. & cetera. Item יָצָא exiuit, facit futurum in hunc modum.

אצא

אֵצֵא uel אֵצְאָה exibo. יֵצֵא exibit &c.

Coniugatio ſecunda, prioris uidelicet paſſiua.

Præteritũ. נוֹדַע cognitus eſt. נוֹדַעְתָּ נוֹדַעַת In fœm. נוֹדְעוּ תֶּם נוּ נוֹדַעְתִּי נוֹדַעְתְּ נוֹדַעְתֶּן & נוֹשַׁע. ſaluatus eſt.

Participiũ præſens. נוֹדָע cognitus. נוֹדָעִים fœm. נוֹדָעוֹת נוֹדַעַת

Infinitiuus. הִוָּדֵעַ uel הִוָּדַע cogno ſci. הִוָּלֵד generari.

Imperatiuus. הִוָּדַע ſis cognitus. הִוָּדְעוּ uel הִוָּדְעוּ & הִוָּלֵד הִוָּרֵשׁ Fœm. הִוָּדְעִי uel הִוָּדְעִי הִוָּדַעְנָה

Futurum. אִוָּדַע cognoſcar. יִוָּדַע תִּוָּדַע: נִוָּדַע יִוָּדְעוּ תִּוָּדְעוּ In fœminino gen. תִּוָּדַע תִּוָּדְעִי תִּוָּדַעְנָה Item תִּוָּלֵד generabitur. נִוָּלֵד &c.

Coniugatio ſecunda.

Hanc Helias in tabula omiſit, poteſt tamen formari in hunc modum.

Præteritum. יָדַע יָדַעְתָּ תִּי יָדְעוּ

Parti-

Participium præſens. מְיַדֵּעַ · מְיֻדָּעִים

Participiū præteritū. מְיֻשָּׁב מְיֻשָּׁבִים

Infinitiuus. יַדֵּעַ יַשֵּׁב לְיַשֵּׁב

Imperatiuus. יַדֵּעַ יַדְּעוּ · יַסֵּר יַסְּרוּ

Futurum. אֲיַדֵּעַ יְיַדֵּעַ תְּיַדֵּעַ תְּיַדְּעוּ

Et יְיַשֵּׁב תְּיַשֵּׁב אֲיַשֵּׁב &c.

Coniugatio paſſiua prioris.

Præteritum. יֻלַּד יֻלַּדְתָּ יֻלְּדוּ יֻלַּדְתֶּם

Futurum. אֲיֻלַּד · תְּיֻלַּד יְיֻלַּד נְיֻלַּד

Coniugatio quinta, ui-
delicet hiphil.

Iſta cōiugatio mutat iod in uau. Habent enim hæ quatuor uocales אחיו facilem inter ſe tranſmutationem, eadem uerbi manēte ſignificatione. Aleph demigrat in omnes alias tres. ut קָרָה pro קָרָא & בָּשׁוּי pro בָּשׁוּא & אוֹמַר pro אֹמַר אֶאֱמַר Item ה in iod tranſit. ut עָשִׂיתִי feci, pro עָשַׂהְתִּי &c.

Præteritum. הוֹרִיעַ fecit ſcire ſiue indicauit. הוֹשִׁיב fecit habitare. הוֹרַעְתָּ

Digitized by Google

הוֹרִיעוּ תֶּם הוֹרַעְנוּ ׃ הוֹרַעְתִּי הוֹשַׁבְתְּ
In fœminino gen. תֶּן הוֹרַעְתְּ הוֹרָעַת

Participium præſens. מוֹרִיעַ faciẽs ſcire,ſeu notificans. מוֹשִׁיב faciẽs habi- tare. מוֹרִיעִים. Fœ. מוֹרִיעַת מוֹרִיעוֹת

Participium præteritum. מוּרַע no- tificatus. מוּרָעִים In fœmin. מוּרַעַת מוּרָעוֹת Sic מוּשָׁבַת facta habitare.

Infinitiuus. הוֹרִיעַ facere ſcire. Et הוֹלִיד facere gignere.

Imperatiuus. הוֹרַע fac ſcire, indi- ca. הוֹשֵׁב fac habitare. הוֹרִיעוּ noti- ficate. In fœm. הוֹרִיעִי הוֹרַעְנָה

Futurum. אוֹרִיעַ faciã ſcire. אוֹצִיא uel אוֹצֵא faciam exire. יוֹרִיעַ תּוֹרִיעַ תּוֹרִיעוּ יוֹרִיעוּ נוֹרִיעַ ׃ In fœminino genere תּוֹרִיעַ תּוֹרִיעִי תּוֹרַעְנָה

Coniugatio ſexta,paſſiua ſcilicet prioris.

Præteritum. הוּרַע factus eſt ſcire הוּרַעְתָּ תִּי נוּ תֶּם הוּרְעוּ In fœm. gen. הוּרְעָה

Digitized by Google

תוּרַעְתֶּן תּוּרַעְנָה תּוּרַעְנָה

Futurum. אוּרַע faciam ſcire, hoc eſt, inducar ad ſciendum. תּוּרַע יוּרַע תּוּרְעִי Fœ. תּוּרְעִי יוּרְעוּ נוּרַע תּוּרַעְנָה

Coniugatio octaua, quæ hithpael uocatur.

Præt. הִתְוַרַּע fecit ſe ſcire, ſiue indicauit ſibiipſi. הִתְיַלֵּד fecit ſe gignere. הִתְוַרַּעְתָּ הִתְיַלַּדְתָּ הִתְוַרַּעְתִּי הִתְוַרַּעְנוּ הִתְוַרַּעְתֶּן הִתְוַרַּעְתְּ הִתְוַרְּעָה Fœ. הִתְוַרְּעוּ תֶּם

Participiũ præſens. מִתְוַרַּע faciens ſe ſcire. מִתְיַקֵּר faciens ſe honorare. מִתְוַרַּעַת מִתְוַרְּעוֹת : מִתְוַרְּעִים

Infinitiuus. הִתְוַרַּע facere ſe ſcire. Et ubi ultima non eſt ע ſic הִתְיַבֵּשׁ areſacere ſe. &c.

Imperatiuus. הִתְוַרַּע fac te ſcire. Et הִתְיַצֵּב ſtatue teipſum. הִתְוַרְּעוּ In fœminino genere הִתְוַרְּעִי הִתְוַרַּעְנָה

Futurum. אֶתְוַרַּע faciam me ſcire. אֶתְיַשֵּׁב faciã me ſedere. יִתְוַרַּע תִּתְוַרַּע

 נִתְוַרַּע

תתורעו יתורעו בתורע In fœminino genere תתורענה תתורעי תתורע

Coniugatio uerbi בן ſeu בון & ſimilium, quæ ſunt de quinto ordine.

SVnt autem in hoc quinto ordine uerba, quorũ media eſt Vau uel א quæ tamen expreſſe non ponitur ſed in ־ includitur. Et nota quod ſunt quædã uerba, quorum media ſubſtantialis iod uel uau in proceſſu coniugationis non extruditur, & illa pertinent ad primum ordinem, ſcilicet uerborum perfectorum. ut שוע clamauit. שועת clamaſti. Sic גוע deficit גועתי defeci. &c.

Præteritũ בן uel בון intellexit. בא uel בוא uenit. שב uel שוב reuerſus eſt. In ſecunda perſona שבת באת בנת בנו בנתם ; שבנו באנו uel בננו ; בנתי בנו In fœm. בנת שבת בנת בנתם Aduertendum hic quod in uerbis quorum

ultima

ultima radicalis eſt nun, prima perſona plur. præteriti, & tertia plur. fœm. imperatiui & futuri, facile abijcit literā nun, & ſyllaba נוּ uel נָת in huius rei memoriā recipit punctum dages. ut בָּנּוּ uel בַּנּוּ intelleximus. De fut. & imperatiuo uide paulo inferius.

Participium præſens בָּן intelligens. בָּא ueniens. שָׁב reuertens. בָּאִים בָּנִים In fœm. בָּנָה pluraliter בָּנוֹת

Participium præteritum. בּוּן intellectus. שׁוּב reuerſus קוּם exurrectus, ſi liceret ita loqui. בּוּנִים In fœminino בּוּנָה בּוּנוֹת

Infinitiuus בּוֹן intelligere. בּוֹא uenire. שׁוּב conuertere. בְּשׁוּב in conuertendo. Pſalmo 125.

Imperatiuus. בּוֹן intellige. בּוֹא uel בּוֹאָה ueni. בֹּאוּ uenite. בּוֹנוּ In fœminino genere בּוֹנִי בּוֹנֶינָה uel בּוֹנָה

Futurum. אָבוֹן intelligam אָבוֹא ue-

Digitized by Google

niam. תָּבוֹנוּ יָבוֹנוּ נָבוֹן ׃ יָבוֹן תָּבוֹן In
fœm. תְּבוֹנֶנָה תָּבוֹנִי תָּבוֹנָה uel תָּבוֹנָּה

Coniugatio ſecunda, paſſiua ſcilicet prioris.

Præteritum. נָבוֹן intellectus eſt.
נְבוֹנוּ נְבוֹנֹנוּ ׃ נְבוֹנֹתִי נְבוֹנוֹתָ uel נְבוֹנֹתָ
נְבוֹנוֹתֶם Fœm. נְבוֹנוֹתֶן נְבוֹנֹתְ נְבוֹנָה
Participium præſens. נָבוֹן intellectus.
Plur. נְבוֹנִים In fœm. נְבוֹנוֹת נְבוֹנָה
Infinitiuus. הִבּוֹן intelligi, &c
Imperat. הִבּוֹנָּה הִבּוֹנִי ; הִבּוֹנוּ הִבּוֹן
Fut. תִּבּוֹנוּ יִבּוֹנוּ נִבּוֹן ׃ תִּבּוֹן יִבּוֹן אִבּוֹן
In fœminino gen. תִּבּוֹנָּה תִּבּוֹנִי תִּבּוֹן

Coniugatio tertia, quæ eſt grauis.

Præteritum. קִיַּמְתָּ קִיֵּים & בִּינֹתָ בִּין
קִיְּמוּ In fœm. בִּינֹתֶן בִּינָה &c.
Præſens. נוֹת מְבִינָה ; מְבִינִים מְבִין
Participium, præt. מְבוּנָנִים מְבוּנָן
Infinitiuus. קַיֵּם בְּבִין בִּין &c.
Imperatiuus. בִּינֶנָה בִּינִי ; בִּינוּ בִּין
Fut. יָבִינוּ תָּבִינוּ נָבִין ׃ תָּבִין יָבִין אָבִין

In fœminino

In fœminino gen. תבין תביני תבינינה

Coniugatio quarta,
prioris paſſiua.

Præteritum. בינתם בינו בינת בין

Futurũ. תבינו יבינו תבין אבין

Coniugatio quinta, quæ
eſt hiphil.

Habet hæc cõiugatio in iſto uerborum ordine triplicem formam, ſcilicet הכין parauit. הסר diſſipauit. הצר anguſtiauit.

Præteritum. הבין fecit intelligere. הביא fecit uenire, ſeu adduxit. In ſecunda perſona הבנת uel הבינות & הביאת adduxiſti. הבינותי : הבינו הבינונו הבינותם & הבאתם uel הביאותם In fœminino gen. הבינת הביאת הבינות

Præſens. מבין faciens intelligere. & מביא adducẽs. מבינים faciẽtes intelligere. Foe. מבינה In plur. מבינות

Participiũ præteritũ. מובן faciẽns

 intel-

intelligere. מוּבָא factus uenire, ſeu ad-
ductus. מוּבָנוֹת מוּבָנָה ; מוּבָנִים

Infinitiuus. הֲבִין & הָבִין facere in-
telligere. הָבִיא adducere,&c.

Imperatiuus. הֵבִין & הָבִין fac intel
ligere. הָבֵא adduc. הָבִיאוּ & הָבִינוּ
In fœm. הֲבִינֶנָה הָבִינִי

Futurum. אָבִין faciam intelligere.
אָבִיא adducam. יָבִיא ; הָבִין יָבִין uel
יָבֵא Geneſis ſecũdo. הָבִינוּ יָבִינוּ נָבִין
In fœm.gen. הֲבִינֶנָה הָבִינִי הָבִין

Coniugatio ſexta, prioris paſſiua.

Præteritum. הוּבַן factus eſt intelli-
gere. הוּשַׁב factus eſt reuerti. הוּבַנְנוּ
הוּבַנוּ תֶּם תִּי הוּבַנְתָּ In fœm. הֻבָנָה

Præſens. הוּבָן factus intelligere.
הוּבָנִים In fœm. הוּבָנוֹת הוּבָנָה

Futurum. אוּבָן factus ero intellige-
re. תּוּבָנוּ יוּבָנוּ נוּבָן תּוּבָן יוּבָן &c.

Coniugatio ſeptima.

Præteritum. בּוֹנֵן fuit intelligens.

קומם

Digitized by Google

קוֹמֵם fuit ſurgens. תָּם תִּי בּוֹנַנְתָּ &c.
Hæc cōiugatio eſt omnino proſequenda ſicuit ſeptima coniugatio uerbi פָּקַד.

Coniugatio octaua.

Præteritū. הִתְבּוֹנֵן fuit ſe intelligens uel intellexit ſe. הִתְחַיֵּב condemnauit ſe. הִתְבּוֹנַנְתָּ הִתְבּוֹנַנְתִּי ; הִתְבּוֹנַנּוּ הִתְבּוֹנְנוּ הִתְבּוֹנַנְתֶּם In fœminino genere הִתְבּוֹנַנְתֶּן הִתְבּוֹנַנְתְּ הִתְבּוֹנְנָה

Præſens. מִתְבּוֹנֵן מִתְבּוֹנְנִים &c.

Infinitiuus. הִתְבּוֹנֵן & הִתְחַיֵּב &c.

Imperat. הִתְבּוֹנֵן fac te intelligere. הִתְבּוֹנְנוּ In fœm. הִתְבּוֹנְנִי הִתְבּוֹנֵנָּה

Futurum. אֶתְבּוֹנֵן faciam me intelligere. אֶתְקַיֵּם confirmabo me. יִתְבּוֹנֵן תִּתְבּוֹנֵן : נִתְבּוֹנֵן יִתְבּוֹנְנוּ &c.

Coniugatio uerbi קָרָא & ſimilium quæ ſunt de primo ordine.

HOc uerbum & ſibi ſimilia parum uariant à coniugatione פָּקַד. propter tertiam radicalem

lem aleph, quæ ſæpe inter coniugandum muteſcit.

Præteritum. קָרָא uocauit ſeu clamauit קָרְאוּ נוּ תֶּם תִּי קָרָאתָ In fœminino genere קְרָאתֶן קָרָאתְ קָרְאָה

Præſens. קֹרְאוֹת קֹרְאָה ; קוֹרְאִים קוֹרֵא

Infinitiuus. קְרוֹא uel קָרוֹא uocare.

Imperatiuus. קְרָא קִרְאוּ In fœm. קְרֶאנָה קִרְאִי uel קִרְאֶן uel קְרֶנָּה

Futurum. אֶקְרָא clamabo,uocabo. תִּקְרְאוּ יִקְרְאוּ נִקְרָא ; תִּקְרָא יִקְרָא In fœminino gen. תִּקְרֶאנָה תִּקְרִי תִּקְרָאה

Paſſiuum eius.

Præteritũ. נִקְרָא uocatus eſt. נִקְרֵאתָ נִקְרֵאתֶם נִקְרְאוּ נִקְרֵאנוּ : נִקְרֵאתִי

Participium præſens. נִקְרָא נִקְרָאִים

Infinitiuus. הִקָּרֵא & הִבָּרֵא Gen.2.

Imperatiuus. הִקָּרְאִי : הִקָּרְאוּ הִקָּרֵא

Futurum. אֶקָּרֵא uocabor יִקָּרֵא uocabitur. תִּקָּרֵא uocaberis. יִקָּרְאוּ נִקָּרֵא תִּקָּרְאוּ In fœminino genere תִּקָּרְאִי &c.

Coniu-

Coniugatio uerbi גָּלָה & ſimilium, quæ ſunt de tertio ordine.

PRæteritum גָּלָה reuelauit. גָּלִיתָ גָּלִיתִי גָּלוּ : גָּלִינוּ גְּלִיתֶם In fœm. גָּלְתָה גָּלַת uel גָּלִית גְּלִיתֶן Sic cõiugatur hoc uerbum הָיָה fuit. הָיִיתָ הָיִיתִי הָיוּ הֱיִיתֶם הָיִינוּ

Participium præſens. גּוֹלֶה reuelãs. גּוֹלִים In fœm. gen. גּוֹלָה גּוֹלוֹת

Participium præteritum. גָּלוּי reuelatus. רָאוּי uiſus. גלויים uel גְּלוּיִים In fœminino gen. גְּלוּיָה גְּלוּיוֹת &c.

Infinit. גְּלֹה & גָּלוֹת reuelare. עֲשׂוֹת facere. Et ab הָיָה fit הֱיוֹת eſſe. Gen. 2.

Imper. גְּלֵה reuela. uñ Ezec. 2. פְּצֵה פִיךָ aperi os tuũ. habet etiã גַּל uñ Pſal. גַּל עֵינַי Reuela oculos meos. Itẽ הֱיֵה ſis. & עֲשֵׂה fac. plur. גְּלוּ Fœ. גְּלִי הֱיִי גְּלֶינָה

Futurum. אֲגַלֶּה uel אֶגְלֶה reuelabo. תִּגְלֶה תִּגְלֶה יִגְלֶה ; נִגְלֶה יִגְלוּ תִּגְלוּ Habet etiam ſic in futuro אֶגֶל reuelabo.

תגל

תֵּגַל uel יִגַל תִּגַל &c. In fœm. תִּגְלֶה
תִּגְלֶינָה תִּגְלִי Et cũ gutturali ſic forma-
tur futurũ. אֶעֱלֶה uel אַעַל aſcendam.
תַּעֲלֶה uel תַּעַל aſcendes. Item אֶעֱשֶׂה
faciam. יַעֲשֶׂה faciet. Item אֵרָא uide-
bo. יֵרָא תֵּרָא Et quando præponitur
uau cũ patha. וַיַּרְא & uidit. Sic à פָּתָה
decepit, dicitur וַיְפַתְּ Et à שָׁבָה dicitur
וַיִּשְׁבְּ & apprehendit. Item חָיָה ſic fa-
cit futurum אֶחִי uel אֶחְיֶה תְּחִי יְחִי
יְחִיוּ נְחִי &c.

Coniugatio prioris uerbi paſſiua.

Præteritum. נִגְלָה reuelatus eſt.
נִגְלְתָה & נִגְלֵיתָ & נִגְלֵיתִי נוּ תֶם נִגְלוּ
Sic נַעֲשָׂה factus eſt. נַעֲשְׂתָה &c. In fœ-
minino gen. נִגְלְתָה נִגְלֵית נִגְלֵיתֶן

Præſens. נִגְלֶה נִגְלִים ; נִגְלָה נִגְלוֹת

Infinitiuus. הִגָּלוֹת reuelari. &c.

Imperatiuus. הִגָּלֵה reuelatus eſto.
plur. הִגָּלוּ In fœm. gen. הִגָּלִי הִגָּלֶינָה

Futurum. אֶגָּלֶה uel אֶגַּל reuelabor.
יִגָּלֶה

Digitized by Google

תִּגָּלוּ יִגָּלוּ נִגָּלֶת ׃ תִּגָּלֶת יִגַּל uel יִגָּלֶת
In fœminino תִּגָּלֶת תִּגָּלִי תִּגָּלֶינָה

Coniugatio tertia, uidelicet grauis.

Præteritum. גִּלָּה גִּלִּיתָ גִּלֵּיתִי גִּלּוּ In fœminino genere גִּלְּתָה גִּלִּית גִּלִּיתֶן

Præſens. מְגַלֶּה ׃ מְגַלִּים מְגַלָּה &c.

Participiũ præteritũ. מְגוּלִּים מְגוּלֶּה ׃ מְגוּלָּה &c.

Infinitiuus. גַּלּוֹת & עַנּוֹת &c.

Imperatiuus. גַּלֵּה & עַנּוּ גַּלּוּ גַּלֵּה
In fœminino genere גַּלִּי גַּלֶּינָה

Futurũ. אֲגַלֶּה & תְּגַלֶּה יְגַלֶּה אֲגַלֶּה יְגַלּוּ uel ſic. נְגַל תְּגַל יְגַל אֲגַל &c. In fœminino gen. תְּגַלֶּה תְּגַלִּי תְּגַלֶּינָה

Coniugatio eius paſſiua.

Præteritum. גּוּלָּה uel גּוּלֵּיתָ גֻּלָּה גֻּלּוּ גֻּלֵּיתִי In fœm. גּוּלֵּית גּוּלָּה &c.

Imperat. גּוּלּוֹת לְגוּלּוֹת מְגוּלּוֹת

Futurum. יְגוּלּוּ תְּגוּלֶּה יְגוּלֶּה אֲגוּלֶּה
In fœminino g. תְּגוּלֶּינָה תְּגוּלִּי תְּגוּלֶּה
Cæteræ pſonæ fiãt analogice ut ſupra.

Coniu-

Digitized by Google

Coniugatio quinta, quæ eſt hiphil.

Præteritum. הִגְלָה uel הֶגְלָה fecit reuelare. הִרְבָּה fecit multiplicari. Et quãdo prima eſt gutturalis ע uel ח ſic punctat. הֶעֱלָה fecit aſcẽdere. הִגְלֵיתָ הִגְלֵיתִי הִגְלוּ הִגְלֵיתֶם הִגְלִינוּ In fœminino genere הִגְלֵיתֶן הִגְלִית הִגְלְתָה

Præſens. מַגְלֶה uel מְגַלֶּה faciens reuelare. מַעֲרֶה faciẽs teſtificari. מַגְלִים uel מְגַלִּים In fœm. מַגְלוֹת מְגַלָּה

Participium paſſiuũ. מוּגְלֶה factus reuelare, ſeu inductus ad reuelandum. מוּגְלִים In fœm.gen. מוּגְלָה

Imperatiuus. הַגְלֵה fac reuelare. הַרְבֵּה fac multiplicari. הַרְבּוּ & הַגְלוּ In fœminino genere הַגְלִי הַגְלֶינָה

Futurum. אַגְלֶה uel אֲגַל uel אֶגֶל faciam reuelare. אַרְבֶּה faciã multiplicari. נַגְלֶה יַגְלֶה תֶּגֶל & תַּגַל & תַּגְלֶה יַגְלוּ תַּגְלוּ Et in foe. תַּגְלֶה תַּגְלִי תַּגְלֶינָה

Et quando prima eſt gutturalis. אַעַל

faciam

faciam aſcendere. יַעַל &c.

Paſſiua eius coniugatio.

Præteritum. הָגְלָה factus eſt reue-
lare. הָעֲלָה factus eſt aſcendere. הָגְלֵיתָ
הָגְלֵינוּ הָגְלֵיתֶם הָגְלוּ הָגְלֵיתִי In fœmi-
nino gen. הָגְלְתָה הָגְלֵית הָגְלֵיתֶן

Futurum. אָגְלֶה uel אֻגְלֶה inducar
ad reuelandū. תָּגְלוּ יָגְלוּ יָגְלֶה תָּגְלֶה
נָגְלֶה In fœminino gen. תָּגְלִי תָּגְלֶינָה

Infinitiuus. בְּהָגְלָה הָגְלֵה &c.

Coniugatio octaua, quæ
eſt hithpael.

Præteritum. הִתְגַּלָּה reuelauit ſeipſum.
הִתְעַלָּה fecit ſe aſcēdere. הִתְגַּלִּיתָ הִתְגַּלֵּית
הִתְגַּלִּינוּ הִתְגַּלִּיתֶם : הִתְגַּלּוּ הִתְגַּלִּיתִי
In fœm. הִתְגַּלִּיתֶן הִתְגַּלִּית הִתְגַּלְּתָה

Præſens. מִתְגַּלֶּה faciens ſe reuelare.
מִתְגַּלּוֹת מִתְגַּלָּה : מִתְגַּלִּים

Infinitiuus. הִתְגַּלּוֹת הִתְרַפּוֹת &c.

Imperatiuus. הִתְגַּלּוּ הִתְגַּל & הִתְגַּלֵּה
In fœminino gen. הִתְגַּלִּי הִתְגַּלֶּינָה

Futurū.

Digitized by Google

Futurũ. אֶתְגַּלֶּה & אֶתְגַּל ſic יִתְגַּלֶּה תִּתְגַּלּוּ יִתְגַּלּוּ נִתְגַּל תִּתְגַּל יִתְגַּל & In fœminino gen. תִּתְגַּלֶּינָה תִּתְגַּלִּי תִּתְגַּלֶּה Item אֶשְׁתַּחֲוֶה adorabo ſeu potius inclinabo me. תִּשְׁתַּחֲוֶה &c.

Cõiugatio uerbi סַב ſeu סָבַב & ſimilium, quæ ſunt de ſexto ordine.

NOtãdum quod uerba in quibus ſecũda radicalis geminatur, aliquando occurrunt cum duabus tantum radicalibus. ut תַּם pro תָּמַם id eſt, perfecit. שַׁם pro שָׁמַם deuaſtauit. גַּז pro גָּזַז totondit. & tũc altera ſimilium punctatur cum dages: aliquando aũt ueniũt integra, & ſic utroq; modo poſſunt coniugari. primo ut integra. Exemplũ. סָבַב circuiuit. סָבַבְתָּ סָבַבְנוּ סְבַבְתֶּם סָבְבוּ סָבַבְתִּי & ſic conſequenter ſccundum normam uerborum perfectorũ ſiue primi ordinis. Alio modo ut excluſa media radicali litera, quæ

ſupple

ſupplet̃ per dages impreſſum ultimæ li-
teræ,& hoc modo ponẽdæ ſunt ſpecia-
les cõiugationes. Sequit̃ ergo prima.

Præteritum. סָב circuiuit. סַבּוֹתָ
סַבּוֹנוּ סַבּוֹתֶם סַבּוּ ׃ סַבּוֹתִי Et in fœmi-
nino genere סַבּוֹתֶם סַבּוֹתְ סַבָּה

Præſens. סָב circuiens. סָבִּים In
fœminino genere סַבּוֹת סַבָּה

Participium præteritum. סוֹב gy-
ratus. סוֹבִים Et in fœm. סוֹבָה סוֹבוֹת

Infinitiuus. סוֹב circuire.&c.

Imperatiuus. סוֹב circungyra. סֹבּוּ
In fœminino genere סוֹבֶּינָה סוֹבִּי

Futurũ. אָסוֹב circuibo. תָּסוֹב יָסוֹב
תָּסוֹבּוּ יָסוֹבּוּ נָסוֹב uel יָסוֹב אָסוֹב &c.
In fœminino genere תָּסוֹב uel תְּסוֹב
תָּסוֹבֶּנָה תָּסוֹבִּי uel תְּסוֹבֶּנָה &c.

Eodem modo coiugantur hæc uer-
ba רַב multiplicauit. תָּם perfecit. זַךְ
purificauit. בָּז deſpexit. quæ duplici
modo coniugari poſſunt.ut dictũ eſt.

Paſſiua coniugatio.

Præteritum. נָסַב uel נָסוֹב circun-
gyratus eſt. נָתַם perfectus eſt. נְסַבּוֹתָ
נְסַבּוֹתִי ; נָסַבּוּ uel נָסוֹבּוּ נְסַבּוֹתֶם נְסַבּוֹנוּ
In fœminino genere נָסַבָּה uel נָסֹבָה
נְסַבּוֹת ׃ נְסַבּוֹתֶן
Præſens. נָסָב circundatus. נְסַבִּים
In fœminino genere נְסַבּוֹת נְסַבָּה
Infinitiuus. הִסֵּב & הִסּוֹב circũdari.
Imperatiuus. הִסּוֹב & הִסֹּב ſis cir-
cundatus. הִתַּם ſis perfectus. הִסַּבּוּ
Et in fœminino genere הִסַּבְנָה הִסַּבִּי
Futurũ. אֶסַּב uel אֶסּוֹב circunda-
bor. יִסַּב uel יִסּוֹב תִּסַּב נִסַּב יִסַּבּוּ תִּסַּבּוּ
In fœm.gen. תִּסַּב תִּסַּבִּי תִּסַּבֶּינָה

Coniugatio tertia.

Præſens. מְסַבָּה מְסַבִּים ; מְסַבֶּת
Imperat. הֵסַב הֵסַבּוּ ; הֵסַבִּי הֲסִבֶּינָה

Eius paſſiuum.

Præſens. מֻסַּב & מוּסָב מְסָבִים
Infinitiuus. הָסֵב הָתֵם &c.

Coniugatio

Coniugatio quinta, quæ eſt hiphil.

Præteritũ. הֵסֵב uel הֵסֵב uel הֵסַב fecit circundare. הֲסִבּוֹתָ uel הֲסִבּוֹתָ הֲסִבּוּ נוּ הֵם· תִי & הֵתַמּוּ In fœmini-no genere הֲסִבּוֹת הֵתַמָּה & הֵסַבָּה הֲסִבּוֹתֶן & הֲתִמּוֹתֶן

Præſens. מֵסֵב & מְסִיב faciens cir-cuire. מְסִיבִּים In fœminino genere מְסִיבָּה מְסִיבוֹת Sic מֵרִים facies leuare.

Participium paſſiuum. מוּסָב fa-ctus circuire, ſeu inductus ad circuiun-dum. מְסַבִּים In fœm. מוּסַבָּה מְסַבּוֹת

Infinitiuus. הֵסֵב uel הָסֵב facere cir-cuire. הָתֵם facere perficere. &c.

Imperatiuus. הָסֵב fac circuire. הָסֵבּוּ In fœminino gen. הֲסִבִּינָה הָסֵבִּי Di-citur etiam הָתֵם fac perficere. הָתֵמּוּ

Futurum. אָסֵב uel אָסֵב faciam cir-cuire. יָסֵב uel יָסֵב תָּסֵב נָסֵב יָסֵבּוּ תָּסֵבּוּ In fœminino genere תָּסֵב תָּסֵבִּי

Eius paſſiuum.

Præteritum. חוּסַב uel חֻסַּב factus eſt circuire. חוּסַבּוֹתָ uel חוּסַבְתָּ תִּי. חוּסַבּוּ Fœm. חֻסַּבָה חֻסַּבּוֹת חוּסַבּוֹתֶן

Infinitiuus. חוּסוֹב & חֻסוֹב &c.

Futurum. אוּסַב factus ero circui-re. יוּסַב תּוּסַב נוּסַב יוּסַבּוּ תּוּסַבּוּ. In fœminino gen. תּוּסַב תּוּסַבִּי תּוּסַבְנָה.

Coniugatio uerbi נָטָה & ſimiliũ, quæ ſunt de quarto ordine.

PRæteritum. נָטָה extendit. נָכָה percuſſit. נָטִיתָ נָטִיתִי. נָטוּ תֶם נָטִינוּ In fœminino genere נָטְתָה נָטִית נָטִיתֶן

Præſens. נוֹטֶה extendés uel exten-ſor. נוֹטִים In fœm. נוֹטָה נוֹטוֹת

Participium paſſiuum. נָטוּי exten-tus. נְטוּיִים In fœm. נְטוּיָה נְטוּיוֹת

Infinitiuus. נְטוֹת extendere.&c.

Imperatiuus. נְטֵה extende. נְטוּ
In fœminino genere נְטִי נְטֶינָה

Futurum

Futur. אֶטֶּה uel אֵט extendā̃. יִטֶּה
uel יֵט ; תִּטֶּה uel תֵּט ; נִטֶּה uel נֵט ; יִטּוּ
תִּטּוּ Fœm.gen. תִּטֶּה תִּטִּי תִּטֶּינָה

Eius paſſiuum.

Præteritū̃. נִטָּה extentus eſt. נִטֵּיתָ
נִטֵּיתִי נִטּוּ נִטֵּינוּ In fœm. נִטְּתָה נִטֵּית
Præſens. נִטֶּה extentus. נִטִּים ex
tenti. In fœm.gen. נִטָּה נִטּוֹת
Infinitiuus. הִנָּטוֹת הִנָּבוֹת &c.
Imperatiuus. הִנָּטֶה ſis extentus.
הִנָּטוּ In fœm.gen. הִנָּטִי הִנָּטֶינָה
Futurū̃. אֶנָּטֶה uel אֵנָּט extendar.
יִנָּטֶה uel יִנָּט ; תִּנָּטֶה uel תִּנָּט ; נִנָּטֶה
uel נִנָּט יִנָּטוּ תִּנָּטוּ In fœminino gene
re תִּנָּטֶה תִּנָּטִי תִּנָּטֶינָה &c.

Coniugatio tertia, quæ eſt koued.

Præteritū̃. נִטָּה נִטֵּיתָ נִטֵּיתִי נִטּוּ תֶּן
נִטֵּינוּ In fœm. נִטְּתָה נִטֵּית נִטֵּיתֶן
Præſens. מְנַטֶּה מְנַטִּים ; מְנַטָּה &c.
Infinitiuus. נַטּוֹת נַבּוֹת &c.
Imperatiuus. נַטֵּה נַטּוּ ; נַטִּי נַטֶּינָה

Futurum. אֶנָּטֶה תִּנָּטֶה יִנָּטֶה נִנָּטֶה
תִּנָּטוּ יִנָּטוּ Fœm. תִּנָּטֶה תִּנָּטִי תִּנָּטֶינָה

Paſſiuum eius.

Præteritum. נִטָּה נִטֵּיתָ נִטֵּיתִי נִטּוּ
נִטֵּינוּ In fœm. נִטָּתָה נִטֵּית &c.

Coniugatio quinta.

Præteritum. הִטָּה fecit extendere.
הִכָּה fecit percutere. הִטֵּיתָ הִטֵּיתִי הִטּוּ
הִטּוּ נוּ Fœm. הִטָּתָה הִטֵּית &c.
Præſens. מַטֶּה faciens extendere.
מַטִּים Et in fœm. gen. מַטָּה מַטּוֹת
Participiũ præteritũ. מֻטֶּה factus
extendere. מֻטִּים Fœm. מֻטָּה &c.
Infinitiuus. הַטּוֹת facere extẽdere.
Imperatiuus. הַטֵּה uel הַט fac ex-
tendere. הַטּוּ In fœm. הַטִּי הַטֶּינָה
Futurum. אַטֶּה uel אַט faciam ex-
tendere. יַטֶּה uel יַט יַטּוּ תַּטּוּ נַטֶּה uel
נַט In fœm. gen. תַּטֶּה תַּטִּי תַּטֶּינָה

Eius paſſiua.

Præteritum. הֻטָּה factus eſt exten-
dere.

Digitized by Google

dere. הוּטּוּ נוּ תֶּם הוּטֵּיתִי הוּטֵּיתָ In
fœm.gen. הֻטֵּיתֶן הוּטֵּית הוּטְּתָה
Infinitiuus. בְּהוּטּוֹת הוּטּוֹת &c.
Futurum. יוּטּוּ תּוּטֶּה יוּטֶּה אוּטֶּה
נוּטֶּה תּוּטּוּ In fœm. תּוּטִּי תּוּטֶּה &c.

Coniugatio octaua.

Præteritum. הִתְנַטָּה extendit ſe.
הִתְנַטּוּ תֶּם נוּ תִי הִתְנַטֵּיתָ In fœmini-
no genere הִתְנַטֵּית הִתְנַטְּתָה &c.
Præſ. מִתְנַטֶּה extēdens ſe. מִתְנַטִּים
In fœm.gen. מִתְנַטּוֹת מִתְנַטָּה
Infinitiuus. הִתְנַטּוֹת extendere ſe.
Imperatiuus. הִתְנַטֶּה extende te.
הִתְנַטּוּ In fœm. הִתְנַטֶּינָה הִתְנַטִּי
Futurum. אֶתְנַטֶּה faciam me exten-
dere. יִתְנַטּוּ נִתְנַטֶּה תִּתְנַטֶּה יִתְנַטֶּה
תִּתְנַטּוּ In fœminino תִּתְנַטִּי תִּתְנַטֶּה

Exemplar coniugationis huius uerbi יָרֵא & ſimilium.

PRæteritũ יָרֵא timuit. תִי יָרֵאתָ
יָרֵאוּ תֶּם נוּ Fœ. יָרֵאת יָרֵאתְ

Præſens. יָרֵא & יְרֵא timēs. יְרֵאִים In fœminino gen. יְרֵאָה יְרֵאוֹת

Infinitiuus. יָרוֹא time.&c.

Imperatiuus. יְרָא time. יִרְאוּ In fœminino genere יִרְאִי יְרֶאנָה

Fut. אִירָא · יִירָא תִּירָא נִירָא יִירְאוּ תִּרְאוּ In fœm. תִּרָא תִּרְאִי תִּרְאֶינָה

Paſſiuum eius.

Præt. נוֹרָא formidatus eſt. נוֹרֵאתָ נוֹרֵאתִי נוֹרְאוּ תֶּם נוֹרֵאנוּ In fœminino genere נוֹרְאָה נוֹרֵאת נוֹרֵאתֶן

Præſens. נוֹרָא formidatus & terribilis. נוֹרָאִים In fœm. נוֹרָאָה נוֹרָאוֹת

Infinitiuus. הִוָּרֵא uel הִוָּרֵא timeri.

Imper. הִוָּרֵא הִוָּרְאוּ : הִוָּרְאִי הִוָּרֶאנָה

Futur. אִוָּרֵא יִוָּרֵא תִּוָּרֵא נִוָּרֵא יִוָּרְאוּ תִּוָּרְאוּ Fœm. תִּוָּרֵאה תִּוָּרְאִי תִּוָּרֶאינָה

Exemplar coniugationis huius uerbi נָתַן dedit.

IN præterito נָתַן נָתַתָּ נָתַתִּי נָתְנוּ נָתַנּוּ uel נָתַנְנוּ נְתַתֶּם In fœmi-

fœminino genere נָתְנָה &c.
Præſens. נוֹתְנִים נוֹתֵן In fœm.gen.
נוֹתֶנֶת uel נוֹתְנוֹת נוֹתְנָה dantes.
Particip.præt. נְתוּנָה ; נְתוּנִים נָתוּן
Infinitiuus. נָתוֹן uel תֵּת dare.
Imperatiuus. תֵּן uel תְּנָה da. תְּנוּ
In fœminino genere תְּנִי תֵּנֶּינָה
Futurum. אֶתֵּן dabo. יִתֵּן תִּתֵּן נִתֵּן
תִּתְּנוּ יִתְּנוּ Fœm. תִּתֵּן תִּתְּנִי תִּתֵּנֶּינָה

Eius paſſiuum.

Præteritũ. נִתַּן datus eſt. נִתַּתָּ תִּי
נִתַּתֶּם נוּ נִתַּנּוּ In fœm. נִתְּנָה נִתַּתְּ נִתַּתֶּן
Futurũ. אֶנָּתֵן יִנָּתֵן תִּנָּתֵן נִנָּתֵן תִּנָּתְנוּ
תִּנָּתַנָּה In fœm.gen. תִּנָּתֵן תִּנָּתְנִי &c.

Cõiugatio huius uerbi יָרָה & ſimi-
lium, quæ ſunt de quarto ordine.
Præteritũ. יָרָה iecit. יָרִיתָ & יָרִיתָ
יָרִיתִי יָרִינוּ יָרוּ יְרִיתֶם In fœminino
genere יָרְתָה יָרִית יְרִיתֶן &c.
Præſens. יוֹרֶה יוֹרָה ; יוֹרִים יוֹרוֹת

Digitized by Google

Participiũ præt. ירויה : ירויים ירוי
Infinit. ירות & ירות proijcere.
Imperat. ירה uel ירינה ירי ירו ירה
Futurum. אירה uel ירה איר uel
תירי תירה Fœ. תירו נירה תירה יר

Coniugatio ſecunda, prioris paſſiua.

Præteritũ. נורה proiectus eſt. נורית
נורו תם נו נוריתי Fœm. נורתה &c.
Præſens. נורות נורה : נורים נורה
Infinit. הורות proijci. Idem הורות
Imperatiuus. הורה & הורה ſis proiectus. הורו Fœm. הורי uel הורי
Futurum. אורה uel אור proijciar.
יורה uel תורו יורו יור In fœminino genere תורינה תורי תורה &c.

Coniugatio grauis.

Præteritum. יפה pulcher fuit. יפית
יפיתם יפו תי Fœm. יפית יפתה &c.
Præſens. מיפה pulcher. מיפים
Participiũ præt. מיפים מיפה &c.

Infinitiuus

Infinitiuus. יְפוֹת pulchreſcere.

Imperatiuus. יְפוּ יְפֵה In fœmi-
nino genere יְפֶינָה יְפִי

Futurum. יִיפוּ יִיפֶה תִּיפֶה אִיפֶה
תִּיפוּ Fœm. תִּיפֶינָה תִּיפִי תִּיפֶה

Paſſiuum eius.

Præteritum. יֻפּוּ יֻפֵּיתִי יֻפֵּיתָ יֻפָּה
Fœm. יֻפֵּיתֶן יֻפֵּית יֻפְּתָה &c.

Futurū. תּוּפוּ יוּפוּ תּוּפֶה יוּפֶה אוּפֶה
In fœm. gen. תּוּפִי תּוּפֶה &c.

Coniugatio quinta, uideli-
cet hiphil.

Præteritum. הוֹרָה uel הוֹרָה fecit
proĳcere. הוֹרוּ נוּ תִּי הוֹרֵיתָ In fœmi-
nino gen. הוֹרֵיתֶן הוֹרֵית הוֹרְתָה

Præſ. מוֹרוֹת מוֹרָה ; מוֹרִים מוֹרֶה

Participiū paſ. מוּרָה ; מוּרִים מוּרֶה

Infinitiuus. הוֹרוֹת facere proĳcere.

Imperatiuus. הֹרֵה הוֹרֵה uel הוֹר fac pro-
ĳcere. הוֹרוּ Et in fœ. הוֹרֶינָה הוֹרִי

Futurū. אוֹרֶה uel יוֹרֶה אוֹר uel יוֹר

יוֹרוּ

יורו תורו Fœm. תורה תורי תורינה
Et quando media nõ eſt res, ſic forma-
tur futurum: אחורה יחורה תחורה

Coniugatio octaua, quæ eſt hiphil.

Præteritũ. התיפה fecit ſe pulchrũ.
התיפית הִי נו תם התיפו &c.
Præſens. מתיפה ; מתיפים מתיפה
Infinit. התיפות facere ſe pulchrũ.
Imperatiuus. התיפה התיפו Et in
fœminino genere התיפי התיפינה
Fut. אתיפה יתיפה תתיפה נתיפה
יתיפו תתיפו Fœm. תתיפה תתיפי

Coniugatio grauis uerborum quatuor literarum.

Præteritum. שעשע delectatus eſt.
שעשעו תם נו תי שעשעת Et in fœ-
minino g. שעשעה שעשעת שעשעתן
Præſens. משעשע משעשעים
Participium paſ. משושע משושעים
Infini-

Infinitiuus. שַׁמְשֵׁת & שַׁעֲשֵׁעַ &c.

Imperat. שַׁעְשְׁעִי שַׁעְשְׁעוּ שַׁעְשֵׁעַ

Futurū. יְשַׁעְשְׁעוּ יְשַׁעְשֵׁעַ אֲשַׁעְשֵׁעַ

In fœ. תְּשַׁעְשַׁעְנָה תְּשַׁעְשְׁעִי תְּשַׁעְשֵׁעַ

Eius paſſiuum.

Præteritum. בוּ תִּי שֻׁעְשַׁעְתָּ שֻׁעְשַׁע

שֻׁעְשְׁעוּ Fœm. תֶּן שֻׁעְשַׁעְתְּ שֻׁעְשְׁעָה

Futurū. יְשֻׁעְשְׁעוּ יְשֻׁעְשַׁע אֲשֻׁעְשַׁע

Fœm.gen. תְּשֻׁעְשְׁעִי תְּשֻׁעְשַׁע &c.

Coniugatio uerbi חֲמַרְמַר
& ſimilium.

Præteritū. [illegible] תִּי חֲמַרְמַרְתָּ חֲמַרְמַר

תֶּם חֲמַרְמְרוּ Fœm. חֲמַרְמְרָה

Fut. יְחֲמַרְמְרוּ יְחֲמַרְמַר אֲחֲמַרְמַר

Fœmininum. תְּחֲמַרְמַר &c.

Tantum de uerbis.

Digitized by Google

De nomine ſecunda parte orationis.

RAbi Moſes Kimhi diuidit nomẽ in quattuor partes.ſ.nomen p ſe ſeu ſubſtãtiale.ut terra,caro,ſol. Gentile,ut Iſraelites, Bethlehemites. Numerale, ut unũ duo. Formale,ut iuſtus,impius,rex,ſeruus.&c.

Sunt autem hæc uerba ſua.

השם נחלק לארבעה חלקים ,, שם הע
העצם ,, שם היחס ,, שם המספר ,, ש
שם התואר ; השם העצם ארץ שמים ר
דשא עשב שמש ירח לחם בשר יין מי
מים ראש רגל אזן עין נפש רוח נשמה
חם וכל דומיהם שהם סימן לקריאת
דבר נקראים שם העצם ; ושם התואר
צדיק רשע גדול קטן עבד מלך שר נג
נגיד וכל שם שהוא מתואר מדבר אחר
נקרא שם תואר ; ושם היחס ישראלי
עברי מצרי ; ושם המספר אחד שנים

Senſum horũ uerborũ antea explicaui.

Nomi-

Nomini poſſunt aſſignari ſex acci-dentia, ſcilicet, comparatio, genus, nu-merus, ſpecies, figura, declinatio.

De comparatione.

COmparatiuum gradum He-bræi circunloquuntur uel per aduerbium יוֹתֵר id eſt, plus, uel per præpoſitionem מִ a uel ab. ut אַתָּה צַדִּיק יוֹתֵר מִמֶּנִּי Tu es iuſtus plus q̃ ego. Sic Ion. 3. טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי Bona mors mea, q̃ uita mea. Et Gen. 4. גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשֹׂא Magna iniquitas mea à re-miſſione, hoc eſt, maior eſt q̃ ut ablati-onem mereatur.

Superlatiuum circunloquuntur per aduerbium מְאֹד ualde, uel per מִכָּל אֲחֵרִים id eſt, ſup om̃es alios. ut 1. Reg. 4. מַכָּה גְדוֹלָה מְאֹד Cedes maxima. Et מֹשֶׁה הָיָה עָנָו מְאֹד Moſes fuit mi-tis ualde, id eſt, mitiſſimus.

Geminatio ſubſtãtiui plerũq; ultra princi-

principale ſignificatum, includit hoc diſtributiuũ,unũquodq;.ut בְּשָׁנָה בְּשָׁנָה per ſingulos annos. Et Leuitici.17. אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל Vnuſquiſque de domo Iſrael.

Geminatio uerborum,ſignificat uehementiam actus. ut Deut.6. שָׁמוֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת מִצְוֹת יְהוָה Cuſtodiendo cuſtodietis præcepta domini.

De genere.

ACcidit nomini apud Hebræos triplex genus, maſ.fœm.& commune. Communis generis reperiuntur quinque uocabula. Vnde grammatica Hebræa.

וְכֵן חֲמִשָּׁה דְבָרִים שֶׁנִּמְצָא בָהֶם לְשׁוֹן
זָכָר וּלְשׁוֹן נְקֵבָה וְסִימָן שבֹרים : פֵּירוּשׁ
שֶׁמֶשׁ בְגָדִים רוּחַ יָד מַחֲנֶה : כְּמוֹ חש
הַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל הָאָרֶץ // זָכָר // הַשֶּׁמֶשׁ
זָרְחָה עַל הַמַּיִם // נְקֵבָה : בְּגָדִים צוֹאִים
// זָכָר // וּבְגָדָיו לֹא תִשָּׂרַפְנָה נְקֵבָה : ר
רוח

רוּחַ צַח שְׁפָיִים וַיִּגַּע בְּאַרְבַּע פִּינוֹת הַבַּיִת
״ זָכָר ׃ רוּחַ גְּדוֹלָה ״ נְקֵבָה ׃ וְהִנֵּה יָד
שְׁלוּחָה אֵלַי ״ נְקֵבָה ׃ וְהִנֵּה בוֹ מְגִלַּת
סֵפֶר ״ זָכָר ׃ הַמַּחֲנֶה הָאַחַת נְקֵבָה וְהִכָּהוּ
זָכָר Interpretatio: Itaq; in quinq; uerbulis inueniũtur maſculinum genus & fœmininum. Signũ horum eſt שברים

Explanatio: Sol, ueſtes, ſpiritus, manus, turma. Exempla.

Sol egreſſus eſt ſuper terram, maſc. Sol exorta eſt ſuper aquas, fœm. &c.

Et cognoſcitur genus multiplici uia.

Primo, quando ſingulare nomen in א uel ה aut ת deſinit, plerũq; eſt fœm. gen. ut צָבָא exercitus. תָּא thalamus. צָמָא ſitis. Sunt autem pauca Hebræa fœm. quæ in א deſinunt. Itẽ בְּרָכָה benedictio. חַיָּה beſtia, מַלְכָּה regina. קֶשֶׁת arcus. אוֹת ſignum.

Secundo ex adiunctis uerbis, quæ perinde atq; nomina habẽt maſc. fœm.

Digitized by Google

& com. genus. ut 4.Reg.1. אֵשׁ יָרְדָה
Ignis deſcendit.Et Geneſ.11. יְהוָה יָרַד
Dominus deſcendit.Deuteroñ.2. בָּשָׂר
אֲשֶׁר שָׁמַע Caro quæ audierit.

Tertio ex adiunctis adiectiuis. Fœminina nãq; adiectiua in ſingulari ſemper terminantur in ה & in plur.in ות.

Exempla. נַעַר קָטֹן puer paruus. נַעֲרָה קְטַנָּה puella parua. אֶבֶן גְּדוֹלָה lapis magnus. זֶבַח גָּדוֹל ſacrificiũ magnum. יוֹם טוֹב dies bonus. טוֹבָה הָאָרֶץ bona terra. עֵינַיִם רָמוֹת oculi ſublimes. בָּתִּים מְלֵאִים domus plenæ.

Vbi notandũ, quod maſc.tam ſubſtantiua q; adiectiua facile trahunt ad fœm.genus per adiectioné literæ ה uel ת ut אִישׁ uir, אִשָּׁה uirago. מֶלֶךְ rex. מַלְכָּה regina. רֵעַ ſocius, רְעוּת ſocia. גְּבִיר dominus. גְּבֶרֶת & גְּבִירָה domina.Sic חָדָשׁ nouus, חֲדָשָׁה noua. טוֹב bonus, טוֹבָה bona.&c.

Quarto

Quarto cognoſci poſſunt nominum genera ex ſubiuncto relatiuo. ut in pſalmo נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם Eleuauerũt flumina uocẽ ſuam. Et תֵּבֵל וּמְלוֹאָהּ orbis & plenitudo eius. Vbi daret נָהָר eſſe maſc. & תֵּבֵל fœminini generis.

Quinto ex plurali terminatiõe. quæ enim pluralem in ים faciunt, ſunt maſculina, & quæ in וֹת fœ. ut סֵפֶר סְפָרִים libri. הַר הָרִים montes. מִשְׁפָּט מִשְׁפָּטִים iudicia. Et רוּחַ רוּחוֹת ſpiritus. חֶרֶב חֲרָבוֹת gladij. &c. Inueniuntur tamen multa maſculina quæ pluraliter in וֹת deſinunt, & fœminina, quæ in ים Exempla de maſculinis קוֹל קוֹלוֹת ut קוֹל גָּדוֹל uox magna. Sic כִּסֵּא לַיְלָה נָהָר לֵב Et אָב pater, אָבוֹת

Exempla de fœmininis: אֶבֶן lapis. אֲבָנִים ut אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת Lapides magni. עִיר ciuitas. יַד רֶגֶל עַיִן &c. uide dictionarium noſtrum. Sunt

denique multa quæ utranque recipiunt pluralem terminationem . ut נַעַל cal- ciamentum. נְעָלִים & נְעָלוֹת Sic חֹק lex. חֻקּוֹת & חֻקִּים ; קֶרֶן cornu. קְרָנַיִם & קְרָנוֹת

De numero.

NVmerus nominū eſt triplex, ſingularis, quem Hebræi uo- cant לְשׁוֹן יָחִיד id eſt, lingua ſingularis .ut אֶרֶץ terra. Dualis .ut עֵינַיִם oculi. Pluralis, quē uocant לְשׁוֹן רַבִּים id eſt, ſermo plurium .ut אֲרָצוֹת terræ. Non tamen differt dualis à plu- rali, niſi quod hic deſinit in im , ille uero in ĳm. Habent aūt dualem numerum illa tantum nomina, quæ uel natura uel artificio ſunt paria.ut רֶגֶל pes, רַגְלַיִם pedes. עַיִן oculus. שָׂפָה labiū. כָּנָף ala. אֹזֶן auris, אָזְנַיִם De quadru- pede tamen non diceretur רַגְלַיִם ſed רְגָלִים Hebræi de hoc numero ita lo-

quun-

quuntur: כָּל דָּבָר שֶׁנִּבְרָא זוּגוֹת כְּמוֹ אָזְנַיִם יָדַיִם בִּרְכַּיִם יָבֹא חִירֶק חֲרַכִּים פַּתַח חִיּוּר וְלֹא בִשְׁאָר רַבִּים שֶׁיָּבֹא קוֹרֵם חִיּוּר כְּמוֹ מְלָכִים עֲבָרִים : Inueniuntur etiam alia paucula, quæ huius dualis numeri formam habent, ut שָׁמַיִם cœli. דְּרָכַיִם uiæ. צֹהַר feneſtra, meridies. צָהֳרַיִם Item מַיִם aquæ. &c. Sed in his fortaſſis etiam dualitas quædam facile reperiri poſſet.

De ſpecie.

SVnt quædam nomina שֵׁם קוֹרֵם id eſt, primitiuæ ſpeciei. ut עֵץ lignum. אֶרֶץ terra. Quædam שֵׁם נִגְזָר id eſt, deriuatiuæ. ut מֶלֶךְ rex, à מָלַךְ regnauit. אָדָם homo, ab אֲדָמָה humo.

De figura.

POteſt nominib⁹ Hebræis duplex aſſignari figura: ſimplex, quã הַפָּשׁוּט uocant. ut צֶלֶם

Imago. Cópoſita, quæ dicitur תַּמּוּרְכַּב.
ut צַלְמָוֶת umbra mortis. עִמָּנוּאֵל no
biſcum deus.

De nominum declinatione.

NOmina Hebræa proprias caſuum inflexiones nó habent ut Latina & Græca, niſi quod ad numerũ ſingularem recipiunt pluralem terminationem ים uel ות Præponuntur tamen eis nonnunq̃ hi articuli. הַ לְ אֶת מ quorũ הַ genitiuũ indicat. ל datiuũ cóſtituit. אֶת accuſatiuo ſæpe præmittitur, & מ cũ ualeat præpoſitionem a uel ab, reddit ablatiuũ. Exéplũ. מֶלֶךְ rex, הַמֶּלֶךְ regis. לְמֶלֶךְ regi. אֶת מֶלֶךְ regẽ. מִמֶּלֶךְ à rege. מְלָכִים reges, הַמְּלָכִים regũ, לַמְּלָכִים regibus. אֶת מְלָכִים reges, מִמְּלָכִים à regibus. Plerunq; tamen ex lectionis tenore innoteſcit obliquus. ut Ier. 11. יְהוָה צְבָאוֹת שֹׁפֵט צֶדֶק Dominus exercituũ iudicat iuſtum.

iuſtum, uel iudex iuſti.

De uaria pũctatione nominũ maſ. gen. in plur. num. regulæ quædam.

Quæ in נ uel ל cum ־ deſinunt, plerunq; ſic faciũt pluralem num. גָּמָל גְּמַלִּים ; קָטָן קְטַנִּים

Quæ in zere terminantur, non mutant puncta in plurali. ut זְאֵב זְאֵבִים : עֵץ עֵצִים ; אֵיל אֵילִים : שְׁאֵר שְׁאֵרִים

Quorũ terminatio fit in u uel o nihil in plur. mutant. ut אֶבְיוֹן אֶבְיוֹנִים : כִּנּוֹר כִּנּוֹרוֹת : אֵבוּס אֲבוּסִים ; סוּס סוּסִים kamez tamen in diſſyllabis mutatur in ſcheua. ut יְתוֹמִים יָתוֹם pupilli.

Quæ duplici punctantur ſægol, uel ſaltem in ſægol terminantur, tali forma faciunt pluralem num. מֶלֶךְ מְלָכִים : שֶׁקֶל שְׁקָלִים ; סֵפֶר סְפָרִים ; בֹּקֶר בְּקָרִים nisi prima radicalis fuerit gutturalis, tũc enim non ſcheua, ſed ־ׇ habet. ut אֶבֶן lapis. אֲבָנִים ; חֶבֶל funis. חֲבָלִים

חֶבֶל חֲבָלִים ; עֶבֶר עֲבָרִים &c.

Quæ duplici ſignantur – ſic formãt pluralem numerum: רְשָׁעִים רָשָׁע ; צְבָאוֹת צָבָא ; שְׂרָפִים שָׂרָה ; בְּרָקִים בָּרָק Item רָמִים רָם ; פָּרִים פָּרָה : Et quũ prima litera fuerit gutturalis, ſic: חֵטְא חֲכָמִים חָכָם ; חֲטָאִים

Forma quando utraq; dictionis ſyllaba cum patha ſcribitur, aut prima cũ ⁘ & ſecunda cum – ut נְחָלִים נַחַל ; זְבָחִים זֶבַח ; סְלָעִים סֶלַע ; נְעָרִים נַעַר

Alia forma: מִשְׁפָּטִים מִשְׁפָּט ; מַלְאָךְ ; מִשְׁכָּנוֹת מִשְׁכָּן ; מִדְבָּרִים מִדְבָּר מַלְאָכִים ; אַלְמָנוֹת אַלְמָנָה ; &c.

Alia forma. רָחוֹק ; קְרוֹבִים קָרוֹב ; עָמֹק עֲמֻקִּים ; קְדוֹשִׁים קָדוֹשׁ ; רְחוֹקִים

Alia forma. צַדִּיק צַדִּיקִים ; בַּבִּיר בַּבִּירִים ; אַדִּירִים אַדִּיר : Sic כְּסִיל כְּסִילִים ; זְמִירוֹת זָמִיר : Et תָּמִים תְּמִימִים ; נְבִיאִים נָבִיא : Inueniuntur tamen in omnibus his formis quædam

dam̃ exceptiones, quas hic omitto.

De uariatione punctorum ratione regiminis.

NOtãdum quod multa nomina aliter punctantur in ſtatu abſoluto, aliter in ſtatu regiminis, hoc eſt, quum poſt ſe regũt obliquum, idq́ꝫ in utroque numero.

Exempla. בָּשָׂר caro, בְּשַׂר הָאָדָם caro hominis. זָקָן barba, זְקַן אַהֲרֹן barba Aaron. דְּבָרִים uerba, דִּבְרֵי יְהֹוָה uerba domini. מְלָכִים reges, מַלְכֵי הָאָרֶץ reges terræ. כְּרָמִים uineæ, כַּרְמֵי חַסְרוֹם uineæ Sodomæ. עַיִן oculus, in conſtructione עֵין Et בַּיִת domus, in conſtruc. בֵּית Et דָּם ſanguis, in conſtr. דַּם Sic הָר mõs, in conſtructione הַר

Alia forma. מַעֲשֶׂה opus, in conſtruc. מַעֲשֵׂה Sic מִקְנֶה & מִקְנֵה Itẽ מַלְאָךְ & מַלְאַךְ ; מִדְבָּר & מִדְבַּר

Digitized by Google

Item fœminina quæ in ה deſinunt, mutant ה in ת in conſtructione. ut חֶלְקָת pars, in conſtruct. חֶלְקַת : שָׁנָה annus, in conſt. שְׁנַת : תְּפִלָּה oratio, in conſt. תְּפִלַּת : אֲדָמָה terra, in conſtruc. אַדְמַת Vnde grammatica Hebræa

אם תורת תיבות שסופן הא ופתח קטן
לפניהם כמו משנה מטה, נחסר הפתח
קטן לקמץ קטן כמו משנת תורת מטה
ראובן : וכל תיבות שיש להן הא בסות
וקמץ גדול לפניהם כמו שפה יפה גם
נחסר הקמץ גדול לפתח גדול ברבקות
כמו שפת היאור יפת תואר ובכולן ה
החית נחסרין לתוין : והתיבות קטנות או
גדולות שיש להן יוד מם בסות ונקודות
בחירק להיות לשון רבים אם החירק ה
תחת היוד או לפני היוד כמו שמים ד
דברים הרים בכולן תפול המם ונחסר ה
החירק לקמץ קטן כמו שמי-שמים דב
דברי-יעקב הרי-ישראל : תיבות שיש
להן בסות - ויש להם אותיות המוצאות
מן התפה כמו מספר משפט נחסר - לם

לְפַתַּח גָּדוֹל בְּמוֹ מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַל

מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים ׃ מִשְׁקַל עָוֶן בַּיִת יַיִן מַתָּן

נֶאֱמַר עֵין־הָאָרֶץ בֵּית־יַעֲקֹב יֵין־הַחֵמָה ׃

Variantur quoq; nonnunq; dictiones in pūctis, quando ſtant in loco inſigniorū accentuū. ut לֶחֶם panis, & לָחֶם Sic כֶּסֶף argentum, idem ׃ כָּסֶף Et אַפֶּךָ facies tua, idem ׃ אַפֶּךָ · Sic סֶלַע pro סֶלַע. Et בָּךְ pro בְּךָ id eſt, in te.

De formatione plurali nominū fœm. gen. & monoſyllabarum.

NOmina fœminina & nonnulla maſculina addūt plerunq; ad nominatiuū ſingularē ſyllabam pluralem וֹת ut צָבָא צְבָאוֹת ׃ שֻׁלְחָן ׃ חֶרְפָּה חֲרָפוֹת ; רוּחוֹת רוּחַ
לְשׁוֹנוֹת לָשׁוֹן ; שֻׁלְחָנוֹת &c.

Nomina abſtracta in uth uel ith faciunt plur. num. in hunc modū: מַלְכוּת regnum, ׃ כְּסִילְיוֹת כְּסִילוּת ; מַלְכְיוֹת
גְּבָרִיּוֹת גְּבִרִית ; רֵאשִׁיּוֹת רֵאשִׁית &c.

Forma monoſyllabarum in kamez

Digitized by Google

desinentium. רַמִּים רַם : רַתִּים רַת
פָּרִים פָּר : שָׂרִים שָׂר

Alia forma. אֵל אֵלִים : נֵר נֵרִים ;
אֵיל אֵילִים : עֵר עֵרִים : גֵּר גֵּרִים &c.
Excipiuntur ab hac forma אֵם אִמּוֹת
קֵן אֵשׁ : עֵת עִתּוֹת : לֵב לִבּוֹת &c.

Alia forma. חֹק חֻקִּים : תֹּם תֻּמִּים
; חוּץ חֻצּוֹת : אוֹר אוֹרִים : תּוֹר תּוֹרִים

Alia for. ; סִיג סִיגִים : שִׁיר שִׁירִים
נִין נִינִים : זִיק זִיקִים : מִין מִינִים &c.
Sunt etiam quædã monoſyllaba, quæ in plurali recipiunt punctum dages. ut עַם עַמִּים : בַּר בָּרִים : גַּג tectũ גַּגּוֹת
סַף סִפִּים : גַּל גַּלִּים : סַל סַלִּים &c.

Grammaticus Hebræus in qualibet forma plura ponit exempla, uerum nos hic, ſicut & ubiq;, ſtudentes breuitati, ſuperflua reſcindimus.

De ter-

Digitized by Google

De tertia parte orationis, quam מִלָּה Hebræi uocant.

TErtia orationis pars, includit pronomẽ, aduerbium, præpoſitionem & coniunctionem.

Pronominum, aliud affixum, aliud ſeparatum. Affixa dicuntur, quæ dictionibus ſic cohærent, quod ſeorſum ſtare non poſſunt. Et horum quædam ſunt maſculini generis, uidelicet: נוּ ו הוּ ךָ כֶם הֶם ם מוֹ Quædam fœminini. ut נָה ה הָ ו כֶן הֶן Quædam communis. ut שְׁ נוּ י Horum officia & ſignificationes ſupra quoq; dilucide exprimuntur.

Pronomina ſeparata ſunt, quæ per ſe ſtare poſſunt, nec faciunt unum cum alia dictione corpus. Et inter illa unum eſt relatiuum tantum, uidelicet אֲשֶׁר qui quæ quod, utriuſq; numeri.

Quædam

Digitized by Google

Quædam ſunt demonſtratiua tan-
tum.ut אֲנִי אַתָּה הוּא ego,tu,ille.Eſt au-
tem אֲנִי communis gen. & declinatur
ſic: אֲנִי uel אָנֹכִי ego. לִי mihi. אוֹתִי
me. מִמֶּנִּי à me. Plur. אֲנַחְנוּ nos.
לָנוּ nobis. אוֹתָנוּ nos. מִמֶּנּוּ à nobis.
Genitiuus in utroque numero fieri po-
teſt, ſi datiuo præponitur litera שֶׁ ut
שֶׁלִּי mei. שֶׁלָּנוּ noſtri.

In maſculino gen. אַתָּה tu. שֶׁלְּךָ
uel שֶׁלָּךְ tui. לְךָ tibi. אוֹתְךָ te. מִמְּךָ
à te. Plur. אַתֶּם uos. שֶׁלָּכֶם ueſtri.
לָכֶם uobis. אֶתְכֶם uos. מִמְּכֶם à uobis.

In fœ.g. אַתְּ tu. שֶׁלָּךְ tui. לָךְ tibi.
אוֹתָךְ te. מִמֵּךְ à te.pl. אַתֵּן uos. שֶׁלָּכֶן
ueſtri. לָכֶן uobis. אֶתְכֶן uos. מִמְּכֶן à uob.

In maſ.gen. הוּא ille. שֶׁלּוֹ illius. לוֹ
illi. אוֹתוֹ illum. מִמֶּנּוּ ab illo. Plur.
הֵמָּה uel הֵם illi. שֶׁלָּהֶם illorum. לָהֶם
illis. אוֹתָם & אֶתְהֶם illos. מֵהֶם ab illis.

In fœm.gen. הִיא uel הוּא illa. שֶׁלָּהּ
illius.

illius. לָהּ illi. אוֹתָהּ illam. מִמֶּנָּה ab illa. Plur. הֵנָּה uel הֵן illæ. שֶׁלָּהֶן illarũ. לָהֶן illis. אוֹתָן uel אֶתְהֶן illas. מֵהֶן ab illis

Alia ſunt pronomina demonſtratiua & relatiua ſimul. Maſculina ſunt hæc: זוּ is. זֶה ille. אֵל ij. אֵלֶּה illi. הַלָּזֶה idem. הָאֵל & הָאֵלֶּה ijdem. Fœm. זֹאת illa. זוֹ ea. אֵלּוּ illæ. הַזּוֹ eadem. הַלֵּזוּ eædem. עֶצֶם met. &c.

De pronominibus affixis.

IAm quo pacto pronomina affixa nominibꝰ, & uerbis adhæreãt, exemplis demõſtrandum eſt. Et primo quomodo nomini maſculino affigantur.

דָּבָר Verbũ. דְּבָרִי uerbũ meum, com.gen. דְּבָרְךָ uerbũ tuum, maſc. דְּבָרֵךְ uerbum tuum, fœm. דְּבָרוֹ uerbum eius, maſc. דְּבָרָהּ uerbũ eius, fœm. דְּבָרֵנוּ uerbũ noſtrum, com.gen. דְּבָרָם uerbum eorum. דְּבָרָן uerbum earum.

Digitized by Google

earum. דְּבַרְכֶם uerbũ ueſtrũ, maſcul. דְּבַרְכֶן uerbum ueſtrum, fœm. Solent tamen accẽtus, paſec, æthnahtha, rebia & zakeph paruum, ultimũ ſcheua mutare in ſægol. ut דְּבַרְכֶ֑ן pro דְּבַרְכֶן &c. Inuenitur etiam עֶזְרָתָה auxilium eius, pro עֶזְרוֹ Et אוֹרֵהוּ pro אוֹרוֹ lumẽ ei9. In plurali דְּבָרִים uerba: inde דְּבָרָיו uerba eius, maſ. דְּבָרֶיהָ uerba eius. fœm. דְּבָרֶיךָ uerba tua, maſ. דְּבָרַיִךְ uerba tua, fœm. דְּבָרַי uerba mea, cõmunis g. דִּבְרֵיהֶם uerba eorũ. דִּבְרֵיהֶן uerba earum. דִּבְרֵיכֶם uerba ueſtra, maſ. דִּבְרֵיכֶן uerba ueſtra, fœ. דְּבָרֵינוּ uerba noſtra, communis generis.

Exemplar affixorum cum nomine fœm. geni.

תּוֹרָה Lex. תּוֹרָתִי lex mea, communis g. תּוֹרָתְךָ lex tua, maſ. תּוֹרָתֵךְ lex tua, fœm. תּוֹרָתוֹ lex eius, maſ. תּוֹרָתָהּ lex eius, fœm.

תור

תּוֹרָתֵנוּ lex noſtra, com. g. תּוֹרַתְכֶם lex ueſtra, maſ: תּוֹרַתְכֶן lex ueſtra, fœm. תּוֹרָתָם lex eorum. תּוֹרָתָן lex earum.

Plur. תּוֹרוֹת leges.

תּוֹרוֹתָיו leges eius, maſ. תּוֹרוֹתֶיהָ leges eius, fœm. תּוֹרוֹתֶיךָ leges tuæ, maſcul. תּוֹרוֹתַיִךְ leges tuæ, fœm. תּוֹרוֹתַי leges meæ, com. gen. תּוֹרוֹתֵיהֶם leges eorũ. תּוֹרוֹתֵיהֶן leges earum. תּוֹרוֹתֵיכֶם leges ueſtræ, maſ. תּוֹרוֹתֵיכֶן leges ueſtræ, foe. תּוֹרוֹתֵינוּ leges noſtræ, com. gen.

Exemplar affixorum cum uerbo, ſecundum diuerſas eius perſonas & tempora,

פָּקַד Viſitauit, in maſculino gen. פְּקָדוֹ uel פְּקָדָהוּ uiſitauit eũ. פְּקָדָהּ uiſitauit eam. פְּקָדְךָ uiſitauit te, maſ. פְּקָדֵךְ uiſitauit te, fœm. פְּקָדַנִי uel פְּקָדָנִי uiſitauit me, com. g. פְּקָדָם uel פְּקָדָתַם uiſitauit eos. פְּקָדָן uel פְּקָדָתַן uiſitauit eas. פְּקָדְכֶם uiſitauit

m uos.

uos,maſ. פְּקָדְכֶן uiſitauit uos, fœm. פְּקָדָנוּ uiſitauit nos,cõmunis generis.

פָּקַדְתָּ uiſitaſti,maſc.

פְּקַדְתּוֹ uel פְּקַדְתָּהוּ uiſitaſti eũ. פְּקַדְתָּהּ uiſitaſti eam. פְּקַדְתְּךָ uiſitaſti te,maſc. פְּקַדְתַּנִי taſti me. פְּקַדְתָּם uel פְּקַדְתָּמוֹ uiſitaſti eos. פְּקַדְתָּן uiſitaſti eas. פְּקַדְתָּנוּ uiſitaſti nos.

פָּקַדְתִּי uiſitaui,com.gen.

פְּקַדְתִּיו uel פְּקַדְתִּיהוּ uiſitaui eũ. פְּקַדְתִּיהָ uiſitaui eam. פְּקַדְתִּיךָ uiſitaui te,maſc, פְּקַדְתִּיךְ uiſitaui te,fœm. פְּקַדְתִּינִי uiſitaui me. פְּקַדְתִּים uel פְּקַדְתִּימוֹ uiſitaui eos. פְּקַדְתִּין uiſitaui eas. פְּקַדְתִּיכֶם uiſitaui uos. פְּקַדְתִּינוּ uiſitaui nos.

פָּקְדוּ uiſitauerunt,com.gen.

פְּקָדוּהוּ uiſitauerunt eum. פְּקָדוּהָ uiſitauerunt eam. פְּקָדוּךָ uiſitauerunt te, maſ. פְּקָדוּךְ uiſitauerunt te,foe. פְּקָדוּנִי uiſitauerunt me. פְּקָדוּם uiſitauerunt eos. פְּקָדוּן uiſitauerunt eas. פְּקָדוּכֶם uiſita-

uiſitauerunt uos. פְּקָדוּנוּ tauerũt nos.

פְּקַדְתֶּם uiſitaſtis,maſ.

פְּקַדְתּוּהוּ uiſitaſtis eũ. פְּקַדְתּוּהָ uiſitaſtis eã. פְּקַדְתּוּנִי uiſitaſtis me. פְּקַדְתּוּם uiſitaſtis eos. פְּקַדְתּוּן ſtis eas. פְּקַדְתּוּכֶם uiſitaſtis uos. פְּקַדְתּוּנוּ uiſitaſtis nos.

פָּקַדְנוּ uiſitauimus,com.gen.

פְּקַדְנוּהוּ uiſitauimus eũ. פְּקַדְנוּהָ uiſitauimus eam. פְּקַדְנוּךָ uiſitauimus te, maſ. פְּקַדְנוּךְ uiſitauimus te,fœ. פְּקַדְנוּם uiſitauimus eos. פְּקַדְנוּן uiſitauimus eas. פְּקַדְנוּכֶם uos,maſ. פְּקַדְנוּנוּ nos.

פָּקְדָה uiſitauit,fœm.gen.

פְּקָדַתְהוּ uel פְּקָדַתּוּ uiſitauit eũ. פְּקָדַתָּה uel פְּקָדַתָּה uiſitauit eã. פְּקָדַתְךָ uiſitauit te,maſ. פְּקָדַתֵּךְ tauit te,fœ. פְּקָדַתְנִי tauit me. פְּקָדַתַּם uit eos. פְּקָדַתַּן eas. פְּקָדַתְכֶם tauit uos. פְּקָדַתְנוּ tauit nos.

פָּקַדְתְּ uiſitaſti,fœm.gen.

פְּקַדְתִּיהוּ uiſitaſti eum : & cætera. Hæc affixorum formatio in nullo differt à

prima perſona פַּקַדְתִּי

פְּקַדְתֶּן uiſitaſtis, fœm. gen.

Hæc perſona recipit affixa nõ ſecus quàm פְּקַדְתֶּם ſecunda maſculina.

Forma affixorum cũ uerbis præſentis temporis maſ. gen.

פּוֹקֵד uiſitans, ſcilicet uir. פּוֹקְדוֹ uel פּוֹקְדֵהוּ uiſitans eũ, uel uiſitator eius. פּוֹקְדָהּ uiſitans eam. פּוֹקֶדְךָ uiſitans te, maſ. פּוֹקְדֵךְ uiſitans te, fœm. פּוֹקְדִי uel פּוֹקְדֵנִי uiſitãs me. פּוֹקְדָם uiſitans eos. פּוֹקֶדְכֶם uiſitans uos, maſc. פּוֹקְדֵנוּ uiſitans nos.

פּוֹקְדִים uiſitantes, maſ. gen.

פּוֹקְדָיו uiſitantes eum. פּוֹקְדֶיהָ uiſitantes eam. פּוֹקְדֶיךָ uiſitãtes te. פּוֹקְדַיִךְ te, fœm. פּוֹקְדַי uiſitãtes me. פּוֹקְדֵיהֶם uel פּוֹקְדֵמוֹ uiſitãtes eos. פּוֹקְדֵיכֶם uiſitantes uos. פּוֹקְדֵינוּ uiſitantes nos.

פּוֹקֶדֶת uiſitans, fœm. gen.

פּוֹקַדְתּוֹ uiſitans eum. פּוֹקַדְתָּהּ uiſitãs eam.

Digitized by Google

eam. פּוֹקְדָתֵךְ uiſitans te, maſ. פּוֹקַדְתֵּךְ uiſitans te, fœm. פּוֹקַדְתִּי uiſitans me. פּוֹקַדְתָּם uel פּוֹקַדְתָּמוֹ uiſitans eos. פּוֹקַדְתְּכֶם uiſitans uos. פּוֹקַדְתֵּנוּ uiſitans nos.

פּוֹקְדוֹת uiſitantes, fœm. gen. פּוֹקְדוֹתָיו uiſitantes eum. פּוֹקְדוֹתֶיהָ uiſitantes eam. פּוֹקְדוֹתֶיךָ uiſitãtes te, maſc. פּוֹקְדוֹתַיִךְ uiſitantes te, fœm. פּוֹקְדוֹתַי uiſitãtes me. פּוֹקְדוֹתֵיהֶם uiſitantes eos. פּוֹקְדוֹתֵיכֶם uiſitãtes uos. פּוֹקְדוֹתֵינוּ uiſitantes nos.

Forma affixorum cũ participio præteriti temporis.

פָּקוּד Viſitatus. פְּקוּדוֹ uiſitatus eius, maſ. פְּקוּדָהּ uiſitatus eius, fœm. פְּקוּדְךָ uiſitatus tuus, maſ. פְּקוּדֵךְ uiſitatus tuus, fœm: פְּקוּדִי uiſitatus meus. פְּקוּדָם uiſitatus eorum. פְּקוּדְכֶם uiſitatus ueſter. פְּקוּדֵנוּ uiſitatus noſter.

פְּקוּדִים uiſitati.

פְּקוּדָיו uiſitati eius,maſ. פְּקוּדֶיהָ uiſi-
tati eius,fœm. פְּקוּדֶיךָ uiſitati tui,maſ.
פְּקוּדַיִךְ uiſitati tui,fœm. פְּקוּדַי uiſita-
ti mei. פְּקוּדֵיהֶם uel פְּקוּדֵימוֹ uiſitati
eorum. פְּקוּדֵיכֶם ueſtri. פְּקוּדֵינוּ uiſi-
tati noſtri.

פְּקוּדָה uiſitata.

פְּקוּדָתוֹ uiſitata eius, maſ. פְּקוּדָתָהּ
uiſitata eius,fœ. פְּקוּדָתְךָ uiſitata tua,
maſ. פְּקוּדָתֵךְ uiſitata tua,fœ. פְּקוּדָתִי
uiſitata mea. פְּקוּדָתָם uel פְּקוּדָתֵיהֶם
uiſitata eorum. פְּקוּדַתְכֶם uiſitata ue-
ſtra. פְּקוּדָתֵנוּ uiſitata noſtra.

פְּקוּדוֹת uiſitatæ.

פְּקוּדוֹתָיו uiſitatæ eius,maſ. פְּקוּדוֹתֶיהָ
uiſitatæ eius, fœm. פְּקוּדוֹתֶיךָ uiſitatæ
tuæ,maſ. פְּקוּדוֹתַיִךְ uiſitatæ tuæ, fœ.
פְּקוּדוֹתַי uiſitatæ meæ. פְּקוּדוֹתֵיהֶם uel
פְּקוּדוֹתֵימוֹ uiſitatæ eorũ. פְּקוּדוֹתֵיכֶם
uiſitatæ ueſtræ. פְּקוּדוֹתֵינוּ tæ noſtræ.

Forma

Forma affixorum cum im-
peratiuo, maſc. gen.

פְּקוֹד Viſita. פָּקְדֵהוּ uel פּוֹקְדֵהוּ uel פּוֹקְדוֹ uiſita eum. פָּקְדָהּ uiſita eã. פָּקְדֵנִי uiſita me. פָּקְדֵם uel פָּקְדֵמוֹ uel פָּקְדֵם uiſita eos. פָּקְדֵנוּ uiſita nos.

פִּקְדוּ uiſitate, maſ. gen.

פִּקְדוּהוּ uel פְּקָדוּהוּ uiſitate eũ. פִּקְדוּהָ uel פְּקָדוּהָ uiſitate eam. פִּקְדוּנִי uel פְּקָדוּנִי uiſitate me. פִּקְדוּם uel פְּקָדוּם uiſitate eos. פִּקְדוּנוּ uiſitate nos.

פִּקְדִי uiſita, fœm. gen.

פִּקְדִיהוּ uiſita eum. פִּקְדִיהָ uiſita eam. פְּקָדִינִי uiſita me. פְּקָדִים uiſita eos. פְּקָדִין uiſita eas. פְּקָדִינוּ uiſita nos.

פְּקוֹדְנָה uiſitate, fœmi-
nini generis.

Hæc perſona pluralis non recipit af-
fixa, ſed loco eius utimur פִּקְדוּ plu-

 rali

tali maſc. nec eſt differentia inter maſculinum & fœmininum.

Forma affixorum cum פְּקוֹד infinitiuo, non differt ab imperatiuo.

Forma affixorum cum futuro.

אֶפְקוֹד Viſitabo. אֶפְקְדוֹ uel אֶפְקְדֵנּוּ uel אֶפְקְדֵהוּ uiſitabo eum. אֶפְקְדָהּ uel אֶפְקְדֶנָּה uiſitabo eam. אֶפְקָדְךָ uiſitabo te, maſc. אֶפְקְדֵךְ uiſitabo te, fœm. אֶפְקְדֵם uel אֶפְקְדֵמוֹ uiſitabo eos. אֶפְקָדְכֶם uiſitabo uos.

יִפְקוֹד uiſitabit, maſ.

יִפְקְדוֹ uel יִפְקְדֵהוּ uel יִפְקְדֶנּוּ uiſitabit eum. יִפְקְדָהּ uel יִפְקְדֶנָּה uiſitabit eã. יִפְקָדְךָ uiſitabit te, maſ. יִפְקְדֵךְ uiſitabit te, fœ. יִפְקְדֵנִי uiſitabit me. יִפְקְדֵם uel יִפְקְדֵמוֹ uiſitabit eos. יִפְקָדְכֶם uiſitabit uos. יִפְקְדֵנוּ uiſitabit nos.

יִפְקְדוּ uiſitabunt, maſ.

יִפְקְדוּהוּ uel יִפְקְדוּנוּ uiſitabunt eum.

Digitized by Google

יִפְקְדוּהָ uel יִפְקְדוּנָּה uiſitabunt eam. יִפְקְדוּךָ uiſitabunt te, maſ. יִפְקְדוּךְ uiſitabunt te, fœm. יִפְקְדוּנִי uiſitabunt me. יִפְקְדוּם uel יִפְקְדֵימוֹ uiſitabũt eos. יִפְקְדוּכֶם uiſitabunt uos. יִפְקְדוּנוּ uiſitabunt nos.

Tantum de pronominibus ſeparatis & affixis.

De reliquis conſignificatiuis, uidelicet aduerbijs, præpoſitionibus & coniunctionibus.

POſſunt reliqua conſignificatiua in duos diſtingui ordines. Quædam nanq; recipiunt articulos & affixa, quædam non.

Recipientia affixa & articulos.

תַּחַת ſub, מִתַּחַת deſub. תּוֹךְ intus, בְּתוֹךְ in medio. נֶגֶד corã, aduerſum, נֶגְדּוֹ coram eo. עַל ſuper, מֵעַל deſuper. Idem מִלְמַעְלָה Item עָלֶיךָ ſuper te.

tali maſc[…] בַּחוּץ foris. בַּעֲבוּר
linu[…] propter. לְבַעֲבוּר ob. לְבַד præter.
מִלְּבַד ſecus. אֶל ad. אֵלֶיךָ ad te. אֵצֶל
apud. אֶצְלִי apud me. אֶת cum. אִתִּי
mecum. אִתּוֹ ſecum.&c. אַחַר poſt. ב
in uel cū. לְפִי ſecundū. לִפְנֵי coram.
מ a,ab,de. מִנִּי מִן de,ex. בִּגְלַל pro-
pter. בִּגְלַלְכֶם propter uos. לְמַעַן pro-
pter. לְמַעַנְךָ propter te. עוֹד adhuc.
עוֹדִי adhuc ego. נֹכַח cōtra. סָבִיב cir-
cum. עֵבֶר trans. עִם cum. עִמָּנוּ no-
biſcum. עַד uſque. בְּעַד pro. בַּעֲדוֹ
circum uel circa eum. קָרוֹב prope.

Aduerbia tēporis, quorū quædā admittūt articulos, quædā non.

עַתָּה nūc. מֵעַתָּה exnūc. אָז tūc. מָחָר
cras. הַיּוֹם hodie. אֶמֶשׁ heri. אֶתְמוֹל
nudius. שִׁלְשׁוֹם triduo. עֶרֶב ueſpere.
בֹּקֶר mane. כְּבָר iam. מִקָּרוֹב pxime.
שׁוּם aliquando. זְמַן qñq;. סֶלָה ſemp.
תָּמִיד iugiter. פֶּגַע ſubito. פִּתְאוֹם mox.

קדם

קֹדֶם prius. מָתַי aliqñ. טֶרֶם priuſquàm.

Aduerbia loci.

חוּץ extra. תּוֹךְ intra. שָׁמָּה illic. שָׁם ibi. מִזֶּה hinc. מִשָּׁם illinc. לְזֶה alibi, uel illic. פֹּה hic. הֲבָא & כָּאן hic. עַל ſuper. מִמַּעַל deſuper. תַּחַת ſubter. מִתַּחַת ab infra. מֵאַיִן unde. אָנָה quo. כֹּה huc, illuc. שׁוּם־מָקוֹם alicubi. בֵּין & בֵּינוֹת inter. הָלְאָה trans, ultra. לְאָן quo. אֵיפֹה ubi. אַי & אֱהִי & אַיֵּה ubi. בְּכָל מָקוֹם ubiq;. מִבַּיִת intus.

Aduerbia negandi.

אַל לֹא לָאו בַּל אַיִן לַית בְּלִי בִּלְתִּי אֶפֶס מִבְּלִי omnia iſta ualent, nõ, nec, haud, neq;, nequaquam, nihil. &c. אוּלַי לוּלֵי זוּלַת niſi, ni.

Aduerbia affirmandi.

כָּכָה כֹּה כַּךְ כֵּן ſic, ita, utiq;. אָכֵן certe. הֲרֵי p certo. אֻלָּם pfecto. Optãdi. הוֹאֵל לוּ אַחֲלַי לוּא utinã. אָנָּה o, obſecro. מִי יִתֵּן quis det. אִלּוּ utinam.

Demon-

tali maſc.nec eſt differentia inter maſcu-
linum & fœmininum.

Forma affixorum cum פְּקוֹד infi-
nitiuo,non differt ab imperatiuo.

Forma affixorum cum futuro.

אֶפְקוֹד Viſitabo. אֶפְקְדוֹ uel אֶפְקְדֵהוּ uel אֶפְקְדֶנּוּ uiſi-
tabo eum. אֶפְקְדָהּ uel אֶפְקְדֶנָּה uiſita-
bo eam. אֶפְקָדְךָ uiſitabo te, maſc.
אֶפְקְדֵךְ uiſitabo te,fœm. אֶפְקְדֵם uel
אֶפְקְדֵמוֹ uiſitabo eos. אֶפְקָדְכֶם uiſi-
tabo uos.

יִפְקוֹד uiſitabit,maſ.

יִפְקְדוֹ uel יִפְקְדֵהוּ uel יִפְקְדֶנּוּ uiſitabit
eum. יִפְקְדָהּ uel יִפְקְדֶנָּה uiſitabit eã.
יִפְקָדְךָ uiſitabit te,maſ. יִפְקְדֵךְ uiſita-
bit te,fœ. יִפְקְדֵנִי uiſitabit me. יִפְקְדֵם
uel יִפְקְדֵמוֹ uiſitabit eos. יִפְקָדְכֶם ui-
ſitabit uos. יִפְקְדֵנוּ uiſitabit nos.

יִפְקְדוּ uiſitabunt,maſ.

יִפְקְדוּהוּ uel יִפְקְדוּנוּ uiſitabunt eum.

יפקדוה

יִפְקְרוּהָ uel יִפְקְרוּנָּה uiſitabunt eam. יִפְקְרוּךָ uiſitabunt te, maſ. יִפְקְרוּךְ ui-
ſitabunt te, fœm. יִפְקְרוּנִי uiſitabunt me. יִפְקְרוּם uel יִפְקְרֵימוֹ uiſitabũt eos. יִפְקְרוּכֶם uiſitabunt uos. יִפְקְרוּנוּ uiſitabunt nos.

Tantum de pronominibus ſeparatis & affixis.

De reliquis conſignificatiuis, uidelicet aduerbijs, præpoſitionibus & coniunctionibus.

POſſunt reliqua conſignificatiua in duos diſtingui ordines. Quædam nanq; recipiunt articulos & affixa, quædam non.

Recipientia affixa & articulos.

תַּחַת ſub, מִתַּחַת deſub. תּוֹךְ intus, בְּתוֹךְ in medio. נֶגֶר corã, aduerſum, נֶגְרוֹ coram eo. עַל. ſuper, מֵעַל deſuper. Idem מִלְמַעְלָה Item עָלֶיךָ ſuper te.

per te. חוץ extra. בַּחוּץ foris. בַּעֲבוּר propter. לְבַעֲבוּר ob. לְבַר præter. מִלְּבַר ſecus. אֶל ad. אֵלֶיךָ ad te. אֵצֶל apud. אֶצְלִי apud me. אֵת cum. אִתִּי mecum. אִתּוֹ ſecum.&c. אַחַר poſt. ב in uel cũ. לְפִי ſecundũ. לִפְנֵי coram. מ a,ab,de. מִנִּי מִן de,ex. בִּגְלַל propter. בִּגְלַלְכֶם propter uos. לְמַעַן propter. לְמַעַנְךָ propter te. עוֹד adhuc. עוֹדִי adhuc ego. נֹכַח cõtra. סָבִיב circum. עֵבֶר trans. עִם cum. עִמָּנוּ nobiſcum. עַד uſque. בְּעַד pro. בַּעֲדוֹ circum uel circa eum. קָרוֹב prope.

Aduerbia tẽporis, quorũ quædã admittũt articulos, quædã non.

עַתָּה nũc. מֵעַתָּה exnũc. אָז tũc. מָחָר cras. הַיּוֹם hodie. אֶמֶשׁ heri. אֶתְמוֹל nudius. שִׁלְשׁוֹם triduo. עֶרֶב ueſpere. בֹּקֶר mane. כְּבָר iam. מִקָּרוֹב pxime. שׁוּם aliquando. זְמַן qñq;. סֶלָה ſemp. תָּמִיד iugiter. פֶּתַע ſubito. פִּתְאֹם mox.

קדם

קֹדֶם prius. מָתַי aliq̃n. טֶרֶם priuſquàm.

Aduerbia loci.

חוּץ extra. תּוֹךְ intra. שַׁמָּה illic. שָׁם ibi. מִנֵּה hinc. מִשָּׁם illinc. לְוָת alibi, uel illic. פֹּה hic. הָכָא & כָּאן hic. עַל ſuper. מִמַּעַל deſuper. תַּחַת ſubter. מִתַּחַת ab infra. מֵאַיִן unde. אָנָה quo. כֹּה huc, illuc. שׁוּם־מָקוֹם alicubi. בֵּין & בֵּינוֹת inter. הָלְאָה trans, ultra. לְאָן quo. אֵיפֹה ubi. אֵי & אֱהִי & אַיֵּה ubi. בְּכָל מָקוֹם ubiq;. מִבַּיִת intus.

Aduerbia negandi.

אַל לֹא לָאו בַּל אַיִן לֵית בְּלִי בִּלְתִּי אֶפֶס מִבְּלִי omnia iſta ualent, nõ, nec, haud, neq;, nequaquam, nihil. &c. אוּלַי לוּלֵי זוּלַת niſi, ni.

Aduerbia affirmandi.

כֵּן כַּךְ כֹּה כָּכָה ſic, ita, utiq;. אָכֵן certe. הֲרֵי ꝑ certo. אֻלָּם ꝑfecto. Optādi. לוּא אַחֲלַי לוּ הוֹאֵל utinã. אָנָּה o, obſecro. מִי יִתֵּן quis det. אִלּוּ utinam.

Demon-

Demonſtrandi.

רְאֵה uide. הֵא הִנֵּה הֵן en,ecce.

Similitudinis.

כַּאֲשֶׁר quemadmodũ, ſecũdum quod. כְּמוֹ ut,ſicut. כִּדְמוּת ad inſtar. כ ſicut,uelut,quaſi.

Interrogandi.

לָמָּה quare. לְמַעַן ob quid. מַדּוּעַ quamobrem. אֵיךְ & אֵיכָה quomodo. אַיֵּה & אֶחָה quomodo. מָתַי quãdo. עַד מָתַי quouſq;. מַה & מָה quid,quàm,quantum. כַּמָּה quoties, quantũ. אָן & אָנָה quo. הַאִם utrũ. הֲ nũquid. הֲלֹא nónne. הֲאֵת an nõ.

Qualitatis & quantitatis.

מְעַט parum. רַב multum. רַע male. טוֹב bene. אַשְׁרֵי feliciter. אֱמֶת uere. יָשָׁר recte. שָׁוְא falſó.

Comparandi.

מְעַט & לְאַט paulatim. מִזְעָר ſenſim. יוֹתֵר magis. מְאֹד ualde,nimis.

Alia

Digitized by Google

Alia quædam aduerbia.

פֶּן ne forte. דִּלְמָא fortaſſis. אוּלַי ſi forte. שֶׁמָּא forte. הוֹי heus. יַחַד & יַחְדָּו ſimul. כְּאֶחָד pariter.

Coniunctiones & interiectiones.

אוֹי heus, ó, uæ. אֲבוֹי uæ. בּח uah. הֶאָח euge. כִּי אִם ſed. אֲבָל tamen. כִּי quod,quia. ו &,autem,ꝗ. אוֹ uel, aut. לְפִי quia. אִם ſi. כְּשֶׁ ſecũdum quod. אַךְ attamen. רַק uerũtamen. גַּם etiã. לָכֵן propterea,ideo. אַףעַלְפִּי tam & ſi,quamuis itá ſit. Aliqui diuidũnt in tres dictiones.ut אַף עַל פִּי

Tantum de conſignificatiuis.

De conſtructione quædam regulæ.

COnſtructionum quædam fit inter nomina & affixa, uel inter uerba & affixa : quædam inter nomina, uel inter nomina & uerba. De affixorũ cõſtr. ſupra, nũc de alia.

Prima

Prima regula.

Nomina adiectiua, participia, & pro-
nomina ſeparata, cõueniũt cũ ſuis ſub-
ſtantiuis in numero & genere. Indicant
etiam plerunq; adiectiua ſubſtantiuo-
rum genera. Exempla.

Maſc.	קוֹל גָּדוֹל	uox magna.
Fœm.	אֶבֶן גְּדוֹלָה	lapis magnus.
Maſc.	נַעַר קָטֹן	puer paruus.
Fœm.	נַעֲרָה קְטַנָּה	puella parua.
Fœm.	עָרִים גְּדֹלוֹת	ciuitates magnæ.
Fœm.	יָד חֲזָקָה	manus ualida.
Fœm.	זְרוֹעַ נְטוּיָה	brachiũ extentum.
Maſc.	זֶה אִישׁ	iſte uir.
Fœm.	זֹאת אִשָּׁה	iſta mulier.

Secunda regula.

Nomẽ & uerbũ cõueniũt in nu. & g. ut

Maſ.	יְהוָה מָלָךְ	dominus regnauit.
Maſc.	אָמַר לִבִּי	dixit cor meum.
Fœm.	יָרְדָה אֵשׁ	deſcendit ignis.
Fœm.	אִשָּׁה צָעֲקָה	mulier clamauit.

Repe-

Digitized by Google

Reperiūtur tamen quandoq; ſingu laria conſtrui cum pluralibus. ut וַיְהִי לִפְנִנָּה יְלָדִים Et fuit Phenennæ filij. primo Reg.1. הָעָם הַשֹּׁאֲלִים populus petentes.1.Regum octauo. חֲמִשִּׁים אִישׁ qnquaginta uiri. שִׁשִּׁים עִיר ſexaginta urbes. Deut. ſecundo.

Tertia regula.

Quando duo uerba iunguntur, alterum plerunque ponitur in infinitiuo. ut 4.Reg.1. מְהֵרָה רֵדָה Feſtina deſcendere. Deuter.1. לֹא אוּכַל שְׂאֵת אֶתְכֶם Non potero portare uos. Et 1. Regū 3. וַיֹּסֶף יְהוָה קְרֹא Et adiecit dominus uocare. pſal.78. יוּכַל תֵּת Poteſt dare.

Quarta regula.

Quando ſubſtantiuum conſtruitur cum ſubſtantiuo, alterū ponitur in genitiuo. Innoteſcit aūt plerunq; genitiuus aut ex adiuncto articulo, aut ex diuerſa punctatione, quam habet dictio regens

gens in conſtructione à ſuo abſoluto.

Exempla.

בְּשַׂר הַיֶּלֶד	caro pueri.	בָּשָׂר
אִישׁ הָאֱלֹהִים	uir dei.	אִישׁ
שְׁלוֹם רְשָׁעִים	pax peccatorũ.	שָׁלוֹם
אִמְרַת יְהוָה	eloquium dñi.	אִמְרָה
אַבְנֵי הָאָרֶץ	lapides terræ.	אֲבָנִים
יְמִין עֶלְיוֹן	dextera excelſi.	יָמִין
כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם	ſtellæ cœli.	כּוֹכָבִים

Hic ad dexteram poſui abſoluta di-ctionum regentium. Porrò extra hos duos caſus, genitiuus cognoſcitur ex ſermonis tenore. ut לֵב מֶלֶךְ cor regis. אֶרֶץ מִצְרַיִם terra Aegypti. &c.

Poſſunt à ſtudioſo Hebræo lectore plures inueniri conſtructionum regulæ, nos generaliores tantũ poſuimus.

Tantum de conſtructione.

De abbre-

Digitized by Google

De abbreuiaturis Hebraicis.

QVando Hebræi dictionẽ aliquam ſuccincte ſcribere uolunt, non copulant per titellum primam eius literam & ultimam, aut primam & duas poſteriores, quemadmodum Latini cõmuniter facere conſueuerunt: ut patet in his dictionibus: mia, rõ, dñs: ſed accipiunt uel primam duntaxat literam, uel primam & ſecundam, uel tres primas ſi uocabulum pluribus conſtet elementis, ultimam notantes uel duplici uirgula, ut ה״ uel unico puncto, ut עׄ aut curua uirgula, ut ע׳ Frequentius tamen, ſolum capitales dictionum accipiũt literas. unde etiam huiuſmodi abbreuiaturas רָאשֵׁי · תֵּיבוֹת id eſt, capita dictionum, uocant. Porrò quando integram ſentẽtiam abbreuiare uolunt, colligunt omnium dictionũ initiales literas in unã cõplexionem,

Digitized by Google

eaſque ſigillatim notis uirgularum uel punctorum ſignant. Id autem frequentius faciunt in ſuis commentarijs & liberioribus diſputationibus. Exempli gratia: Scribit quidam Rabi ſuper Geneſim in hunc modum

בְּרֵאשִׁית. בָּרָא אֱלֹהִים : אם יאמרו הם
המשומרי' למה כת' אֱלֹהִים לשו' רבים
: היה לו לכתב אֱלֹהַ לשון יחיד אלא ו
וראי' שנים הם. אב ובן : וי"ל אלהי' לפ
לפעמים לשו' יחיד הוא. כ"ש הוא מפו
מפורש בפני ראה נתתיך אלהי' לפרעה
: וגם י"ל לשו' כבוד הוא שה"ש שרים ש
שהם בשר ודם הם נוהגי' לכתוב ליחיד
לרבים אנו פלו' ופלו' : וכ"ש לקרא לה
להקב"ה עצמו לרבו' דרך כבוד :

Huius ſcripturæ hæc eſt interpretatio: In principio creauit deus. Si dixerint deuaſtatores (Chriſtianos putat) quare (כת' pro כָּתוּב) ſcriptum eſt אֱלֹהִים dij lingua plurium (en לשו' pro לָשׁוֹן)

ideſt,

id eſt, uoce plurali: fuiſſet ei ſcribendum אֱלוֹהַּ deus lingua unica (.i. ſingulari numero) niſi quod certũ eſt duos eſſe, patrem & filium. Reſponſio. (וי״ל quod ualet, & eſt dicendum) Elohim quandoque linguæ ſingularis eſt, ſecundum quod eſt expoſitum clare: Ecce dedi te אֱלֹהִים deum Pharaoni. Et etiam eſt dicendum, linguam honoris eſſe, ſecundum quod principes, qui ſunt caro & ſanguis, ſolent ſcribere unice pluraliter, nos talis & talis. Et quãto magis uocabit dominus ſanctus benedictus ipſe ſeipſum pluraliter cauſa honoris: In qua lectione, uides optime lector ſex aut ſeptem truncata uocabula, nempe לחקב״ה & פלו׳ שה׳ י״ל ב״ש וי״ל לשו׳ כה׳, quorum ſignificationes in nullo dictionario inuenire poteris, niſi ea integra reddideris, in diſtinctasq; dictiones ordinaueris. Quod ex ſequẽtib⁹ explana

tis abbreuiaturis, tibi non difficile erit.

פרש״י integra eius ſunt פירוש רבינו שלמה Hoc eſt: Expoſitio ſeu gloſſa Rabi noſtri Solomonis.

רד״פ ualet רבי דוד פירוש Rabi David gloſſa.

בר״זל ualet במאמר רבותינו זכרונם לברכה ut dicunt magiſtri noſtri memoria eorum ſit benedicta.

הקב״ה ualet הקדוש ברוך הוא ſanctus benedictus ipſe. dei ſic recordatur.

אר״זל ualet אמרו רבותינו זכרונם לברכה Dicunt magiſtri noſtri, memoria eorum ſit benedicta.

אעפ״כ ualet את על פי כן q̃uis ſic.

ת״א ualet תרגום אונקלוס Targum onkalos.

ת״י ualet תרגום יונתן Targum Ionathæ.

תש״י ſignificat תהי שמו יתברך Sit nomen eius benedictum.

צעכ ualet צריך עיון בשורש Indiget ſcrutinio pro fundamento, ſiue neceſſaria eſt inquiſitio.&c.

ימ׳ ualet יש מפרשים Sunt qui exponunt.

כהג׳ ualet כי האי גוונא Quemadmodum, ad inſtar.

עבל׳ ualet עד באן לשונו Hucuſque expoſitio eius.

בש ualet כל שכן Tanto magis.

תל. תלמוד לאמר Talmud dicit.

אב ualet אם כי Si ſic. כי אם בא ſed, tantum.

עי׳ על ידים Super manus.

ל׳. לשון Lingua uel expoſitio

לא׳ לשון אחר Expoſitio alia.

זל׳. זה לשונו Iſta expoſitio eius.

רש׳ ראש חדש Caput nouium.

כת׳ כתב uel כתוב ſcribit uel ſcriptum eſt.

וכב. וכל ברבן Et omnia iſta.

Digitized by Google

י״ט	יום טוב	dies bonus.
ע״ז	עברה זרה	ſeruitium alienum.
צ״ע	צריך עיון	neceſſaria inqſitio.
ר״ל	רצונו לאמר	uult dicere.
ע״ה	עליו השלום	pax ei.
ל״א	לשון אשכנז	lingua Germanica
ס״ת	סופי תיבות	finis dictionis.
ר״ת	ראש תיבות	principiũ dictiõis.
ש״נ	שנאמר	quod dicitur.
א״ר	אמר רבי	dicit magiſter.
נ״ל	נריאה לי	iudicio meo.
ול״נ	ולי נראה	& mihi uidetur.
ע״ד	על דרך	iuxta morem.
כ״ד	כל דבר	omne uerbum.
ב״ד	בית דין	domus iudicij.
א״ל	אמר לו	dicit ei.
ג״כ	גם כן	etiam,ſic,utiq;.
וי״ל	ויאמר לו	& dicitur ei.
כ״א	כן אאמר	ſic loquar.
וי״ל	ויש לאמר	eſt autem dicendum,ſiue,reſponſio.

Digitized by Google

מם מכל מקום ubiq;.
נמ נפקא מנא ſequitur inde.
עמ על מנת hac conditione.
דא דבר אחר ſermo alius.
ואזל ואמר זכר לשלום Et dixit cuius memoria ſit in pace.
תח תלמוד חכם doctrina ſapientis.
פי פירוש gloſſa,expoſitio.
את אם תאמר ſi dixeris.
כג בגירן בגון ſicut,ad inſtar.
בעה בעזרת השם cum auxilio dei.
ויש ויש אומרים ſunt qui dicunt.
עכ עד כאן uſq; huc.
עא עיניין אחר negocium aliud
הק השם קדוש deus ſanctus.
כל כלומר quaſi diceret.
שי שיהא quod ſit.
הה הוא הדין hoc iudicium.
זצל זכר צדקת לנ bonæ memoriæ.
ה יהוה dominus.
ר רבי rabi ſiue magiſter.

n 4 De

De accentibus Hebrææ linguæ ſuccinctus tractatus, ex Capnionis proſodia & Hebraico libro qui שַׁעַר חֲמֶתֶג uocatur, excerptus.

HAbent Hebræi in ſua lingua triplicem accentũ, uidelicet grammaticum, quem טַעַם rhetoricum, quem מֶתֶג & muſicũ, quem נְגִינָה uocant.

Grammaticus eſt, quo dictio ſimplici pronunciatur uoce. Et hunc cuiuſlibet dictionis prolatio requirit, quo uox reſonet eminentior.

Rhetoricus eſt, quo dictio ornate pronũciatur. Muſicus, quo modulatione quadam & harmonia dictiones proferuntur.

Grammatici accentus, non habent aliquam propriam figurã uel ſignum in Biblia, ſed eorum loco ſucceſſerũt accentus muſici. Vnde quancunq; dictionis ſyl-

nis ſyl

nis ſyllabā uideris tropo muſico ſigna-
tam, ibi grammaticum accentum habe-
re locum ſcias: Poſſet proinde is accen-
tus demonſtrari uirgula erecta ſupra li-
terā uel infra. ut פָּעַל & דָּבָר uerum
quū idem officiū impleat accentus mu-
ſici, ſat fuerit, ſi illi ponātur. ut דָּבָר פָּעַל

Regulæ breues, quando accentus ca-
dat in ſecūda, ultima uel penultima.

IN diſſyllabis quū utraq; pun-
ctatur cum -- aut prima cum
ſcheua, & ſecūda cum kamez,
patha, zere uel ſægol, manet accentus in
ultima. ut אוֹצָר שְׁבָט וְאָב גְּבַר קָרָב גָּמָל
Idem iudicium eſt in his formis: מֶלֶךְ
בֶּגֶד הֵיכָל תֵּבֵל חֵבֶל אֵבֶר חֶרֶשׁ

Quum utraq; pūctatur cum ſægol,
aut prima cum ſægol, ſecunda cum pa-
tha, aut prima cum zere, ſecunda cū ſæ-
gol uel patha, cadit accētus in primam.
ut עֵשֶׂב מֵצַח צֶרֶס שֶׁבַע Manet quo-

que accentibus, quando in termino uel diſtinctione puncta uariantur. ut אֶרֶץ & אָרֶץ Conſonat etiam iſte canon cū hac forma סַעַר (media ſcilicet exiſtente gutturali) & מָוֶת שַׁחַר אֹופֶל &c.

Item accentus fermè ſemper in ultimam cadit ſyllabam: quando intra uocabuli radicem recipitur uau litera. ut שׁוֹפָךְ אֹכֶל גִּבּוֹר גְּבוּל חֲמוֹר פָּעוֹל &c.

Item quum ultima dictionis eſt iod, aut ת conſtituens fœmininum genus. accentus cadit in ultim. ut שְׁבִיעִי אַרְבִּי שְׁלֹשֶׁת בְּחֵמָת חֲכָמוֹת אֲחֻזַּת Fœminina uero in ſægol & ת exeūtia, habent accentum in penultim. ut שִׁבֹּלֶת אֲרֶרֶת כַּפֹּרֶת Quæ uero in ות uel ית uel ת desinunt, habent acentum in ultima. ut קָרְבָּן זִכָּרוֹן רֵאשִׁית מַלְכוּת Idem ſentiendum de ijs quæ habent iod inter ſecundam & tertiam radicalem. ut צַדִּיק בָּצִיר & quæ quatuor conſtant radica-

libus

Digitized by Google

tibus.ut צְלָצַל אֲרֻזָת &c.

Item literæ הֶאֱמַנְתִּי ſignant accen-tum in ultima dictionis, niſi ipſa dictio deſinat in ת & ſægol, tunc enim cadit in penul. Exempla: מִזְמוֹר תַּנְחוּמֹת מַתָּן מַרְאֹת & מַאֲכָלֹת &c.

De accentibus ſignandis in nominibus habentibus affixa.

HIc nota unam regulam. In omnibus nominibus ſingularis & pluralis numeri habentibus affixa, accentus eſt in ult. ſeu in affixo. ut דְּבָרָיו דְּבַרְכֶם דְּבָרָם דְּבָרְךָ דְּבָרִים דב דִּבְרֵיהֶם &c. præter hæc affixa דְּבָרֵנוּ פָּנֵימוֹ דְּבָרֶיךָ דְּבָרֶיהָ ubi accentus cadit in penultima.

De ſitu accentuum in conſignificatiuis.

ACcentus in cõſignificatiuis fermè ſemper cadit in ultimã. ut

אבי

אַחַת אֵגֶר &c. praeter חֵמָה אֶפֶס אֱמֶת אֵלָה אֶבֶן ubi manet in prima.

Quem locum accentus occupent in uerbis praeteriti temporis.

IN tertia perſona ſing. uerborum primae coniugationis accẽtus cadit in ultima. ut פָּקַד חָפֵץ &c In prima aũt & ſecunda perſona, eſt in penultima. ut אָמַרְתִּי פָּעַלְתָּ Plerunq; tamen quum uau coniunctiõ mutat tempus, ponitur accentus in ultima. ut וְשָׁמַרְתָּ & dices.

Tertia perſona pluralis habet accentum in ultima. ut שָׁמְרוּ niſi in diſtinctione uel paſuc, ubi ſcheua mutatur in ָ uel ֵ & accentus cadit in penultima. ut שָׁמָרוּ גָּבָרוּ Secunda perſona plur. ſemper habet accentum in ultima, etiã ſi praeponatur uau: & prima ſyllaba ſemper notatur cũ ſcheua, idq; ſolum in hac perſona plurali. ut פְּעַלְתֶּם

Prima

Prima perſona pluralis habet accentum in penul. tertia fœm. in ultima: ſecũda fœm. etiam in ultima, niſi ultima radicalis fuerit ה uel ע &c.

De accentu præſentis temporis.

Præſens maſ. ſingul. & plur. habet accentum in ultima, etiam in ſtatu regiminis. Idem iudiciũ de præſenti fœm. ſingul. & plur. niſi quum in cõſtruc. ה mutatur in ת cum ֶ tunc enim cadit accentus in penultima. Idem contingit in uerbis, quorum tertia radicalis eſt ח uel ע talis enim litera habet patha pro ſægol. ut שֹׁמַעַת audiens, ſcilicet Sara.

De accentu participij præteriti.

Cadit accentus in uerbis paul in ultima, idq; in ſingulari & plur. maſ. & fœ. gen. ut בָּרוּךְ בְּרוּכִים

Infinitiuus.

Habet hic modus accentum in ultima, ſiue ſcribatur cum uau, ſiue non. ut שָׁמוֹר

Digitized by Google

שְׁמוֹר & שְׁלַח Idem iudicium eſt ſi literæ בבלם præficiantur.

Imperatiuus.

Cadit accentus in ultimã, tam in ſingulari quàm plurali maſ. ut שְׁמוֹר & שִׁמְעוּ & שִׁמְרוּ שְׁמֹרְנָה Idem iudicium eſt de ſecunda perſona ſing. fœm. Pluralis uero habet accentũ in penult.

De accentu futuri.

Prima, ſecunda, & tertia perſona ſingular. habent accentum in ult. Idem eſt iudicium de omnibus perſonis plur. niſi quando tertia perſona ſcribitur cum holem. ut יִפְּלוּ ruent, ubi accentus cadit in penultima. Idem contingit quando hæc perſona terminat ſententiam, tunc enim ſcribitur per ָ & habet accẽtum in penultima. ut יִשְׂמָחוּ lætabuntur. Idem iudicium eſt de ſecunda perſona plurali. Item ſecunda & tertia perſona fœm. ſingulares habent accentum in ultima.

Digitized by Google

tima. Secunda uero ſiue tertia plurales, in penultima.

Affixa cum פָּקַד

פְּקָדָו accentus eſt in ultima. פְּקָדָהוּ in penultima. פְּקָדְךָ in ultima & penultima. פְּקָדָם & פְּקַדְכֶם in ult. פְּקָדָנוּ in penult. Idem in פְּקַדְתַּנִי Itē פְּקָדָהּ פְּקָדֵךְ פְּקַדְתּוֹ פְּקַדְתֶּם habēt accentum in ultima. פְּקַדְתָּהוּ & פְּקַדְתָּנוּ in penultima. In prima perſona ubiq; accentus cadit ad ת ut פְּקַדְתִּיהוּ In tertia plurali accentus manet in tertia radicali. ut פְּקָדוּכֶם Item ſecunda perſona pluralis mutat ם in uau, & ſic recipit affixa, cadente ſemper accentu in ת ut ab אֲמַרְתֶּם אֲמַרְתּוּנִי Prima perſona pluralis habet accentū ſub nun. ut פְּקַדְנוּךָ

Verba fœminina, ut פָּקְדָה mutant ה in ת manente accentu in penultima. ut פְּקָדַתְךָ uiſitauit te, ſcilicet fœmina uirum. &c.

Affixa

Digitized by Google

Affixa cum פּוֹקֵר

Manet accentus in ultima, præterq; in פּוֹקְרֵתָ פּוֹקְרֵנוּ פּוֹקְרֵנִי פֹּקְרֵחוּ ubi cadit in penultima. Eadem regula quadrat in פּוֹקְרִים niſi quod פּוֹקְרִיךָ & פּוֹקְרִיתָ habent accẽtum in penultima.

Affixa cum futuro.

Affixa נִי כָּח נו נּו חו faciunt accentum in prima perſona cadere in penult. in reliquis cadit in ult. ut אֶפְקְרָו Idem fermè ubiq; eſt iudicium de ſecunda & tertia perſona ſingularibus.

Et tantum de accentu grammatico.

De accentu Rhetorico.

Verſatur accentus Rhetoricus circa dictiones, ornatus & ſuauitatis gratia, conducens ad id, ut ſciatur quæ ſyllabæ longæ uel breues ueniant producendæ. unde ab Hebræis מֶתֶג uocatur, id eſt, retinaculum. Eſt enim artificioſa ſpiritus retẽtio. Debet nanq;

Digitized by Google

bet nanque diſtincte ac ornate, ſiue lo-quendo, ſiue legendo, ſyllaba lõga pro-duci, & uox ipſa aliquanto retineri, & ſi-gnatur hic accẽtus ſeu retinaculum per uirgulam ad literam producendam ſi-gnatam. Notandum igitur quod in libro שַׁעַר חַמְּתַג ita ſcribitur:

בְּעֶשֶׂר הַתְּנוּעוֹת ה״ גְּדוֹלוֹת וְה״ קְטַנּוֹת

Hoc eſt: In decem uocibus, quinq; ſunt longæ ſeu magnæ, & quinq; paruæ ſeu breues.

אִי אוֹ אוּ אֵ אָ Longæ ſunt.

אִ אֻ אֶ אֵ אַ Breues ſunt.

De harum pronũciatione ita ſcribit K.

וְעַתָּה אֲבָאֵר לְךָ דֶּרֶךְ קְרִיאָתָם ׃ הַגְּדוֹלוֹת יֵשׁ לָהֶן עִיכּוּב וְאִיחוּר בְּכָל קְרִיאוֹתָם ה חוּץ אִם טַעַם הַתֵּיבָה סָמוּךְ לָה כְּמוֹ ש שָׁמַרְ הַטַּעַם בְּמֵם לֹא תַאֲרִיךְ קַמְצוּת ה חַשִׁין

Hoc eſt: Et nũc inſtruam te mo-dum lectionis earum. Magnis eſt mo-ra & tardatio in omni lectione earum,

o nisi

niſi quãdo accentus ad dictionẽ acceſſe‑
rit. ut cuſtodiuit, accentus eſt ſub mem;
non producitur ſchin kamezatum. hoc
clarius ita accipe: Habent ſyllabæ lõgæ
retinaculum, niſi proxime ſequatur ac‑
centus. ut שָׁמַרְךָ ubi שָׁ nõ eſt retinen
da uel producenda propter accentum
grammaticum immediate ſequentem.
Sin mediate ille accentus à uoce longa
diſtet, tunc ſupra eandem ſyllabam lon
gam quãdoq; ponitur uirgula uel duo
punctula ſubalternatim poſita, ad indi
candum quod eius prolatio eſt aliquan
tulum producenda. Poteris id facile ad‑
uertere ex hac Latina indeclinabili uo‑
ce, aliquando, quæ quum acutum accen
tum habeat in li, nihilominus tamẽ iſta
ſyllaba quan non correpte; ſed produ‑
cte pronunciari debet. Ita eſt in וְשָׁמַרְתָּ
ubi accentus proprius in תָּ mediate di
ſtat à ſyllaba longa שָׁ ideo מֶתֶג uir

gula ſci‑

gula ſcilicet tarditatis ſignat ad שׁ Sic hic וּבֵרַכְתָּ permittit accentus in ultima tertiam ante ſe produci. Hic uero אוֹמֵר non permittit. Quemadmodũ autem longæ ſyllabæ in oratione ſunt producendæ, niſi obſtet exceptio, ita breues ſunt corripiendæ. ut שָׁמַיִם media breui: niſi proxime ſequantur literæ gutturales, tunc enim breuis quæ præcedit, proferendo extẽditur. ut אָסוֹת יַעֲשֶׂה ubi accentus grammaticus eſt in ultima & rhetoricus in prima. Quod Hebræi his uerbis tradunt:

התנועות הקטנות לעולם תמהר בק־
קריאותם זולתי אם תהיינה על אחת מן
מאותיות אהחע או תאריך התנועות ת
הקטנות שעליהם. Expoſitio omittitur, quia ſenſus clarus. Accipe igitur de hoc ſequentes regulas.

Prima. Nulla principalis ſyllaba quæ cum uoce magna ſcribitur

proxime ante ſeua eſt corripienda. Per principalem intellige eã quæ eſt prima ſubſtantialis.ut שׁוֹמְרִים תּוֹבְאוּ פִּינְחָס שָׁמְרוּ יֵצְאוּ Idem eſt iudicium de ſyllaba principali quã immediate ſequitur litera duplicata, quarum prima ſcribitur cum ſcheua.ut צָלְלוּ

Secunda. Syllaba tertia ante accentum grammaticum nũquam corripitur per hateph.ut בֶּעָנָן אָנֹכִי Excipiuntur יִשְׂרָאֵל אַבְרָהָם & ſimilia,quæ in principali ſyllaba non patiuntur productionis notam, quantumlibet poſt eam ſequatur in tertia ſyllaba grãmaticus accentus. Et hæc regula etiã ueritatem habet in durabus dictionibus,quarũ prior eſt makeph, id eſt, in conſtructione ſequentis continuatiua.ut יִקַּח־לוֹ ubi in prima ſignatur retinaculum. Et idem iudicium eſt habendum de his & eis ſimilibus exemplis: מִשְׁבַּת־בֹּסֶת יִסְלַח־לָךְ

ubi ſci-

ubi ſcilicet poſt priorem dictionem ſe-
quitur dictio encletica (hoc eſt, mono-
ſyllaba, aut alia quæ acuitur in prima.)
continuata per makeph, id eſt, habens
ſe ut recta ad regentem. In tali enim ca-
ſu, reijcitur prioris accentus in ſequētem
encleticam.

Tertia. Literæ miniſteriales prima-
riæ præcedentes unam ex his dictioni-
bus חוית & חיות patiuntur retinacu-
culum. ut אֶחְיֶת יִחְיֶת וַיְחִי

Quarta. Literæ בכלם præpoſitæ
dictionibus à ſeruili litera incipiētibus,
& quarum prima radicalis eſt guttura-
lis, ſignãtur cum retinaculo. ut לְמַקְשֵׁר

Quinta. Omnis litera primaria
præpoſita gutturali, patitur retinaculū.
ut לְאַנְשִׁים הַחֲכָמִים &c.

Sexta. Prima ſyllaba non habet
productionis notã, ſi eam ſequatur da-
ges: ut חַטָּאתִי Secus ſi per interual-

lum ſequatur.ut חַטָּאת

Septima. Syllaba præcedēs ‑: uel ‥: habet retinaculum.ut יַעֲקוֹב

Octaua. Literæ accidentales præcedentes in adorationis uerbo, recipiūt retinaculum.ut וַיִּשְׁתַּחֲוּ &c.

Nona. Litera ה quum ut quæſitiuum uel admiratiuum ſignum præponitur dictionibus,aut quū iūgitur præſenti tempori coniugationis grauis uel hiphil,ſolet habere retinaculū.ut הֶעָוֹר אֲבִיכֶם חַי & הֲמִדְבָּר ubi etiam mem liquide profertur.

Decima. Dictio habens accentum in prima, conſtructa cum ſequente per makeph,extendit primam per retinaculum.ut מֶלֶךְ־מִצְרַיִם rex Aegypti.

Vndecima. Coniunctio uau ante iod literam futuri plerunq; habet retinaculum,niſi uerbum defectiuum deſinat in literam gutturalem, tunc enim

non eſt

Digitized by Google

nō eſt capax retinaculi. ut וַיִּזְבְּחוּ וַיַּעַשׂ

Duodecima. Dictio מָה uel מַה quando unitur cum ſequenti incipiente ab una illarū אהחי recipit retinaculum.

Decima tertia. Dictiones paruæ in quibus eſt iod in medio uel in fine, & continuantur cū ſequenti per makeph: recipiunt retinaculum. ut שְׁנֵי שְׁתַּיִם בִּי אִישׁ אֵין &c.

Decima quarta. Vau in fine dicti-onis, quæ per makeph continuatur ad ſequentem, recipit extenſionis notam. ut אוֹ &c.

Decima quinta. Nomē tetragrammaton quum continuatur ad ſequens per makeph, ſuſcipit retinaculum. ut יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ

Decima ſexta. Zere & holem in fine dictionis continuatiuæ per makeph, ſuſcipit retinaculum. ut בְּעֵינֵי־יְהוָה

Decima ſeptima. Quādo dictioni

 à gut-

a gutturali incipienti præficitur una harum ſeruilium מ ב כ recipit in principio retinaculum.ut מְחַר בָּעֵת &c.

Decima octaua. Omnis litera retinaculo ſignata, habẽs ante ſe ſyllabam cum litera ſeruili, facit eandem ſeruilem ſyllabam produci.ut לַמַּחֲנֶה

Decima nona. Quando à principio poſt pũctum ſcheua ſequitur mox una gutturalium, patitur litera ſcheuata retinaculum. ut כְּהַרְרֵי אֱלֹהִים ſicut montes dei.Et uocatur tale ſeua (quod ſcilicet ſequitur litera gutturalis) שְׁבָא חֲגָעִיַח id eſt, ſcheua hiatus.

De accentu muſico.

MVſicum accẽtum Hebræi uocant נְגִינָה hoc eſt, ſonum, uel Græco uocabulo tropum. utuntur enim eo pro notis cantionum ſuarum, ſurrogaturq́ in locum grammatici accentus.

Requi

Requirit autem omnis dictio unum accentum, ſiue fuerit rex, ſiue miniſter, excepta dictione conſtructiua, quæ per makeph ſequenti dictioni cõtigua eſt. Talis enim cum ſequenti, quaſi una dictio eſt, ideo proprio non eget accentu. De muſicis igitur accentibus quidam dicuntur reges, qui ſcilicet ſermonẽ diſtinguũt, & ad rectam intelligẽtiam quoſlibet ſententiæ uerſus ordinant. Alij uero qui regem præcedũt, miniſtri uocantur. Dominantur autem reges in omnibus Bibliæ libris, præterquàm in Iob, prouerbijs & Pſalterio. Reges numero ſunt 18. miniſtri decem.

Sequuntur nunc nomina & ſigna ſiue characteres regum.

Primus.	३	ſupra literam	שַׁלְשֶׁלֶת
Secund.	∴	ſupra literam	סְגֹלְתָּא
Tertius.	ᴘ	ſupra literam	פַּלִישָׁא גְדֹלָה
Quart.	ᴘ	ſupra literam	פָּזֵר קָטֹן
Quint.	ᴘᴘ	ſupra literam	פָּזֵר גָּדוֹל
Sextus.	/	ſupra literam	טֶרֶס
Septim.	//	ſupra literam	טַרְסַיִם
Octa.	c	infra literam	יְתִיב
Nonus.	\	ſupra literam	פַּשְׁטָא
Decim	:	ſupra literam	זָקֵף קָטֹן
Vndec.	⁝	ſupra literam	זָקֵף גָּדוֹל
Duod.	ʌ	infra literam	אַתְנַחְתָּא
Tred.	~	ſupra literam	זַרְקָא
Dec.qu.	ǀ	ad latus	לְגַרְמֵיהּ
Dec.qu.	·	ſupra literam	רְבִיעַ
Dec.ſex.	⸝	infra literam	תְּבִיר
Dec.ſep.	\	infra literam	טִפְחָא
Dec.oc.	ǀ	infra literam	סוֹף פָּסוּק

Nomina & ſigna miniſtrorum.

Primus.	\	ſupra literam	אַזְלָא
Secund.	/	infra literam	מֵרְכָא

Tertius.

Tertius. ֜ infra literam מְאַיְלָא
Quart. infra literam דַּרְגָּא
Quint. infra literam גַּלְגַּל
Sextus. supra literam תְּלִישָׁא קְטַנָּה
Septim. infra literam שׁוֹפָר מוּנַח
Octau. infra literam שׁוֹפָר מְהֻפָּךְ
Nonus. infra literam שׁוֹפָר עִילּוּי
Decim. infra literam שׁוֹפָר מְכַרְבֵּל

PRimus rex שַׁלְשֶׁלֶת id eſt, trium graduū, ponitur in penultima & ultima.

Secundus סְגֹלְתָּא ſiue סְגוֹל hoc eſt, proprietas, ponitur ſolum in ultima ſyllaba. Aliquando tamen bis ponitur in uña dictione. ſ. loco accentus grammatici & in ultima ſyllaba, ubi habet ſedem propriam: quod & in aliis quibuſdam accentibus cōtingere ſolet. Venit aūt ſegulla ſemper poſt zarka. Et quū habet miniſtrum, eſt Munah.

Tertius eſt תְּלִישָׁא magna. i. ternarius ma-

rius ma-

rius magnus, & habet ſedem in prima. unde contingit quod quandoq; bis ponitur in una dictione, uidelicet quando accentus grammaticus in aliam quàm primam cadit ſyllabam. Hic alio nomine uocatur תַּרְסָא uel ſecundum alios תַּלְשָׁא Et habet munah miniſtrum.

Quartus eſt פָּזֵר קָטֹן id eſt, diſperſor paruus: & habet ſedem in ſecunda. Miniſtri eius ſunt munahim.

Quintus eſt פָּזֵר גָּדוֹל qui & קַרְנֵי פָרָה id eſt, cornua uaccæ, uocatur, & cadit in ſecundam. Miniſtri eum præcedentes ſunt munah & galgal.

Sextus eſt טֶרֶס qui & גֵּרֵשׁ id eſt, expulſor. & ponitur in prima & ſecũda. Miniſtri eius ſũt munah, Thiſſa minor & Azla ſiue Cadma. Et nota quod Azla rex habet eãdem figuram quam Geris, ſicut Azla miniſter & Cadma unam habent.

Septi

Septimus eſt טַרְסִיִם qui & שְׁנֵי גְרִישִׁין id eſt, duo geriſchin, & ſolet poni in ultima.

Octauus eſt יְתִיב id eſt, tornator, & eſt ſimilis מַהְפַּךְ id eſt, reuerſiuo. Differunt tamen, quia Iethib ſolum reſidet in dictione cuius prima litera ſeruare debet accentum, & ordinatur ante punctum. ut אֵלֶּה בְּנֵי ubi uides ante zere ſub aleph poni ſignum Iethib. Q𝑑 ſi ſub alia litera quàm prima ponatur, eſt mahpach, non Iethib. Seruit autem ei Munah in principio dictionis præcedentis. Facit etiã makeph ex Iethib mahepach, & tunc habet Cadma ſeruum.

Nonus eſt פַּשְׁטָא id eſt, planator, quem etiam מַשְׁט uocant. Et habet figuram ſicut uirgula קַדְמָא tendẽs ſcilicet ad ſiniſtram. Azla autem tendit ad dextram, quando ſcilicet eſt rex. Differt tamen paſet à cadma, quia cadma ponitur

nitur in dictionis initio, ubi debet poni accentus, & paſta in ultima. Quod ſi ultima ſyllaba non eſt capax accẽtus, ponuntur in illa dictione duo paſta, quæ uocantur שְׁנֵי פַּשְׁטִין unum ſcilicet loco accẽtus, aliud ad ultimam, ubi eſt ſedes ſua. ut שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם ubi mem finale & mem proxime antecedẽs debet habere paſta. Serui huius dicuntur eſſe mercha & mahepach.

Decimus eſt זָקֵף קָטֹן id eſt, erector paruus, duo ſcilicet punctula ſupra dictionem. Et quando habet in principio dictionis miniſtrum, eſt עִילוּי etiam ſi rex & ſeruus ſint in eadem dictione. Sin in ſecũda litera ponatͬ, eſt Munah. Cũ uero duos habet ſeruos, primus dicitur Mecarbel; ſecundus, ut iã dictũ eſt.

Vndecimus eſt זָקֵף גָּדוֹל Hic nullum unquam habet miniſtrum.

Duodecimus eſt אַתְנַחְתָּא id eſt, pau

ſator.

ſator, & ponitur ſub qualibet ſyllaba. Et nota quod nunq̃ ueniunt duo æthnahtha in uno uerſu. Habet autem pro miniſtro עִלּוּי niſi in undecim locis ubi ſeruit meaiela. Tunc autem æthnahtha ponitur in ſecunda uerſus dictione. ut Geneſis octauo: וַיֵּצֵא נֹחַ

Decimus tertius eſt זַרְקָא id eſt, ſparſor, & poni ſolet in ultima litera, ſequiturq́ ipſum ſemper, aut prope aut lõge ſegol. Miniſtri eius ſunt: Ilui, Cadma, Tliſſa, Ketãna. Nõ tñ oẽs ſp ſiſ ſeruiũt.

Decimus quartus eſt לְגַרְמֵי id eſt, perfectũ, & ponit inter duas dictiones. ut צֹהַר׀ תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה feneſtram facies in arca. Vocat aũt alio nomine פְּסִיק id eſt, diſtinctio. eſt tñ aliqua differentia inter eos, quia פְּסִיק nõ habet ſeruos, ut לְגַרְמֵי. Vnde nõ eſt rex nec tropus, ſed tm̃ pauſa aſpiratiõis. deſtruit tñ regulã iehu. Porrò ſerui legarmi ſunt munah, mercha, & cadma.

Digitized by Google

Decimus quintus eſt רְבִיעַ id eſt, quadrum, punctus ſcilicet unus directe ſupra literam: & habet ſeruos munah & darga.

Decimus ſextus eſt תְּבִיר id eſt, frãgens, & poni ſolet ſub ſecunda uel ultima. Serui eius ſũt Mercha, Darga, Munah, Cadma & Thiſſa minor.

Decimus ſeptimus eſt טִפְּחָא id eſt, palma, qui & טַרְחָא uocatur, id eſt, labor, & ponitur infra ubiq;. Seruus eius eſt Mercha, & quandoq; Darga.

Rex ultimus eſt סְלִיק id eſt, ſumma, qui & סוֹף פָּסוּק id eſt, finis diſtinctionis dici cõſueuit. Et eſt uirgula quæ ponitur in periodo, eiuſq; miniſter ferme ſemper eſt Mercha.

Inter hos reges, principaliores ſunt ad diſtinguendum ſententiam רְבִיעַ סוֹף פָּסוּק אַתְנַחְתָּא זָקֵף קָטֹן membrũ, terminus, diſtinctio, & ſubdiſtinctio.

In prin-

In principio zakeph caton, in medio æthnahtha, in fine ſoph paſuc.

MInister primus eſt אַזְלָא id eſt, ambulans, linea ſcilicet in prima uel ſecunda, à dextera ad ſiniſtram ſurgens, quæ & מַקַּל & אַשְׁל uocatur. קַדְמָא autem in medio dictionis ſurgit ad ſiniſtram.

Secundus eſt מֵרְכָא id eſt, haſtile, qui & מַאֲרִיךְ uocatur, & poteſt ubiq; poni. Duplicatur etiam aliquando illa uirgula, & uocatur תְּרֵין חוּטְרִין id eſt, duæ uirgulæ.

Tertius מְאַיְלָא id eſt, ſubulinum cornu, & ponitur in ſecũda & ultima, ſoletq; figurari ut tiphha. Ponitur autem in prima uerſus dictione, quando æthnahtha occupat ſecundam.

Quartus דַּרְגָּא id eſt, gradus.

Quintus גַּלְגַּל id eſt, circulus. uocatur etiam alio nomine יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ id

p eſt,

eſt luna filius diei ſuæ.

Sextus תְּלִישָׁא קְטַנָּה id eſt, triplex paruum, qui & תְּלִשָׁא uocatur.

Septimus שׁוֹפָר מוּנָּח id eſt, cornu repoſitũ, & poteſt ubiq; poni. Hic quoque uocatur שׁוֹפָר עִלּוּי quando mox præcedit regem zarka, aut æthnahtha, aut zakeph caton. Quãdo autem alios reges præcedit, uocatur ſchophar munah.

Octauus שׁוֹפָר מְהֻפָּךְ id eſt, cornu reuerſiuũ, & poni ſolet in ſecun. & ul.

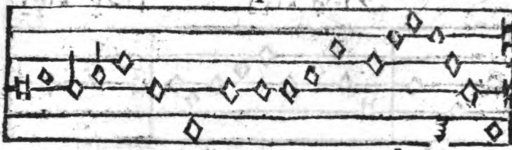
Nonus eſt שׁוֹפָר עִלּוּי id eſt, cornu eleuatum. uocaturq; etiam alio nomine יָשָׁר & poteſt ubiq; poni.

Vltimus uocatᷣ שׁוֹפָר מְכַרְבֵּל id eſt, cornu ſuſtinens, & ponitᷣ in fine. Hũc dicunt figurari ſicut uerſum mahpach cũ duplici mercha. Ex his itaq; miniſtris, ſemper aliqs uel aliqui præcedũt reges, cõmunius tñ munah. Verum de his ſatis.

Digitized by Google

tis. Quod ſi qs plenius de eis cupiat in‑formari, ille legat Capnionis proſodiã.

Sequuntur nunc muſicorum accentuum melodiæ, ne quid deſit curioſitati.

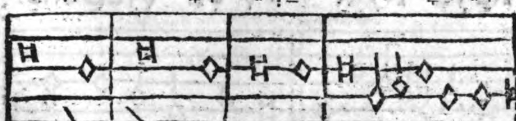
שַׁלְשֶׁלֶת

סְגוֹלְתָּא תְּלִישָׁא גְרֹלָה

פָּזֵר קָטוֹן קַרְנֵי פָרָה גֵּרֶשׁ

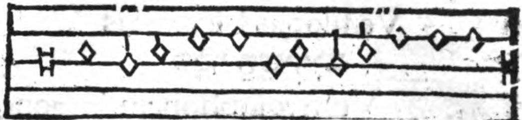

גֵּרְשַׁיִם יְתִיב מַשְׁטָא קַדְמָא

In fa iſti 3. incipiũt.

Digitized by Google

גַּלְגַּל uel יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ

תְּלִישָׁא קְטַנָּה מוּנַּח

מַהְפַּךְ עִלּוּי מְבַרְבֵּל

Variant inter has melodias nónullæ ab illis, quas Capnion in ſua ſignauit proſodia, nempe quas ego ipſe ab עִבְרִיִּים בְּחַזָּנִים non ſemel cantillari audiui.

Verſilogus Hebraicus

סֵפֶר הַשִּׁירִים

QVum colophonem imponere cogitarẽ grãmaticæ meæ, candide lector, rogatu F. Balthaſaris Huni, ſacræ linguæ ſtudioſiſſimi, & hunc appendicem de carminibus Hebraice cõponendis, adijcere placuit. cuius autor quidem non ego (ne alienũ honorẽ mihi arrogem) ſed R. pater Caſpar Ammonius, ſacræ theologiæ profeſſor atq; Hebrææ linguæ doctiſſimꝰ, eſt, quiq; primus, quod ego ſciã, huius artis genus ex Hebræis ſcriptoribus in Latinum tranſtulit ſermonem.

De multiplici differentia carminum Hebræorum.

EXplicabimus in primis quatuor uocabula, deinde multiplicem carminũ differẽtiam, quibus Hebræi utuntur in huius artis

Digitized by Google

traditione atq; deſcriptione.

Primũ eſt תְּנוּעָה & eſt ſyllaba cõſtituta ex literis, uel litera & pũcto uocali. Puncta uocalia ſimplicia, ut ſupra diximus, ſunt ſeptẽ, cõpoſita tria, ex quibus fiũt qnq; magna & qnq; parua. Apud modulatores tñ metrorũ, ſeptem uoces ſimplices dicunt reges, ſeruãturq; in ſcãſione lõgæ: ſcheua uero cũ ex ſe mobile eſt, uel ſaltẽ cauſa metri, ut plerunq; fit, ſyllaba breuis cenſetur.

Secundũ יָתֵד & eſt ſcheua mobile cũ una ſyllaba, facitq; pedẽ iambicũ. ut שָׁמוֹר בְּבַל לְךָ diſſyllaba. Quod ſi aliã ſyllabã adijcias ipſi iathed, uocabitur iã illud cõpoſitum מוּרְכָּבֶת Componitur enim ex יָתֵד & תְּנוּעָה ut גְּבָרִים.

Notandum etiam quod uau à capite dictionũ ſeruiẽs ferè ſemper cũ ſequẽte ſyllaba facit iathed, nõ obſtãte quod añ literas labiales בומפ cũ ſurec ſignet.

 ut

ut וּפְרוּ וּרְבוּ Tam & ſi quandoque fa-ciat ſyllabam cum ſequente ſcheua, ut patet in hoc metro:

לְרִירִי צוּת בְּפִי וּבְפִי עֲקָצָה ׃

Facit quoq; hateph ſægol יתר ut אֱמֶת

Tertium דֶּלֶת quo ſignificatur pri-ma pars alicuius ſententiæ, quæ in fine duorum uerſuum conſonantiam quan-dam & rhythmum obſeruat.

Quartum סֶגוֹר & eſt ſecunda pars ſententiæ in rhythmum diſpoſita.

Quartum בַּיִת & complectitur u-trunq; uerſum דֶּלֶת & סֶגוֹר Exem-plum רבי חאיי זל qui ſic cecinit.

שְׁמַע קוֹלִי אֲשֶׁר יִשְׁמַע בְּקוֹלוֹת ׃
וְהָאֵל חַמְקַבֵּל תַּחְפִּלוֹת ׃

Vbi primum metrum rhythmicũ uoca-tur daleth, ſecundum ſægor, utrunq; בַּיִת Poſſunt etiã duo metra ſine rhyth-mo dici בַּיִת &c.

Quintum פָּסוּק & eſt canticũ com-

plectẽs

plectens minus quàm decem. בָּתִּים :

Sextũ שִׁירָה & eſt Canticũ com-prehendens decem uel plures בָּתִּים :

Septimum שִׁיר פָּשׁוּט Canticum ſcilicet in quo non occurrit ſcheua mobile, ſed omnes dictiones cõſtant magnis ſyllabis. Exemplum Rabi Solomonis filij Gibirol.

בַּתְּפִלָּתִי יִסְפּוֹן גֶּבֶר :
כִּי בָּה יִלְמַד יוֹשֶׁר וָבוֹת :

Vbi ſcheua nõ mouetur, ſed abſorbet.

Octauum שִׁיר מוּרְכָּב Canticum ſcilicet in quo ueniunt plures iambi & ſyllabæ.

Nonum שִׁיר קָשׁוּר Canticum in quo nõ uenit litera rhythmica niſi in fine cuiuſlibet בַּיִת

Decimum שִׁיר חֲרִיזִי Et eſt Canticum in quo ſemper litera rithmica ponitur in fine cuiuſlibet דָּלֶת ut

אָחַר בְּלִי רֵאשִׁית חֲבֵל מְלֹא חוֹרוֹ :

אַךְ הוּא מְחוֹלָּל עַל פִּי אִישׁ לְהַגִּידוֹ

Et ſunt hæc metra de nono genere me-trorum. de quo infra patebit.

Vndecimũ, שִׁיר מְחֻולָּק carmen. ſ. in cuius בָּתִּים ueniũt plures pſekim, id eſt, pauſæ, & in qualibet pauſa eſt litera rhythmica. Et ſic cãtauit filius Gabirol:

שְׁמוֹר לִבִּי מַעֲנֶה ׀ הָיָה בִמְאוֹר נַעֲנֶה ׀
יְרָא הָאֵל וּמְגַנֶּה ׀ רִבְרִיב הַיְשָׁרִים :

Fiũt aũt rhythmi in fine aliqñ ſimplici litera, qñq; duplicata, & aliqñ triplicata.

Duodecimũ שִׁיר עוֹבֵר carmẽ. ſ. me-tricũ, in quo ult. tantũ litera rhythmicã modulationẽ ſeruat. ut ſi primũ metrũ finiatur in אחר ſecundum in בחמר ter-tium in אֵבֶר &c.

Tredecimũ שִׁיר רָאוּי ubi. ſ. in quo-libet rhythmo ponũtur duæ literæ ſibi inuicẽ reſpõdentes. ut ſi in Cãtico quo-piam primus rhythmus fiat in יִשְׁמוֹר ſecũdus in לֶאֱמוֹר tertius in לִגְמוֹר &c.

ubi

ubi mem & res ubiq; ſunt ſimiles.

Decimum quartū שִׁיר מְשׁוּבָּח carmen.ſ. in quo tres literæ poſteriores in rhythmū aptātur. ut ſi in primo ponat̃ סְבָרִים in ſecūdo גְּבָרִים in tertio רְבָרִים Indoctiores tñ Hebræi nō ſemper eaſdem in rhythmo ponūt literas, ſed etiā eas quæ in prolatione affinitatē quandam habēt uocalem. ut ſi in fine rhythmi primo ponatur סוּבָח ſecūdo צוּסָח Aut ſi מָצָא & מָסָח in rhythmū diſponātur. Verū docti id reprobāt. Admittūt tamē quod id fieri poſſit in uocibus propinquis, ut ſunt holem & ſurec. &c.

Genera metrorū apud Hebræos decem & octo inueniuntur.

PRimū genus metrorū, eſt carmen ſimplex in quo non ponitur ſcheua mobilis. ut

אַשְׁרֵי אָדָם שׁוֹמֵעַ לִי :

לִשְׁקוֹר עַל בַּלְתוֹתַי יוֹם יוֹם :

Secundum, eſt cōpoſitum ex יָתֵר &

eſt luna filius diei ſuæ.

Sextus תְּלִישָׁא קְטַנָּה id eſt, triplex paruum, qui & תְּלִשָׁא uocatur.

Septimus שׁוֹפָר מוּנָּח id eſt, cornu repoſitũ, & poteſt ubiq; poni. Hic quoque uocatur שׁוֹפָר עִלּוּי quando mox præcedit regem zarka, aut æthnahtha, aut zakeph caton. Quãdo autem alios reges præcedit, uocatur ſchophar munah.

Octauus שׁוֹפָר מְהֻפָּךְ id eſt, cornu reuerſiuũ, & poni ſolet in ſecun. & ul.

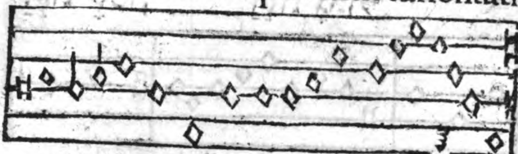
Nonus eſt שׁוֹפָר עִלּוּי id eſt, cornu eleuatum. uocaturq; etiam alio nomine יָשָׁר & poteſt ubiq; poni.

Vltimus uocat' שׁוֹפָר מְכַרְבֵּל id eſt, cornu ſuſtinens, & ponit' in fine. Hũc dicunt figurari ſicut uerſum mahpach cũ duplici mercha. Ex his itaq; miniſtris, ſemper aliqs uel aliqui præcedũt reges, cõmunius tñ munah. Verum de his ſatis.

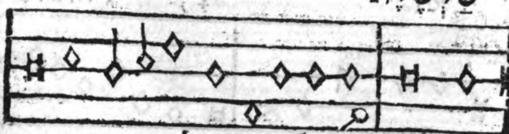
Digitized by Google

tis. Quod ſi qs plenius de eis cupiat informari, ille legat Capnionis proſodiã.

Sequuntur nunc muſicorum accentuum melodiæ, ne quid deſit curioſitati.

שלשלת

סגולת תלישא גדלה

פזר קטון קרני פרה גרש

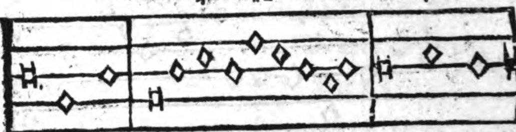

גרשים יתיב משטא קדמא

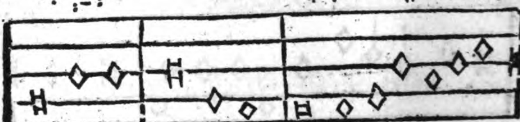
In fa iſti 3. incipiũt.

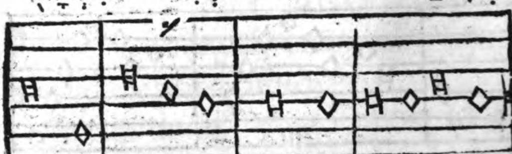
זַקֵּף קָטוֹן   זַקֵּף גָּדוֹל

אֶתְנַחְתָּא   זַרְקָא   לְגַרְמֵי ׀

רְבִיעַ   תְּבִיר   טִפְּחָא

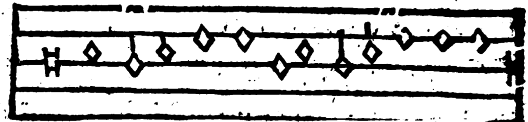

סוֹף פָּסוּק   פְּסִיק ׀   אַזְלָא   מֵרְכָא

תְּרֵין חוּטְרִין ׀   בַּרְגָּא

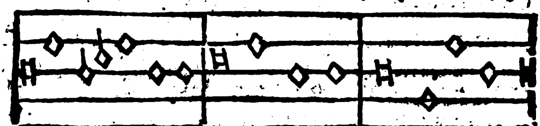
Digitized by Google

גַּלְגַּל uel יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ

תְּלִישָׁא קְטַנָּה מוּנַח

מַהְפָּךְ עִלּוּי מְכַרְבֵּל

Variant inter has melodias nõnullæ ab illis, quas Capnion in ſua ſignauit proſodia, nempe quas ego ipſe ab עִבְרִיִּים בְּחַזָּנִים non ſemel cantillari audiui.

Verſilogus Hebraicus
ספר השירים

QVum colophonem imponere cogitarē grāmaticæ meæ, candide lector, rogatu F. Balthaſaris Huni, ſacræ linguæ ſtudioſiſſimi, & hunc appendicem de carminibus Hebraice cōponendis, adijcere placuit, cuius autor quidem non ego (ne alienū honorē mihi arrogem) ſed R. pater Caſpar Ammonius, ſacræ theologiæ profeſſor atq; Hebrææ linguæ doctiſſim⁹, eſt, quicq; primus, quod ego ſciā, huius artis genus ex Hebræis ſcriptoribus in Latinum tranſtulit ſermonem.

De multiplici differentia carminum Hebræorum.

EXplicabimus in primis quatuor uocabula, deinde multiplicem carminū differētiam, quibus Hebræi utuntur in huius artis

tradi-

traditione atq; deſcriptione.

Primũ eſt תְּנוּעָה & eſt ſyllaba cõſtituta ex literis, uel litera & pũcto uocali. Puncta uocalia ſimplicia, ut ſupra diximus, ſunt ſeptẽ, cõpoſita tria, ex quibus fiũt qnq; magna & qnq; parua. Apud modulatores tñ metrorũ, ſeptem uoces ſimplices dicunt reges, ſeruãturq; in ſcãſione lõgæ: ſcheua uero cũ ex ſe mobile eſt, uel ſaltẽ cauſa metri, ut plerunq; fit, ſyllaba breuis cenſetur.

Secundũ יָתֵד & eſt ſcheua mobile cũ una ſyllaba, facitq; pedẽ iambicũ. ut לְךָ בְּבַל שְׁמוֹר diſſyllaba. Quod ſi aliã ſyllabã adijcias ipſi iathed, uocabitur iã illud cõpoſitum מוּרְכָּבָה Componitur enim ex יָתֵד & תְּנוּעָה ut גְּבָרִים.

Notandum etiam quod uau à capite dictionũ ſeruiẽs ferè ſemper cũ ſequẽte ſyllaba facit iathed, nõ obſtãte quod añ literas labiales בומפ cũ ſurec ſignet.

Digitized by Google

ut וּמְרוּ וּרבוּ Tam & ſi quandoque fa-
ciat ſyllabam cum ſequente ſcheua, ut
patet in hoc metro:

לְדוֹדִי צוּת בְּפִי וּבְפִי עֲקָצָה ׃

Facit quoq; hateph ſægol יתר ut אֱמֶת

Tertium דֶּלֶת quo ſignificatur pri-
ma pars alicuius ſententiæ, quæ in fine
duorum uerſuum conſonantiam quan-
dam & rhythmum obſeruat.

Quartum סֶגוֹר & eſt ſecunda pars
ſententiæ in rhythmum diſpoſita.

Quartum בַּיִת & complectitur u-
trunq; uerſum דֶּלֶת & סֶגוֹר Exem-
plum רבי חאיי ז״ל qui ſic cecinit.

שְׁמַע קוֹלִי אֲשֶׁר יִשְׁמַע בְּקוֹלוֹת ׃
וְהָאֵל הַמְקַבֵּל הַתְּפִלּוֹת ׃

Vbi primum metrum rhythmicũ uoca-
tur daleth, ſecundum ſægor, utrunq;
בַּיִת Poſſunt etiã duo metra ſine rhyth-
mo dici בַּיִת &c.

Quintum פָּסוּק & eſt canticũ com-
plectẽs

plectens minus quàm decem. בָּתִּים

Sextũ שִׁירָה & eſt Canticũ com-prehendens decem uel plures בָּתִּים

Septimum שִׁיר פָּשׁוּט Canticum ſcilicet in quo non occurrit ſcheua mobi-lé, ſed omnes dictiones cõſtant magnis ſyllabis. Exemplum Rabi Solomonis filij Gibirol.

בתפלתי יספח גבר :

כי בה ילמד יושר וזכות :

Vbi ſcheua nõ mouetur, ſed abſorbet.

Octauum שִׁיר מוּרְכָּב Canticum ſcilicet in quo ueniunt plures iambi & ſyllabæ.

Nonum שִׁיר קָשׁוּר Canticum in quo nõ uenit litera rhythmica niſi in fi-ne cuiuſlibet בַּיִת

Decimum שִׁיר חֲרוּזִי Et eſt Can-ticum in quo ſemper litera rithmica po-nitur in fine cuiuſlibet דֶּלֶת ut

אחר בלי ראשית חבל מלאחורו :

אַךְ הוּא מְחֻולָּל עַל פִּי אִישׁ לְהַגִּידוֹ

Et ſunt hæc metra de nono genere metrorum. de quo infra patebit.

Vndecimũ, שִׁיר מְחֻולָּק carmen.ſ. in cuius בָּתִּים ueniũt plures pſekim, id eſt, pauſæ, & in qualibet pauſa eſt litera rhythmica. Et ſic cãtauit filius Gabirol:

שְׁמוֹר לִבִּי מַעֲנֶה · הֱיֵה בְּמַאֲוֹר נַעֲנֶה ·
יְרָא הָאֵל וּמְנֵה · דְּבָרָיו הַיְשָׁרִים :

Fiũt aũt rhythmi in fine aliqñ ſimplici litera, qñq; duplicata, & aliqñ triplicata.

Duodecimũ שִׁיר עוֹבֵר carmẽ.ſ. metricũ, in quo ult. tantũ litera rhythmicã modulationẽ ſeruat. ut ſi primũ metrũ finiatur in אחר ſecundum in בחמור tertium in אבר &c.

Tredecimũ שִׁיר רָאוּי ubi.ſ. in quolibet rhythmo ponũtur duæ literæ ſibi inuicẽ reſpõdentes. ut ſi in Cãtico quopiam primus rhythmus fiat in יִשְׁמוֹר ſecũdus in לֵאמוֹר tertius in לִגְמוֹר &c.

ubi

ubi mem & res ubiq; ſunt ſimiles.

Decimum quartū שִׁיר מְשׁוּבָּח carmen.ſ.in quo tres literæ poſteriores in rhythmū aptātur. ut ſi in primo ponat̃ סְבָרִים in ſecūdo גְבָרִים in tertio דְבָרִים Indoctiores tn̄ Hebræi nō ſemper eaſdem in rhythmo ponūt literas, ſed etiā eas quæ in prolatione affinitatē quandam habēt uocalem. ut ſi in fine rhythmi primo ponatur סוּבָּח ſecūdo צוֹסָח Aut ſi מָצָא & מָסָח in rhythmū diſponātur. Verū docti id reprobāt. Admittūt tamē quod id fieri poſſit in uocibus propinquis, ut ſunt holem & ſurec. &c.

Genera metrorū apud Hebræos decem & octo inueniuntur.

PRimū genus metrorū, eſt carmen ſimplex in quo non ponitur ſcheua mobilis: ut

אַשְׁרֵי אָדָם שׁוֹמֵעַ לִי׃

לִשְׁקוֹד עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם׃

Secundum, eſt cōpoſitum ex יָתֵד &

quatuor ſyllabis. ut

בְּרוּר חֲסִיר אֲנִי ׃ וְהִבְחִיל רַעֲיוֹנִי ׃
וְשַׁת פִּי וּלְשׁוֹנִי ׃ אֲסוּרִים בַּזִּקִּים ׃

Et de hoc genere eſt carmen quod po-nitur ſupra in undecimo uocabulo.

Tertium eſt compoſitum ex יָתֵר & quatuor ſyllabis : item ex יָתֵר atque duabus ſyllabis. ut

בְּשֵׁם אֵל חַי חָגִיתָ לְשׁוֹנֵנוּ ׃
בְּעוֹד רוּחַ חַיִּים בְּאַפֵּנוּ

Aliud.

בְּרוּם גַּלְגַּל יָסוֹב עָלַי מַעְגָּל ׃
שִׁמְךָ יָגֵל אָיוֹם וְגַם נִרְגָּל ׃

Quartum eſt compoſitum ex יתר & duabus ſyllabis: item ex יתר & dua-bus ſyllabis: item ex יתר & una ſylla-ba. Vnde Gerundenſis ad filium ſu-um Hai:

יִרָא הָאֵל בְּנִי רֵאשִׁית אֲמָרַי ׃

Item aliud Rabi Abraham.

לְבָב אֵלִי בְּגַלְגַּלַּי זְבוּלִי ׃

גלות

Digitized by Google

גְרוֹלַח לֹא אֲגַרְלְךָ בְרַגְלִי ׃

Quintum genus eſt compoſitum ex יתר & duabus ſyllabis: ex יתר & duabus ſyllabis . unde Rabi Solomon filius Gebirol:

תְּבוֹרַךְ יָה אֲרוֹן עוֹלָם ׃
בְּפִי כָל חַיְצוּר כּוּלָם ׃

Item aliud:

אֲרוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ ׃
לְךָ אֵלִי תְּשׁוּקָתִי ׃

Sextum eſt compoſitum ex יתר & ſyllaba : ex יתר & duabus ſyllabis: ex יתר & ſyllaba : ex יתר & duabus ſyllabis. unde Rabi Solomon filius Geb.

אֱמֶת אֵל אֱמֶת אַתָּה וְאִם לֹא רְאִיתִיךָ ׃
וְאוּלָם בְּרוֹב טוּבְךָ בְּכָל עֵת חֲסִיתִיךָ ׃

Interpretatio: Veritas deus , ueritas tu: & ſi non uidi te. Et uere ſecundũ multitudinem bonitatis tuæ in omni tempore apparui tibi.

Septimum eſt cõpoſitum ex יתר & ſyllaba:

ſyllaba : ex יתר & ſyllaba, & ſic conſe-
quēter, unde Rabi Solomon qui ſupra.

שִׁבְחָה כְחִבִּי וְשִׁירָה בְּעֶרְכִּי אֶתְּנָה :
לְמַלְכִּי בְּפַחַד וְאֵימָה :

Id eſt : Laudem ſecundum faucem me-
am, & Canticum ſecundum diſpoſitio-
nem meam dabo, Regi meo in tremo-
re & timore.

Octauum, eſt compoſitum ex ſylla-
ba & יתר : ex duabus ſyllabis & יתר &
ſyllaba. unde filius Gibirol:

נִגְדְעָה קֶרֶן עֲרִיבָה :
הִיא גְבֶרֶת כָּל מְרִיבָה :

Interpretatio: Cōfractum eſt cornu
delicatū: Ipſa domina totius regionis.

Nonū, eſt cōpoſitum ex duabus ſyl-
labis & יתר : ex quatuor ſyl. & יתר &
duab9 ſyl. unde R. Iehuda Eben Iehia.

אֶל אֵל אֲשֶׁר בָּרָא כָל יֵשׁ אֲשֶׁר נִבְרָא :
עֶרְמוֹן בְּלִי חֶבְרָה אֵלָיו תְּשׁוּבָתִי :

Hoc eſt : Ad deum qui creauit omnia;

quæ

quæ ſunt creata: Antiquum abſq; con-
ſortio, ad eum conuerſio mea.

Decimum, eſt compoſitum ex duabus ſyllabis & יתר : ex quatuor ſyllabis & יתר & ſyllaba. ut hic

אֱמֻנָם לְבָרֵךְ שֵׁם נוֹרָא וְעִילָם ׃
עַמִּי בְּשִׁיר קוּמוּ וּלְכוּ לְשָׁלֹם ׃

Id eſt: Vere ad benedicendum nomen terribilis & fortiſſimi: Popule meus, cum cantico ſurgite & ite in pace.

Ad idem eſt iſtud:

כִּי אֶשְׁמְרָה שַׁבָּת אֵל יִשְׁמְרֵנִי ׃

Hoc eſt: Igitur cuſtodiam ſabbatũ dei qui cuſtodit me.

Vndecimum, eſt compoſitum ex duabus ſyllabis & יתר & iterum ex duabus ſyllabis & יתר & ex tribus ſyllabis. Vnde Rabi Ioſeph:

קָרְחָה לְהַרְחִיב בִּנְשָׁרִים שָׁרִים ׃
חוּשׁוּ וְתַחַת שִׁיר אֲמָרִים מָרִים ׃

In reliquis aũt בתים adijcit יתר lo

co ulti-

Digitized by Google

cō ultimæ ſyllabæ primi membri, quod dicitur רלת & ſecundum membrum quod dicitur סוגר manet iuxta regulam ſuam. ut

וּמְנַגְּנִים תַּנִּים מְקוֹם מַנִּים תְּנוּ ׃
יַעֲנַת תְּסוֹבֵב בַּיְעָרִים עָרִים ׃

Id eſt: Et canētibus ſyrenis, locū uaſorū date: Strutio circūdat ut nemora urbes.

Duodecimum, eſt carmen compoſitum ex duabus ſyllabis & יתר ex ſyllaba & יתר atq; ſyllaba. unde רשבג id eſt, R. Solomon filius Gibirol.

בַּחַר בְּקָרְאִי גְרוֹנִי ׃ רָבַק לְחִיבִי לְשׁוֹנִי ׃

Hoc eſt: Defecit in clamore meo guttur meum: Adhæſit fauci meæ lingua mea.

Decimum tertium, cōponitur ex duabus ſyllabis & יתר & rurſum ex duabus ſyllabis & יתר & duabus ſyllabis. unde הרשבג

נֶפֶשׁ אֲשֶׁר עָלוֹ שְׁמוּנֶיהָ ׃
אָבָא תְּשַׁלַּח רַעֲיוֹנֶיהָ ׃

Digitized by Google

יְגַדֵּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח ׃

Id eſt: Anima quã aſcenderunt pinguedines ſuæ: Obſecro mitte afflictiones ſuas: Magnificetur deus uiuus & glorificetur.

Decimum quartum, componitur ex duabus ſyllabis & יתר & item ex duabus ſyllabis & יתר unde הרשבג

מַהֲלָךְ יְחִידָה תִּשְּׁבִי ׃

דוֹמָה בְּמֶלֶךְ בַּשְּׁבִי

Id eſt: Ambulans ſola captiuaberis: Similis regi in captiuitate.

Decimum quintum, conſtat ex duabus ſyllabis & יתר & ex quatuor ſyllabis. unde הרֹרבע

קוּמָה אֱלֹהִים עֶזְרָתָה ׃

לִי וַעֲנֵה בְּצָרָתָה ׃

Id eſt: Surge deus adiuua Me, & exaudi in tribulatione.

Decimũ ſextũ, eſt cõpoſitũ ex duabus ſyll. & יְתֵר ׃ ex ſyllaba & יתר in

q fine

fine rhythmi ponitur ſyllaba loco יתר unde Rabi Iehuda Leuites.

צִיּוֹן הֲלֹא תִשְׁאֲלִי : לִשְׁלוֹם אֲסִירַיִךְ :
דּוֹרְשֵׁי שְׁלוֹמֵךְ וְהֵם : יֶתֶר עֲדָרַיִךְ :

Aliud.

גֶּבֶר אֲשֶׁר דָּת וְחֹק : חָרוּת עֲלֵי לִבּוֹ :
יִשְׂמַח וְיָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר עֵת שְׁלוֹת חַרְבּוֹ :

Id eſt : Vir cui ius & præceptũ eſt ſculptum in corde ſuo : Gaudebit & exultabit ſicut fortis cuius in tempore extractus eſt gladius.

Decimum ſeptimum, cõſtat ex duabus ſyllabis & יתר : ex duabus ſyllabis & יתר & tribus ſyllabis. Vnde הראב״ע cecinit in die carniſpriuij.

עֵת שַׁעֲרֵי רָצוֹן לְהִפָּתֵחַ :
יוֹם בּוֹ אֲנִי כַּפַּי לְאֵל שׁוֹטֵחַ :

Senſus eſt: Tempus eſt ut portæ libidini prædudãtur : Dies eſt, in quo expanſurus ſum manus meas ad deum.

Decimũ octauum, cõponitur ex ſyllaba &

Digitized by Google

llaba & יתר : item ex ſyllaba & יתר & ita cóſequenter quouſq; ad finẽ perueniatur. Et eſt hoc genus cæteris grauius. unde cecinit רשב״ג

אֶדְרְשָׁה חַסְדְּךָ כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ :
אֶעֱרוֹךְ נֶגְדְּךָ מְהַלֵּל נֶחְמָד :

Hoc eſt: Inquiram miſericordiã tuam, quia ego ſeruus tuus: Componam me coram te, laudans deſiderabilem.

Paulus Ricius.

AD nullũ metrorũ genus, pſalmorũ metrũ reducẽdũ cognoui, licet Hieron. in prologo ſuper Iob idipſũ cõmemoret, niſi tinnulã quãdam euphoniã (quod potius crediderim) metrũ appellari uoluerit: & id fuiſſe Ioſephi, Origenis, aliorũq; id aſſerẽtiũ ſñiam puto. Qđ forſan ibidẽ innuit Hieron. dũ ait: Et propter linguæ idioma, crebro recipiẽtes alios pedes, nõ earundem ſyllabarũ, ſed eorundẽ tẽporũ.

Tale enim genus, in infinitum multipli-
cari patitur. Ideo nulla fixa & determi-
nata carminis lege comprehenditur.

Raimundus Mithridates Romanus, de tropis Hebraicis.

SYllabæ accidunt quatuor: tonus, tempus, ſpiritus, & paſſio. Tonus eſt triplex: acutus, grauis, & circunflexus.

Tonus acutus, habet duo loca, ſupra literam, & uocatur kadma uel azla minor, cuius ſignum eſt uirgula à dextra ad ſiniſtram aſcendens קַדְמָא Infra literam præcedenti contraria, & uocatur maerich uel mercha, cuius ſignum eſt uirgula à dextra ad ſiniſtrã deſcendens.

Tonus grauis habet duo loca: ſupra literam, & eſt ſimile maerich, uocaturq; azla maior uel gereſch uel terem, cuius ſignũ eſt uirgula à ſiniſtra ad dextram aſcen-

aſcendens. Infra literã, & eſt ſimile kad‐
ma, & in metro etiã ponitur ſupra. Hu‐
ius ſignum & uocabulum eſt פַּרְתָּא

Tonus circunflexus habet duo loca: ſupra, uel etiam ſubtus in carmine, & uo‐
catur ſchophar ilui uel munah, cuius ſi‐
gnum eſt ֣ Infra literam, & uocatur
ſchophar galgal, cuius ſignum eſt ֪

Tempus eſt triplex: longum, breue, & medium.

Tempus longũ in principio dictio‐
nis habet accentum talſcha uel tliſcha
maiorem, cuius ſignum ſupra ponitur.
In medio quandoq; in diſſyllabis, præ‐
cedente kadma, & uocatur רְבִיעַ In fi‐
ne, ſi a eſt uocalis præcedente accẽtu gal‐
gal, & uocatur paſer gadol. Si e eſt uo‐
calis, ponitur ſupra, & uocatur paſer ke‐
tanna. Si i eſt uocalis, ponitur ſupra ul‐
timam literam, & uocatur פַּשְׁטָא Por‐
rò זַרְקָא indifferenter ponitur in ulti‐

ma, niſi quando in priori dictione eſt accentus דַּרְגָּא darga, tunc enim ponitur in penultima litera. Thefir תְּבִיר quoque infra literam ponitur. Et indifferenter זָקֵף גָּדוֹל in omnibus locis ſupra literam ponitur.

Tempus breue nihil continet niſi in ultima accentum תְּלִישָׁא קְטַנָּה id eſt, Tliſcha minorem, ubi proprie ſedem habet.

Tempus medium reperitur in principio, medio, & fine. In principio habet accentum מַהְפַּךְ mahepach, infra ſcilicet literam, cuius ſignum eſt ſemicirculus, ſiue cornu, cuius extremitates à ſiniſtra ad dextram uergunt, ut ſupra quoque ſignatus eſt, & hic uidere licet ſub litera מַ Reperitur etiam ſupra literam in carmine, & tunc מֵרְכָא mercha ſequens eſt pauſa.

In medio habet etiam tempus medium

Digitized by Google

dium accentum מֵרְכָא כְּפוּלָה id eſt, mercha duplicem, cuius hoc 〃 ſignum eſt, duæ ſcilicet uirgulæ, à dextra ad ſiniſtram ſub litera deſcendentes.

In fine & penultima ſyllaba trochaica habet תְּרֵי טַעֲמֵי id eſt, duo paſta cum accentu ſub primo paſta.

Exempla commoda poni non poſſunt, quum idoneæ accentuum figuræ nobis ad manum non ſint.

Porrò in fine & quandoq; in medio ſupra literam habet accentum שַׁלְשֶׁלֶת cuius figura fermè eſt ξ uidelicet ut ſerpens flexuoſus.

In ultima ſyllaba, exiſtente in ſequenti dictione accentu תְּבִיר Theſir, ponitur דַּרְגָּא darga, cuius ſignũ ſiue character eſt s

Spiritus habet duos accentus, lenem & durum: & ſunt aſpiratio atque tenuitas. Aſpiratio ponitur ſupra li-

teras בֿגֿדֿ כֿפֿתֿ & eſt linea quæ uoca-
tur raphe. Tenuitas ponitˀ in earũdem
literarũ medio, pũctus ſcilicet unus qui
dageſch uocatur. ut בּגּדּ כּפּתּ

Paſſio habet quatuor accentus.

Primus eſt geminatio, & eſt pũctus in medio literarum tenuitatem haben-tium, hoc eſt, dageſſabilium tantum: & geminat literam, uocaturq́ꝫ dageſch. ut מִמֶּנּוּ à nobis.

Secũdus eſt ſuſpenſio: & fit in princi-pio ſentẽtiæ, uocaturq́ꝫ zakeph paruũ, cuius ſignũ eſt tale זָקֵף In medio ſen-tentiæ eſt אַתְנַחְתָּא Porrò in fine ſentẽ-tiæ eſt : סוֹף פָּסוּק cuius figura eſt li-nea directe deſcendens & duo puncta ad latus ſiniſtrum.

Tertius eſt unio, & uocatur Hebrai-ce סָמִיךְ uel מַקֵּף Græce hyphen, & eſt linea iungẽs duas dictiões. ut כִּי־לֹא

Quartus eſt diſtinctio, & uocatˀ פָּסִיק

Eſt au-

Eſt autē uirgula diuidens dictiones & diſtinguens ſententias, cauſanſq; ſuſpi rium. ut עֲשׂוּי ׀ בָלָה &c.

Inſtitutio breuis, quomodo uernacula quæq; lingua Hebraicis characteribus ſcribi poſſit.

HEbræi noſtrates quādo ſcribere quippiam uolunt in uernacula lingua, nullis omnino utuntur ad literas apiculis ſiue punctis, niſi raro, idq; ſolū in proprijs nominibus. ut פִילִיפּוּשׁ Philippus. קְרִישְׁטוּשׁ Chriſtus. Alioqui pro a utuntur Aleph, pro b Beth, pro c Caph uel Kuph, pro d Daleth, pro e Ain, pro f Beth raphato, pro g Gimel, pro h He, pro i iod, p k Kuph, pro l Lamed, pro m utroq; mem, aperto & clauſo, pro n utroque nun, pro o Aleph uau, quandoq; uau tantum. pro

Digitized by Google

p Phe, pro q Kuph, pro r Res, pro ſ groſſo Schin, pro ſ tenuiore Zain, pro t Thet, pro u Aleph uau, uel uau tm̃, ſicut pro o, pro x Kuph ſchin, pro y uel ei diphthongo duplici iod, pro z Zade. Itaq; iſtæ literæ, Heth, Samech, & Tau, non ueniunt Germanis in uſum, quum linguam ſuam Hebraicis ſcribunt characteribus: tam & ſi Samech nõ omnino carere poſſunt in quibuſdam uocabulis, ut ſunt, acetum, melius, cultellus, aqua, caſtrũ, platea, & huiuſmodi alia multa, in quorum uulgari expreſſione, nos ſuperiores Germani ſubtili & acuto utimur ſibilo. Plerunq; etiam omittunt in dictione uocales a & e, quippe quando ex alijs ſyllabis facile dictionis uox notari poteſt. ut mane מורגן ubi e non ſcribitur: facere מכן ubi a & e omittuntur. &c.

Animaduerte ſequentem tabulam.

Digitized by Google

Saltabo	אֶתְכַּרְכֵּר	איךְ וויל שפרינגן
Puſtula	בְּעְבֻעֹת	וריג בלוטרן
Habitatio	דִּירָה	וואנונג
Siccaſti	חוֹבַשְׁתָּ	דו חושט גטרוקנט
Et fremuit	וְיִנְחוֹם	אונד ער ברומט
Silex	חָצָץ	קיזיל שטיין
Oblinierunt	טוּחוּ	זי הון ורקליבט
Cogitatio eiꝰ	יִצְרוֹ	זיין גראנקן
Proiecit	יָרָה	ער חוט גוואָרפן
Cantabit	יָשִׁיר	ער וירט זינגן
Amicitia	יְדִידוּת	ורונטשאפט
Combuſſit	כָּוָה	ער חוט ורברנט
Camera	לִשְׁכָּה	קאמר
Rectificatꝰ	מוּשִׁיר	גרעכט וירטיגט
Illuminauit	נָגַהּ	ער חוט ערלויכט
Percuſſus eſt	חֻבָּה	ער איש גשלאגן
Auxit	סָשָׂה	ער חוט גמירט
Innodatꝰ eſt	קָשׁוּר	אישט גקנופט
Dn̄atus es	רָדִיתָ	דו חושט גווילטיגט
Captiuaui	שָׁבִיתִי	איך חון גפאנגן

Hæc cauſa exempli ſufficiant.

INSTITVTIO HEBRAEA.

Iſte liber uiarum linguæ ſanctæ, eſt Rabi Moſi Kimhi, digni memoria benedictionis: & ipſe cõſummatus eſt.

Laus regi æterno.

MOſes uir dei, ſcripſit quinque quinarios legis (hoc eſt, pentateucũ) præter octo uerſus, ab: Et mortuus eſt Moſes, uſque ad finem legis: & librum Iiob. Iehoſchua ſcripſit librum ſuum, & octo uerſus de lege. Samuel ſcripſit librum ſuum (id eſt, primum & ſecundum regum, ut nos uocamus) & librum Iudicum & Ruth. Iſaias ſcripſit librum ſuum, & librum Prouerbiorum, & librum Cantici Canticorum, & librum Eccleſiaſtis. Ieremias ſcripſit librum ſuum & librum Regum, & librũ Threnorum.

Digitized by Google

AVTORE SEBAST. MVNST.

זֶה סֵפֶר דַּרְכֵי לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ
לְרַבִּי מֹשֶׁה קִמְחִי זֵכֶר צ
צַדִּיק לִבְרָכָה וְהוּא
נִשְׁלַם תְּהִלָּה לַמ
לְמֶלֶךְ עוֹלָם
אָמֵן

מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים כָּתַב חמ
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה ת
חוּץ מִשְּׁמֹנָה פְסוּקִים מִן
מִיתַת מֹשֶׁה עַד סוֹת הַתּוֹרָה וְסֵפֶר אִיּוֹב ׃
יְהוֹשֻׁעַ כָּתַב
סִפְרוֹ וּשְׁמֹנָה פְסוּקִים שֶׁל תּוֹרָה ׃
שְׁמוּאֵל כָּתַב סִפְרוֹ וְסֵפֶר שׁוֹפְטִי וְרוּת ׃
יְשַׁעְיָה כָּתַב
סִפְרוֹ וְסֵפֶר מִשְׁלֵי וְסֵפֶר שִׁיר הַשִּׁירִים
וְסֵפֶר קֹהֶלֶת ׃
יִרְמְיָה כָּתַב סִפְרוֹ וְסֵפֶר מ
מְלָכִים וְסֵפֶר קִינוֹת ׃ אנש

Digitized by Google

norum. Viri ſynagogæ maioris ſcri-
pſerunt librum Iehezkel, & librũ duo-
decim (hoc eſt, duodecim prophetarum
minorum) & librũ Danielis, & uolumẽ
Aeſter. Dauid & decẽ prophetæ ſcri
pſerunt librum hymnorum (id eſt, pſal
morum.) Ezras ſcripſit librũ ſuum,
genealogias uerborũ dierum: (id eſt, Pa
ralippomenon) uſque: Et fuerunt ſibi
fratres filij Ioſaphat.

Numerus uerſuũ legis, quinq; milia
& octingenti & quadraginta quinq;. Et
prophetarũ nouem milia, ducenti & no
naginta quatuor. Et Agiographorum,
octo milia & ſexaginta quatuor.

Inuenitur itaq; ſumma omniũ uer-
ſuũ lectionis Bibliæ, uiginti tria milia,
ducenti & tres uerſus.

Inſtitutionum Hebraicarum, auto-
re F. Sebaſtiano Munſtero minorita.

Finis.

Digitized by Google

AVTORE SEBAST. MVNST.

אַנְשֵׁי כְּנֵסֶת הַגְּדֹלָה כָּתְבוּ סֵפֶר יְחֶזְקֵאל
וְסֵפֶר תְּרֵי עָשָׂר וְסֵפֶר דָּנִיֵּאל וּמְגִלַּת א
אֶסְתֵּר ׃
דָּוִד וַעֲשָׂרָה נְבִיאִים כָּתְבוּ סֵפֶר תְּהִלִּים ׃
עֶזְרָא כָּתַב סִפְרוֹ וְיִחוּס ד
דִּבְרֵי הַיָּמִים עַד וְלוֹ אַחִים בְּנֵי יְהוֹ
יְהוֹשָׁפָט ׃
סְכוּם הַפְּסוּקִים שֶׁל תּוֹרָה חֲמֵשֶׁת אל
אֲלָפִים וּשְׁמֹנָה מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וחמ
וַחֲמִשָּׁה ׃ וְשֶׁל נְבִיאִים ת
תִּשְׁעַת אֲלָפִים וּמָאתַיִם וְתִשְׁעִים ואר
וְאַרְבַּע ׃ וְשֶׁל כְּתוּבִים ש
שְׁמֹנַת אֲלָפִים וְשִׁשִּׁים וְאַרְבַּע ׃
נִמְצָא בִּכְלַל כָּל הַפְּסוּקִים שֶׁל מִקְרָא ש
שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמָאתַיִם
וּשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים ׃

תם ונשלם ספר דיקדוק מא׳ זבשטינת
מונשטר ונדפס על ידיו עם
רב חעיית בבזל ב
בשנת אקת בר
לפורקנו

Digitized by Google

Digitized by Google

יוֹנָה נָבִיא בְּאַרְבַּעָה לְשׁוֹנוֹת

IONAS PROPHETA IN quatuor orbis principaliori-bus linguis, Græca, Latina, Hebræa atque Chaldaica, pulchre ſibi correſpondentibus columnellis.

Porrò Latina examuſſim quadrat cum Græca.

Digitized by Google

ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶν τὸν τοῦ ἀμαθῆ λέγων, ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς νινευὶ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ, ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς πρός με. καὶ ἀνέστη ἰωνᾶς τοῦ φυγεῖν εἰς θαρσεῖς ἐκ προσώπου κυρίου, καὶ κατέβη εἰς ἰόππην καὶ εὗρεν πλοῖον βαδίζον εἰς θαρσεῖς, καὶ ἔδωκεν τὸ ναῦλον αὐτοῦ καὶ ἀνέβη εἰς αὐτὸ, τοῦ πλεῦσαι μετ' αὐτῶν εἰς θαρσεῖς ἐκ προσώπου κυρίου. καὶ κύριος ἐξήγειρεν πνεῦμα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγέ

νετο

ET factũ eſt uerbum dñi ad Ionã filiũ Amathi, dicẽs: Surge & uade in Niniuẽ ciuitatẽ magnã & p̃dica in ea qa aſcendit clamor maliciæ eiꝰ ad me. Et ſurrexit Ionas ut fugeret in Tharſis à facie dñi, & deſcẽdit ĩ Ioppẽ, & ĩuenit nauẽ eũtẽ in Tharſis, & dedit naulũ ſuũ & aſcendit in eã, ut nauigaret cũ eis in Tharſis à facie dñi. Et dñs ſuſcitauit ſpiritũ ĩ mare, & fa

cta eſt

Digitized by Google

HEBR.

וַיְהִי דְּבַר יְהוָה אֶל

יוֹנָה
בֶּן-אֲמִתַּי לֵאמֹר׃ ו
קוּם לֵךְ אֶל-נִינְוֵה
הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּק
וּקְרָא עָלֶיהָ כִּי-עָל
עָלְתָה רָעָתָם לְפָנָי׃
וַיָּקָם יוֹנָה ל
לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה מִ
מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּרֶד
יָפוֹ וַיִּמְצָא אֳנִיָּה ב
בָּאָה תַרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן
שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לב
לָבוֹא עִמָּהֶם תַּרְשׁ
תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי י
יְהוָה׃
וַיהוָה הֵטִיל רוּחַ-ג
גְּדוֹלָה אֶל הַיָּם וַיְהִי

CHALD.

וַהֲוָה פִּתְ

פִּתְגַם נְבוּאָה מ
מִן קֳדָם יְיָ עִם יוֹ
יוֹנָה בַּר אֲמִתַּי לְמ
לְמֵימַר׃ קוּם אִיזִיל
לְנִינְוֵה קַרְתָּא רַבְּתָא
וְאִתְנַבֵּי עֲלַהּ אֲרֵי ס
סְלִיקַת בִּישְׁתְּהוֹן ק
קֳדָמַי׃ וְקָם יוֹנָה
לְמֵעֲרַק לְיַמָּא מִן
קֳדָם דְּאִתְנַבֵּי בשׁ
בִּשְׁמָא דַּיְיָ וּנְחַת
לְיָפוֹ וְאַשְׁכַּח אִלְפָּא
דַּאֲזָלָא לְיַמָּא וִיהַב
אַגְרַהּ וּנְחַת בַּהּ לְמ
לְמֵיזַל עִמְּהוֹן בְּיַמָּא
מִן קֳדָם דְּאִתְנַבֵּי ב
בִּשְׁמָא דַּיְיָ׃
וַיְיָ אֲרִים רוּחַ רַב
עַל יַמָּא וַהֲוָה נַחְשׁ

νετο κλύδων μέγας ἐν
τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὸ πλοῖ-
ον ἐκινδύνευεν τοῦ δια-
λυθῆναι. καὶ ἐφοβήθη-
σαν οἱ ναυτικοὶ καὶ ἀνε-
βόων ἕκαστος πρὸς τὸν
θεὸν αὐτῶν, καὶ ἐκβολὴν
ἐποιήσαντο τῶν σκευῶν
τῶν ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὴν
θάλασσαν, τοῦ κουφισθῆ-
ναι ἀπ' αὐτῶν. ἰωνᾶς δὲ κα-
τέβη εἰς τὴν κοίλην τοῦ
πλοίου, καὶ ἐκάθευδεν καὶ
ἔρεγχεν. καὶ προσῆλθεν
πρὸς αὐτὸν ὁ πρωρεύς, καὶ
εἶπεν αὐτῷ. τί σὺ ῥέγ-
χεις; ἀνάστα, ἐπικαλοῦ
τὸν θεόν σου, ὅπως δια-
σώσῃ ὁ θεὸς ἡμᾶς, καὶ οὐ
μὴ ἀπολλώμεθα. Καὶ εἶ-
πεν ἕκαστος πρὸς τὸν
πλη-

cta eſt tẽpeſtas ma-
gna i mari, et nauis
ꝑiclitabat̃ diſſolui:
& timuerũt nautæ
& clamabãt unuſqſ-
ꝗ ad deũ ſuũ: & ia-
ctũ fecerũt uaſorũ
quæ in naui, in ma-
re, ut alleuiaret̃ ab
eis. Ionas autẽ de-
ſcẽdit ad cõcauum
nauis & dormie-
bat & ſtertebat, &
acceſſit ad eũ pro-
ræ dux, & dixit ei:
Quid tu ſtertis?
Surge, inuoca de-
um tuum, ut ſaluet
deus nos, & non
pereamus. Et dixit
unuſquiſque ad
proxi-

Digitized by Google

HEBR.	CHALD.
סַעַר גָּדוֹל בַּיָּם וַת	בְּחָשׁוֹל רַב בְּיַמָּא ו
וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לה	וְאִלְפָא בְּעָיָא לְאִת
לְהִשָּׁבֵר׃ וַיִּירְאוּ	לְאִתַּבָּרָא׃ וּדְחִילוּ
הַמַּלָּחִים וַיִּזְעֲקוּ א	סַפָּנַיָּא וּבְעוֹ גְּבַר מ
אִישׁ אֶל־אֱלֹהָיו וַי	מִן רַחַלְתֵּיהּ וַחֲזוֹ א
וַיָּטִלוּ אֶת־הַכֵּלִים	אֲרֵי לֵית בְּהוֹן צְר
אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה אֶל־ה	צְרוֹךְ וּרְמוֹ יָת מָנ
הַיָּם לְהָקֵל מֵעַל	מָנַיָּא דִּבְאִלְפָא לִי
מֵעֲלֵיהֶם וְיוֹנָה יָרַד	לְיַמָּא לַאֲקָלָא מִנ
אֶל־יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה	מִנְּהוֹן וְיוֹנָה נְחִית
וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם׃	לְאַרְעִית שִׁדָּא דְּא
וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַח	דְּאִלְפָא וּשְׁכֵיב וְדָ
הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ מ	וּדְמוֹךְ׃ וּקְרֵב לוֹ
מַה־לְּךָ נִרְדָּם קוּם	לְוָתֵיהּ רַב סַפָּנַיָּא ו
קְרָא אֶל־אֱלֹהֶיךָ א	וַאֲמַר לֵיהּ מָא אַתְּ
אוּלַי יִתְעַשֵּׁת הָאֱל	דְּמוֹךְ קוּם צַלִּי קֳד
הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נ	קֳדָם אֱלָהָךְ מָאִם י
נֹאבֵד׃	יִתְרַחֵים מִן קֳדָם י
וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵע	יְיָ עֲלָנָא וְלָא נֵ
	נֵיבִיד׃
	וַאֲמָרוּ גְּבַר לְחַב

σίον αὐτοῦ, δεῦτε βάλω-
μεν κλήρους, καὶ γνῶμεν
τίνος ἕνεκα ἡ κακία αὕ-
τη ἐστὶν ἡμῖν. καὶ ἔβα-
λον κλήρους, καὶ ἔπεσεν
ὁ κλῆρος ἐπὶ ἰωνᾶν.
καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸν,
ἀπάγγειλον ἡμῖν τί-
νος ἕνεκεν τὸ κακὸν τοῦτο
ἡμῖν; τί σου ἡ ἐργασία
ἐστίν; καὶ πόθεν ἔρχῃ,
καὶ ἐκ ποίας χώρας, καὶ
ἐκ ποίου λαοῦ σὺ εἶ; καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτούς. δοῦ-
λος κυρίου ἐγώ εἰμι, καὶ
τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ
τῆς γῆς ἐγὼ σέβομαι,
ὃς ἐποίησεν τὴν θάλασ-
σαν καὶ τὴν ξηράν. καὶ ἐφο-
βήθησαν οἱ ἄνδρες φό-
βον μέγαν, καὶ εἶπαν
πρὸς.

proximũ ſuũ: Ve-
nite mittamus ſor-
tes & ſciamꝰ cuius
cauſa malũ hoc eſt
nob̄. Et miſerũt ſor-
tes: & cecidit ſors
ſuper Ionã. Et dixe
rũt ad eum: Indica
nobis cuius cauſa
malũ hoc nobis?
qđ tuũ opus eſt? &
uñ uenis, & ex q̃ re
giõe, & ex quo po-
pulo tu es? Et dixit
ad eos: Seruus dñi
ego ſum, & deum
cœli & terræ ego
colo, qui fecit mare
& aridã. Et timue-
rũt uiri timore ma
gno, & dixerunt
ad

HEBR.

רֵעֵהוּ לְכוּ וְנַפִּילָה
גוֹרָלוֹת וְנֵדְעָה בְּשׁ
בְּשֶׁלְּמִי הָרָעָה הַזּ
הַזֹּאת לָנוּ וַיַּפִּלוּ גּ
גּוֹרָלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹר
הַגּוֹרָל עַל־יוֹנָה׃
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
הַגִּידָה־נָּא לָנוּ בַּא
בַּאֲשֶׁר לְמִי־הָרָעָה
הַזֹּאת לָנוּ מַה־מְּל
מְלַאכְתְּךָ וּמֵאַיִן ת
תָּבוֹא מָה אַרְצֶךָ וְא
וְאֵי־מִזֶּה עַם אָתָּה׃
וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי
וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי הַ
הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא אֲ
אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּ
הַיָּם וְאֶת־הַיַּבָּשָׁה׃
וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְ
יִרְאָה גְדֹלָה וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו

CHALD.

לְחַבְרֵיהּ אִיתוּ וּנְר
וּנְרְמֵי עַדְבִין וְנִידַע
בְּדִיל מַה בִּישְׁתָּא ה
הָדָא לָנָא וּרְמוֹ עַד
עַדְבִין וּנְפַל עַדְבָא
עַל יוֹנָה׃
וַאֲמַרוּ חַוִּי כְּעַן לָנָא
בְּדִיל מַה בִּישְׁתָּא
הָדָא לָנָא מָה עִיב
עִיבִידְתָּךְ וּמְנַן אַתְּ
אָתֵי אֵי דָא הִיא מ
מְדִינְתָּךְ וְאֵי מִדֵּין
עַמָּא אַתְּ׃
וַאֲמַר לְהוֹן יְהוּד
יְהוּדָאָה אֲנָא וּמִן ק
קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דִשְׁ
דִשְׁמַיָּא אֲנָא דָּחִיל
דַּעֲבַד יָת יַמָּא וְיָת
יַבֶּשְׁתָּא׃
וּדְחִילוּ גֻבְרַיָּא דְּחִי
דְחִילָא רַבָּא וַאֲמַרוּ
לֵיהּ

Digitized by Google

πρὸς αὐτὸν, τί τοῦτο ἐποί
ησας; διότι ἔγνωσαν οἱ
ἄνδρες, ὅτι ἐκ προσώ-
που κυρίου ἦν φεύγων,
ὅτι ἀπήγγελεν αὐτοῖς.
καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸν,
τί σοί ποιήσωμεν καὶ κο
πάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ἡ
μῶν; ὅτι ἡ θάλασσα ἐ
πορεύετο καὶ ἐξήγειρεν
μᾶλλον κλύδωνα. καὶ εἶ
πεν Ἰωνᾶς πρὸς αὐτούς,
ἄρατέ με καὶ ἐμβάλετε
εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κο
πάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ὑ
μῶν. διότι ἔγνωκα ἐγὼ
ὅτι δι' ἐμὲ ὁ κλύδων
οὗτος μέγας ἐφ' ὑμᾶς ἐ
στίν. καὶ παρεβιάζοντο οἱ
ἄνδρες τοῦ ἐπιστρέψαι εἰς
τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἠδύναντο

ὅτι

ad eũ: Quid hoc fe
ciſti? Quia cogno-
uerũt uiri, quia à fa
cie dñi erat fugiẽs,
qa nunciauit eis. Et
dixerũt ad eũ: Quid
tibi faciemus & qe-
ſcet mare à nobis?
qa mare ibat & ſu-
ſcitabat magis flu-
ctũ. Et dixit Ionas
ad eos: Tollite me
& mittite i mare &
quieſcet mare à uo
bis, quia noui ego
quod propter me
fluctus iſte magnꝰ
cõtra uos eſt. Et co-
nabantur uiri ut re
uerterentur ad ter-
rã, & nõ potuerũt:

quia

Digitized by Google

HEBR.	CHALD.
אליו מה זאת עשית	ליה מה דא עבר
כי ידעו האנשים כי	עבדתא ארי מן ק
מלפני יהוה הוא ב	קדם ייי הוא עריק
ברח כי הגיד להם	ארי חוי לחון ׃ וא
׃ ויאמרו אליו	ואמרו ליה מה נע
מה-נעשה-לך ויש	בעביד לך וינוח י
וישתק הים מעל	ימא מיננא ארי י
מעלינו כי הים הו	ימא אזיל ונחש
הולך וסוער ׃	ונחשוליה תקיף ׃
ויאמר אליהם שא	ואמר לחון טלוני ו
שאוני והטילוני א	ורמוני לימא וינוח
אל-הים וישתק הי	ימא מעליכון ארי
הים מעליכם כי י	ידע אנא ארי בדי
יודע אני כי בשלי	בדילי בחשולא ר
הסער הגדול הזה ע	בבא הדין עליכון
עליכם ׃ ויח	ושייטין ג ׃
ויחתרו האנשים ל	גבריא לאתבא ליב
להשיב אל-היב	ליבשתא ולא יכילו
היבשה ולא יכלו ב	

ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύε-
το καὶ ἐξεγείρετο μᾶλλον
ἐπ' αὐτούς. καὶ ἀνεβόησαν
πρὸς κύριον καὶ εἶπαν.
μηδαμῶς κύριε μὴ ἀπο-
λοίμεθα ἕνεκεν τῆς ψυ-
χῆς τοῦ ἀνθρώπου τούτου.
καὶ μὴ δῷς ἐφ' ἡμᾶς αἷ-
μα δίκαιον, διότι σὺ κύ-
ριε ὃν τρόπον ἐβούλου πε-
ποίηκας. καὶ ἔλαβον τὸν
ἰωνᾶν, καὶ ἐνέβαλον αὐ-
τὸν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ
ἔστη ἐκ τοῦ σάλου αὐτῆς.
καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄν-
δρες φόβῳ μεγάλῳ τὸν
κύριον, καὶ ἔθυσαν θυσί-
ας τῷ κυρίῳ καὶ ηὔξαν-
το εὐχάς.
καὶ προσέταξεν κύριος
κήτει μεγάλῳ, καὶ κατέ-
πιεν

qa mare ibat & in-
ſurgebat magis cõ
tra eos. Et clamaue
rũt ad dñm & dixe
rũt: Nequaq̃ dñe,
ne ꝑeamus ꝓpter
animã hoĩs huius:
& ne des ſuper nos
ſanguinẽ iuſtũ, qa
tu dñe ſicut uolui-
ſti feciſti. Et tulerũt
Ionã & miſerũt eũ
in mare, & ſtetit à
cõmotiõe ſua, & ti-
muerũt uiri timore
magno dñm: & im
molauerũt hoſtias
domino & uoue-
runt uota.
Et præcepit dñs ce-
to magno, & deuo
rauit

Digitized by Google

HEBR.	CHALD.
כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵ	אֲרֵי יַמָּא אָזִיל וְנַח
וְסוֹעֵר עֲלֵיהֶם ׃	וְנַחְשׁוֹלֵיהּ תַּקִּיף ע
וַיִּקְרְאוּ אֶל־יְהוָה ו	עֲלֵיהוֹן ׃ וְצַלִּיאוּ
וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהוָה	קֳדָם יְיָ וַאֲמַרוּ ק
אַל־נָא נֹאבְדָה בְּנ	קַבֵּיל בְּעוּתָנָא יְיָ ל
בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה ו	לָא כְעַן נֵיבַד בּה
וְאַל־תִּתֵּן עָלֵינוּ ד	בְּחוֹבַת נְפַשׁ דְּגַבְרָא
דָּם נָקִיא כִּי אַתָּה י	הָדֵין וְלָא תִתֵּן עַל
יְהוָה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ	עֲלָנָא חוֹבַת דָּם זַכַּי
עָשִׂיתָ ׃	אֲרֵי אַתְּ יְיָ כְּמָא ד
וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה וַי	דְּרַעֲוָא קֳדָמָךְ עֲב
וַיְטִלֻהוּ אֶל־הַיָּם ו	עֲבַדְתָּא ׃ וּנְסִיבוּ
וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזַּע	יָת יוֹנָה וּרְמוּהִי ל
מִזַּעְפּוֹ וַיִּירְאוּ הָאֲנ	לְיַמָּא וְנָח יַמָּא מִנ
הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדֹ	מִנַּחְשׁוֹלֵיהּ ׃
גְּדוֹלָה אֶת־יְהוָה וַי	וּדְחִילוּ גֻבְרַיָּא דַּחְלָא
וַיִּזְבְּחוּ־זֶבַח לַיה	רַבָּא מִן קֳדָם יְיָ וַא
לַיהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים	וַאֲמַרוּ לְדַבָּחָא דְּבַח
׃ וַיְמַן יְה	קֳדָם יְיָ וּנְדַרוּ נִד
יְהוָה דָּג גָּדוֹל לִבְל	נִדְרִין ׃ וְזַמִּין יְיָ
	נוּנָא רַבָּא לְמִיב

Digitized by Google

GRAEC.

πιεῖν τὸν ἰωνᾶν. καὶ ἦν ἰω-
νᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κή-
τους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς
νύκτας. καὶ προσηύξα-
το ἰωνᾶς πρὸς κύριον τὸν
θεὸν αὐτοῦ ἐκ τῆς κοιλί-
ας τοῦ κήτους. καὶ εἶπεν.
ἐβόησα ἐν θλίψει μου
πρὸς κύριον τὸν θεόν
μου, καὶ εἰσήκουσέν μου.
ἐκ κοιλίας ᾅδου ἤκουσας
φωνῆς μου. ἀπέρριψάς
με εἰς βάθη καρδίας
θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ
ἐκύκλωσάν με, πάντες
οἱ μετεωρισμοί σου καὶ
τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμὲ
διῆλθον. κἀγὼ εἶπον,
ἀπῶσμαι ἐξ ὀφθαλ-
μῶν σου, ἄρα προσθή-
σω τοῦ ἐπιβλέψαι τὸν
ναὸν

LAT.

rauit Ionã. Et fuit
Ionas in uẽtre ceti
tribꝰ diebꝰ & tribꝰ
noctibꝰ. Et orauit
Ionas ad dñm deũ
ſuũ de uentre ceti,
& dixit: Clamaui ĩ
tribulatiõe mea ad
dñm deũ meũ, &
exaudiuit me, de
uẽtre inferni audi-
ſti uocẽ meã, ꝓieci-
ſti me in ꝓfundũ
cordis maris, & flu-
mina circũdederũt
me. Oẽs eleuatiões
tuæ & fluctus tui
ſuꝑ me trãſierũt. Et
ego dixi: Abiectus
ſũ ex oc̃lis tuis, ꝓfe-
cto addã ut uideã
tẽplũ

Digitized by Google

HEBR.

לִבְלֹעַ אֶת־יוֹנָה ו
וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי ה
הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים ו
וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת׃
וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל־י
יְהוָה אֱלֹהָיו מִמְּעֵי
הַדָּגָה׃ וַיֹּאמֶר
קָרָאתִי מִצָּרָה לִי א
אֶל יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מ
מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּע
שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹ
קוֹלִי׃ וַתַּשְׁלִיכֵנִי
מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים
וְנָהָר יְסֹבְבֵנִי כָּל־מ
מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי
עָבָרוּ׃
וַאֲנִי אָמַרְתִּי נִגְרַשׁ
נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינ
עֵינֶיךָ אַךְ אוֹסִיף ל
לְהַבִּיט אֶל־הֵיכַל ק

CHALD.

לְמִבְלַע יָת יוֹנָה ו
וַהֲוָה יוֹנָה בִּמְעַיָא
רְנוּנָא תְּלָתָא יוֹמִין
וּתְלָתָא לֵילָוָן׃ וצ
וְצַלִּי יוֹנָה קֳדָם יְיָ
אֱלָהֵיהּ מִמְּעַיָא רנו
רְנוּנָא׃ וַאֲמַר צל
צַלֵּיתִי מִרְעָקַת לִי
קֳדָם יְיָ וְקַבִּיל צל
צְלוֹתִי מֵאַרְעִית ת
תְּהוֹמָא בָּעֵיתִי עב
עֲבַרְתָּא בָּעוּתִי׃
וּרְמֵיתַנִי בְּעוּמְקַיָא
בְּלִבָּא דְיַמָּא וּנְהַר
סְחוֹר סְחוֹר לִי כָּל
בַּחֲשׁוֹלוֹתֵי דְיַמָּא ו
וְגַלּוֹהִי עֲלַי עֲדוֹ׃
וַאֲנָא אֲמָרִית אתר
אִתְרָכֵית מִן קֳדָם
מֵימְרָךְ בְּרַם אוֹסִיף
לְאִסְתַּכָּלָא בְּהֵיכְלָא

Digitized by Google

ναὸν τὸν ἅγιόν σου. περιεχύθη μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς, ἄβυσσος ἐκύκλωσέν με, ἔδυ ἡ κεφαλή μου εἰς σχισμὰς ὀρέων, κατέβην εἰς γῆν ἧς οἱ μοχλοὶ αὐτῆς κάτοχοι αἰώνιοι. καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή μου κύριε θεέ μου. ἐν τῷ ἐκλείπειν ἀπ᾽ ἐμοῦ τὴν ψυχήν μου τοῦ κυρίου ἐμνήσθην, καὶ ἔλθοι πρὸς σὲ ἡ προσευχή μου πρὸς ναὸν ἅγιόν σου. φυλασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεος αὐτῶν ἐγκατέλιπον. ἐγὼ δὲ μετὰ φωνῆς αἰνέσεως καὶ ἐξομολογήσεως θύσω σοι, ὅσα ηὐξάμην ἀποδώσω

tẽplũ ſanctũ tuũ. Circũfuſa eſt mihi aq̃ uſq; ad animã, abyſſꝰ uallauit me, intrauit caput meũ in ſciſſuras mõtiũ: deſcẽdi ĩ t̃rã cuius uectes eius retinacula ſẽpiterna, & aſcẽdat ex corruptione uita mea dñe deꝰ meus, cũ deficeret à me aĩa mea, dñi memoratꝰ ſũ, & ueniat ad te orõ mea ad tẽplũ ſctm̃ tuũ. Qui cuſtodiũt uana & mẽd. miſericordiã ſuam reliquerũt: ego aũt cũ uoce laudis & confeſ. immolabo tibi: quæcũq; uoui reddã

Digitized by Google

HEBR.

קָדְשֶׁךָ ׃ אֲפָפוּנִי
מַיִם עַד־נֶפֶשׁ תְּהוֹ
תְּהוֹם יְסֹבְבֵנִי סוּ
סוּף חָבוּשׁ לְרֹאשִׁי
׃ לְקִצְבֵי הָרִים
יָרַדְתִּי הָאָרֶץ בְּרִי
בְּרִיחֶיהָ בַעֲדִי לְעֹ
לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשׁ
מִשַּׁחַת חַיַּי יְהוָה אֱ
אֱלֹהָי ׃ בהת
בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי
אֶת־יְהוָה זָכָרְתִּי ות
וַתָּבוֹא אֵלֶיךָ תְּפִלָּתִי
אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ ׃
מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי־שׁ
שָׁוְא חַסְדָּם יַעֲזֹבוּ ׃
וַאֲנִי בְּקוֹל תּוֹדָה אֶ
אֶזְבְּחָה־לָּךְ אֲשֶׁר נָדַ
נָדַרְתִּי אֲשַׁלֵּמָה יְשׁ

CHALD.

דְּקוּדְשָׁךְ ׃ אַקְפוּנִי
מַיָּא עַד מוֹתָא תְּה
תְּהוֹמָא סְחוֹר סְחוֹר
לִי יַמָּא רְסוּף תְּלֵי
עִיל מֵרֵישִׁי ׃ לְע
לְעִיקָרֵי טוּרַיָּא נח
בְּתַחְתִּית אַרְעָא נְגָרַת
בְּתוּקְפָהָא עִיל מִנִּי
עָלְמִין וְאַתְּ קָרִיב
קֳדָמָךְ לְאַסָּקָא מח
מְחַבְּלָא חַיַּי יְיָ אֱל
אֱלָהִי בְּאִשְׁתַּלְהָיוּת
עֲלַי נַפְשִׁי פּוּלְחָנָא
דַּיְיָ אַדְכְּרִית וַעֲלַת
לִקְדָמָךְ צְלוֹתִי לח
לְהֵיכְלָא דְקוּדְשָׁךְ
׃ לָא כְּעַמְמַיָּא פל
פָּלְחֵי טַעֲוָתָא מָא
מְאַתַר דְּמִיתוּטַב ל
לְהוֹן לֵית אִנּוּן יַד
יַדְעִין ׃ וַאֲנָא בְּתוּשְׁבַּחַת אוֹרָאָה קוּרְבָּנִי אַ
אַקְרִיב קֳדָמָךְ דְּנִדְרִית אֲשַׁלֵּם פתח

Digitized by Google

σοι, εἰς σωτηρίαν μου τῷ κυρίῳ. καὶ προσετάγη τῷ κήτει, καὶ ἐξέβαλεν τὸν ἰωνᾶν ἐπὶ τὴν ξηράν.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶν ἐκ δευτέρου, λέγων. ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς νινευῒ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἔμπροσθεν, ὃ ἐγὼ λελάληκα πρός σε. καὶ ἀνέστη ἰωνᾶς καὶ ἐπορεύθη εἰς νινευῒ, καθὼς ἐλάλησεν κύριος. ἡ δὲ νινευῒ πόλις μεγάλη τῷ θεῷ ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ ἡμερῶν τριῶν, καὶ ἤρξατο ἰωνᾶς τοῦ εἰσπορεύεσθαι

tibi in ſalutare meum dño. Et præceptũ eſt ceto, & eiecit Ionã ſuper aridam. Et factus eſt ſermõ domini ad Ionam ſecundo, dicens: Surge & uade in Niniuen ciuitatem magnam, & prædica in ea ſecũdum prædicationẽ priorẽ quã ego locutus ſum ad te. Et ſurrexit Ionas & abijt in Niniuẽ, ſicut locutus eſt dñs. At Niniue ciuitas: magna deo q̃ſi itineris uiæ dierum triũ. Et cœpit Ionas igredi

Digitized by Google

HEBR.

יְשׁוּעָתָה לַיהוָה׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה לַדָּג וַ
וַיָּקֵא אֶת־יוֹנָה אֶל־
הַיַּבָּשָׁה׃
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל
יוֹנָה שֵׁנִית לֵאמֹר
׃ קו
קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה ה
הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּק
וּקְרָא אֵלֶיהָ אֶת־הַקּ
הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי
דֹּבֵר אֵלֶיךָ׃
וַיָּקָם
יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל־נִינְוֵה
כִּדְבַר יְהוָה וְנִינְוֵה
הָיְתָה עִיר־גְּדוֹלָה לֵ
לֵאלֹהִים מַהֲלַךְ שְׁ
שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃
וַיָּחֶל יוֹנָה לָבוֹא
בָעִיר

CHALD.

מוּרְקַן נַפְשִׁי בְּצְלוֹ
קֳדָם יְיָ׃
וַאֲמַר יְיָ לְנוּנָא וּפ
וּפְלַט יָת יוֹנָה לִי
לְיַבֶּשְׁתָּא׃
וַהֲוָת פִּתְגַם נְבוּאָה
מִן קֳדָם יְיָ עִם יוֹ
יוֹנָה תִּנְיָנוּת לְמ
לְמֵימַר׃ קוּם
אֱזֵיל לְנִינְוֵה קַרְתָּא
רַבְּתָא וְאִתְנַבֵּי עַל
עֲלַהּ יָת נְבוּאָתָא ד
דִּי אֲנָא מְמַלֵּיל ע
עִמָּךְ׃ וְקָם
יוֹנָה וַאֲזַל לְנִינְוֵה ב
בְּפִתְגָּמָא דַיְיָ וּנִי
וְנִינְוֵה הֲוָת קַרְתָּא
רַבְּתָא קֳדָם יְיָ מַה
מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין׃
וּשְׁרִי יוֹנָה לְמֵיעַל
בְּקַר

Digitized by Google

εἰς τὴν πόλιν ὡσεὶ
πορείαν ἡμέρας μιᾶς,
καὶ ἐκήρυξεν καὶ εἶπεν.
καὶ ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ
νινευὶ καταστραφήσεται.
καὶ ἐπίστευσαν οἱ ἄνδρες
νινευὶ τῷ θεῷ, καὶ ἐκή-
ρυξαν νηστείαν, καὶ ἐνε-
δύσαντο σάκκους ἀπὸ
μεγάλου αὐτῶν ἕως
μικροῦ αὐτῶν. καὶ ἤγγι-
σεν ὁ λόγος πρὸς τὸν βα-
σιλέα τῆς νινευὶ, καὶ ἐξα-
νέστη ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ,
καὶ περιείλατο τὴν στο-
λὴν αὐτοῦ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ
ἐνεδύσατο σάκκον, καὶ
ἐκάθισεν ἐπὶ σποδοῦ.
καὶ ἐκηρύχθη ἐν τῇ νι-
νευὶ παρὰ τοῦ βασιλέ-
ως καὶ παρὰ πάντων
τῶν

in ciuitatē q̄ſi itine-
re diei uniꝰ & præ-
dicauit, & dixit: Et
adhuc tres dies, &
Niniue ſubuertet.
Et crediderunt uiri
Niniue deo, & præ-
dicauerūt ieiuniū,
& ueſtiti ſūt ſaccis
à magno eorum &
uſq; ad puū eorū.
Et appropiquauit
ſermo ad regē Ni-
niue, & ſurrexit de
throno ſuo, & ab-
ſtulit ſtolā ſuā à ſe-
ipſo, & indutus eſt
ſacco & ſedit in ci-
nere, & prædicatū
eſt in Niniue à re-
ge & ab omnibus
ma-

Digitized by Google

HEBR.	CHALD.
בְּעִיר מַהֲלַךְ יוֹם א	בְּקַרְתָּא מַהֲלַךְ יוֹמָא
אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר	חַד וְאַכְרִיז וַאֲמַר ב
עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם ו	בְּסוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין
וְנִינְוֵה נֶהְפָּכֶת :	וְנִינְוֵה מִתְהַפְּכָא :
וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי	וְהֵימִינוּ אֲנָשֵׁי נינ
נִינְוֵה בֵּאלֹהִים ויק	נִינְוֵה בְּמֵימְרָא דַיְיָ
וַיִּקְרְאוּ־צוֹם וילב	וּגְזָרוּ צוֹמָא וַאֲסָרוּ
וַיִּלְבְּשׁוּ שַׂקִּים מג	שַׂקִּין מֵרַבְּהוֹן וְעַד
מִגְּדוֹלָם וְעַד־קְטַנָּם	זְעֵרְהוֹן : וּמְטָא פ
ויג :	פִּתְגָּמָא לְוָת מַלְכָּא
וַיִּגַּע הַדָּבָר אֶל־מל	דְנִינְוֵה וְקָם מִכּוּרְסֵי
מֶלֶךְ נִינְוֵה וַיָּקָם מ	מַלְכוּתֵיהּ וְאַעְדִּי ל
מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אדר	לְבוּשֵׁי יְקָרֵיהּ ואת
אַדַּרְתּוֹ מֵעָלָיו ויכ	וְאִתְכַּסִּי שַׂקָּא וית
וַיְכַס שַׂק וַיֵּשֶׁב ע	וִיתֵיב עַל קִטְמָא
עַל־הָאֵפֶר :	ואכר :
וַיַּזְעֵק וי	וְאַכְרִיז וַאֲמַר בני
וַיֹּאמֶר בְּנִינְוֵה מט	בְּנִינְוֵה מִגְּזֵירַת מ
מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וגד	מַלְכָּא ורבר

Digitized by Google

GRAEC.

τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ,
λέγων. οἱ ἄνθρωποι καὶ
τὰ κτήνη καὶ οἱ βόες, καὶ
τὰ πρόβατα μὴ γευσά-
σθωσαν, μὴ δὲ νεμέσθω-
σαν, καὶ ὕδωρ μὴ πιέτω-
σαν, καὶ περιέθεντο σάκ-
κους οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰ
κτήνη. καὶ ἀνεβόησαν
πρὸς τὸν θεὸν ἐκτενῶς.
καὶ ἐπέστρεψεν ἕκαστος
ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς
πονηρᾶς, καὶ τῆς ἀδι-
κίας τῆς ἐν χερσὶν αὐ-
τῶν, λέγοντες. τίς οἶ-
δεν εἰ μετανοήσει ὁ θε-
ὸς καὶ ἀποστρέψει ἐξ ὀρ-
γῆς θυμοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ
μὴ ἀπολώμεθα; καὶ
ἴδεν ὁ θεὸς τὰ ἔργα αὐ-
τῶν, ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ
τῶν

LAT.

magnatibus eius:
dicens: Hoies & iu-
menta & boues &
oues nō guſtēt ne-
que paſcātur, & a-
quā nō bibāt. Et co
operti ſūt ſaccis ho
mines & iumēta, &
clamauerūt ad de-
um uehemēter, &
reuerſus eſt unus-
qſq; de uia ſua ma
la, & iniqtate quæ
in manibus eorū,
dicētes: Quis ſcit ſi
pœnitētiā aget de-
us & reuertetur ab
ira furoris ſui & nō
pereamus? Et ui-
dit deus opera eo-
rū, qm̄ reuerſi ſūt à
uijs

Digitized by Google

HEBR.	CHALD.
וּגְדֹלָיו לֵאמֹר הָאָד	וְרַבְרְבָנוֹהִי לְמֵימַר
הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה ה	אֱינָשָׁא וּבְעִירָא תוֹ
הַבָּקָר וְהַצֹּאן אַל־י	תּוֹרָא וְעָנָא לָא יִט
יִטְעֲמוּ מְאוּמָה אַל	יִטְעֲמוּן מִידַּעַם וְל
־יִרְעוּ וּמַיִם אַל־יִשׁ	וְלָא יִרְעוּן וּמַיָּא ל
יִשְׁתּוּ ׃	לָא יִשְׁתּוּן ׃ וְיִת
וְיִתְכַּסּוּ	וְיִתְכַּסּוּן סַקִּין אֱי
שַׂקִּים הָאָדָם וְהַבְ	אֱינָשָׁא וּבְעִירָא וִי
וְהַבְּהֵמָה וַיִּקְרְאוּ אֶ	וִיצַלּוּן קֳדָם יְיָ בִּתְ
אֶל־אֱלֹהִים בְּחָזְקָה	בִּתְקוֹף וִיתוּבוּן גְּבַ
וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ	גְּבַר מֵאוֹרְחֵיהּ בִּישׁ
הָרָעָה וּמִן־הֶחָמָס	בִּישָׁתָא וּמִן חַטּוֹפָא
אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם ׃	דִּבִידֵיהוֹן ׃ מַן
מִי־יוֹדֵעַ יָשׁ	יָדַע דְּאִית בִּידֵיהּ חֹ
יָשׁוּב וְנִחַם הָאֶל	חוֹבִין יְתוּב מִנְּהוֹן
הָאֱלֹהִים וְשָׁב מֵחֲ	וְיִתְרַחַם עֲלוֹהִי מִן
מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נ	קֳדָם יְיָ וִיתוּב מִתְּ
נֹאבֵד ׃	מִתְּקוֹף רוּגְזֵיהּ וְלָא
וַיַּרְא הָאֱלֹהִים אֶת־	נוֹבַד ׃ וּגְלֵי קֳדָם יְיָ
מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ	עוֹבָדֵיהוֹן אֲרֵי תָּבוּ
מִדַּרְכָּם	מֵאוֹרְ

τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πο
νηρῶν, καὶ μετενόησεν
ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ ᾗ
ἐλάλησεν τοῦ ποιῆσαι
αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐποίη/
σεν.
καὶ ἐλυπήθη ἰωνᾶς λύ/
πην μεγάλην, καὶ συ/
νεχύθη. καὶ προσηύξα/
το πρὸς κύριον καὶ εἶ/
πεν, ὦ κύριε, οὐχ οὗτοι
οἱ λόγοι μου εἰσὶν ἔτι
ὄντος μου ἐν τῇ γῇ μου,
διὰ τοῦτο προέφθασα φυ
γεῖν εἰς θαρσεῖς, διό/
τι ἔγνων ὅτι ἐλεήμων
καὶ οἰκτίρμων μακρό
θυμος καὶ πολυέλεως
καὶ μετανοούμενος
ἐπὶ ταῖς κακίαις. καὶ
νῦν δέσποτα κύριε λάβε
τὴν

uijs ſuis malis, & e/
git pniam deꝰ ſup
malicia quã loquu
tus eſt ut faceret eis
& non fecit.
Et cõtriſtatꝰ eſt Io
nas triſticia grãdi,
& cõfuſus eſt. Et o/
rauit ad dñm, &
ait: O dñe, nónne
iſti ſermones mei
ſũt adhuc exiſtẽte
me i terra mea? p/
pterea p̃ueni fuge/
re in Tharſis, qa co
gnoui ꝙ miſericorſ
& miſerator patiẽs
& multæ miæ & a/
gens pniam ſuper
malicijs: & nũc do/
minator dñe, tolle
ani/

Digitized by Google

HEBR.	CHALD.
מדרכם הרעה וינ	מאורחתהון בישתא
וינחם האלהים על	ותב ייי מן בישתא
הרעה אשר דבר ל	די מליל למיעבד ל
לעשות להם ולא ע	להון ולא עבד :
עשה :	ובאש ליונה בישא
וירע אל-	רבא ותקיף ליה :
יונה רעה גדלה וי	וצלי קדם ייי ואמר
ויחר לו : ויתפלל	קביל בעותי ייי הל
אל-יהוה ויאמר א	הלא דין פתגמי ע
אנה יהוה הלוא-זה	עד דהויתי על אר
דברי עד-היותי על	ארעי על כן אוחיתי
אדמתי על-כן קד	למיערק לימא א
קדמתי לברח תר	ארי ידענא ארי את
תרשישה כי ידעתי	אלהא חננא ורחמ
כי אתה אל-חנון ור	ורחמנא מרחיק רגז
ורחום ארך אפים ו	ומסגי למעבד טב
ורב-חסד ונחם על-	טבון ומתיב מימ
הרעה :	מימריה מלאיתאה
ועתה יהוה קח-נא	בישתא :
את	ובען ייי סב בען ית

Digitized by Google

τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐ-	animã meã à me,
μοῦ, ὅτι καλὸν τὸ ἀπο-	quia bonum mori
θανεῖν με μᾶλλον ἢ ζῆν.	me magis ꝙ uiue-
καὶ εἶπεν κύριος πρὸς	re. Et dixit dñs ad
ἰωνᾶν, εἰ σφόδρα λελύ-	Ionã: Si uehemen
πησαι σύ. καὶ ἐξῆλθεν	ter contriſtatus es
ἰωνᾶς ἐκ τῆς πόλεως καὶ	tu. Et egreſſus eſt
ἐκάθισεν κατ' ἀνατολάς,	Ionas ex ciuitate &
καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ	ſedit cõtra Oriẽtẽ
σκηνήν, καὶ ἐκάθητο ὑπο-	& fecit ſibi taberna
κάτω αὐτῆς ἐν σκιᾷ,	culũ, & ſedit ſub eo
ἕως ἂν ἀπείδῃ τί ἔσται	ĩ umbra, donec ui-
τῇ πόλει. καὶ προσέτα-	deret qd erit ciuita
ξεν κύριος ὁ θεὸς κο-	ti. Et p̃cepit dñs de
λοκύνθῃ, καὶ ἀνέβη ὑπὲρ	us cucurbitæ, & a-
κεφαλῆς ἰωνᾶ, τοῦ συ-	ſcẽdit ſup caput Io
σκιάζειν αὐτῷ, καὶ τοῦ πε-	næ, ut obumbraret
ρισκέπειν αὐτὸν ἀπὸ	eũ, & ꝓtegeret eũ à
τῶν κακῶν αὐτοῦ, καὶ	malis ſuis. Et læta-
ἐχάρη ἰωνᾶς ἐπὶ τῇ κο-	tus eſt Ionas ſr̃ cu-
λοκύνθῃ χαρὰν μεγά-	curbita gaudio ma
λην	gno.

Digitized by Google

HEBR.

אֶת־נַפְשִׁי מִמֶּנִּי כ
כִּי־טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי
וַיֹּאמֶר יְהוָה ת
הַהֵיטֵב חָרָה לָךְ ׃

וַיֵּצֵא יוֹנָה מִן־הָעִי
הָעִיר וַיֵּשֶׁב מִקֶּדֶם
לָעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שָׁם
סֻכָּה וַיֵּשֶׁב תַּחְתֶּיהָ
בַּצֵּל עַד אֲשֶׁר יִר
יִרְאֶה מַה־יִּהְיֶה ב
בָּעִיר ׃ וַיְמַן
יְהוָה אֱלֹהִים קִיק
קִיקָיוֹן וַיַּעַל מֵעַל
לְיוֹנָה לִהְיוֹת צֵל עַ
עַל־רֹאשׁוֹ לְהַצִּיל ל
לוֹ מֵרָעָתוֹ וַיִּשְׂמַח
יוֹנָה עַל־הַקִּיקָיוֹן
שִׂמְחָה גְדוֹלָה ׃
וימן

CHALD.

יָת נַפְשִׁי מִינַי אר
אֲרֵי טַב דְּאֵימוּת מִ
מִדְּאֵיחֵי ׃ וַאֲמַר י
יְיָ הֲלַחֲדָא תְּקֵיף ל
לָךְ ׃ וּנְפַק יוֹנָה מ
מִן קַרְתָּא וִיתֵיב מ
מִמַּדְנַח לְקַרְתָּא וע
וַעֲבַד לֵיהּ תַּמָּן מ
מְטַלְּתָא וִיתֵיב תח
תְּחוֹתַהּ בְּטוּלָא עַד
דְּיִתְחֲזֵי מַה יְהֵי בס
בְּסוֹף קַרְתָּא ׃ וזמ
וְזַמִּין יְיָ אֱלֹהִים ק
קִיקָיוֹן וּסְלֵיק עִיל
מִן יוֹנָה לְמֶהֱוֵי טו
טוּלָא עַל רֵישֵׁיהּ ל
לְאַגָּנָא לֵיהּ מִבִּי
מִבִּישְׁתֵּיהּ וַחֲדִי יו
יוֹנָה עַל קִיקָיוֹן חד
חֶדְוָא רַבָּא ׃ וזמ

Digitized by Google

χαρᾷ· καὶ προσέταξεν ὁ θεὸς σκώληκι ἑωθινῷ ἐπαύριον, καὶ ἐπάταξεν τὴν κολόκυνθαν καὶ ἀπεξηράνθη. καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, καὶ προσέταξε ὁ θεὸς πνεύματι καύσωνος συγκαίοντι, καὶ ἐπέταξεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἰωνᾶ, καὶ ὀλιγοψύχει καὶ ἀπελέιπετο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, καλόν μοι τὸ ἀποθανεῖν ἢ ζῆν. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰωνᾶν, εἰ σφόδρα λελύπησαι σὺ ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ; καὶ εἶπεν, σφόδρα λελύπημαι ἐγὼ ἕως θανάτου. καὶ εἶπεν ὁ κύ-

gno. Et p̃cepit de⁹ uermi matutino in craſtinũ, & pcuſſit cucurbitã & areſacta eſt: & factũ eſt cũ oriret̃ ſol, & p̃cepit deus ſpũi ardoris urenti, & pcuſſit ſol ſr̃ caput Ionæ, & anguſtiabat̃ & relinq̃bat̃ aĩa ſua, & dixit: Bonũ mihi mori quàm uiuere. Et dixit dominus ad Ionam: Si ualde contriſtatus es tu ſuper cucurbitam? Et ait: Valde contriſtatus ſum uſque ad mortem. Et dixit domi-

Digitized by Google

HEBR.	CHALD.
וַיְמַן הָאֱלֹהִים תּוֹל	וְזַמִּין יְיָ יַת תּוֹלַע
תּוֹלַעַת בַּעֲלוֹת הַשּׁ	תּוֹלַעְתָּא בְּמִיסַּק צ
הַשַּׁחַר לַמָּחֳרָת ות	צַפְרָא בְּיוֹמָא רבת
וַתַּךְ אֶת־הַקִּיקָיוֹן ו	רְבַתְרוֹהִי וּמְחָא יַת
וַיִּיבָשׁ׃	קִיקָיוֹן וּבְאֵשׁ׃
וַיְהִי	וַהֲוָה בְּמִדְנַח שִׁמ
כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן	שִׁמְשָׁא וְזַמִּין יְיָ ר
אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים	רוּחַ קִידוּמָא שָׁתִי
חֲרִישִׁית וַתַּךְ הַשׁ	שְׁתִיקָא וְטַפְּחַת ש
הַשֶּׁמֶשׁ עַל־רֹאשׁ י	שִׁמְשָׁא עַל רֵישָׁא
יוֹנָה וַיִּתְעַלָּף וייש	דְיוֹנָה וְאִשְׁתַּלְהִי ו
וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ ל	וּשְׁאֵיל יַת נַפְשֵׁיה
לָמוּת וַיֹּאמֶר טוֹב	לְמִמַת וַאֲמַר טָב ד
מוֹתִי מֵחַיָּי׃	דְּאֵימוּת מִדְּאֵיחֵי׃
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־	וַאֲמַר יְיָ לי
יוֹנָה הַהֵיטֵב חָרָה ל	לְיוֹנָה הֲלַחֲדָא תקי
לְךָ עַל־הַקִּיקָיוֹן וי	תְּקֵיף לָךְ עַל קיק
וַיֹּאמֶר הֵיטֵב חָרָה־	קִיקָיוֹן וַאֲמַר לַחֲדָא
לִי עַד־מָוֶת׃	תְּקוֹף לִי עַד מוֹתָא
וַיֹּאמֶר יהו	וַאֲמַר ייי

Digitized by Google

ὁ κύριος. σὺ ἐφείσω
ὑπὲρ τῆς κολοκύνθης ὑ-
πὲρ ἧς οὐκ ἐκακοπάθη-
σας ἐπ' αὐτῇ, οὐδὲ ἐξέ-
θρεψας αὐτὴν, ἣ ὑπὸ
νύκτα ἐγεννήθη καὶ ὑπὸ
νύκτα ἀπώλετο, ἐγὼ
δὲ οὐ φείσομαι ὑπὲρ νι-
νευῒ τῆς πόλεως τῆς με-
γάλης, ἐν ᾗ κατοικοῦ-
σιν πλείους ἢ δώδεκα
μυριάδες ἀνθρώπων, οἵτι-
νες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν
αὐτῶν, οὐδὲ ἀριστερὰν, καὶ
κτήνη πολλά.

dñs: Tu pepercisti
ſup cucurbita pro
qua non laboraſti
ſup ea neq; enutri/
ſti eã, quæ ſub no/
cte nata eſt & ſub
nocte periȷt: ego ãt
nõ parcã ſup Nini
ue ciuitate magna,
in qua habitãt plu
res q̃ 12. milia uiro
rũ, qui nõ cognoue
rũt dexterã ſuã ne/
que ſiniſtram, & iu
menta multa.

Ionæ prophetæ quatuor concin/
nati linguis, Græca, Latina,
Hebræa, Chaldaica,
Finis.

Digitized by Google

HEBR.	CHALD.
יהוה אתה חסתת	ויי את חסתא על ק
על־הקיקיון אשר ל	קיקיון דלא עמל
לא עמלת בו ולא ג	עמלתא ביה ולא ר
גדלתו שבן־לילה	רביתיה די בליליא
היה ובין־לילה אב	הדין הוה ובליליא
אבד ׃ ואני לא את	אוחרנא אבד ׃
אחוס על־נינוה ה	ואנא לא אחוס על
העיר הגדולה אש	נינוה קרתא רבתא
אשר יש־בה הרבה	דאית בה סגי מת
משתים עשרה ר	מתרתא עסרי ריבון
רבו אדם אשר לא	אינשא דלא ידע ב
ידע בין־ימינו לש	בין ימיניה לסמ
לשמאלו ובהמה	לסמליה ובעירא
רבה ׃	סגי ׃

סוף יונה הנביא

Digitized by Google

FR. SEBASTIANVS MVNST. AD LECTOREM.

NE ſtudioſi linguarum ſancta-
rum poſthac inopia labora-
rent, & ſcopum haberent exer
citamẽti tam felicis, iunximus breui grã
maticæ noſtræ poſt Dictionariũ æque
breue, ſanctũ ex tot prophetis Ionã pœ
nitentiæ præconẽ, cũ trãſlationibus La-
tina, Græca atq; Syriaca ſiue Chaldai-
ca, quam Iudæi תַּרְגּוּם Thargum uo-
cant, uernaculamq; parauerant, dum
promiſſam ſuã patriã habitarẽt, nõ par
uæ quidẽ penes eos autoritatis. Quæ tã
& ſi clarior ſit multis in locis Heb. textu,
tñ è ſeptuagita trãſlatõe nõ modica ſui
ptẽ cõflata deprehẽdit̃, locis maxiẽ ob-
ſcurioribus. Quis det, ut ſimili characte
rum ſtudio, omniũ linguarũ populis, fi-
dei catholicæ documenta breui pagella
deliniãtur: ut oim nationũ ſectæ Chri-
ſtum

Digitized by Google

ſtũ dñm noſtrũ & mũdi ſaluatorẽ doceantur:& ſine bellorũ ſtrepitu, ſolo dei uerbo gratia linguarũ ſuperẽtur, quotquot dñs illuminare dignabit. Quis ſcit ſi poſtremis his noſtris tpibus in hunc uſum, cõgregandi in unitatẽ fidei, donũ ipſum linguarũ deus nobis tradiderit, ut in pace & ueritate ſimplicicꝫ dei uerbo ſalutem aſſequãtur in Chriſto, quos exercituũ tumultu, humanis legibus & ſapientia philoſophica, hactenus ablegauimus: ſi tamẽ prius Chriſtianam fidem, morũ reformatione cõmendauerimus, ne mare & aridã circũeuntes, proſelytumcꝫ facientes, duplo filiũ gehennæ reddamus. Tu interim diſce linguas ſacras, quibus inſtructior ad ſacras literas tractãdas uenias, quàm ſi mille Ariſtotelis commentaria deuoraſſes. Vale.

Baſileæ AN. M. D. XXIIII.

Menſe Februario.

Digitized by Google

שמע שיבא

וְשַׂמְתִּי כָּל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה
וְיֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו
וְנִשְׂגַּב יְהוָה לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google